

RAPORT O SYTUACJI BANKÓW W 2016 R.

**URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
WARSZAWA, 2017**

Opracowanie:

Andrzej Kotowicz

przy współpracy

Departamentu Bankowości Komercyjnej i Specjalistycznej oraz Instytucji Płatniczych

Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

SPIS TREŚCI

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI	4
UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE.....	11
1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE.....	18
2. POZYCJA KAPITAŁOWA	22
3. POZYCJA PŁYNNOŚCIOWA	31
4. WYNIKI FINANSOWE	34
5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU AKTYWÓW	43
6. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO.....	55
7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	63
8. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINOWA BILANSU	68
SPIS TABEL.....	70
SPIS WYKRESÓW.....	71
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH	74
WYBRANE WYNIKI BADANIA PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH	91
SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH.....	98
PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF	111
PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI.....	113
SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ	118

NAJWAŻNIEJSZE SPOSTRZEŻENIA I WNIOSKI¹

Sytuacja sektora bankowego w 2016 r. pozostawała stabilna, czemu sprzyjało utrzymujące się ożywienie gospodarki oraz środowisko rekordowo niskich stóp procentowych.

Wzmocnienie bazy kapitałowej

Ograniczona liczba banków nie spełniających wymagań regulacyjnych oraz zaleceń KNF

W 2016 r. odnotowano dalsze wzmocnienie bazy kapitałowej (fundusze własne wzrosły z 159,1 mld zł na koniec 2015 r. do 175,4 mld zł na koniec 2016 r., tj. o 10,2%; współczynnik kapitału Tier I wzrósł z 15,0% do 16,1%, a łączny współczynnik kapitałowy z 16,3% do 17,7%), co wynikało m.in. z pozostawienia w bankach większości zysków wypracowanych w 2015 r., nowych emisji akcji, jak też wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku, którego upadłość została ogłoszona w końcu 2015 r.

Na koniec 2016 r. jeden bank komercyjny oraz siedem banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych (3 w zakresie funduszy własnych, 4 w zakresie współczynników kapitałowych, a jeden zarówno w zakresie funduszy własnych, jak i współczynników kapitałowych), przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 1,4%. Ponadto jeden bank komercyjny oraz dwadzieścia osiem banków spółdzielczych nie spełniało zaleceń KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych (ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 1,9%). Pomimo, że liczba i udział banków nie spełniających wymagań regulacyjnych lub zaleceń KNF była niewielka, to sam fakt występowania tego zjawiska należy uznać za niekorzystny.

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co dla części banków może stanowić istotne wyzwanie w sytuacji obserwowanego zmniejszenia zyskowności sektora bankowego. Mając to na uwadze, KNF zdecydowała się wzorem lat ubiegłych, na wydanie zaleceń dotyczących polityki dywidendowej banków z tytułu zysków wypracowanych w 2016 r. (nowością było sformułowanie dodatkowych zaleceń wobec banków istotnie zaangażowanych w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych, co ma na celu stworzenie dodatkowego bufora kapitałowego na ryzyko związane z portfelem tych kredytów).

Dobra sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności pozostaje dobra. Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne i utrzymują się na zadowalających poziomach (dodatnia luka płynności krótkoterminowej wzrosła z 157,6 mld zł na koniec 2015 r. do 198,4 mld zł na koniec 2016 r., a współczynnik płynności krótkoterminowej z 1,50 do 1,62). Jednocześnie wszystkie banki spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 70% (w przypadku większości banków, wskaźnik przekraczał docelowy minimalny poziom LCR = 100%, który będzie obowiązywać od 2018 r.). Relacja kredytów dla sektora niefinansowego do depozytów tego sektora (94,7%), przeszła ze stanu równowagi do stanu nadwyżki depozytów nad kredytami, co sprzyja stabilnemu rozwojowi sektora.

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania.

¹ Uwaga: wszystkie dane prezentowane w „Raporcie” pochodzą z bazy danych z dnia 10 lutego 2017 r. w związku z czym nie uwzględniają późniejszych korekt wynikających m.in. z weryfikacji sprawozdań finansowych dokonanej przez audytorów.

Silny wzrost wyników dzięki niskiej bazie statystycznej oraz sprzedaży udziałów w VISA Europe Rekordowy wynik odsetkowy

Wzrost kosztów na skutek wprowadzenia podatku od niektórych instytucji finansowych

W 2016 r. odnotowano znaczną poprawę wyników sektora bankowego (wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 13 908 mln zł i był o 2 721 mln zł, tj. aż o 24,3% wyższy od osiągniętego w 2015 r.; poprawę wyników odnotowano w 486 podmiotach skupiających 64,9% aktywów sektora; 22 podmioty wykazały stratę w łącznej wysokości 493 mln zł). Poprawa wyników była jednak konsekwencją niskiej bazy statystycznej (wynikającej z ogłoszenia w IV kwartale 2015 r. upadłości SK banku oraz konieczności wniesienia wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców) oraz sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited, co doprowadziło do znacznego wzrostu dochodów części banków. Z drugiej strony, od lutego 2016 r. wyniki części banków znajdowały się pod silną presją uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, co oddziaływało w kierunku znacznego wzrostu ich kosztów.

Poprawę odnotowano w zakresie wyniku odsetkowego, pozostałego wyniku działalności bankowej, salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych oraz salda odpisów i rezerw, a pogorszenie w obszarze wyniku z tytułu opłat i prowizji. Odnotowano też wzrost kosztów działania.

Poprawa wyniku działalności bankowej (o 3 391 mln zł; 6,1%) nastąpiła dzięki poprawie wyniku odsetkowego (o 2 681 mln zł; 7,6%), który osiągnął rekordowy poziom w historii, oraz wyniku z pozostałej działalności bankowej (o 1 432 mln zł; 19,7%), podczas gdy wynik z tytułu opłat i prowizji uległ obniżeniu (-722 mln zł; -5,4%). Poprawa wyniku odsetkowego nastąpiła dzięki zmianom dokonany w polityce depozytowo-kredytowej polegającym na obniżeniu oprocentowania depozytów, przy jednoczesnym zwiększeniu oprocentowania części kredytów. W rezultacie dokonanych zmian, odnotowano wzrost przychodów odsetkowych (o 1044 mln zł; 2,0%), przy jednoczesnym znacznym obniżeniu kosztów odsetkowych (-1 637 mln zł; -9,4%). Z kolei obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji spowodowane było zmniejszeniem w części banków przychodów z tytułu sprzedaży ubezpieczeń, przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek, przychodów z tytułu obsługi rachunków bankowych oraz kart bankowych, jak też przychodów z tytułu operacji papierami wartościowymi, obsługi funduszy inwestycyjnych oraz zarządzania aktywami, etc. Natomiast silny wzrost wyniku z pozostałej działalności bankowej to przede wszystkim efekt sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited (w rezultacie tej transakcji banki odnotowały dodatkowy dochód w łącznej wysokości 2 465 mln zł), co oddziaływało w kierunku poprawy wyników części banków. Gdyby nie to zdarzenie o charakterze jednorazowym, to wynik sektora bankowego byłoby tylko nieznacznie wyższy od zrealizowanego w 2015 r. (o około 5%).

Wzrost kosztów działania (o 884 mln zł; 2,9%), wynikał przede wszystkim z uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (w konsekwencji 19 banków zapłaciło dodatkowy podatek w łącznej wysokości 3 233 mln zł), a w znacznie mniejszym stopniu ze wzrostu kosztów pracowniczych (wynikający z przejęcia przez jeden z oddziałów instytucji kredytowej innej spółki z grupy kapitałowej) oraz wzrostu wydatków na informatykę. Z drugiej strony odnotowano obniżenie wydatków na marketing, opłat z tytułu czynszów oraz silny spadek wpłat na rzecz BFG (wynikało to z ich wysokiej bazy z 2015 r. będącej konsekwencją upadłości SK Banku).

Znaczne zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw (-1 107 mln zł; -11,7%) wynikało przede wszystkim z jego relatywnie wysokiej bazy z 2015 r. (będącej konsekwencją odpisów dokonanych w SK banku, głównie z tytułu należności od sektora przedsiębiorstw). Na poziomie poszczególnych pozycji uwagę zwraca zmniejszenie odpisów z tytułu kredytów dla przedsiębiorstw, wzrost odpisów z tytułu kredytów konsumpcyjnych oraz pogorszenie wyniku z tytułu IBNR.

Obserwowane zmiany doprowadziły do nieznacznej poprawy większości podstawowych miar efektywności działania. W szczególności odnotowano poprawę marży odsetkowej (z 2,2 w 2015 r. do 2,3 w 2016 r.), obniżenie wskaźnika kosztów (z 58,7% do 56,2%), wzrostu ROA (z 0,7 do 0,8) oraz ROE (z 6,6 do 7,8).

Kluczowe znaczenie dla wyników banków w kolejnych okresach będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym. Na podstawie planów finansowych przedłożonych przez banki komercyjne do UKNF, można stwierdzić że w 2017 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego (o około 10%). Należy jednak mieć na uwadze, że banki stopniowo adaptują się do wpływu ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych (głównie w drodze obniżenia oprocentowania części depozytów, wzrostu marż części kredytów, wzrostu opłat i prowizji od niektórych usług, czy też redukcji kosztów działania). Nie można też wykluczyć, że niektóre z banków, w celu poprawy wyników dokonają jednorazowych transakcji, które nie zostały ujęte w planach finansowych. W związku z tym faktycznie zrealizowany wynik może okazać się lepszy niż wynikający ze wstępnych oczekiwań.

Wzrost skali działania sektora bankowego

Ograniczone zmiany w strukturze sektora

Utrzymujące się ożywienie gospodarcze w połączeniu ze stabilną sytuacją przedsiębiorstw, znaczną poprawą sytuacji na rynku pracy, poprawą nastrojów konsumentów, jak też środowisko rekordowo niskich stóp procentowych tworzyły sprzyjające warunki do rozwoju działalności sektora bankowego w niektórych obszarach. Odnotowany w 2016 r. przyrost sumy bilansowej (o 111,3 mld zł, tj. o 7,0%; skorygowany² o około 94,7 mld zł, tj. o 5,9%) był dwukrotnie wyższy niż w 2015 r. Głównymi obszarami przyrostu po stronie aktywów był portfel obligacji skarbowych oraz kredyty, a po stronie zobowiązań depozyty gospodarstw domowych.

Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. W konsekwencji w 2016 r. odnotowano zmniejszenie zatrudnienia (o 2,1 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 29 placówek). Należy przy tym liczyć się z tym, że stały rozwój elektronicznych kanałów dostępu, jak też presja na ograniczenie kosztów będą oddziaływały w kierunku dalszego ograniczenia zatrudnienia i sieci sprzedaży w kolejnych okresach.

Poziom koncentracji nie uległ istotnym zmianom. Udział 10-ciu największych banków w aktywach sektorach marginalnie wzrósł (z 70,5% na koniec 2015 r. do 70,6% na koniec 2016 r.), odnotowano też nieznaczny wzrost koncentracji w kredytach dla sektora niefinansowego (z 69,8% do 70,0%) oraz większy w depozytach tego sektora (z 73,4% do 74,9%), co miało związek z przejściem przez Alior Bank części Banku BPH.

W strukturze własnościowej sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 41,0% na koniec 2015 r. do 43,4% na koniec 2016 r.). Mając na uwadze zawarcie w końcu 2016 r. przez PZU S.A. oraz PFR S.A. umowy z UniCredit S.p.A. w sprawie nabycia kontrolnego pakietu Banku Polska Kasa Opieki S.A. można oczekiwać, że w 2017 r. dojdzie zwiększenia udziału inwestorów krajowych w aktywach sektora do ponad 50%.

Umiarkowany wzrost akcji kredytowej

Konieczna dalsza korekta w polityce kredytowej banków

Wskazany rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost akcji kredytowej (wartość kredytów ogółem zwiększyła się o 53,6 mld zł, tj. o 4,8%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 40,1 mld zł, tj. o 3,5%), co oznacza, że odnotowany przyrost kredytów był istotnie niższy niż w 2015 r. (o około 30%). Głównym obszarem wzrostu były kredyty dla gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu kredyty dla przedsiębiorstw, podczas gdy w obszarze kredytów dla sektora finansowego odnotowano wyhamowanie

² Do ustalenia tempa wzrostu wybranych pozycji bilansu skorygowanego o zmiany kursów walut przyjęto ich poziom z końca 2016 r., przy czym ze względu na ograniczenia systemu sprawozdawczego, prezentowane dane należy traktować jako szacunki.

wzrostu w stosunku do lat ubiegłych, a w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal utrzymywała się stagnacja.

W ocenie NBP obecne tempo wzrostu akcji kredytowej zbliżone jest do nominalnego tempa wzrostu PKB i z jednej strony nie powinno prowadzić do narastania nierównowag oraz zagrażać stabilności finansowej, a z drugiej nie powinno stanowić bariery dla rozwoju gospodarki.

Odnotowany w 2016 r. przyrost kredytów dla gospodarstw domowych (o 31,9 mld zł, tj. 5,1%; skorygowany 23,7 mld zł, tj. 3,7%) był porównywalny z tym jaki odnotowano w 2015 r.

Pomimo pewnego zaostrzenia polityki kredytowej banków w obszarze kredytów mieszkaniowych (m.in. wzrost marż, podniesienie wymagań w zakresie minimalnych kosztów utrzymania), odnotowany w 2016 r. przyrost stanu tych kredytów (o 19,0 mld zł, tj. 5,0%; skorygowany 11,5 mld zł, tj. 2,9%) okazał się wyższy od odnotowanego w 2015 r. (o około 15%). Stabilnemu rozwojowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co z jednej strony przekłada się na silny wzrost zdolności kredytowej, a z drugiej skłania część gospodarstw domowych do inwestycji na rynku nieruchomości, jako alternatywnej formy oszczędzania. Rozwojowi akcji kredytowej sprzyja też względna stabilizacja cen na rynku nieruchomości oraz wyraźna poprawa sytuacji na rynku pracy. Dodatkowo popyt wzmocniony jest przez czynnik o charakterze regulacyjnym, tj. rządowy program „Mieszkanie dla Młodych”. Pomimo osłabienia złotego względem walut głównych, w strukturze walutowej portfela obserwowano dalsze zmniejszenie udziału kredytów walutowych (z 44,4% na koniec 2015 r. do 41,4% na koniec 2016 r.), jak też obniżenie stanu zadłużenia w walucie oryginalnej (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 34,9 mld CHF na koniec 2015 r. do 32,6 mld CHF na koniec 2016 r.). Mając na uwadze niewłaściwe praktyki obserwowane w obszarze udzielania kredytów mieszkaniowych, polegające m.in. na akceptowaniu przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania oraz niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej, KNF wydała bankom indywidualne zalecenia, które miały być wprowadzone nie później niż w I połowie 2016 r. Bieżący monitoring wskazuje, że banki dokonały korekty, ale pomimo istotnej poprawy, niektóre banki pozostają opóźnione w kwestii aktualizacji kosztów utrzymania, a niektóre nadal stosują nieadekwatne bufony na ryzyko stopy procentowej. W kontekście kredytów mieszkaniowych, należy dodać, że kredyty te cechuje bardzo długi okres ekspozycji na ryzyko, w związku z czym wskazany jest rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu (według stanu na koniec 2016 r. w portfelach banków było zaledwie 4,2 tys. kredytów udzielonych w oparciu o stałą stopę procentową, które stanowiły 0,2% ogólnej liczby i 0,2% ogólnej wartości kredytów).

W 2016 r. odnotowano rekordowy poziom sprzedaży kredytów konsumpcyjnych w ujęciu wartościowym (banki komercyjne udzieliły 10,1 mln kredytów o łącznej wartości 80,1 mld zł). Jednocześnie odnotowany przyrost stanu portfela tych kredytów (o 9,7 mld zł, tj. 6,9%; skorygowany 9,3 mld zł, tj. 6,6%) był wyższy niż w 2015 r. (o blisko 20%). Zwiększenie portfela obserwowano we wszystkich obszarach, przy czym w ujęciu wartościowym w największym stopniu zwiększył się stan kredytów ratalnych (o 5,9 mld zł), a w mniejszym stopniu stan zadłużenia z tytułu pozostałych kredytów (o 2,9 mld zł), kart płatniczych (o 0,7 mld zł) oraz kredytów samochodowych (o 0,2 mld zł). Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjała poprawa sytuacji na rynku pracy, rekordowo niskie stopy procentowe oraz poprawa jakości kredytów, co przekłada się na wzrost popytu na kredyt oraz zwiększenie jego podaży. Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjała również modyfikacja strategii działania części banków w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów detalicznych. Dodatkowym czynnikiem, który może mieć korzystny wpływ na rozwój akcji kredytowej w tym obszarze jest Program „Rodzina 500+”, który może zwiększyć skłonność części gospodarstw domowych do zwiększenia swojego zadłużenia, jak też skłonność banków do rozszerzenia akcji kredytowej. Należy jednak mieć na uwadze, że poprawa sytuacji finansowej gospodarstw domowych, jak też Program „Rodzina 500+” mogą też prowadzić do wzrostu realizacji potrzeb konsumpcyjnych przez gospodarstwa domowe w oparciu o środki własne, zwłaszcza w przypadku zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych o niższej wartości i tym samym oddziaływać w kierunku pewnego ograniczenia popytu na kredyt.

W 2016 r. obserwowano utrzymanie się ożywienia w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw, ale odnotowany przyrost stanu kredytów (o 17,6 mld zł, tj. 5,4%; skorygowany o 13,5 mld zł, tj. 4,1%) był znacznie niższy od odnotowanego w 2015 r. (o blisko 50%). Przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów inwestycyjnych (pomimo obserwowanej w gospodarce relatywnie niskiej aktywności inwestycyjnej), podczas gdy stan kredytów na działalność bieżącą praktycznie się nie zmienił. W kontekście dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze, że badania NBP wskazują na systematyczny spadek zainteresowania przedsiębiorstw kredytem pomimo jego wysokiej dostępności i historycznie najniższej ceny (zaledwie kilkanaście procent badanych przedsiębiorstw deklaruje ubieganie się o kredyt bankowy). Wynika to nie tylko z uwarunkowań zewnętrznych działania przedsiębiorstw, ale też z ich ogólnie dobrej sytuacji finansowej, jak też z rozwoju alternatywnych form finansowania działalności oraz finansowania rozwoju części przedsiębiorstw kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w oparciu o środki grupy macierzystej.

Jakość portfela kredytowego pozostaje stabilna

Jakość portfela kredytowego pozostaje względnie stabilna. W 2016 r. odnotowano obniżenie stanu kredytów zagrożonych (o 2,1 mld zł, tj. o 2,8%), ale w znacznym stopniu wynikało to z wyłączenia z bazy danych SK Banku. Obniżenie stanu kredytów zagrożonych w połączeniu z umiarkowanym wzrostem portfela kredytowego doprowadziło do zmniejszenia udziału kredytów zagrożonych (z 6,6% na koniec 2015 r. do 6,1% na koniec 2016 r.).

Zmniejszenie stanu kredytów zagrożonych odnotowano w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych, a zwiększenie w obszarze kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych.

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,7 mld zł, tj. o 6,8%) oraz ich udziału w portfelu (z 2,8% na koniec 2015 r. do 2,9% na koniec 2016 r.; na koniec 2016 r. w portfelach banków komercyjnych było 37,8 tys. kredytów zagrożonych z czego 20,9 tys. stanowiły kredyty złotowe, a 16,8 tys. kredyty walutowe – po uwzględnieniu ich ewentualnego przewalutowania). W okresie tym odnotowano też zwiększenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,9 mld zł), jak też nieznaczny wzrost ich udziału w portfelu (z 2,7% do 2,8%). Pomimo nieznacznego pogorszenia jakości portfela kredytowego, można jednak uznać że w ostatnich okresach pozostaje ona względnie stabilna, choć po części wynika to z procesu sprzedaży części portfela kredytów ze stwierdzoną utratą wartości. W kontekście relatywnie wysokiej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale jednak podkreśla, że należy mieć na uwadze iż portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec 2016 r. stanowiły one 40,5% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,1% sumy bilansowej sektora, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysoki udział kredytów walutowych, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego (na koniec 2016 r. w portfelach badanych banków było 615,5 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym 206,7 tys. kredytów o LTV > 100%), ograniczoną płynność na rynku nieruchomości, niedoskonałe bazy danych o rynku nieruchomości i sytuacji finansowej klientów oraz kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń. Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem kredytów mieszkaniowych, jak też niezadowolające dostosowanie do postanowień Rekomendacji S, KNF nałożyła na niektóre banki dodatkowy wymóg kapitałowy, jak też wydała bankom szereg zaleceń związanych z ich polityką kredytową, których realizacja podlega stałej weryfikacji.

Jakość kredytów konsumpcyjnych pozostała względnie stabilna. W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu kredytów zagrożonych (o 0,5 mld zł, tj. o 2,8%) oraz kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,6 mld zł, tj. o 3,2%), ale ze względu na wyższą dynamikę wzrostu akcji kredytowej, udział kredytów

zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni uległ nieznacznemu obniżeniu (odpowiednio z 12,0% na koniec 2015 r. do 11,6% na koniec 2016 r. oraz z 12,3% do 11,9%). Korzystne obserwacje w pewnym stopniu wynikają jednak z kontynuacji sprzedaży części portfela kredytów ze stwierdzoną utratą wartości lub przeniesienia ich do ewidencji pozabilansowej (w ramach tych operacji w 2016 r. banki wyksięgowały z bilansu kredyty o łącznej wartości około 3,3 mld zł).

Jakość portfela pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych uległa poprawie, przejawiającej się w zmniejszeniu stanu kredytów zagrożonych (o 0,5 mld zł, tj. -4,1%) oraz ich udziału w portfelu (z 10,7% na koniec 2015 r. do 10,0% na koniec 2016 r.).

W 2016 r. odnotowano znaczącą poprawę jakości kredytów dla przedsiębiorstw, wyrażającą się zmniejszeniem stanu kredytów zagrożonych (-2,8 mld zł, tj. -8,3%) oraz zmniejszeniem ich udziału w portfelu (z 10,3% na koniec 2015 r. do 9,0% na koniec 2016 r.). Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz w znacznym stopniu wynikał ze wskazanego już wyłączenia z bazy danych SK Banku. Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw poprawę jakości odnotowano zarówno w portfelu kredytów dla MSP (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 2,1 mld zł, a ich udział w portfelu obniżył z 12,3% do 10,7%), jak i w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych obniżył się o 0,7 mld zł, a ich udział w portfelu z 7,7% do 6,7%).

Silny wzrost portfela papierów skarbowych

W 2016 r. odnotowano znaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów (o 64,0 mld zł, tj. o 14,4%) oraz wzrost ich udziału w sumie bilansowej (z 27,8% na koniec 2015 r. do 29,8% na koniec 2016 r.). Przyrost dotyczył portfela papierów skarbowych (o 65,6 mld zł, tj. o 33,0%), podczas gdy stan środków w kasach banków i NBP uległ obniżeniu, a należności od banków wzrósł w ograniczonym stopniu. Jednocześnie prawie cały przyrost papierów skarbowych wystąpił w podmiotach, które od lutego 2016 r. podlegają ustawie o podatku od niektórych instytucji finansowych. W związku z tym należy stwierdzić, że banki te dokonały zmian w strukturze swoich bilansów w celu obniżenia kwoty podatku, gdyż zgodnie z ustawą papiery skarbowe pomniejszają podstawę opodatkowania. Dzięki dokonaniu tej operacji bankom udało się obniżyć kwotę zapłaconego podatku (o około 0,2-0,3 mld zł), w stosunku do sytuacji, gdyby nie dokonały zmian w strukturze aktywów.

Wzrost zobowiązań i kapitałów

Pogłębienie zmian w strukturze terminowej depozytów

Odnutowany w 2016 r. wzrost sumy bilansowej sektora bankowego wyraził się również we wzroście jego zobowiązań (o 101,4 mld zł, tj. 7,1%; skorygowany o 87,8 mld zł, tj. 6,1%) oraz kapitałów (o 9,9 mld zł; 5,7%). Wzrost zobowiązań wynikał głównie z przyrostu depozytów gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu depozytów przedsiębiorstw, sektora budżetowego oraz stanu emisji własnych.

Pomimo obaw związanych z rekordowo niskimi stopami procentowymi utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego, a odnotowany w 2016 r. przyrost (o 89,3 mld zł, tj. o 9,5%; skorygowany o 84,2 mld zł, tj. 8,9%) był nieznacznie wyższy od odnotowanego w 2015 r., a zarazem rekordowy w historii. Przyrost wynikał zarówno ze wzrostu stanu depozytów gospodarstw domowych (o 65,0 mld zł, tj. o 9,8%), jak i przedsiębiorstw (o 21,7 mld zł, tj. o 8,5%), przy czym połowa przyrostu została zrealizowana w IV kwartale. W kontekście możliwości dalszego wzrostu bazy depozytowej, wyzwaniem dla banków pozostaje środowisko niskich stóp procentowych, które wpływa na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzi do poszukiwania alternatywnych form oszczędzania, a zarazem powoduje zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy (w tym wzrost wynagrodzeń) oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, ten drugi aspekt jak

dotychczas przeważa. Dodatkowo należy mieć na uwadze, że uruchomienie Programu „Rodzina 500+”, powinno prowadzić do wzrostu depozytów części gospodarstw domowych. Jedną z konsekwencji niskich stóp procentowych, jest też zasadnicza zmiana struktury terminowej depozytów, do jakiej doszło w ostatnich latach, wyrażająca się systematycznie rosnącym udziałem depozytów bieżących (z 54,1% na koniec 2015 r. do 58,1% na koniec 2016 r.) kosztem depozytów terminowych.

Stan depozytów oraz kredytów sektora finansowego uległ zmniejszeniu (-8,2 mld zł, tj. -3,2%; skorygowany -14,3 mld zł, tj. -5,4%), choć w długim okresie stan tych środków można uznać za relatywnie stabilny. Względna stabilizacja tych środków, prowadzi do systematycznego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań i sumie bilansowej (na koniec 2016 r. stanowiły one 16,4% ogółu zobowiązań oraz 14,7% sumy bilansowej).

W 2016 r. odnotowano wzrost stanu depozytów sektora budżetowego (o 15,1 mld zł, tj. 31,3%; skorygowany o 14,9 mld zł, tj. 30,5%), co wynikało ze zwiększenia stanu lokat sektora rządowego (o 7,8 mld zł, 37,0% oraz samorządowego (o 6,7 mld zł, 28,2%). Pomimo wzrostu stanu tych środków ich rola w finansowaniu działalności sektora pozostaje ograniczona, co wynika z ich ograniczonej skali oraz silnej koncentracji.

W 2016 r. odnotowano też wzrost stanu emisji własnych (o 7,6 mld zł, tj. o 13,2%), przy czym znaczna część tego przyrostu wynikała z emisji listów zastawnych przez banki hipoteczne, jak też wzrost stanu zobowiązań podporządkowanych (o 1,6 mld zł, tj. o 23,3%). Pomimo wzrostu stanu tych środków ich rola w finansowaniu działania sektora pozostaje niewielka.

W 2016 r. stan środków nierezydentów w ujęciu nominalnym uległ marginalnemu zwiększeniu (o 1,3 mld zł, tj. 0,5%), ale po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano jego spadek (o około 6,3 mld zł, tj. -2,6%). W długim okresie stan tych środków pozostaje jednak względnie stabilny, a zmiany stanu wynikają głównie z wahań złotego, skali operacji skarbowych dokonywanych przez poszczególne banki oraz zmian strategii działania banków. Konsekwencją względnej stabilizacji tych środków jest stopniowe zmniejszanie ich udziału w strukturze zobowiązań oraz w sumie bilansowej (na koniec 2016 r. udział ten wynosił odpowiednio 15,7% i 14,0%), co sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

Otoczenie makroekonomiczne tworzy relatywnie sprzyjające warunki dla działania banków, ale banki muszą uwzględnić w swoich działaniach szereg potencjalnych źródeł ryzyka tak o charakterze makroekonomicznym, jak i regulacyjnym

Pomimo obserwowanego w 2016 r. pewnego osłabienia tempo wzrostu polskiej gospodarki (według wstępnych szacunków tempo wzrostu PKB w 2016 r. wyniosło 2,7% wobec 3,9% w 2015 r.), pozostaje ono umiarkowane, a jednocześnie bieżące prognozy wskazują na jego przyspieszenie w 2017 r. (według NBP tempo wzrostu PKB w 2017 r. wyniesie 3,7%). Utrzymujące się ożywienie, przekłada się na znaczną poprawę na rynku pracy, poprawę sytuacji przedsiębiorstw oraz poprawę sytuacji gospodarstw domowych (istotną rolę odegrało też uruchomienie Programu „Rodzina 500+”, który znacząco zwiększył dochody części gospodarstw domowych) i nastrojów konsumentów, które kształtują się na rekordowo wysokim poziomie. Tym samym można uznać, że otoczenie makroekonomiczne sprzyja rozwojowi sektora bankowego.

Należy jednak mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajduje się szereg źródeł niepewności i potencjalnego ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i sytuację sektora bankowego.

Źródłem niepewności i potencjalnego ryzyka są również zmiany o charakterze regulacyjnym, które mogą oddziaływać zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na sytuację gospodarstw domowych, przedsiębiorstw oraz na działalność banków. Wydaje się jednak, że w przypadku większości tych czynników banki mają możliwość adaptacji, w krótkim lub średnim okresie. W związku z tym głównym ryzykiem pozostaje kwestia ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, która w przypadku realizacji skrajnych wariantów mogłaby doprowadzić do destabilizacji sektora bankowego.

UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE³

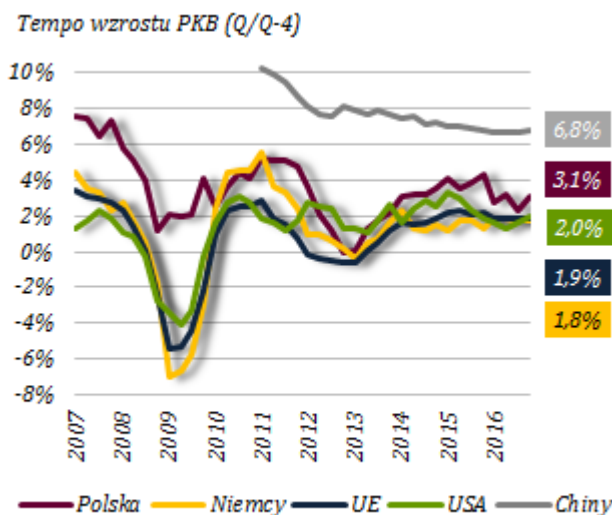
Obniżenie tempa wzrostu

Pomimo pewnego osłabienia, w 2016 r. polska gospodarka kontynuowała rozpoczęte w 2013 r. ożywienie (według wstępnych szacunków tempo wzrostu PKB w 2016 r. wyniosło 2,7% wobec 3,9% w 2015 r.; w poszczególnych kwartałach 2016 r. roczne tempo wzrostu wynosiło odpowiednio 2,9%; 3,0%; 2,4% i 2,5%). Głównym czynnikiem obniżenia tempa wzrostu był spadek inwestycji (-7,9%), co wynikało z obniżenia inwestycji publicznych oraz przedsiębiorstw na skutek spadku wykorzystania środków z funduszy strukturalnych UE po zakończeniu perspektywy finansowej UE na lata 2007-2013, jak też ze wzrostu niepewności w związku z zapowiadanymi zmianami regulacyjnymi oraz obawami, co do rozwoju sytuacji w otoczeniu polskiej gospodarki. Z kolei głównym czynnikiem wzrostu gospodarki był systematycznie rosnący popyt konsumpcyjny (wzrost o 3,8%), któremu sprzyjała wyraźna poprawa sytuacji na rynku pracy, uchwalenie ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (Program „Rodzina 500+”), która istotnie zwiększyła dochody części gospodarstw domowych oraz związana z tymi czynnikami poprawa nastrojów konsumentów. Czynnikiem wspierającym wzrost były też niskie stopy procentowe, stabilny wzrost akcji kredytowej oraz stabilna sytuacja sektora finansów publicznych.

Poprawa prognoz wzrostu gospodarczego

Bieżące prognozy wskazują na utrzymanie się umiarkowanego tempa wzrostu polskiej gospodarki w kolejnych kwartałach, przy czym bieżące prognozy zostały podniesione w stosunku do wcześniejszych. Według NBP w najbliższym okresie należy oczekiwać przyspieszenia tempa wzrostu gospodarki (według projekcji NBP z marca 2017 r. tempo wzrostu PKB w latach 2017-2019 wyniesie odpowiednio: 3,7%, 3,3% i 3,2%). Sprzyjać temu ma oczekiwane ożywienie inwestycji, wspierane napływem środków z budżetu UE z nowej perspektywy finansowej 2014-2020 oraz zmniejszeniem stopnia niepewności. Oczekuje się też dalszego wzrostu konsumpcji prywatnej, dzięki dalszej poprawie sytuacji na rynku pracy oraz wykorzystaniu środków z Programu „Rodzina 500+”. W ocenie NBP głównym źródłem niepewności i ryzyka jest rozwój sytuacji w otoczeniu polskiej gospodarki (m.in. niepewność związana z oczekiwanymi zmianami w polityce gospodarczej USA, niepewność w zakresie cen surowców energetycznych, obawy związane z ewentualnym niekorzystnym rozwojem sytuacji makroekonomicznej w Chinach, procesem wyjścia W. Brytanii z UE oraz ewentualnym spowolnieniem w otoczeniu polskiej gospodarki).

Wykres 1.
Tempo wzrostu PKB

Źródło: OECD

³ Szerzej zob. „Informacja o sytuacji społeczno-gospodarczej kraju”, GUS; „Raport o inflacji”, NBP; „Program konwergencji”, MF; „Raport o stabilności systemu finansowego”, NBP; „Produkt krajowy brutto. Szacunek wstępny”, GUS; „Obroty handlu zagranicznego ogółem i według krajów”, GUS; „Wyniki finansowe przedsiębiorstw niefinansowych”, GUS; „Komunikat z posiedzenia Rady Polityki Pieniężnej”, NBP; „Budownictwo mieszkaniowe”, GUS; „Informacja o cenach mieszkań i sytuacji na rynku nieruchomości mieszkaniowych w Polsce”, NBP; „Monthly Bulletin”, ECB.

Stabilna sytuacja sektora przedsiębiorstw

Wzrost gospodarki znalazł odzwierciedlenie w umiarkowanym wzroście produkcji przemysłowej (o 3,2%) oraz sprzedaży detalicznej (o 4,7%), choć z drugiej strony odnotowano znaczące obniżenie produkcji budowlano-montażowej (-7,0%).

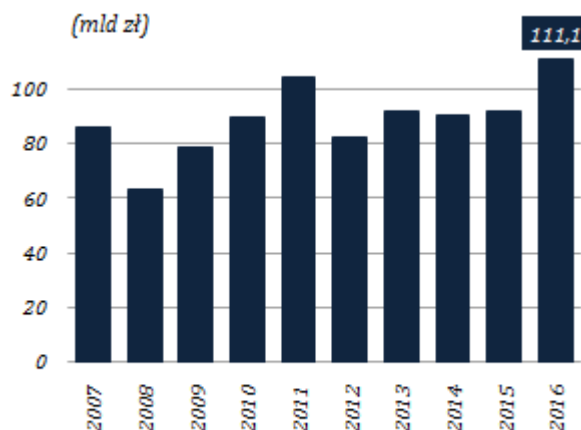
Sytuacja finansowa sektora przedsiębiorstw pozostawała stabilna (zysk netto wzrósł o 21,3% do 111,1 mld zł; zysk netto wykazało 81,5% ogółu przedsiębiorstw; wskaźniki płynności I i II stopnia uległy poprawie).

Znaczna poprawa sytuacji na rynku pracy

Na rynku pracy obserwowano dalszą poprawę, co przejawiało się we wzroście zatrudnienia (w 2016 r. przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw było o 2,8% wyższe niż w 2015 r.), spadkiem bezrobocia do poziomu najniższego od 25 lat (w grudniu 2016 r. stopa rejestrowanego bezrobocia wynosiła 8,3%, a wg BAEL 5,5%) oraz wzrostem wynagrodzeń (przeciętne wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w 2016 r. wyniosło 4 277 zł i było o 3,8% wyższe niż w 2015 r.) oraz ich siły nabywczej (o 4,4%), czemu sprzyjało utrzymywanie się przez większość roku zjawisk deflacyjnych.

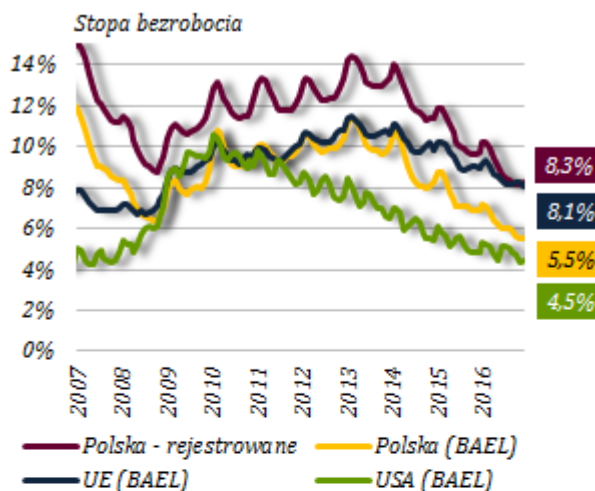
Odnotowano też realny wzrost przeciętnych rent i emerytur (w pozarolniczym systemie ubezpieczeń społecznych realny wzrost wyniósł 2,2%, a rolników indywidualnych 0,7%).

Wykres 2.
Wynik finansowy netto sektora przedsiębiorstw

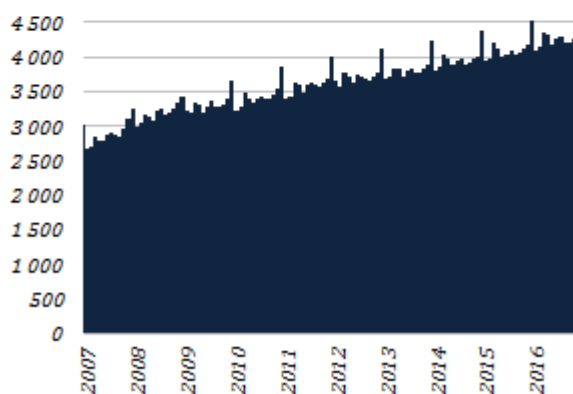

Źródło: GUS

Wykres 3.
Sytuacja na rynku pracy

Przeciętne wynagrodzenia brutto w sektorze przedsiębiorstw (zł)

Źródło: Eurostat, GUS

Wygasanie zjawisk deflacyjnych

Pomimo utrzymującego się ożywienia, przez większość 2016 r. w gospodarce utrzymywały się tendencje deflacyjne, co wynikało głównie z oddziaływania czynników zewnętrznych, w szczególności spadku cen surowców energetycznych oraz utrzymywania się niskiej inflacji u głównych partnerów handlowych Polski, co skutkowało zbliżoną do zera dynamiką cen importu. W końcu roku presja deflacyjna zaczęła ustępować i po raz pierwszy od 2014 r. odnotowano zjawiska inflacyjne (w grudniu 2016 r. roczna dynamika cen towarów i usług konsumpcyjnych wynosiła 0,8%, a cen produkcji sprzedanej przemysłu 3,2%).

Sytuacja sektora finansów publicznych pozostaje stabilna

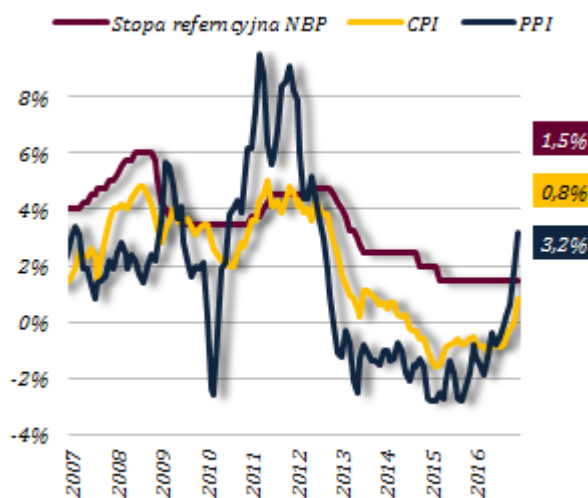
Pomimo pewnego osłabienia tempa wzrostu gospodarczego oraz wprowadzenia Programu „Rodzina 500+”, sytuacja finansów publicznych pozostawała stabilna.

Według wstępnego wykonania budżetu państwa w 2016 r. dochody budżetu państwa (314,6 mld zł) były wyższe od zapisanych w ustawie budżetowej, a wydatki (360,9 mld zł) okazały się niższe. W rezultacie deficyt budżetowy (46,3 mld zł) okazał się niższy od planowanego.

Zrealizowany w 2016 r. deficyt sektora instytucji rządowych i samorządowych uległ obniżeniu (do 2,4% PKB z 2,6% PKB w 2015 r.).

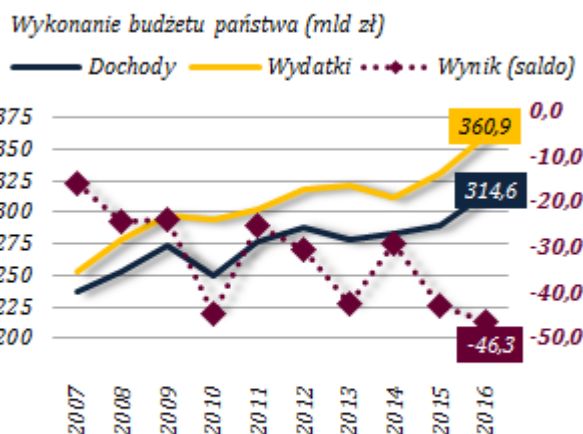
Pomimo generalnie korzystnej sytuacji należy odnotować relatywnie wysoki wzrost zadłużenia sektora instytucji rządowych i samorządowych (z 919,6 mld zł na koniec 2015 r. do 1 006,3 mld zł na koniec 2016 r.) oraz jego udziału w PKB (z 51,1% do 54,4%), przy czym udział ten nadal kształtuje się znacznie poniżej średniej dla krajów UE.

Wykres 4.
Inflacja, stopa referencyjna NBP

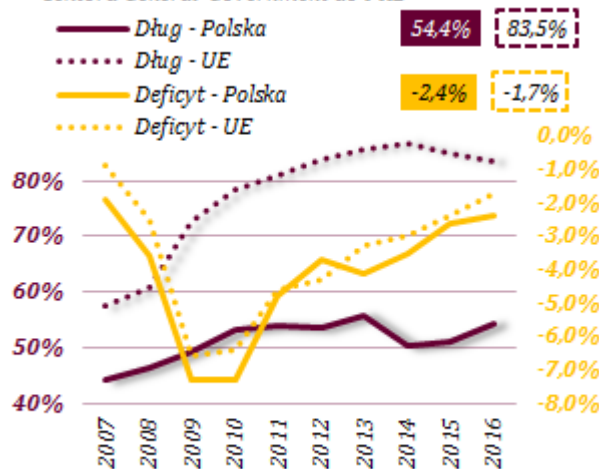

Źródło: NBP, GUS

Wykres 5.
Sytuacja finansów publicznych

Relacja długu i deficytu sektora General Government do PKB

Źródło: MF, GUS, Eurostat

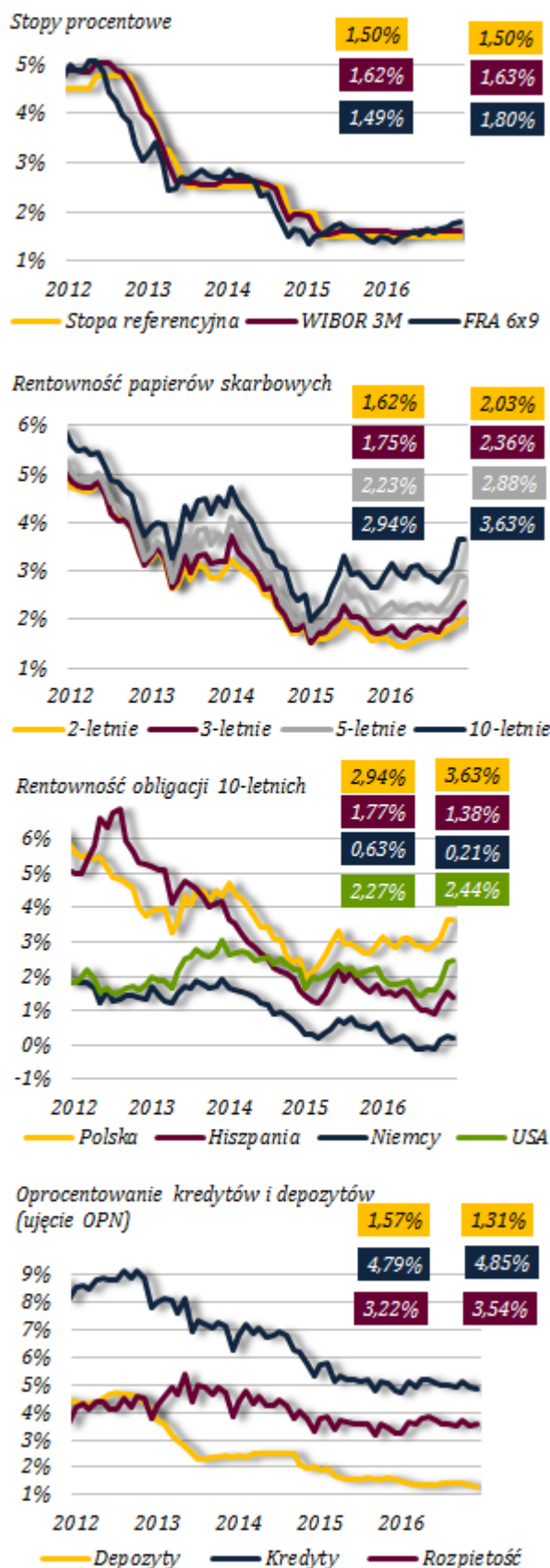
Sytuacja na rynkach finansowych pozostaje względnie stabilna

Podobnie, jak w latach ubiegłych, głównymi czynnikami kształtującymi w 2016 r. postawy inwestorów na globalnych rynkach finansowych pozostawały dane napływające z głównych gospodarek, działania najważniejszych banków centralnych oraz wydarzenia o istotnym znaczeniu dla poszczególnych gospodarek lub regionów. W związku z tym należy wskazać m.in. obawy inwestorów, co do perspektyw wzrostu w Chinach, sytuacji finansowej niektórych europejskich banków, referendum w W. Brytanii w sprawie wyjścia tego kraju z UE, wybory prezydenckie w USA, jak też niepewność inwestorów odnośnie dalszych działań i tempa normalizacji polityki monetarnej przez FED (EBC utrzymał ekspansywną politykę). W szczególności, wynik referendum w W. Brytanii doprowadził do gwałtownego wzrostu awersji do ryzyka i załamania na rynkach akcji (w kolejnych tygodniach rynki się odbudowały). Pomimo tego gwałtownego załamania, jak też występowania okresów wzrostu awersji do ryzyka, skutkujących wyprzedają aktywów uznanych za bardziej ryzykowne, sytuację na rynkach finansowych można uznać za względnie stabilną (wahania nastrojów inwestorów i wycen aktywów są naturalną cechą rynków).

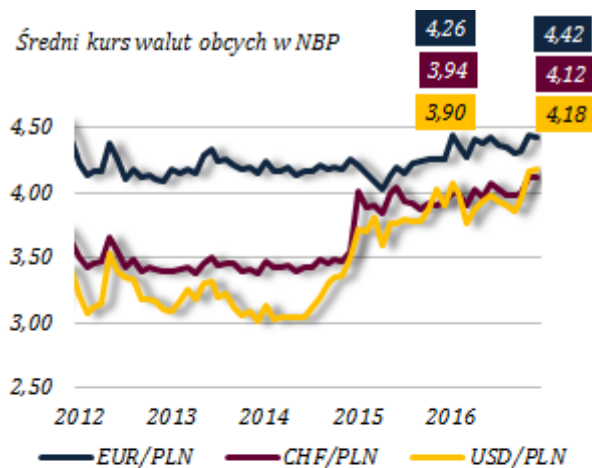
Sytuację na krajowym rynku, która kształtowała się zarówno pod wpływem czynników krajowych, jak i zewnętrznych, również można uznać za względnie stabilną, przy czym należy odnotować:

- utrzymanie przez RPP parametrów polityki pieniężnej na niezmiennym poziomie;
- stabilizację stóp na rynku międzybankowym (średnia stawka WIBOR 3M w grudniu 2016 r. wynosiła 1,6% czyli podobnie, jak w grudniu 2015 r.), przy czym w końcu roku odnotowano wzrost stawek FRA wskazujący na pojawienie się oczekiwaniami wzrostu stóp w perspektywie nadchodzących miesięcy;
- utrzymującą się przez większość roku względną stabilizację rentowności papierów skarbowych oraz jej wzrost w końcu roku (w grudniu 2016 r. średnia rentowność 2-; 3-; 5- i 10-letnich obligacji skarbowych na rynku wtórnym wynosiła 2,0%; 2,3%; 2,8%; 3,6% wobec 1,7%; 1,9%; 2,3%; 3,0% w grudniu 2015 r.);

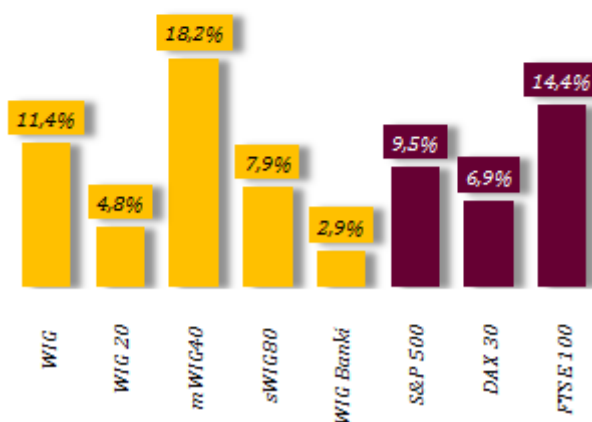
Wykres 6.
Sytuacja na rynkach finansowych

- zmniejszenie oprocentowania depozytów, przy stabilizacji lub wzroście oprocentowania kredytów - przeciętne oprocentowanie nowo zawieranych depozytów (tzw. ujęcie OPN) obniżyło się z 1,6% w grudniu 2015 r. do 1,3% w grudniu 2016 r., a oprocentowanie kredytów zwiększyło się z 4,8% do 4,9%⁴;
- na rynku walutowym obserwowano osłabienie złotego względem walut głównych (na koniec 2016 r. średni kurs EUR w NBP był o 2,6% wyższy niż na koniec 2015 r., CHF o 3,4%, a USD o 8,4%)
- na warszawskiej giełdzie pomimo utrzymywania się przez znaczną część roku słabych notowań dużych spółek, ostatecznie odnotowano wzrost wszystkich głównych indeksów, czemu sprzyjała wyraźna poprawa koniunktury w końcu roku (WIG Banki po ustanowieniu lokalnego dna w połowie roku wzrósł ostatecznie o 2,9%).

Zmiana indeksów na rynkach akcji w 2016

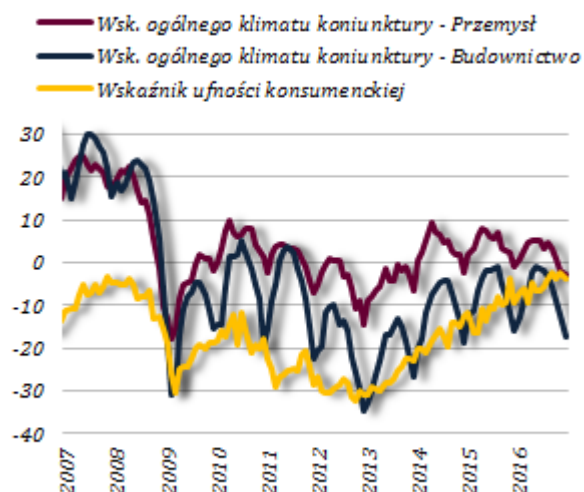

Źródło: Bloomberg, NBP

Poprawa nastrojów konsumentów

W 2016 r. obserwowano stabilizację lub nieznaczne osłabienie wskaźników opisujących koniunkturę przedsiębiorstw. Z drugiej strony, wyraźna poprawa sytuacji na rynku pracy, jak też uruchomienie Programu „Rodzina 500+” przełożyło się na znaczną poprawę nastrojów konsumentów (wskaźnik ufności konsumentów osiągnął rekordowy poziom).

Wykres 7.
Nastroje przedsiębiorstw i konsumentów

Źródło: GUS

⁴ Przeciętne oprocentowanie depozytów gospodarstw domowych obniżyło się z 1,8% w grudniu 2015 r. do 1,5% w grudniu 2016 r. a przedsiębiorstw z 1,5% do 1,3%. Przeciętne oprocentowanie kredytów konsumpcyjnych obniżyło się z 8,0% do 7,5% (rzeczywista stopa z 15,3% do 14,9%), mieszkaniowych po przejściowym wzroście powróciło do poziomu z końca 2015 r. i wynosiło 4,4% (rzeczywista 4,6%), a kredytów dla przedsiębiorstw po przejściowych wahaniami ukształtowało się poziomie zbliżonym do końca 2015 r. (3,6%).

Sytuacja na rynku mieszkaniowym pozostaje relatywnie korzystna

Sytuacja na rynku mieszkaniowym pozostawała relatywnie korzystna.

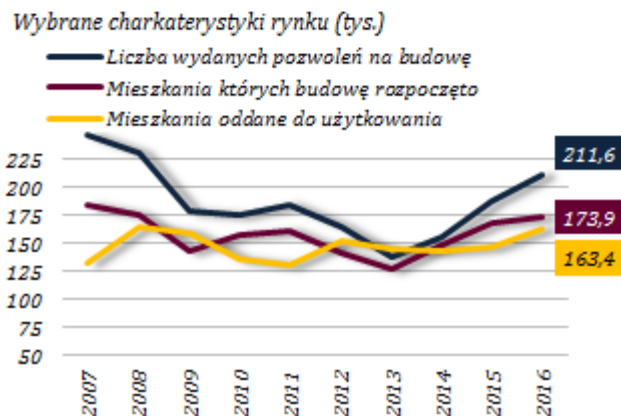
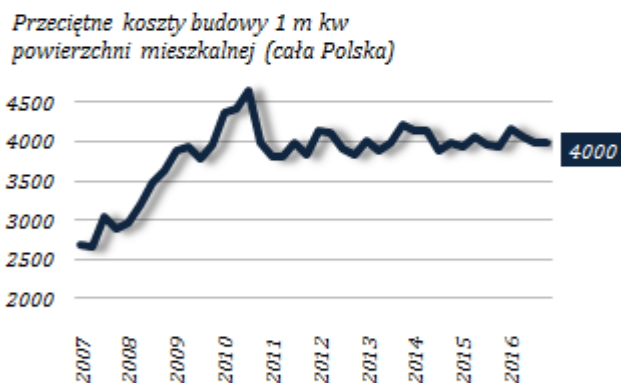
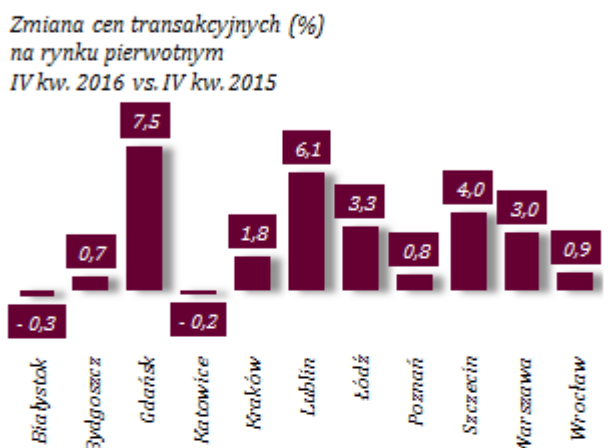
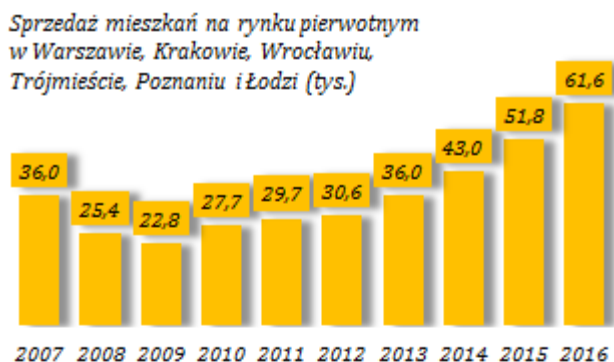
W 2016 r. odnotowano wzrost liczby mieszkań oddanych do użytkowania (o 10,6% do 147,8 tys.), wzrost liczby mieszkań których budowę rozpoczęto (o 3,3% do 173,9 tys.) oraz liczby pozwoleń wydanych na budowę (o 12,1% do 211,6 tys.). Ponadto szacuje się, że w końcu roku w budowie znajdowało się więcej mieszkań niż na koniec 2015 r. (około 731,1 tys., tj. o 1,5% więcej).

Na rynku pierwotnym utrzymywał się silny popyt skutkujący rekordowo wysokim poziomem sprzedaży mieszkań (według danych REAS⁵ w 2016 r. na rynku pierwotnym na głównych rynkach sprzedano 61,6 tys. mieszkań, tj. o 18,9% więcej niż w 2015 r.).

Pomimo stabilizacji kosztów budowy na rynku odnotowano wzrost ceny mieszkań. Według danych NBP w IV kwartale 2016 r. średnie ceny transakcyjne na rynku pierwotnym w Warszawie, 6-ciu kolejnych największych miastach (bez Warszawy) oraz 10 pozostałych z analizowanych przez NBP miastach były odpowiednio o: 3,0%; 3,3% i 2,0% wyższe niż w IV kwartale 2015 r., a na rynku wtórnym odpowiednio o 2,3% niższe oraz o 3,4% i 3,4% wyższe.

Pomimo generalnie korzystnej sytuacji należy zwrócić uwagę na niekorzystną tendencję przejawiającą się w malejącej przeciętnej powierzchni mieszkań oddawanych do użytku, co z jednej strony wynika ze wzrostu popytu na mieszkania na wynajem (charakteryzujące się mniejszym metrażem), a z drugiej z nadal relatywnie wysokich cen mieszkań (dla przykładu w latach 2006-2015 średnia powierzchnia mieszkania oddawanego do użytku w Warszawie w systemie mieszkań przeznaczonych na sprzedaż lub wynajem zmniejszyła się z 71 m kw. do 58 m kw.).

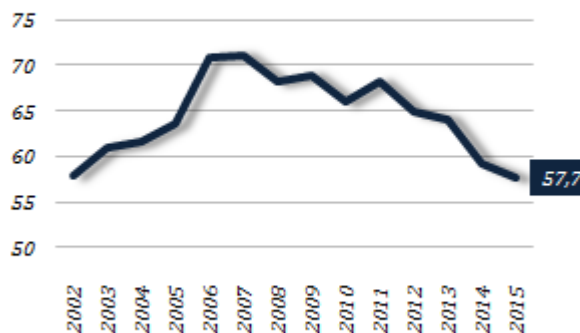
Wykres 8. Sytuacja na rynku mieszkaniowym

⁵ Szerzej zob. „Rynek mieszkaniowy w Polsce”, REAS.

W kontekście sytuacji na rynku mieszkaniowym należy też mieć na uwadze ryzyko związane z niskimi stopami procentowymi, które w połączeniu z regulacyjnym wydłużeniem okresu możliwego do uwzględnienia przy wyliczaniu zdolności kredytowej (do 30 lat) doprowadziło do silnego wzrostu zdolności kredytowej (w tym samym kierunku może też oddziaływać przyjęcie do jej wyliczenia zaniżonych kosztów utrzymania), co może wywierać presję na wzrost cen mieszkań, jak też skutkować istotnym ograniczeniem popytu w przypadku wzrostu stóp procentowych. Dodatkowo niskie stopy procentowe powodują przenoszenie części oszczędności na rynek nieruchomości, co może wywierać dodatkową presję na ceny. W rezultacie może to skutkować faktycznym ograniczeniem dostępności do rynku mieszkaniowego dla przeciętnych gospodarstw domowych mierzonym poziomem ich dochodów, a nie ich zdolności kredytowej w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych, jak też do ich nadmiernego zadłużenia. W konsekwencji może to prowadzić do stopniowej akumulacji nadmiernego ryzyka na poziomie gospodarstw domowych, banków, jak i całej gospodarki.

Przeciętna powierzchnia mieszkania oddanego do użytku w Warszawie - mieszkania przeznaczone na sprzedaż lub wynajem (m kw.)

Źródło: REAS, NBP, GUS

Otoczenie makroekonomiczne tworzy relatywnie sprzyjające warunki dla działania banków, ale banki muszą uwzględniać w swoich działaniach szereg potencjalnych źródeł ryzyka tak o charakterze makroekonomicznym, jak i regulacyjnym

Generalnie, otoczenie makroekonomiczne sprzyja stabilnemu rozwojowi sektora bankowego. W szczególności, utrzymujące się w ostatnim okresie ożywienie gospodarki przekłada się na poprawę sytuacji finansowej gospodarstw domowych i przedsiębiorstw, co sprzyja poprawie warunków działania sektora bankowego. Jednak należy mieć na uwadze, że w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki znajduje się szereg źródeł niepewności i potencjalnego ryzyka, które mogą wpływać niekorzystnie na polską gospodarkę, a w konsekwencji i sytuację sektora bankowego.

Źródłem niepewności i potencjalnego ryzyka są również zmiany o charakterze regulacyjnym, które mogą oddziaływać zarówno pozytywnie, jak i negatywnie na sytuację gospodarstw domowych, przedsiębiorstw oraz na działalność banków. Wydaje się jednak, że w przypadku większości tych czynników banki mają możliwość adaptacji, w krótkim lub średnim okresie. W związku z tym głównym ryzykiem pozostaje kwestia ewentualnego ustawowego rozwiązania kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych, która w przypadku realizacji skrajnych wariantów mogłaby doprowadzić do destabilizacji sektora bankowego.

1. STRUKTURA SEKTORA BANKOWEGO, ROLA BANKÓW W GOSPODARCE

Struktura sektora pozostaje względnie stabilna

Pomimo zachodzących w ostatnich latach zmian, większość charakterystyk określających strukturę sektora bankowego pozostaje względnie stabilna w długim okresie.

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora

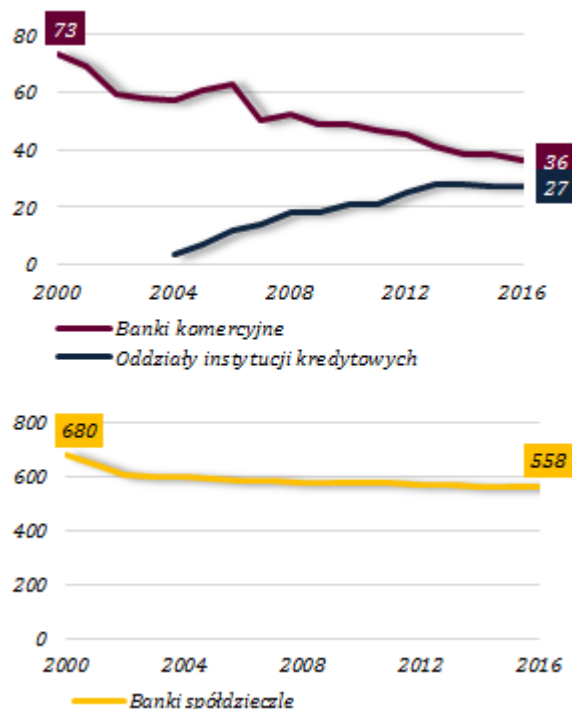
	2012	2013	2014	2015	2016
Liczba podmiotów prowadzących działalność bankową	642	640	631	626	621
- banki komercyjne	45	41	38	38	36
- oddziały instytucji kredytowych	25	28	28	27	27
- banki spółdzielcze	572	571	565	561	558
Zatrudnienie	175 071	174 321	172 659	170 920	168 839
Liczba placówek	15 412	15 305	15 062	14 505	14 476
Udział w aktywach sektora					
- banki kontrolowane przez inwestorów krajowych	36,4%	36,8%	38,5%	41,0%	43,4%
- banki kontrolowane przez inwestorów zagranicznych	63,6%	63,2%	61,5%	59,0%	56,6%
Udział w aktywach sektora					
- 5-ciu największych banków	45,0%	46,1%	48,5%	48,8%	48,3%
- 10-ciu największych banków	64,6%	67,3%	70,0%	70,5%	70,6%

Zmniejszenie liczby działających banków

W 2016 r. doszło do połączenia dwóch banków komercyjnych oraz dwóch banków spółdzielczych, przekształcenia jednego banku komercyjnego w oddział instytucji kredytowej, zakończenia działalności przez jeden oddział instytucji kredytowej oraz ogłoszenia upadłości jednego banku spółdzielczego. W rezultacie liczba podmiotów prowadzących działalność bankową zmniejszyła się z 626 na koniec 2015 r. do 621 na koniec 2016 r., przy czym liczba banków komercyjnych zmniejszyła się do 36, banków spółdzielczych do 558, a liczba oddziałów instytucji kredytowych nie uległa zmianie.

Wykres 9.

Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych

Zmniejszenie zatrudnienia i sieci sprzedaży

W 2016 r. banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania m.in. w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży. Proces ten był wzmocniony przez dokonane w minionych okresach przejęcia i fuzje oraz stały rozwój bankowości elektronicznej. W rezultacie pomimo silnego wzrostu zatrudnienia w jednym z oddziałów instytucji kredytowych (na skutek zmian organizacyjnych w strukturze grupy macierzystej), doszło do zmniejszenia liczby zatrudnionych w sektorze bankowym (o 2,1 tys. osób) oraz sieci sprzedaży (o 29 placówek). Należy liczyć się z tym, że stały rozwój elektronicznych kanałów dostępu, jak też presja na ograniczenie kosztów (wynikająca m.in. ze środowiska niskich stóp procentowych oraz nowych obciążeń nakładanych na banki) będą oddziaływały w kierunku dalszego ograniczania zatrudnienia i sieci sprzedaży.

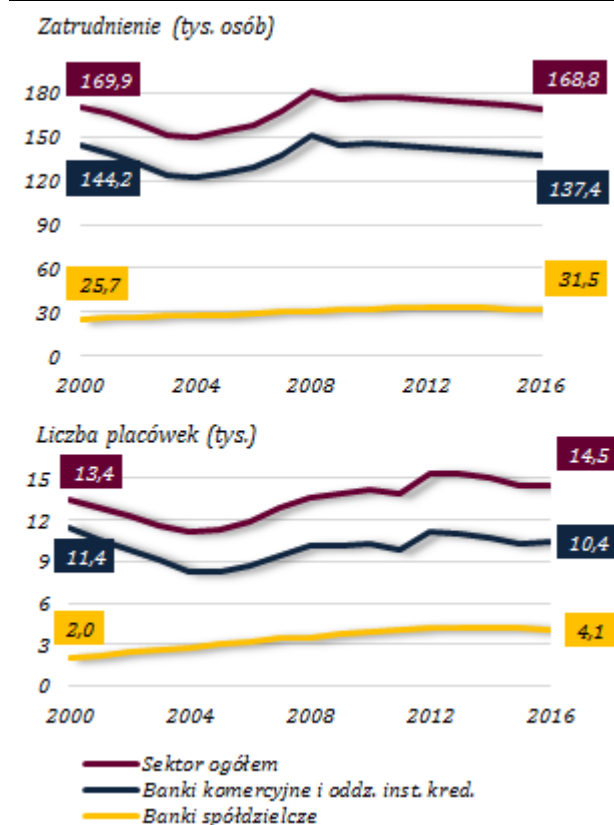
Wzrost udziału banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych

W strukturze sektora odnotowano wzrost udziału w aktywach banków kontrolowanych przez inwestorów krajowych (z 41,0% na koniec 2015 r. do 43,4% na koniec 2016 r.).

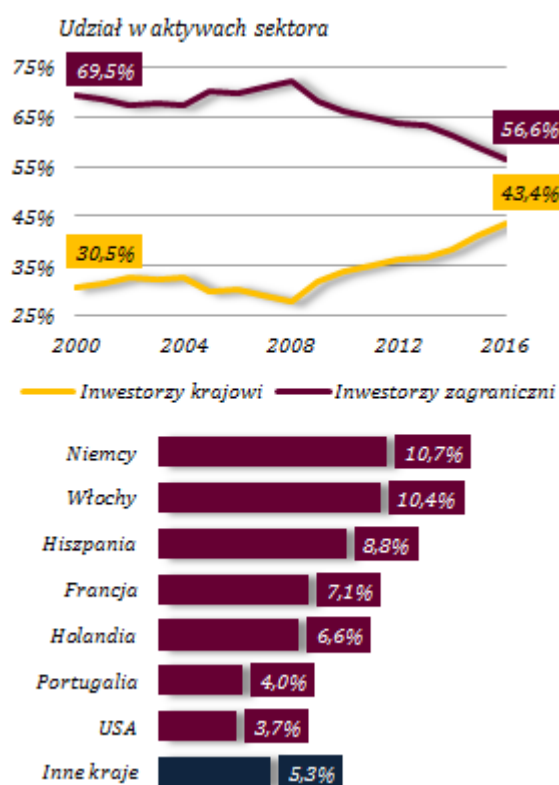
Na koniec 2016 r. inwestorzy krajowi kontrolowali 12 banków komercyjnych oraz wszystkie banki spółdzielcze (Skarb Państwa kontrolował 5 banków komercyjnych), a inwestorzy zagraniczni 24 banków komercyjnych oraz wszystkie oddziały instytucji kredytowych (kontrolne pakiety akcji posiadali inwestorzy z 18 krajów, przy czym dominującą rolę odgrywali inwestorzy z Niemiec, Włoch i Hiszpanii).

Mając na uwadze zawarcie w końcu 2016 r. przez PZU S.A. oraz PFR S.A. umowy z UniCredit S.p.A. w sprawie nabycia kontrolnego pakietu Banku Polska Kasa Opieki S.A. można oczekiwać, że w 2017 r. dojdzie zwiększenia udziału inwestorów krajowych w aktywach sektora do ponad 50%.

Wykres 10.
Zatrudnienie i sieć sprzedaży

Wykres 11.
Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)

Poziom koncentracji bez większych zmian

W 2016 r. nie odnotowano istotnych zmian w poziomie koncentracji sektora bankowego. Udział 10-ciu największych banków w aktywach sektorach marginalnie wzrósł (z 70,5% na koniec 2015 r. do 70,6% na koniec 2016 r.), odnotowano też nieznaczny wzrost w kredytach dla sektora niefinansowego (z 69,8% do 70,0%) oraz większy w depozytach tego sektora (z 73,4% do 74,9%), co miało związek z przejściem przez Alior Bank części banku BPH. Koncentracja mierzona udziałami w rynku 5-ciu największych banków pod względem sumy bilansowej uległa zmniejszeniu (na koniec 2016 r. ich udział w aktywach, kredytach i depozytach wynosił odpowiednio: 48,3%; 44,1% i 47,5%), ale wynikało to z ponownego wejścia do grupy 5-ciu największych banków pod względem sumy bilansowej BGK, który ma bardzo niski portfel kredytów i depozytów sektora niefinansowego.

Wykres 12.
Koncentracja sektora

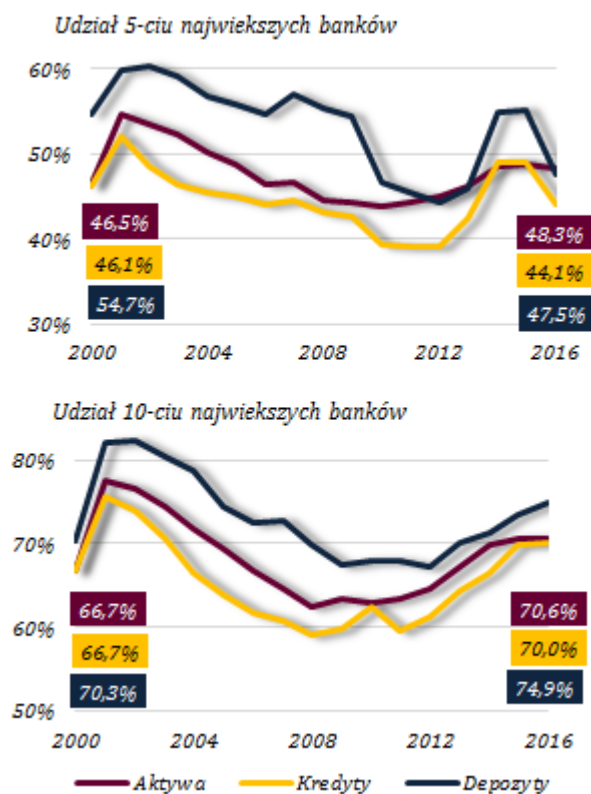

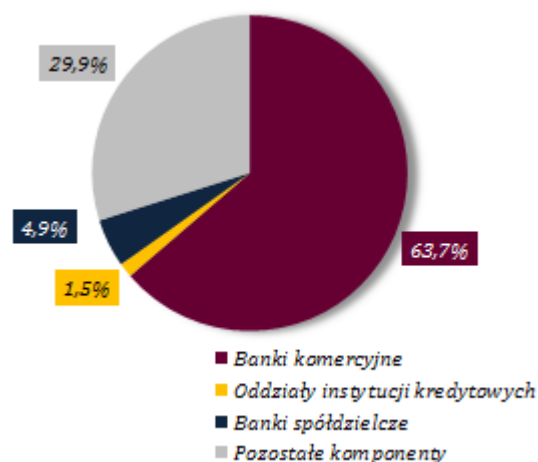
Tabela 2. Aktywa głównych podmiotów systemu finansowego w latach 2015-2016 (bez NBP)

	Wartość (mld zł)		Zmiana w 2015		Struktura	
	2015	2016	mld zł	%	2015	2016
Ogółem, w tym:	2 341,5	2 439,8	98,3	4,2%	100,0%	100,0%
Banki komercyjne	1 458,4	1 553,9	95,5	6,6%	62,3%	63,7%
Oddziały instytucji kredytowych	31,8	36,6	4,8	15,0%	1,4%	1,5%
Banki spółdzielcze	109,8	120,8	11,0	10,0%	4,7%	4,9%
Razem sektor bankowy	1 600,0	1 711,3	111,3	7,0%	68,3%	70,1%
Spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe	12,3	11,3	-1,0	-7,9%	0,5%	0,5%
Fundusze emerytalne (OFE, PFE, DFE)	142,4	155,3	12,9	9,1%	6,1%	6,4%
Zakłady ubezpieczeń	180,3	185,4	5,1	2,8%	7,7%	7,6%
Towarzystwa funduszy inwestycyjnych	294,0	293,6	-0,4	-0,1%	12,6%	12,0%
Aktywa klientów domów maklerskich	112,5	82,9	-29,6	-26,3%	4,8%	3,4%

Kluczowa rola banków dla stabilności systemu finansowego

Na koniec 2016 r. wartość aktywów głównych podmiotów systemu finansowego (bez NBP) przekraczała 2,4 bln zł, z czego 70,1% przypadało na sektor bankowy. Jednocześnie aktywa największych banków były porównywalne lub wyższe od aktywów niektórych innych segmentów. Trzeba mieć przy tym na uwadze, że część podmiotów z innych segmentów rynku finansowego jest kontrolowana przez banki. Oznacza to, że stabilność sektora bankowego ma kluczowe znaczenie dla stabilności całego systemu finansowego.

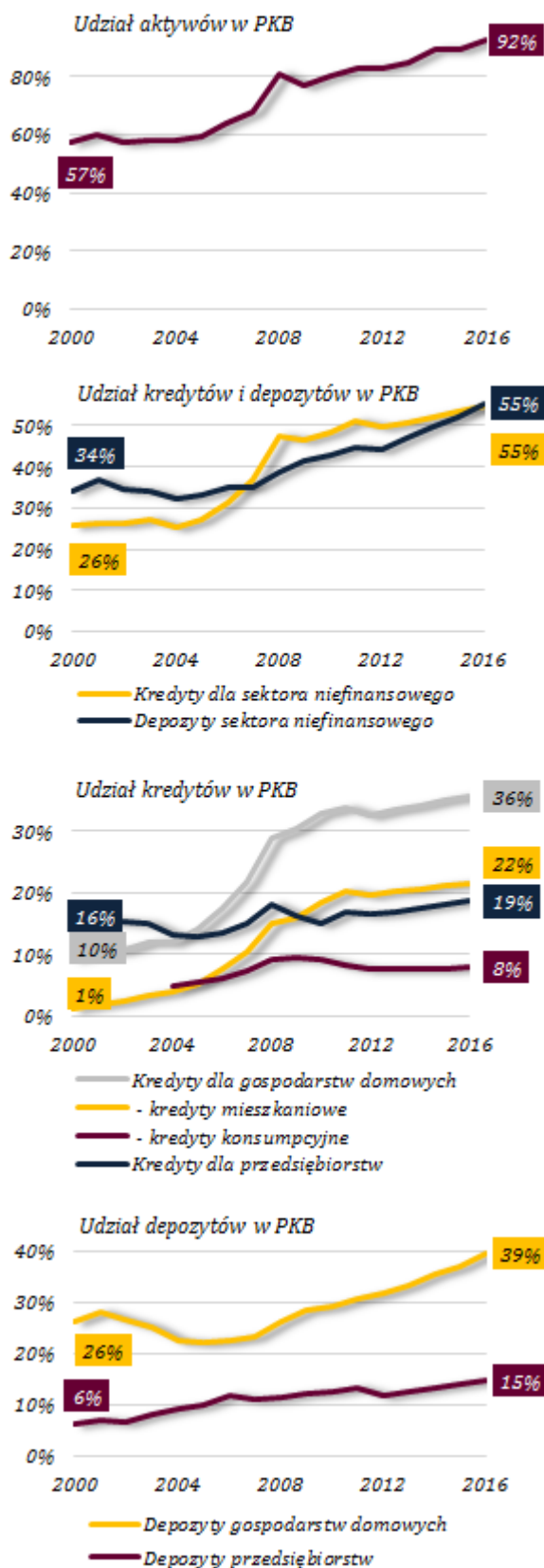
Wykres 13.
Struktura systemu finansowego na koniec 2016

Rosnąca rola sektora bankowego w gospodarce

Obserwowany w 2016 r. wzrost skali działania banków mierzony tempem wzrostu aktywów (7,0%), był wyższy niż tempo wzrostu nominalnej wartości PKB (3,0%). W rezultacie odnotowano zwiększenie relacji sumy bilansowej do PKB (do 92%). Również tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego oraz depozytów było wyższe od tempa wzrostu PKB, co doprowadziło do wzrostu relacji opisujących ich udział w PKB (kredytów dla sektora niefinansowego z 54% do 55%, depozytów sektora niefinansowego z 52% do 55%).

Wykres 14.
Rola sektora bankowego w gospodarce

2. POZYCJA KAPITAŁOWA

Znaczny wzrost funduszy własnych sektora bankowego

Tabela 3. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016	
	12/14	12/15	09/16	12/16	mld zł	%
Fundusze własne	145,2	159,1	172,3	175,4	16,3	10,2%
- kapitał Tier I	133,6	146,2	157,0	159,7	13,5	9,2%
kapitał podstawowy Tier I	133,5	146,2	156,9	159,7	13,5	9,2%
kapitał dodatkowy Tier I	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0	-19,6%
- kapitał Tier II	11,6	12,9	15,3	15,6	2,8	21,6%
Łączna kwota ekspozycja na ryzyko	952,3	975,8	980,1	989,1	13,3	1,4%
- kredytowe, kontrahenta, rozmycia oraz dostaw	838,1	865,8	869,1	878,3	12,5	1,4%
- operacyjne	81,6	80,2	78,5	80,0	-0,2	-0,2%
- pozostałe ⁶	32,5	29,8	32,5	30,9	1,0	3,4%

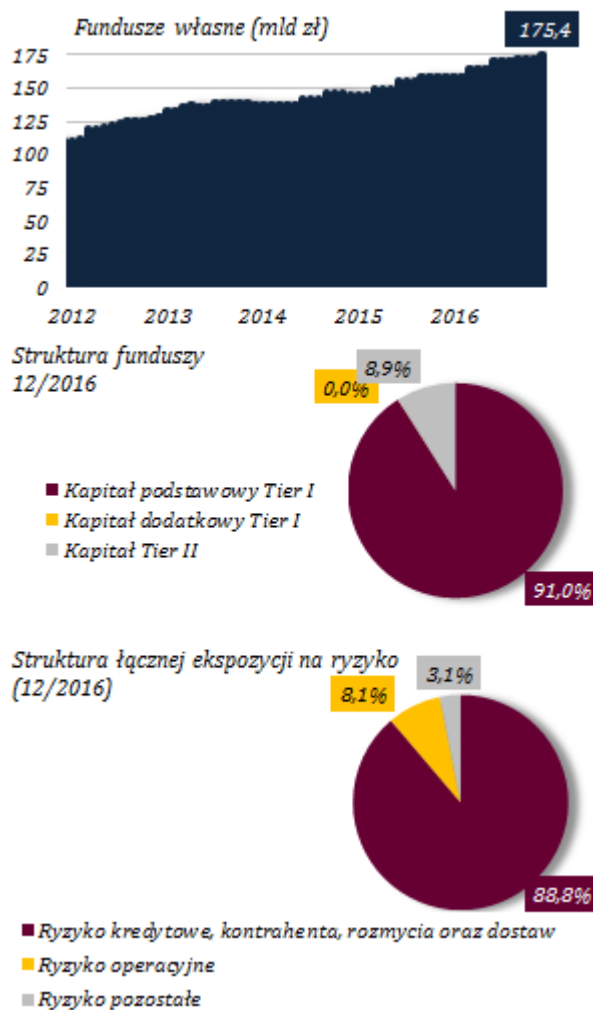
W 2016 r. doszło do znacznego wzmocnienia bazy kapitałowej – na koniec roku fundusze własne sektora bankowego wynosiły 175,4 mld zł i były o 16,3 mld zł, tj. o 10,2% wyższe od funduszy na koniec 2015 r. Wzrost funduszy wynikał głównie z zatrzymania w bankach ponad połowy zysków wypracowanych w 2015 r., nowych emisji akcji oraz wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku, który w końcu 2015 r. wykazał relatywnie wysokie ujemne fundusze własne.

Na koniec 2016 r. wszystkie banki komercyjne spełniały wymóg posiadania minimalnego kapitału założycielskiego na poziomie 5 mln EUR. Natomiast w przypadku banków spółdzielczych cztery banki nie spełniały minimalnych wymagań w tym zakresie, które w ich przypadku określone są na poziomie 1 mln EUR.

Obserwowany w ostatnich latach wzrost funduszy (w latach 2012-2016 fundusze własne sektora bankowego wzrosły o 64,7 mld zł, tj. o 58,5%) wynikał z naturalnego rozwoju biznesu (suma bilansowa sektora bankowego wzrosła w tym okresie o 32,2%) oraz silnego oddziaływania KNF na akumulację tych funduszy. Oddziaływanie to polegało m.in. na wydawaniu sektorowych i indywidualnych zaleceń w zakresie polityki dywidendowej banków oraz zaleceń w sprawie

Wykres 15.

Fundusze własne i struktura ekspozycji na ryzyko

⁶ Kategoria ta obejmuje łączną kwotę ekspozycji na ryzyko z tytułu ryzyka pozycji, ryzyka walutowego i ryzyka cen towarów, stałych kosztów pośrednich, dużych ekspozycji w portfelu handlowym, rozliczenia/dostawy oraz innych ekspozycji na ryzyko.

utrzymywania poziomu współczynnika kapitału Tier I oraz łącznego współczynnika kapitałowego na określonym przez KNF poziomie minimalnym - do grudnia 2015 r. na poziomie odpowiednio 9% i 12%, a od stycznia 2016 r. na poziomie 10,25% i 13,25% (wzrost wymagań w 2016 r. wynikał z wprowadzenia bufora zabezpieczającego).

Na wzrost funduszy własnych oddziaływało też nałożenie na wszystkie lub niektóre banki dodatkowych wymogów kapitałowych na pokrycie niektórych rodzajów ryzyka, tj:

- nałożenie przez KNF na banki posiadające istotne ekspozycje na rynku walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie, dodatkowego wymogu kapitałowego na pokrycie ryzyka związanego z portfelem tych kredytów (tzw. domiar kapitałowy/add-on w ramach Filaru II)⁷. Instrument ten po raz pierwszy został zastosowany w 2015 r. kiedy stosowne zalecenia otrzymało 14 banków, a dodatkowy wymóg kapitałowy w zależności od banku wynosił od 0,6% do 4,4% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. W 2016 r. KNF dokonała aktualizacji tych zaleceń w drodze wydania stosownych decyzji administracyjnych, a dodatkowy wymóg kapitałowy w zależności od banku został określony na poziomie od 0,5% do 3,8% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.
- wprowadzenie od stycznia 2016 r. bufora zabezpieczającego⁸, który obowiązuje wszystkie banki i który od początku 2016 r. wynosi 1,25% łącznej kwoty ekspozycji ważonych ryzykiem (w 2018 r. wartość bufora zostanie zwiększona do 1,875%, a od 2019 r. ma osiągnąć poziom docelowy 2,5%).
- wprowadzenie od stycznia 2016 r. bufora antycyklicznego⁹, który obowiązuje wszystkie banki, i którego wartość została określona w ustawie o nadzorze makroostrożnościowym na poziomie 0%, który obowiązuje do czasu wydania przez Ministra Rozwoju i Finansów rozporządzenia zmieniającego jego wartość (zgodnie ze wskazaną ustawą Komitet Stabilności Finansowej zobowiązany jest do kwartalnego przedstawiania Ministrowi Rozwoju i Finansów rekomendacji w sprawie wysokości tego bufora).
- nałożenie w 2016 r. przez KNF, w drodze wydania indywidualnych decyzji administracyjnych, bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym, tzw. bufor OSII (po zasięgnięciu opinii Komitetu Stabilności Finansowej)¹⁰. Bufor został nałożony na 12 banków, które spełniały stosowne kryteria, a dodatkowy wymóg kapitałowy w zależności od banku został określony na poziomie od 0,0% do 0,75% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko.

Struktura funduszy własnych nie uległa zmianie, i cechą charakterystyczną polskiego sektora bankowego nadal pozostaje dominujący udział kapitałów najwyższej jakości, tj. kapitału podstawowego Tier I (na koniec 2016 r. stanowiły one 91,0% funduszy własnych).

Ograniczony wzrost łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko Zmniejszenie kwoty ekspozycji na ryzyko operacyjne

Łączna kwota ekspozycji na ryzyko wzrosła o 13,3 mld zł, tj. jedynie o 1,4% do 989,1 mld zł. Wzrost wynikał głównie ze wzrostu ekspozycji na ryzyko kredytowe (o 12,5 mld zł), stanowiące największą pozycję łącznej ekspozycji na ryzyko (88,8% na koniec 2016 r.).

W kontekście łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko należy odnotować, obserwowaną w ostatnich okresach stabilizację kwoty ekspozycji na ryzyko operacyjne, co ma związek ze stabilizacją wyników działalności

⁷ Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2015 r.”, UKNF.

⁸ Na mocy ustawy z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym. Szerzej zob. nadzór makroostrożnościowy. (<http://www.nbp.pl/nadzormakroostroznościowy/index.aspx>)

⁹ Jak wyżej.

¹⁰ Jak wyżej; dodatkowo zob. „Skrócony opis metod służących ocenie nadzorczej przy identyfikacji innych instytucji o znaczeniu systemowym”, UKNF.

bankowej (większość banków wyznacza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego w oparciu o metody proste BIA i TSA, oparte na wyniku działalności bankowej i z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych uśrednionych za okres ostatnich trzech lat). W związku z tym zachodzi obawa, że ryzyko to może być w jakimś stopniu niedoszacowane, zwłaszcza w obliczu pozwów sądowych składanych przez niektórych klientów (wzrost ryzyka prawnego) oraz ryzyka wynikającego z obserwowanych w ostatnich okresach procesów konsolidacji sektora i zmian zachodzących w bankach (w tym postępującego procesu informatyzacji i rozwoju bankowości elektronicznej).

Uwagę też zwraca odnotowany w 2016 r. spadek łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko w bankach spółdzielczych (o 4,4 mld zł; tj. o 6,4%), co z jednej strony wynikało ze wskazanego już wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku, a z drugiej z utworzenia Systemów Ochrony Instytucjonalnej (IPS), co umożliwiła bankom wchodzącym w ich skład do stosowania niższych wag ryzyka dla wzajemnych ekspozycji.

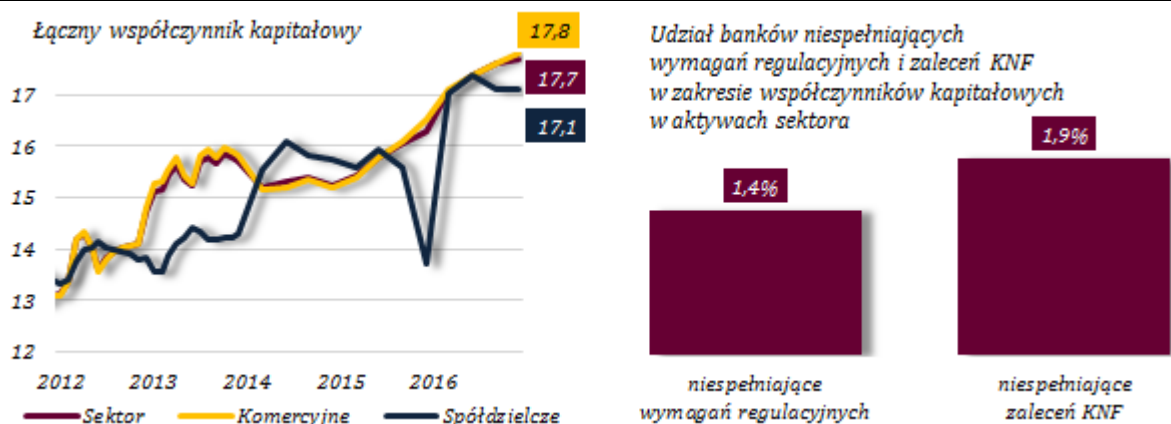
Miary adekwatności kapitałowej na względnie zadowalających poziomach

Tabela 4. Współczynniki kapitałowe

	Wartość współczynnika				Udział w aktywach sektora (%)			
	12/14	12/15	09/16	12/16	12/14	12/15	09/16	12/16
Współczynnik kapitału Tier I (T1)								
Sektor	14,0	15,0	16,0	16,1				
Banki komercyjne	14,0	15,2	16,0	16,2				
Banki spółdzielcze	14,7	12,5	16,0	16,0				
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)								
Sektor	15,2	16,3	17,6	17,7				
Banki komercyjne	15,2	16,5	17,6	17,8				
Banki spółdzielcze	15,8	13,7	17,1	17,1				
Rozkład banków względem wysokości łącznego współczynnika kapitałowego (liczba banków)								
poniżej 8%	1	2	1	3	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
8-12%	27	29	15	14	1,9%	1,8%	1,6%	1,7%
12% i więcej	575	568	581	577	95,9%	96,1%	96,4%	96,1%
Banki niespełniające wymagań regulacyjnych lub zaleceń KNF (liczba banków i udział) w zakresie minimalnych wartości współczynników kapitałowych								
niespełniające wymagań regulacyjnych	2	4	5	5	1,2%	1,4%	1,4%	1,4%
niespełniające zaleceń KNF	29	35	38	29	2,0%	10,2%	3,3%	1,9%

Wykres 16.

Współczynniki kapitałowe

Znaczny wzrost funduszy własnych w połączeniu z relatywnie niskim przyrostem łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko spowodował wzrost współczynników kapitałowych, przy czym silna poprawa w sektorze banków spółdzielczych wynikała głównie ze wskazanego już wyłączenia ze sprawozdawczości SK Banku oraz utworzenia IPS.

Według stanu na koniec 2016 r. współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) sektora bankowego wynosił 16,1%, współczynnik kapitału Tier I (T1) również 16,1%, a łączny współczynnik kapitałowy (TCR) 17,6%, co oznacza że sektor bankowy traktowany jako jeden bank spełniał minimalne wymagania regulacyjne określone w tzw. pakiecie CRD IV/CRR¹¹.

Minimalne wymagania regulacyjne w zakresie współczynników adekwatności kapitałowej

Współczynnik kapitału podstawowego Tier I	Współczynnik kapitału Tier I	Łączny współczynnik kapitałowy
4,5%	6,0%	8,0%
56% add-on	75% add-on	100% add-on
Bufor zabezpieczający	Bufor zabezpieczający	Bufor zabezpieczający
Bufor antycykliczny	Bufor antycykliczny	Bufor antycykliczny
Bufor OSII	Bufor OSII	Bufor OSII
RAZEM		
Min - 5,75% Max - 9,11%	Min - 7,50% Max - 10,61%	Min - 9,25% Max - 13,56%

Add-on w zależności od banku od 0,5% do 3,8%
 Bufor zabezpieczający 1,25%
 Bufor antycykliczny 0,0%
 Bufor OSII w zależności od banku od 0,0% do 0,75%

Wymagania regulacyjne w zakresie minimalnych poziomów współczynników kapitałowych określone są w art. 92 CRR, zgodnie z którym banki zobowiązane są utrzymywać współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy na poziomie nie niższym niż odpowiednio 4,5%; 6,0% i 8,0% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Wymagania te są powiększone o domiar kapitałowy (add-on) nałożony w ramach indywidualnych decyzji na banki posiadające istotne ekspozycje na

¹¹ Pakiet ten tworzą Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (określana jako CRD IV) oraz Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (określana jako CRR). Pakiet CRD IV / CRR od 1 stycznia 2014 r. zastąpił dotychczas obowiązujące przepisy. Rozporządzenie CRR jest prawnie wiążące w całości i bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich UE (z wyjątkiem określonych przepisów), natomiast dyrektywa CRD IV wymagała transpozycji do krajowego porządku prawnego, co zostało dokonane przede wszystkim w formie nowelizacji ustawy - Prawo bankowe, dokonanej ustawą z dnia 5 sierpnia 2015 r. o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym.

rynku walutowych kredytów dla gospodarstw domowych zabezpieczonych hipotecznie¹² oraz dodatkowe bufory kapitałowe. W konsekwencji minimalne wymagania w zakresie współczynników kapitałowych mogą się różnić pomiędzy poszczególnymi bankami (dla przykładu minimalny poziom TCR waha się od 9,25% w przypadku banków, które nie są objęte add-on oraz buforem OSII do 13,56% w banku o najwyższym add-on, a zarazem objętym buforem OSII).

Zalecenia KNF w zakresie minimalnych współczynników adekwatności kapitałowej

Współczynnik kapitału Tier I	Łączny współczynnik kapitałowy
9,0%	12,0%
75% add-on	100% add-on
Bufor zabezpieczający	Bufor zabezpieczający
Bufor antycykliczny	Bufor antycykliczny
Bufor OSII	Bufor OSII
Add-on w zależności od banku od 0,5% do 3,8% Bufor zabezpieczający 1,25% Bufor antycykliczny 0,0% Bufor OSII w zależności od banku od 0,0% do 0,75%	
RAZEM	
Min - 10,25% Max - 13,61%	Min - 13,50% Max - 17,56%

Różnica pomiędzy minimalnymi wymaganiami regulacyjnymi, a zaleceniami KNF sprowadza się do ograniczenia zaleceń do współczynników T1 i TCR, przy jednoczesnym określeniu ich wartości wyjściowej na odpowiednio 9,0% i 12,0%.

Ograniczona liczba banków nie spełniających minimalnych wymagań regulacyjnych lub zaleceń KNF w zakresie współczynników kapitałowych

Na koniec 2016 r. jeden bank komercyjny oraz cztery banki spółdzielcze nie spełniały wymogów regulacyjnych w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, przy czym ich łączny udział w

¹² Jak już wskazano na koniec 2016 r. add-on wynosił od 0,5% do 3,8% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko (w zależności od banku), przy czym w przypadku współczynnika CET1 uwzględnia się 56% add-on, w przypadku współczynnika T1 75% add-on, a w przypadku współczynnika TCR 100% add-on.

aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 1,4% (na koniec 2015 r. wymagań nie spełniały 4 banki, a ich udział wynosił również 1,4%).

Na koniec 2016 r. jeden bank komercyjny oraz dwadzieścia osiem banków spółdzielczych nie spełniało zaleceń KNF w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 1,9% (na koniec 2015 r. zaleceń nie spełniało 35 banków, a ich udział wynosił 10,2%).

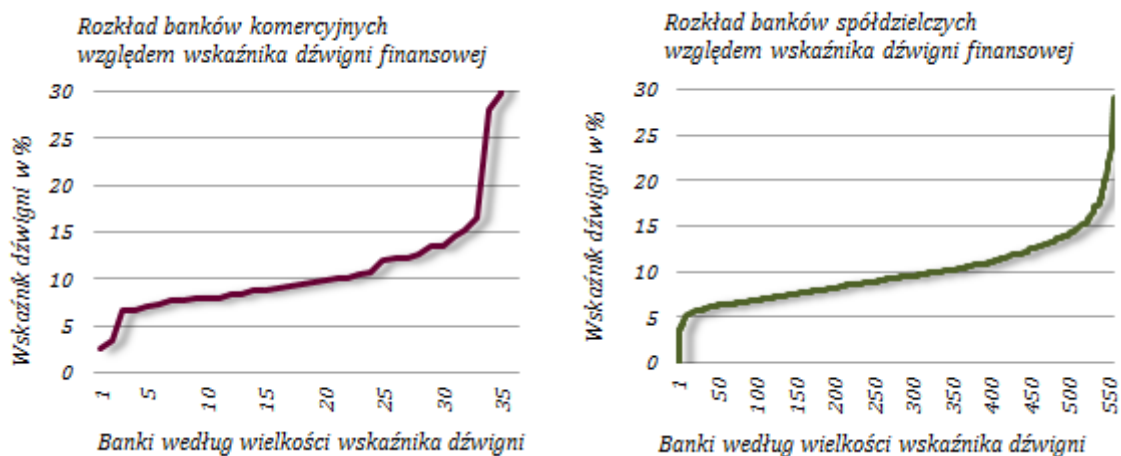
Jeden bank komercyjny oraz siedem banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych w zakresie funduszy własnych lub współczynników kapitałowych

Biorąc pod uwagę zarówno wymagania regulacyjne w zakresie minimalnego poziomu funduszy własnych, jak i wymagania regulacyjne w zakresie minimalnych współczynników kapitałowych, można stwierdzić że na koniec 2016 r. jeden bank komercyjny oraz siedem banków spółdzielczych nie spełniało minimalnych wymagań regulacyjnych (3 w zakresie funduszy własnych, 4 w zakresie współczynników kapitałowych, a jeden zarówno w zakresie funduszy własnych, jak i współczynników kapitałowych), przy czym ich łączny udział w aktywach sektora bankowego wynosił jedynie 1,4%.

Pomimo, że liczba i udział banków nie spełniających wymagań regulacyjnych lub zaleceń KNF są niewielkie, to sam fakt występowania tego zjawiska należy uznać za niekorzystny.

Wskaźniki dźwigni finansowej na zadowalających poziomach

Wykres 17.
Wskaźnik dźwigni finansowej

Zgodnie z zaleceniami KNF w sprawie polityki dywidendowej, KNF oczekuje, że wskaźnik dźwigni finansowej¹³ w bankach dokonujących wypłaty dywidendy powinien być wyższy od 5%. Na koniec 2016 r. tylko dwa banki komercyjne oraz dziesięć banków spółdzielczych nie spełniało oczekiwań nadzoru w tym zakresie.

¹³ Szarzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2015 r.”, UKNF.

Rekomendowane utrzymanie mocnej bazy kapitałowej

Pomimo relatywnie zadowalającej sytuacji bieżącej rekomendowane jest utrzymanie mocnej bazy kapitałowej, a w przypadku niektórych banków jej dalsze wzmocnienie, co wynika z poziomu ryzyka już zakumulowanego w bilansach banków, jak też źródeł potencjalnego ryzyka znajdujących się w otoczeniu banków i polskiej gospodarki.

W kontekście zwiększania bazy kapitałowej, należy mieć na uwadze obniżenie możliwości tworzenia kapitałów w drodze akumulacji zysków, co wynika z malejącej zyskowności sektora bankowego na skutek ograniczenia źródeł dochodów, niskich stóp procentowych, rosnących obciążeń na rzecz BFG, jak też uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych. Malejąca zyskowność sektora może też zmniejszyć skłonność inwestorów do inwestowania w banki, co niektórym podmiotom może ograniczać możliwości pozyskania kapitału na rynku.

Kontynuacja zaleceń KNF w sprawie polityki dywidendowej banków

Od szeregu lat, efektywnym narzędziem oddziaływania na poziom kapitałów banków są zalecenia KNF dotyczące ich polityki dywidendowej, które przyczyniły się do wzmocnienia bazy kapitałowej banków oraz do poprawy ich zdolności do absorbowania potencjalnych strat. W sposób pośredni wpłynęło to korzystnie na utrzymanie stabilności i bezpieczeństwa polskiej gospodarki, a także systemu finansowego, pozwalając na jego dalszy rozwój.

Zalecenia KNF oparte są na generalnych kryteriach, które z kolei oparte są na ocenie sytuacji finansowej w tym kapitałowej banków oraz ich roli w systemie bankowym, jak też ryzyku związanym z niektórymi obszarami działania. W szczególności uwzględnia się ocenę końcową BION¹⁴, współczynniki kapitałowe oraz ich znaczenie w systemie bankowym. Jednocześnie, zgodnie z przepisami prawa, banki realizujące program postępowania naprawczego zobowiązane są do przeznaczania zysku na pokrycie strat a następnie na zwiększanie funduszy własnych. Ogólne zalecenia mogą być dodatkowo uzupełnione indywidualnymi zaleceniami dla poszczególnych banków.

W grudniu 2016 r. KNF wydała bankom zalecenia w sprawie polityki dywidendowej w 2017 r. z tytułu zysków zrealizowanych w 2016 r.¹⁵, zgodnie z którymi w przypadku banków komercyjnych dywidendę w wysokości do 50% wypracowanego zysku będą mogły wypłacić jedynie te, które nie są objęte programem postępowania naprawczego oraz posiadają:

- końcową ocenę BION nie gorszą niż 2,50,
- wskaźnik dźwigni finansowej wyższy niż 5%,

¹⁴ Celem procesu badania i oceny nadzorczej - proces BION - jest identyfikacja wielkości i charakteru ryzyka, na jakie narażony jest bank, ocena jakości procesu zarządzania ryzykiem, ocena poziomu kapitału pokrywającego ryzyko wynikające z działalności banku oraz zarządzania bankiem, w tym zgodności działalności banku z przepisami prawa regulującymi działalność banków, statutem i decyzjami o wydaniu zezwolenia na utworzenie banku i rozpoczęcie przez niego działalności oraz ocena działań podjętych przez bank w następstwie zastosowania środków, o których mowa w art. 138, art. 138c oraz art. 141 ustawy Prawo bankowe. Ocena końcowa BION jest wyznaczana za pomocą algorytmu, który uwzględnia oceny nadane w poszczególnych obszarach, przy czym końcowa ocena BION na poziomie 1,00-1,75 oznacza dobrą ogólną sytuację banku, 1,76-2,50 zadowalającą ogólną sytuację banku, 2,51-3,25 oznacza, że ogólna sytuacja banku wzbudza zastrzeżenia, a ocena na poziomie 3,26-4,00 oznacza bardzo niekorzystną ogólną sytuację banku. Szerzej zob. „Metodyka badania i oceny nadzorczej banków komercyjnych, zrzeszających i spółdzielczych (Metodyka BION”.

¹⁵ Zob. „Stanowisko KNF w sprawie polityki dywidendowej banków, zakładów ubezpieczeń, PTE, domów maklerskich i TFI” z dnia 6 grudnia 2016 r.

- współczynnik kapitału Tier I wyższy niż 13,25%/11,25% (13,25% dla banków zaliczonych do grupy OSII; 11,25% dla pozostałych banków) + 75% add-on + bufor OSII,
- współczynnik TCR na poziomie wyższym od 13,25% + 100% add-on + bufor OSII.

Zgodnie z zaleceniami, dywidendę w wysokości do 100% z wypracowanego zysku będą mogły wypłacić banki, w przypadku których spełnione są nie tylko wskazane wyżej kryteria, ale w przypadku których również współczynnik TCR jest dodatkowo wyższy od:

- 16,25% + 100% add-on + bufor OSII dla banków OSII,
- 14,25% + 100% add-on dla pozostałych banków.

Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych, KNF dodatkowo zaleciła, aby banki istotnie zaangażowane w tego rodzaju kredyty¹⁶ dokonały korekty stopy wypłaty dywidendy w oparciu o dwa dodatkowe kryteria:

- Kryterium 1 (K1) – bazujące na udziale walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych w całym portfelu należności od sektora niefinansowego, zgodnie z którym banki z udziałem kredytów powyżej 10% dokonują dodatkowej korekty stopy dywidendy o 20%, z udziałem powyżej 20% o 30%, a z udziałem powyżej 30% o 50%¹⁷.
- Kryterium 2 (K2) – bazujące na udziale kredytów mieszkaniowych walutowych udzielonych w latach 2007 i 2008 w portfelu walutowych kredytów mieszkaniowych gospodarstw domowych, zgodnie z którym w bankach w których udział ten przekracza 20% korekta stopy dywidendy wynosi 30%, a w bankach w których udział ten przekracza 50% korekta stopy dywidendy wynosi 50%;

przy czym banki mają stosować oba te kryteria (najpierw stosuje się kryterium K1, a następnie K2)¹⁸. Takie podejście KNF ma na celu stworzenie dodatkowego bufora kapitałowego na ryzyko związane z portfelem tych kredytów.

Wobec banków zrzeszających KNF rekomenduje stosowanie takich samych kryteriów, jak w przypadku innych banków działających w formie spółki akcyjnej.

Z kolei, w przypadku banków spółdzielczych oprócz kryteriów ogólnych stanowisko KNF uwzględnia także zasadę proporcjonalności uwarunkowaną przede wszystkim specyfiką prawno-organizacyjną tych banków, a także ich relacją do funkcjonujących zrzeszeń oraz systemów ochrony instytucjonalnej. W związku z tym zakłada się możliwość wypłaty nieznacznej części zysku również przez banki w przypadku których TCR kształtuje się poniżej 13,25%, a T1 poniżej 10,25%, przy czym banki spółdzielcze, dzieli się na trzy grupy:

- pierwszą stanowią banki, które spełniają kryteria ogólne dla banków komercyjnych i posiadają współczynnik TCR powyżej 13,25%, a T1 powyżej 10,25%, w przypadku których zakłada się brak ograniczenia dla wypłaty dywidendy;
- drugą stanowią banki samodzielne lub banki, które nie podjęły decyzji o przystąpieniu do systemu ochrony, które o ile spełniają kryteria ogólne, to pomimo, że nie spełniają jednego lub obydwu wskaźników adekwatności kapitałowych (13,25% dla TCR oraz 10,25% dla T1), będą mogły przeznaczyć na dywidendę do 5% zysku;

¹⁶ Za banki istotnie zaangażowane w walutowe kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych uznano banki posiadające w portfelu należności od sektora niefinansowego ponad 5% udział walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

¹⁷ Wskazane kryterium należy interpretować w ten sposób, że bank który zgodnie z ogólnymi zaleceniami mógłby wypłacić dywidendę w wysokości do 50% wypracowanego zysku, a zarazem posiada ponad 10% lub ponad 20% udział tego rodzaju kredytów może wypłacić dywidendę w wysokości nie przekraczającej odpowiednio 30% lub 20% wypracowanego zysku, a bank w którym ten udział przekracza 30% w ogóle nie może wypłacić dywidendy (dla banku, który zgodnie z zaleceniami może wypłacić 100% dywidendy stosowna korekta wynosi odpowiednio: 20%, 30% i 50%).

¹⁸ Może prowadzić do sytuacji, w której na podstawie ogólnych zaleceń bank mógłby wypłacić do 100% wypracowanego zysku, ale po uwzględnieniu kryteriów K1 i K2 w ogóle nie będzie mógł wypłacić dywidendy.

- trzecią stanowią banki spółdzielcze funkcjonujące w ramach systemów ochrony SGB i BPS, które o ile spełniają kryteria ogólne, to pomimo, że nie spełniają jednego lub obydwu wskaźników adekwatności kapitałowych (13,25% dla TCR oraz 10,25% dla T1), będą mogły przeznaczyć na dywidendę do 10% zysku.

Jednocześnie podobnie jak w latach ubiegłych KNF będzie korzystała z możliwości wydawania indywidualnych zaleceń.

3. POZYCJA PŁYNNOSCIOWA

Zadowolająca sytuacja w zakresie bieżącej płynności banków

Tabela 5. Wybrane miary płynności¹⁹

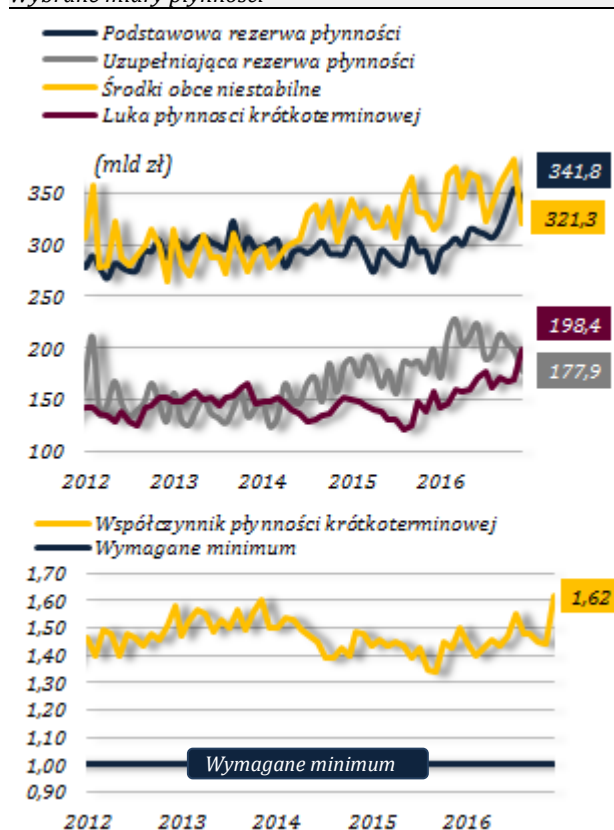
	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016	
	12/14	12/15	09/16	12/16	mld zł	%
Podstawowa rezerwa płynności	291,1	273,9	316,9	341,8	67,9	24,8%
Uzupełniająca rezerwa płynności	183,7	199,4	213,5	177,9	-21,5	-10,8%
Środki obce niestabilne	321,9	315,6	358,9	321,3	5,7	1,8%
Luka płynności krótkoterminowej	152,9	157,6	171,5	198,4	40,7	25,8%
Współczynnik płynności krótkoterminowej	1,48	1,50	1,48	1,62	x	x
Środki obce stabilne	1 036,3	1 117,3	1 172,6	1 201,3	84,0	7,5%
Kredyty dla sektora niefinansowego	855,6	921,9	964,4	973,8	51,9	5,6%
Depozyty sektora niefinansowego	854,1	938,8	976,7	1028,1	89,3	9,5%
Nadwyżka/niedobór depozytów	-1,5	16,9	12,3	54,3	x	x
Relacja kredyty/depozyty	100,2%	98,2%	98,7%	94,7%	x	x

Podstawowe miary płynności pozostają względnie stabilne w długim okresie i utrzymują się na zadowolających poziomach.

W 2016 r. odnotowano silny wzrost podstawowej rezerwy płynności, któremu towarzyszyło znaczne obniżenie uzupełniającej rezerwy płynności oraz niewielki przyrost środków obcych niestabilnych. W rezultacie nastąpiło zwiększenie dodatniej luki płynności (do 198,4 mld zł) oraz współczynnika płynności krótkoterminowej (do 1,62), który kształtował się na poziomie znacznie przekraczającym wymagane minimum.

Wykres 18.

Wybrane miary płynności

¹⁹ Od listopada 2015 r. do oddziałów instytucji kredytowych nie mają zastosowania przepisy uchwały KNF nr 386/2008. W związku z tym, dla celów raportu dokonano korekty danych za okres od grudnia 2012 r. usuwając dane dotyczące oddziałów instytucji kredytowych (w zakresie podstawowej i uzupełniającej rezerwy płynności, środków obcych stabilnych i niestabilnych oraz luki i współczynnika płynności krótkoterminowej).

Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF nr 386/2008 na koniec okresu

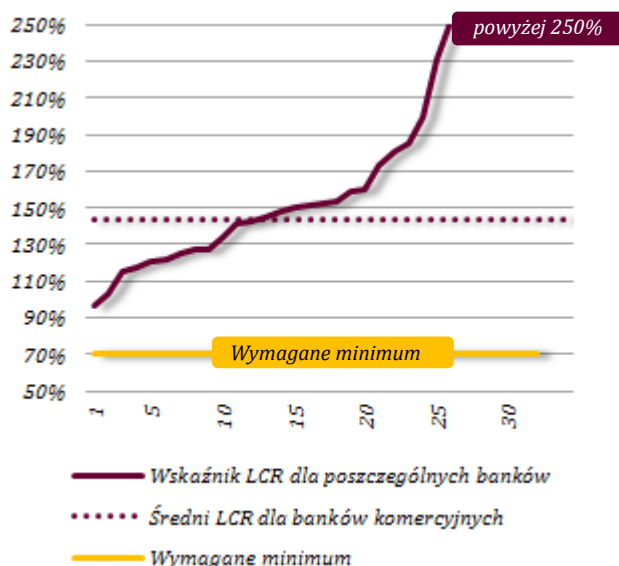
	Liczba podmiotów niespełniających Uchwały KNF 386/2008					Udział w aktywach sektora				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
styczeń	2	1	1	3	3	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
luty	6	2	3	5	2	0,3%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
marzec	1	1	2	2	2	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
kwiecień	2	1	3	3	3	0,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
maj	4	2	3	3	3	0,2%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%
czerwiec	1	1	4	2	4	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,1%
lipiec	2	1	2	2	3	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
sierpień	1	1	2	2	5	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
wrzesień	3	4	3	3	6	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%	0,1%
październik	2	1	4	6	5	0,0%	0,0%	0,0%	0,2%	0,1%
listopad	1	3	4	3	5	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%
grudzień	5	2	6	2	5	0,1%	0,0%	0,2%	0,0%	0,1%

Przestrzeganie postanowień uchwały KNF nr 386/2008 pozostaje zadowalające. Liczba naruszeń uchwały pozostaje niewielka i dotyczy podmiotów mających marginalne znaczenie w skali systemu.

No koniec 2016 r. wszystkie banki komercyjne i spółdzielcze spełniały obowiązującą normę LCR na poziomie 70%, przy czym w przypadku większości podmiotów, wskaźnik LCR przekraczał określony w CRR docelowy minimalny poziom (LCR = 100%), który będzie obowiązywać od 2018 r.

Wykres 19.

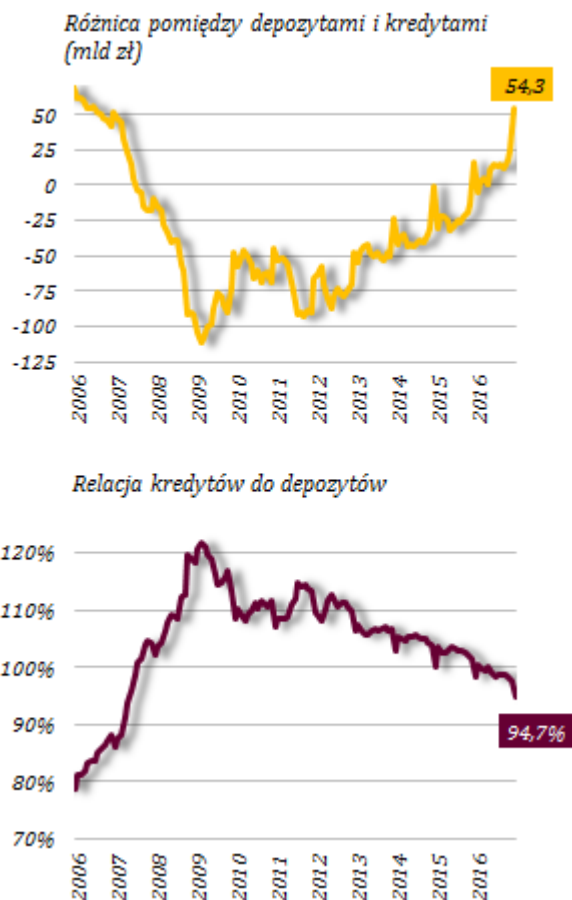
Rozkład banków komercyjnych względem LCR

Przejście do stanu nadwyżki depozytów nad kredytami

Obserwowane w ostatnich latach umiarkowane tempo wzrostu akcji kredytowej dla sektora niefinansowego, w połączeniu z wysokim tempem wzrostu depozytów tego sektora, prowadziło do systematycznej poprawy relacji kredytów do depozytów, która stopniowo zbliżała się do stanu równowagi, a od końca 2015 r. przekształciła się w nadwyżkę depozytów. W 2016 r. obserwowano dalszy silny przyrost depozytów, któremu towarzyszył umiarkowany wzrost kredytów, w konsekwencji czego nadwyżka depozytów uległa powiększeniu (na koniec 2016 r. relacja kredytów do depozytów wynosiła 94,7%, a „nadwyżka” depozytów 54,3 mld zł), co sprzyja stabilnemu rozwojowi sektora.

Wykres 20.
Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego

Zalecane działania zwiększające stabilność źródeł finansowania

Pomimo zadowalającej sytuacji w zakresie bieżącej płynności, stale zalecane są działania zmierzające do wzrostu stabilności źródeł finansowania oraz realizacji strategii, które będą dobrze wkomponowane w uwarunkowania zewnętrzne. W szczególności pożądana jest dalsza dywersyfikacja źródeł finansowania oraz wydłużanie terminów wymagalności zobowiązań.

4. WYNIKI FINANSOWE

Silny wzrost wyników dzięki niskiej bazie statystycznej oraz sprzedaży udziałów w VISA Europe

Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego

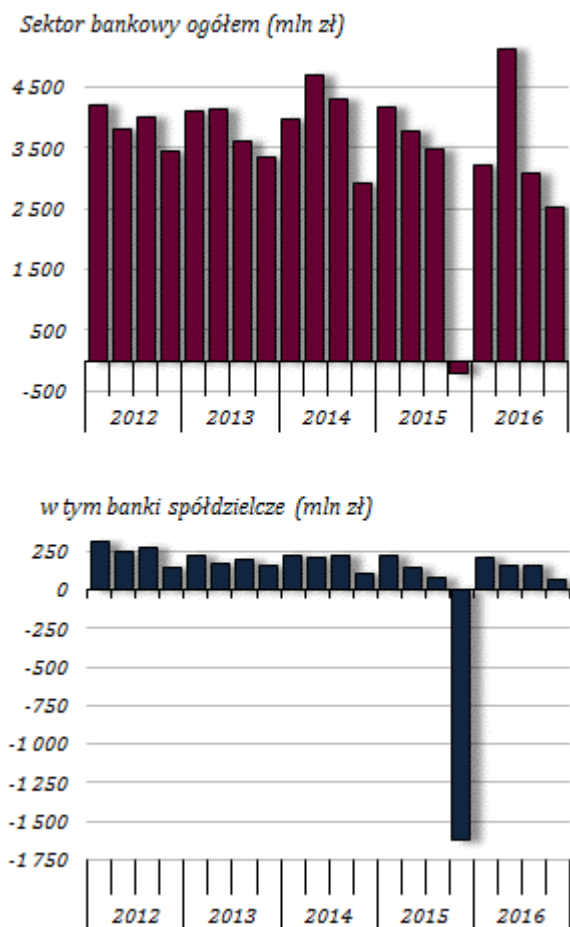
	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2016		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2014	2015	2016	mln zł	%	I/16	II/16	III/16	IV/16
Wynik działalności bankowej	57 688	55 958	59 350	3 391	6,1%	14 196	16 908	14 431	13 814
- wynik z tytułu odsetek	37 157	35 377	38 058	2 681	7,6%	9 192	9 352	9 853	9 660
- wynik z tytułu opłat i prowizji	13 789	13 317	12 595	-722	-5,4%	3 127	3 150	3 215	3 103
- pozostałe pozycje	6 742	7 265	8 697	1 432	19,7%	1 877	4 406	1 363	1 051
Koszty działania	27 198	30 666	31 550	884	2,9%	7 738	8 034	8 065	7 714
Amortyzacja	2 727	2 855	2 913	59	2,1%	724	726	721	743
Saldo rezerw i odpisów (ujemne)	8 787	9 470	8 363	-1 107	-11,7%	2 173	2 088	2 027	2 075
WYNIK FINANSOWY NETTO	15 877	11 187	13 908	2 721	24,3%	3 202	5 119	3 070	2 517
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	15 116	12 371	13 326	954	7,7%	3 000	4 966	2 913	2 447
- banki spółdzielcze	761	-1 184	583	1 767	x	203	153	157	71

Zrealizowany w 2016 r. wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 13 908 mln zł i był o 2 721 mln zł, tj. aż o 24,3% wyższy od osiągniętego w 2015 r. Było to jednak konsekwencją niskiej bazy statystycznej (wynikającej z ogłoszenia w IV kwartale 2015 r. upadłości SK banku oraz konieczności wniesienia wpłat na Fundusz Wsparcia Kredytobiorców)²⁰ oraz z rozliczenia w II kwartale 2016 r. sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited, co doprowadziło do poprawy wyników części banków, a ze względu na skalę osiągniętych dochodów wpłynęło również na poprawę wyników całego sektora bankowego. Z drugiej strony, od lutego 2016 r. wyniki części banków znajdowały się pod silną presją uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych²¹, co z kolei oddziaływało w kierunku znacznego wzrostu ich kosztów.

Poprawę wyników odnotowano w 486 podmiotach skupiających 64,9% aktywów sektora, a w pozostałych doszło do ich pogorszenia. Jednocześnie w 4 bankach komercyjnych, 11 spółdzielczych oraz 7 oddziałach instytucji kredytowych odnotowano stratę w łącznej wysokości 493 mln zł (ich udział w aktywach sektora wynosił 2,8%).

Wykres 21.

Wynik finansowy netto (kwartalny)

²⁰ Szerzej zob. „Raport o sytuacji banków w 2015 r.” UKNF.

²¹ Szerzej zob. ustawa z dnia 15 stycznia 2016 r. o podatku od niektórych instytucji finansowych oraz „Raport o sytuacji banków w 2015 r.” UKNF.

Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2016

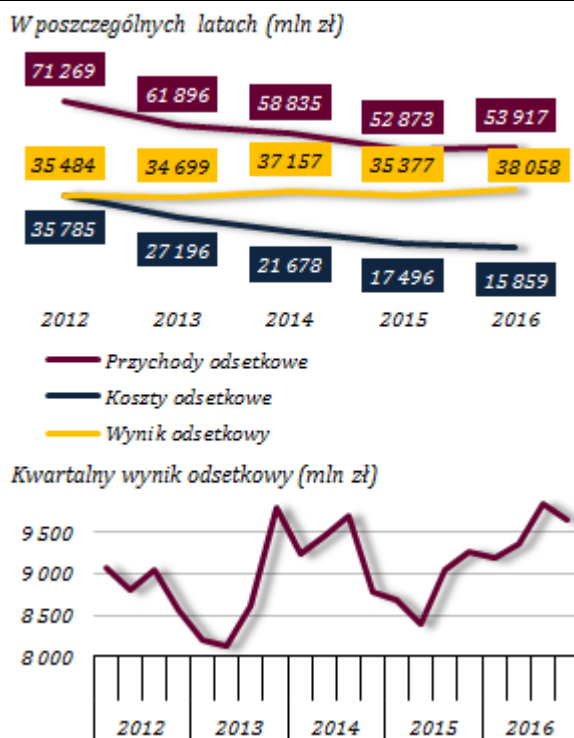
	Wartość (mln zł)		Wpływ na zmianę
	2015	2016	
1. Wynik działalności bankowej	55 958	59 350	
- wynik z tytułu odsetek	35 377	38 058	2 681
- wynik z tytułu opłat i prowizji	13 317	12 595	-722
- pozostały wynik działalności bankowej	7 265	8 697	1 432
2. Pozostałe przychody/koszty operacyjne (saldo) ²²	1 157	1 920	763
3. Koszty działania banku	30 666	31 550	-884
4. Amortyzacja	2 855	2 913	-59
5. Saldo odpisów i rezerw (ujemne)	9 470	8 363	1 107
6. Wynik z działalności operacyjnej (1+2-3-4-5)	14 125	18 444	
7. Wynik na operacjach nadzwyczajnych i działalności nieoperacyjnej	50	70	20
8. Wynik brutto z działalności kontynuowanej (6+7)	14 175	18 514	
9. Obowiązkowe obciążenia	2 987	4 357	-1 369
10. Zysk netto z działalności kontynuowanej (8-9)	11 187	14 157	
11. Wynik netto z działalności zaniechanej	0	-249	-249
12. Wynik finansowy netto (10+11)	11 187	13 908	2 721

Poprawa wyniku finansowego netto nastąpiła głównie na skutek wzrostu wyniku odsetkowego, pozostałego wyniku działalności bankowej, salda pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych oraz obniżenia ujemnego salda odpisów i rezerw. W przeciwnym kierunku oddziaływało obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji oraz wzrost kosztów działania.

Rekordowy wynik odsetkowy

Pomimo utrzymującego się środowiska niskich stóp procentowych sektor bankowy odnotował w 2016 r. rekordowy wynik odsetkowy, który wyniósł 38 058 mln zł. Wzrost wyniku odsetkowego (o 2 681 mln zł; 7,6%) nastąpił na skutek nieznacznego wzrostu przychodów odsetkowych (o 1044 mln zł; 2,0%), połączonego ze znacznym obniżeniem kosztów odsetkowych (-1 637 mln zł; -9,4%).

Wykres 22.
Przychody, koszty i wynik odsetkowy

²² Uwzględnia się tu również wynik z tytułu korekt wartości godziwej w rachunkowości zabezpieczeń i wynik z tytułu zaprzestania ujmowania składników aktywów innych niż przeznaczone do sprzedaży.

W ujęciu wartościowym w największym stopniu banki zwiększyły przychody z tytułu kredytów mieszkaniowych (o 494 mln zł; 5,4%) oraz instrumentów dłużnych (o 442 mln zł; 7,4%), a w mniejszym stopniu z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 196 mln zł; 1,4%) oraz kredytów dla przedsiębiorstw (o 140 mln zł; 1,2%). Z drugiej strony, odnotowano obniżenie przychodów z tytułu należności od sektora finansowego (-153 mln zł; -2,9%) oraz kredytów dla sektora budżetowego (-93 mln zł; -6,2%). Zmiany przychodów z tytułu pozostałych należności miały niewielkie znaczenie.

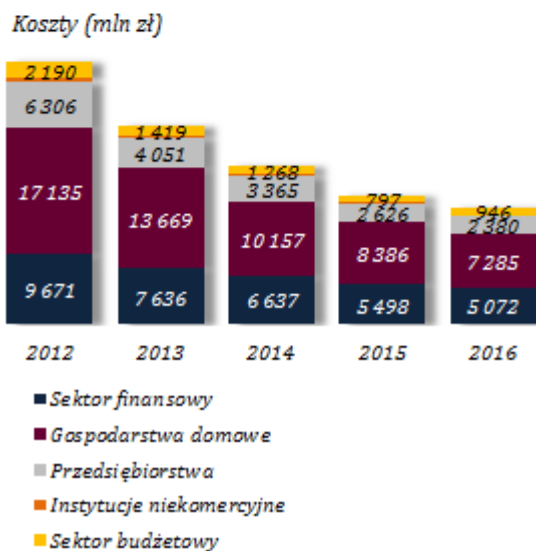
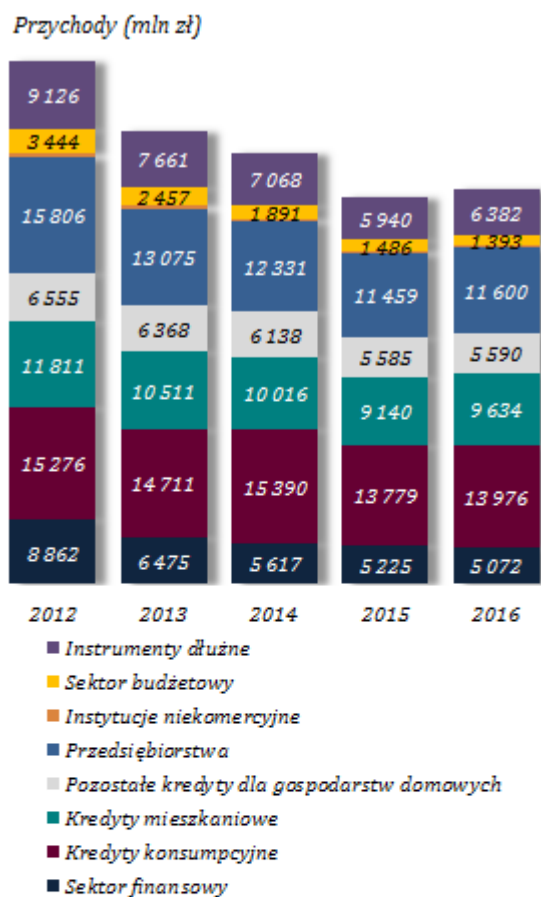
Obserwowany wzrost przychodów odsetkowych należy wiązać ze stopniowym wzrostem skali biznesu, podniesieniem marż części nowo udzielanych kredytów oraz wskazanym już uchwaleniem ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, co spowodowało silny wzrost popytu części banków na papiery skarbowe, które są wyłączone z podstawy opodatkowania.

Zmniejszenie kosztów odsetkowych dotyczyło przede wszystkim odsetek płaconych z tytułu depozytów zgromadzonych przez gospodarstwa domowe (-1 101 mln zł; -13,1%), a w mniejszym stopniu z tytułu zobowiązań wobec sektora finansowego (-426 mln zł; -7,8%) oraz przedsiębiorstw (-246 mln zł; -9,4%). Z drugiej strony, odnotowano wzrost kosztów z tytułu zobowiązań wobec sektora budżetowego (o 149 mln zł; 18,7%).

Znaczny spadek kosztów odsetkowych płaconych na rzecz sektora niefinansowego (pomimo znacznego wzrostu bazy depozytowej), wskazuje że banki dokonały przerzucenia części kosztów związanych z rosnącymi obciążeniami (m.in. podatek od aktywów), przede wszystkim na deponentów, a zwłaszcza gospodarstwa domowe. Było to ułatwione w związku z utrzymującym się umiarkowanym wzrostem akcji kredytowej a zarazem wysokim tempem wzrostu depozytów prowadzącym do nadpłynności części banków.

Wykres 23.

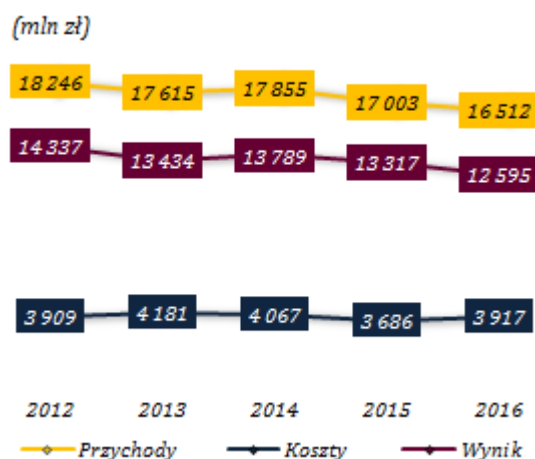
Struktura przychodów i kosztów odsetkowych

Zmniejszenie wyniku z tytułu opłat i prowizji

Pomimo wzrostu szeregu opłat i prowizji, w 2016 r. odnotowano dalsze obniżenie wyniku z tytułu opłat i prowizji (-722 mln zł; -5,4%). Wynikało to ze zmniejszenia w części banków przychodów z tytułu sprzedaży ubezpieczeń, przychodów z tytułu udzielonych kredytów i pożyczek, przychodów z tytułu obsługi rachunków bankowych oraz kart bankowych, jak też zmniejszenia przychodów z tytułu operacji papierami wartościowymi, obsługi funduszy inwestycyjnych i emerytalnych oraz zarządzania aktywami, etc.

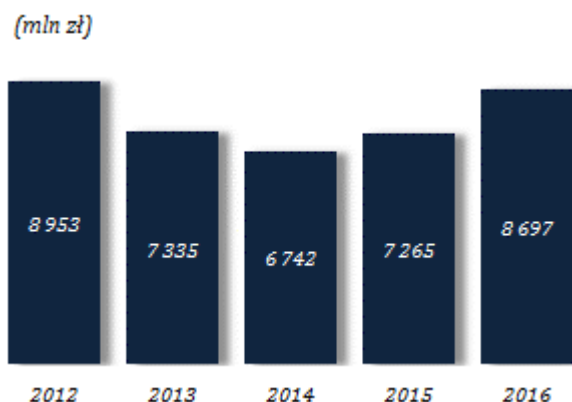
Wykres 24.
Wynik z tytułu opłat i prowizji

Wzrost wyniku pozostałej działalności bankowej

Silny wzrost wyniku z pozostałej działalności bankowej (o 1 432 mln zł; 19,7%) to przede wszystkim wynik wskazanego już rozliczenia sprzedaży udziałów w VISA Europe Limited (w rezultacie tej transakcji banki odnotowały dodatkowy dochód w łącznej wysokości 2 465 mln zł). Należy jednak mieć na uwadze, że jest to zdarzenie o charakterze jednorazowym. Gdyby nie to zdarzenie to wynik sektora bankowego byłby tylko nieznacznie wyższy od zrealizowanego w 2015 r. (o około 5%).

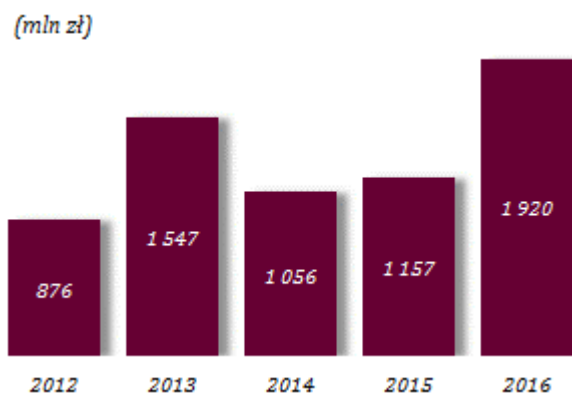
Wykres 25.
Wynik z pozostałej działalności bankowej

Wzrost wyniku z tytułu pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych

Wynik z tytułu pozostałych przychodów i kosztów uległ znacznemu zwiększeniu (o 763 mln zł; 66,0%), ale wynikało to ze zdarzeń o charakterze jednorazowym w kilku bankach, które znacznie zwiększyły ich przychody.

Wykres 26.
Inne przychody i koszty(saldo)

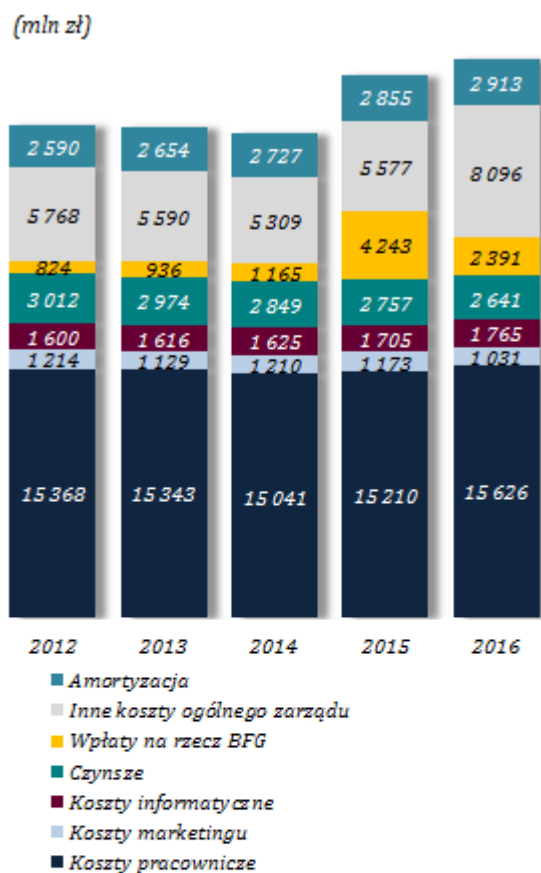
Wzrost kosztów działania

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost kosztów działania (o 884 mln zł; 2,9%), który wynikał przede wszystkim z uchwalenia ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych w rezultacie czego 19 banków zapłaciło dodatkowy podatek (w łącznej wysokości 3 233 mln zł). W okresie tym odnotowano również wzrost kosztów pracowniczych (o 417 mln zł; 2,7%), wynikający głównie z przejęcia przez jeden z oddziałów instytucji kredytowej innej spółki z grupy kapitałowej, gdyby nie to zdarzenie to koszty pracownicze uległyby redukcji. Inne pozycje kosztów wzrosły w umiarkowanym stopniu lub też uległy redukcji - w szczególności odnotowano wzrost wydatków na informatykę (o 60 mln zł; 3,5%), a zarazem obniżenie wydatków na marketing (-142 mln zł; -12,1%) oraz opłat z tytułu czynszów (-117 mln zł; -4,2%). Wzrost kosztów działania wynikający z wprowadzenia podatku od aktywów, byłby znacznie wyższy gdyby nie silny spadek wpłat na rzecz BFG (-1 852 mln zł; -43,7%), co wynikało z bardzo wysokiej bazy z 2015 r., która była konsekwencją wskazanej już upadłości SK Banku.

Koszty amortyzacji uległy ograniczonemu zwiększeniu (o 59 mln zł; 2,1%).

Pomimo wzrostu kosztów działania odnotowano poprawę efektywności działania mierzonej ich udziałem w wyniku działalności bankowej i saldzie pozostałych dochodów i kosztów (z 58,7% w 2015 r. do 56,2% w 2016 r.).

Wykres 27.
Koszty działania i amortyzacja

Udział kosztów działania i amortyzacji w wyniku działalności bankowej oraz w pozostałych przychodach i kosztach operacyjnych

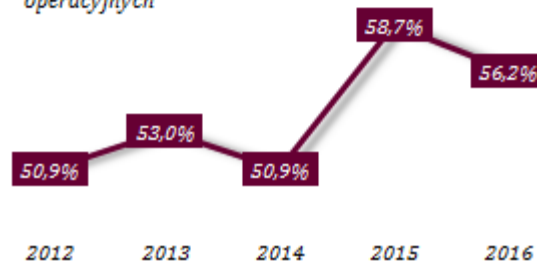

Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw

	Wartość (mln zł)			Zmiana w 2016		Wynik w czterech ostatnich kwartałach			
	2014	2015	2016	mln zł	%	I/16	II/16	III/16	IV/16
Saldo odpisów i rezerw, w tym:	-8 787	-9 470	-8 363	1 107	-11,7%	-2 173	-2 088	-2 027	-2 075
- banki komercyjne i oddz. inst. kred.	-8 365	-7 445	-7 817	-372	1	-2 098	-1 978	-1 894	-1 846
- banki spółdzielcze	-421	-2 025	-546	1 479	-73,0%	-75	-110	-133	-228
1/ Odpisy z tytułu aktywów finansowych	-8 333	-8 545	-7 341	1 204	-14,1%	-1 530	-1 892	-1 858	-2 061
Gospodarstwa domowe	-4 685	-4 756	-4 953	-198	4,2%	-1 069	-1 265	-1 299	-1 320
- kredyty konsumpcyjne	-2 006	-2 184	-2 578	-394	18,1%	-589	-643	-728	-619
- kredyty mieszkaniowe	-1 062	-1 085	-1 045	39	-3,6%	-212	-273	-269	-292
- pozostałe kredyty	-1 616	-1 487	-1 330	157	-10,6%	-269	-349	-302	-410
Przedsiębiorstwa	-3 612	-3 696	-2 334	1 362	-36,8%	-433	-619	-542	-740
Pozostałe podmioty	-36	-93	-53	39	-42,5%	-28	-8	-17	-1
2/ Rezerwy ²³	-715	-1 047	-919	128	-12,2%	-280	-331	-156	-151
3/ Odpisy z tytułu aktywów niefinansowych	-258	-315	-178	137	-43,4%	-310	2	-24	154
4/ IBNR ²⁴ /Ryzyko ogólne	519	436	75	-361	-82,8%	-53	133	12	-16

Zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw

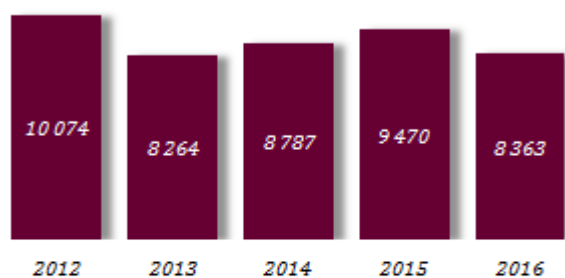
W 2016 r., odnotowano zmniejszenie ujemnego salda odpisów i rezerw (-1 107 mln zł; -11,7%), przy czym poprawa wynikała przede wszystkim z relatywnie wysokiej bazy 2015 r. będącej konsekwencją odpisów dokonanych w upadłym SK banku, głównie z tytułu należności od sektora przedsiębiorstw. Na poziomie poszczególnych pozycji odnotowano wskazane już silne zmniejszenie odpisów z tytułu kredytów dla przedsiębiorstw (o 1 362 mln zł), jak też pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (o 157 mln zł) oraz kredytów mieszkaniowych (o 39 mln zł). Zmniejszeniu uległy też rezerwy (o 128 mln zł) oraz odpisy z tytułu aktywów niefinansowych (o 137 mln zł). Z drugiej strony odnotowano znaczny wzrost ujemnego salda odpisów z tytułu kredytów konsumpcyjnych (o 394 mln zł) oraz pogorszenie wyniku z tytułu IBNR (o 361 mln zł).

Obniżenie ujemnego salda odpisów i rezerw doprowadziło do zmniejszenia jego udziału w osiągniętych wynikach (z 16,6% w 2015 r. do 13,6% w 2016 r.).

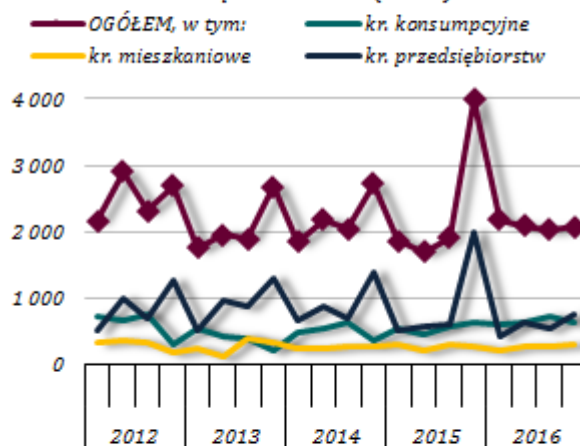
Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie odpisów i rezerw należy łączyć z utrzymującym się ożywieniem gospodarki oraz środowiskiem rekordowo niskich stóp procentowych, co sprzyja

Wykres 28.
Saldo odpisów i rezerw

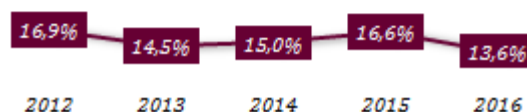
Saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Kwartalne saldo odpisów i rezerw (mln zł)

Udział w wyniku działalności bankowej oraz pozostałych przychodach i kosztach

²³ Zmiana stanu rezerw tworzonych z tytułu: restrukturyzacji, spraw spornych (w tym podatkowych), emerytur i świadczeń pracowniczych (również dla byłych pracowników), zobowiązań pozabilansowych (finansowych i gwarancyjnych), innych umów rodzących obciążenia, pozostałych rezerw.

²⁴ Poniesione, ale niewykazywane straty (IBNR) (MSR)/Rezerwa na ryzyko ogólne (PSR).

stabilizacji lub poprawie sytuacji finansowej części kredytobiorców, a tym samym stabilizacji jakości portfela kredytowego oraz ograniczonej skali odpisów. Dodatkowo względna stabilizacja kosztów ryzyka jest pochodną działań nadzorczych podjętych we wcześniejszych okresach, jak też pewnej samoregulacji banków. Nie bez znaczenia jest też uruchomienie w 2016 r. Programu „Rodzina 500+”, który dla części kredytobiorców stanowi istotne wsparcie.

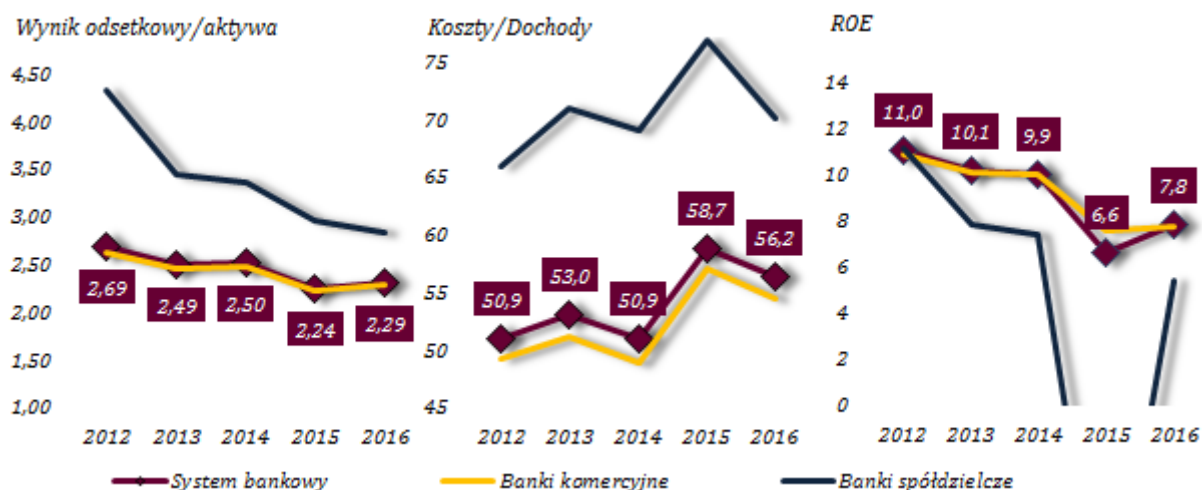
Poprawa głównych miar efektywności działania

Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania

	SEKTOR			Banki komercyjne			Banki spółdzielcze		
	2014	2015	2016	2014	2015	2016	2014	2015	2016
Koszty/dochody (C/I)	50,94	58,69	56,25	48,79	56,93	54,34	68,94	76,84	70,01
Wynik odsetkowy/średnie aktywa (NIM)	2,50	2,24	2,29	2,46	2,22	2,28	3,35	2,96	2,84
Wynik netto / średnie aktywa (ROA)	1,07	0,71	0,84	1,11	0,84	0,86	0,75	-1,09	0,51
Wynik netto / średnie fundusze (ROE)	9,95	6,60	7,76	9,97	7,57	7,72	7,38	-11,21	5,36

Wykres 29.

Wybrane miary efektywności działania

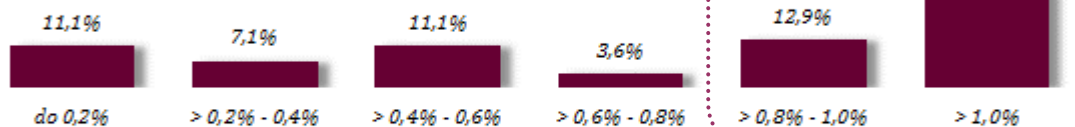

Obserwowane zmiany doprowadziły do nieznacznej poprawy większości podstawowych miar efektywności działania. W szczególności odnotowano poprawę marży odsetkowej (z 2,2 w 2015 r. do 2,3 w 2016 r.), obniżenie wskaźnika kosztów (z 58,7% do 56,2%), wzrostu ROA (z 0,7 do 0,8) oraz ROE (z 6,6 do 7,8).

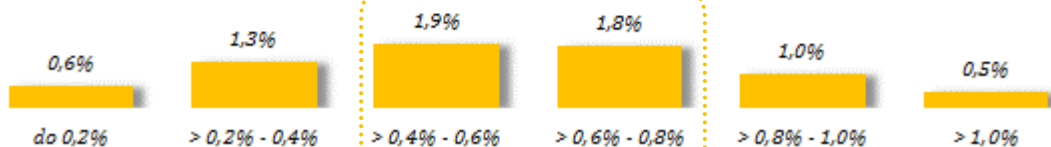
Wykres 30.
Rozkład banków względem ROA

Udział w aktywach sektora banków o wyróżnionym przedziale ROA według stanu na 12/2016

Banki komercyjne

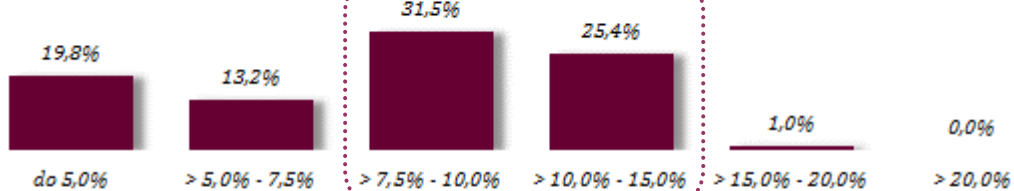
Banki spółdzielcze

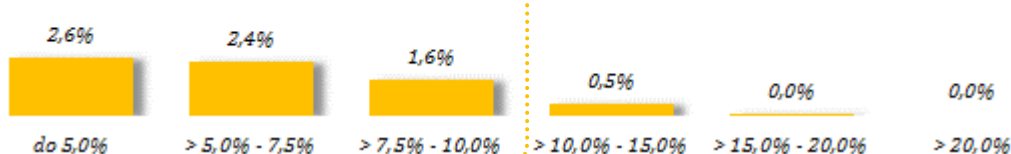
Wykres 31.
Rozkład banków względem ROE

Udział w aktywach sektora banków o wyróżnionym przedziale ROE według stanu na 12/2016

Banki komercyjne

Banki spółdzielcze

W kontekście efektywności działania nadal obserwowane są istotne różnice pomiędzy bankami komercyjnymi i spółdzielczymi. W szczególności te ostatnie, pomimo realizowania wyższej marży odsetkowej charakteryzuje niższa efektywność działania mierzona wskaźnikiem kosztów, ROA i ROE.

Banki oczekują pogorszenia wyników w 2017

W kolejnych okresach, kluczowe znaczenie dla wyników banków będzie miał rozwój koniunktury w polskiej gospodarce oraz czynniki o charakterze regulacyjnym.

Do głównych czynników o charakterze regulacyjnym należy zaliczyć ustawę o podatku od niektórych instytucji finansowych, składki na rzecz BFG, ewentualne zmiany parametrów polityki monetarnej oraz

ewentualne ustawowe rozwiązanie kwestii walutowych kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych.

Na podstawie planów finansowych banków komercyjnych skupiających 90,6% aktywów sektora, w 2017 r. należy oczekiwać obniżenia wyniku finansowego netto sektora bankowego oraz pogorszenia podstawowych miar efektywności działania²⁵.

W szczególności badane banki zakładają, że pomimo oczekiwanej poprawy w zakresie wyniku odsetkowego (o 6,3% w skali wszystkich banków objętych badaniem) oraz wyniku z tytułu opłat i prowizji (o 6,5%), ich wynik finansowy netto ulegnie obniżeniu o około 12,3%. Będzie to wynikało z oczekiwanego wzrostu kosztów działania (o 4,1%) oraz zniknięcia oddziaływania czynnika o charakterze jednorazowym, który w 2016 r. wpłynął pozytywnie na wyniki finansowego banków, tj. transakcji sprzedaży VISA Europe Limited. W konsekwencji banki oczekują też pogorszenia wskaźników efektywności (m.in. obniżenia wskaźnika ROA o ok. 0,1% oraz ROE o ok. 1,0%).

Trzeba jednak dodać, że w średnim i długim okresie banki wykazują zdolności adaptacyjne do nowych warunków działania. W szczególności, banki adaptują się do wpływu ustawy o podatku od niektórych instytucji finansowych, co odbywa się w drodze obniżenia oprocentowania części depozytów, wzrostu marż części kredytów, wzrostu opłat i prowizji od niektórych usług, czy też redukcji kosztów działania. Nie można też wykluczyć, że niektóre z banków w celu poprawy wyników w trakcie roku dokonają jednorazowych transakcji, które nie zostały ujęte w planach finansowych. W związku z tym może się okazać, że faktycznie zrealizowany wynik będzie lepszy od tego, jaki wynika z przedłożonych planów.

²⁵ Szerzej zob. „Plany finansowe krajowych banków komercyjnych na 2017 r.”, UKNF.

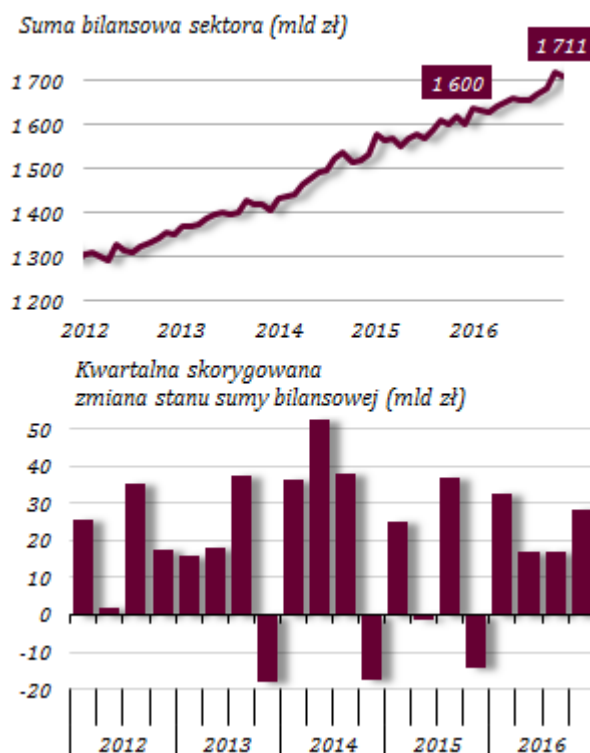
5. GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU AKTYWÓW

Wzrost skali działania sektora bankowego

Utrzymujące się ożywienie gospodarcze w połączeniu ze stabilną sytuacją przedsiębiorstw, poprawą sytuacji na rynku pracy, poprawą nastrojów konsumentów, jak też środowisko rekordowo niskich stóp procentowych tworzyły sprzyjające warunki do rozwoju działalności sektora bankowego w niektórych obszarach.

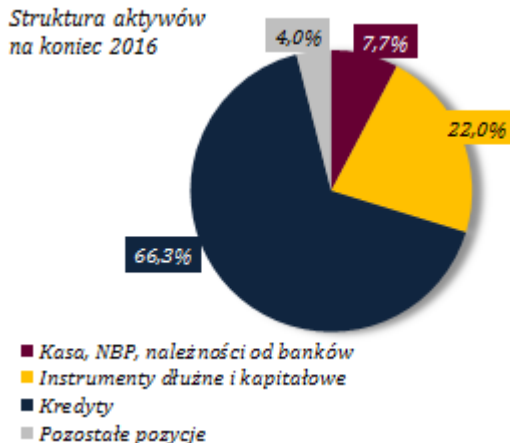
Suma bilansowa sektora zwiększyła się z 1 600,0 mld zł na koniec 2015 r. do 1 711,3 mld zł na koniec 2016 r., czyli o 111,3 mld zł, tj. o 7,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut względem złotego o około 94,7 mld zł, tj. o 5,9%. Oznacza to, że przyrost sumy bilansowej był dwukrotnie wyższy niż w 2015 r.

Wykres 32.
Suma bilansowej sektora

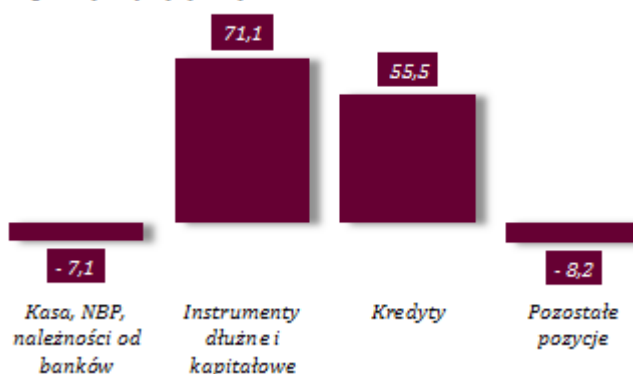

Wykres 33.
Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2016

Struktura aktywów na koniec 2016

Zmiana stanu (nominalna) głównych pozycji aktywów w 2016

Zwiększenie sumy bilansowej po stronie aktywów wyraziło się w przyroście portfela instrumentów dłużnych, a w mniejszym stopniu kredytów, przy jednoczesnym obniżeniu stanu pozostałych pozycji.

Tabela 11. Portfel kredytowy

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2016			
	2014	2015	09/16	2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Kredyty ogółem	1 043,1	1 118,5	1 155,0	1 172,1	53,6	4,8%	40,1	3,5%
1/ Sektor finansowy	54,6	61,3	55,7	62,1	0,8	1,3%	0,4	0,6%
2/ Sektor niefinansowy	895,4	961,8	1 004,4	1 011,8	49,9	5,2%	37,7	3,9%
- gospodarstwa domowe	588,9	628,5	651,7	660,4	31,9	5,1%	23,7	3,7%
- przedsiębiorstwa	300,9	327,3	346,4	344,9	17,6	5,4%	13,5	4,1%
- instytucje niekomercyjne	5,6	6,0	6,3	6,5	0,4	7,1%	0,4	7,1%
3/ Sektor budżetowy	93,1	95,3	95,0	98,2	2,9	3,0%	2,1	2,2%
wg waluty								
- złote	754,3	814,1	849,9	859,3	45,2	5,6%	45,2	5,6%
- waluty	288,8	304,4	305,1	312,8	8,4	2,8%	-5,1	-1,6%

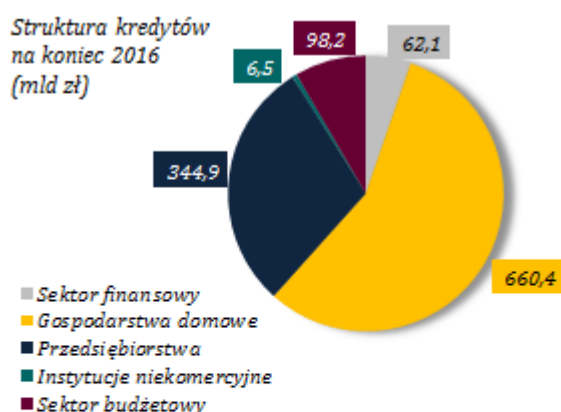
Umiarkowany wzrost akcji kredytowej

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost akcji kredytowej. Wartość kredytów ogółem (według wartości bilansowej brutto) zwiększyła się o 53,6 mld zł, tj. o 4,8%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 40,1 mld zł, tj. o 3,5%. Oznacza to, że przyrost stanu kredytów był o około 30% niższy od odnotowanego w 2015 r.

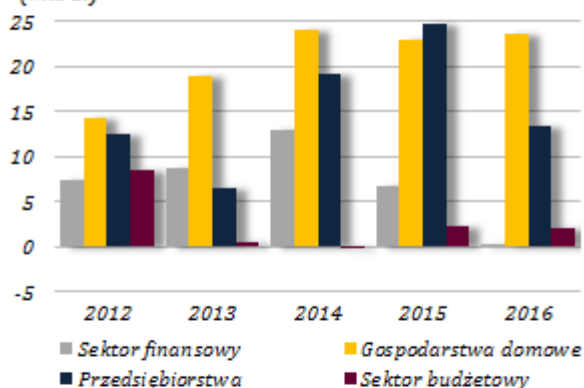
Głównym obszarem wzrostu były kredyty dla gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu kredyty dla przedsiębiorstw. Z kolei w obszarze kredytów dla sektora finansowego odnotowano wyhamowanie wzrostu w stosunku do lat ubiegłych, a w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal utrzymywała się stagnacja.

W ocenie NBP obecne tempo wzrostu akcji kredytowej zbliżone jest do nominalnego tempa wzrostu PKB i z jednej strony nie powinno prowadzić do narastania nierównowag oraz zagrażać stabilności finansowej, a z drugiej nie powinno stanowić bariery dla rozwoju gospodarki.

Wykres 34.
Kredyty ogółem

Roczna skorygowana zmiana stanu kredytów (mld zł)

Kwartałna skorygowana zmiana stanu kredytów ogółem (mld zł)

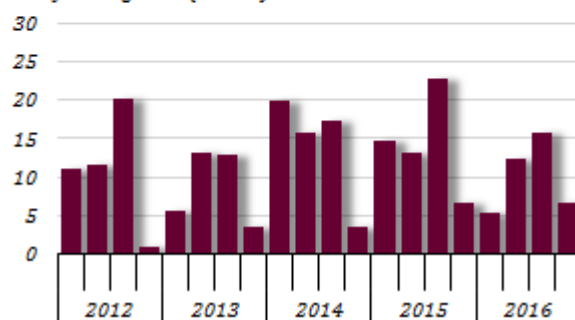

Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2016			
	2014	2015	09/16	2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	588,9	628,5	651,7	660,4	31,9	5,1%	23,7	3,7%
1/ Kredyty mieszkaniowe	355,9	381,3	392,3	400,3	19,0	5,0%	11,5	2,9%
- złotowe	190,4	212,0	229,0	234,4	22,4	10,6%	22,4	10,6%
- walutowe	165,5	169,3	163,3	165,9	-3,4	-2,0%	-11,0	-6,2%
2/ Konsumpcyjne	131,6	140,2	148,5	149,9	9,7	6,9%	9,3	6,6%
- karty kredytowe	12,7	13,1	13,6	13,8	0,7	5,0%		
- samochodowe	4,2	4,0	4,1	4,2	0,2	6,2%		
- ratalne ²⁶	52,3	57,3	62,5	63,2	5,9	10,2%		
- pozostałe ²⁷	62,4	65,8	68,3	68,7	2,9	4,4%		
3/ Pozostałe	101,4	107,0	110,9	110,2	3,2	3,0%	2,9	2,7%
- operacyjne	38,9	42,3	44,4	42,6	0,2	0,6%		
- inwestycyjne	31,7	33,0	33,9	34,7	1,8	5,4%		
- nieruchomości	10,7	11,2	11,3	11,2	0,0	0,4%		
- pozostałe należności	20,2	20,6	21,3	21,7	1,1	5,5%		
wg waluty								
- złote	410,5	446,3	476,1	481,9	35,7	8,0%	35,7	8,0%
- waluty	178,3	182,3	175,6	178,5	-3,8	-2,1%	-11,9	-6,3%

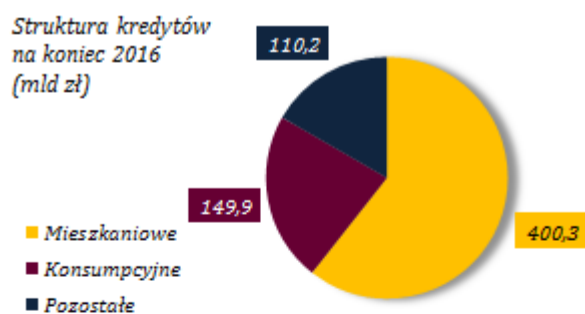
Umiarkowany wzrost kredytów dla gospodarstw domowych

W 2016 r. wartość portfela kredytów gospodarstw domowych w ujęciu nominalnym zwiększyła się o 31,9 mld zł, tj. o 5,1%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 23,7 mld zł, tj. o 3,7%. Oznacza to, że przyrost stanu kredytów był porównywalny z tym jaki odnotowano w 2015 r.

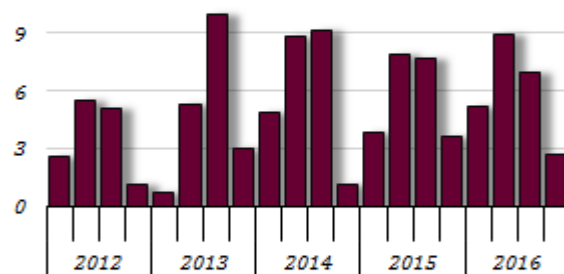
Zwiększenie stanu akcji kredytowej odnotowano we wszystkich obszarach, przy czym w ujęciu wartościowym (uwzględniając zmiany kursów walut) najwyższy przyrost odnotowano w obszarze kredytów mieszkaniowych, a w dalszej kolejności w obszarze kredytów konsumpcyjnych. W przypadku pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych obserwowano wyhamowanie przyrostu.

Stabilnemu wzrostowi akcji kredytowej sprzyjała poprawa sytuacji na rynku pracy i związana z tym poprawa nastrojów konsumentów oraz rekordowo niskie stopy procentowe.

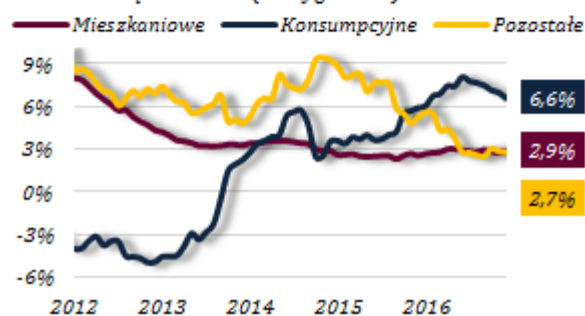
Wykres 35. Kredyty dla gospodarstw domowych

Kwartałna skorygowana zmiana stanu kredytów gospodarstw domowych (mld zł)

Roczne tempo wzrostu (skorygowane)

²⁶ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

²⁷ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Stabilny wzrost kredytów mieszkaniowych

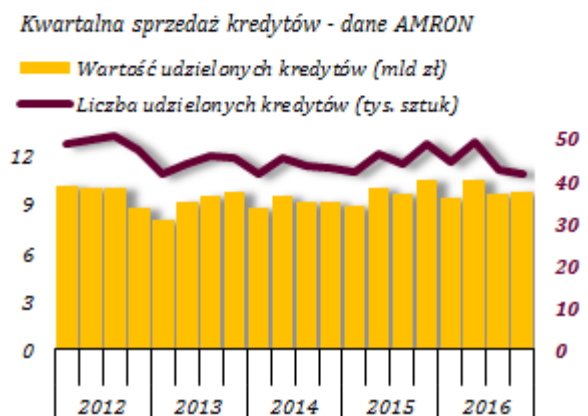
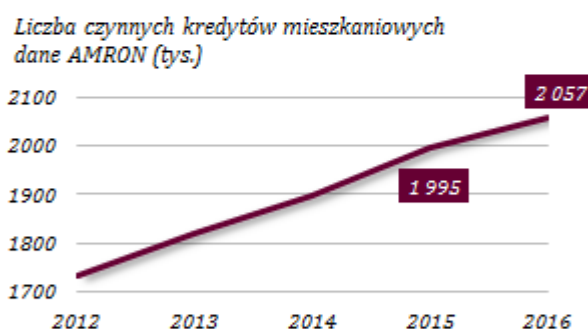
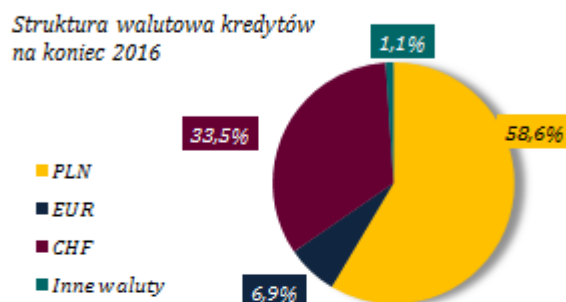
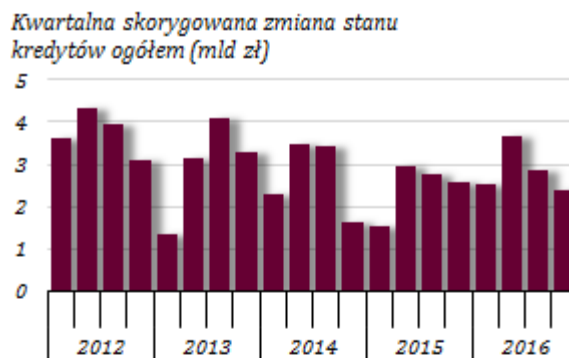
W 2016 r. nominalna wartość portfela kredytów mieszkaniowych zwiększyła się o 19,0 mld zł, tj. o 5,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 11,5 mld zł, tj. o 2,9%. Oznacza to, że pomimo pewnego zaostrzenia polityki kredytowej banków (wzrost marż, podniesienie wymagań w zakresie minimalnych kosztów utrzymania) przyrost stanu akcji kredytowej był wyższy (o około 15%) od tego jaki miał miejsce w 2015 r.

Według danych AMRON-SARFiN w 2016 r. banki udzieliły 178,4 tys. kredytów mieszkaniowych (wobec 181,3 tys. udzielonych w 2015 r.), na łączną kwotę 39,5 mld zł (wobec 39,3 mld zł udzielonych w 2015 r.), a liczba czynnych umów kredytowych zwiększyła się o 62,5 tys. do 2 057,2 tys.²⁸

Stabilnemu rozwojowi akcji kredytowej sprzyja środowisko rekordowo niskich stóp procentowych, co z jednej strony przekłada się na silny wzrost zdolności kredytowej, a z drugiej skłania część gospodarstw domowych do inwestycji na rynku nieruchomości, jako alternatywnej formy oszczędzania. Rozwojowi akcji kredytowej sprzyja też względna stabilizacja cen na rynku nieruchomości oraz wyraźna poprawa na rynku pracy. Dodatkowo popyt wzmocniony jest przez czynnik o charakterze regulacyjnym, tj. rządowy program „Mieszkanie dla Młodych”.

W kontekście obserwowanego w ostatnich latach obniżenia dynamiki akcji kredytowej należy mieć na uwadze stopniowe nasycenie rynku, pewne zaostrzenie od strony regulacyjnej związane z wprowadzeniem wymogu wkładu własnego, co w pewnym stopniu mogło ograniczyć dostęp do kredytów dla gospodarstw domowych o najniższej sytuacji dochodowej, jak też zwiększenie sprzedaży portfela „złych” kredytów. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że redukcje stóp procentowych do jakich doszło w ostatnich latach (zarówno krajowych, jak i zagranicznych), powodują że w przypadku systemu równych rat spłaty (dominującego w strukturze udzielonych kredytów), następuje zwiększenie spłaty kapitału, co w konsekwencji oddziałuje w kierunku

Wykres 36.
Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych

²⁸ Zob. „Ogólnopolski raport o kredytach mieszkaniowych i cenach transakcyjnych nieruchomości”, AMRON-SARFiN. Interpretując dane AMRON-SARFiN należy mieć na uwadze, że obejmują one również klientów, którzy dokonują zmiany banku finansującego, co prowadzi do zawyżenia skali akcji kredytowej, jak też może prowadzić do błędnych wniosków w przypadku istotnych zmian w zakresie liczby i wartości tego typu operacji pomiędzy porównywanymi okresami.

obniżenia dynamiki akcji kredytowej. Jednocześnie znaczne obniżenie wysokości miesięcznych rat spłaty kredytów złotych może skłaniać część gospodarstw domowych do dokonywania „nadpłat”, co również prowadzi do obniżenia tempa wzrostu akcji kredytowej.

Spadek udziału kredytów walutowych

Pomimo osłabienia złotego względem walut głównych, w strukturze walutowej portfela kredytów mieszkaniowych obserwowano dalsze zmniejszenie udziału i wartości kredytów walutowych (z 44,4% na koniec 2015 r. do 41,4% na koniec 2016 r.), co wynika z działań nadzoru podjętych w minionych okresach skutkujących marginalizacją sprzedaży kredytów walutowych (w ostatnich okresach sprzedaż kredytów walutowych stanowi 1-2% ogółu sprzedaży kredytów). Jednocześnie utrzymujące się rekordowo niskie stopy procentowe instrumentów walutowych sprzyjają relatywnie szybkiemu obniżaniu stanu zadłużenia w walucie oryginalnej (zadłużenie z tytułu kredytów CHF zmniejszyło się z 34,9 mld CHF na koniec 2015 r. do 32,6 mld CHF na koniec 2016 r.²⁹).

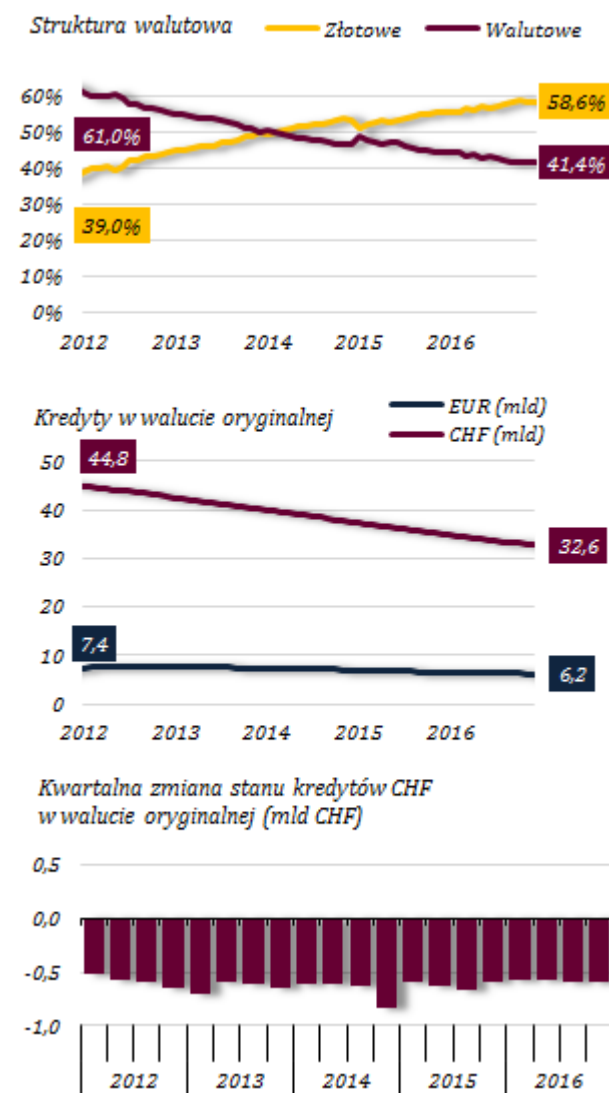
Konieczna dalsza korekta polityki kredytowej części banków

Mając na uwadze niewłaściwe praktyki obserwowane w obszarze udzielania kredytów mieszkaniowych, polegające m.in. na akceptowaniu przy wyliczaniu zdolności kredytowej zaniżonych kosztów utrzymania oraz niedoszacowaniu ryzyka stopy procentowej, KNF wydała bankom indywidualne zalecenia, które miały być wprowadzone nie później niż w I połowie 2016 r. Bieżący monitoring wskazuje, że banki dokonały korekty polityki kredytowej, ale pomimo istotnej poprawy, niektóre banki pozostają opóźnione w kwestii aktualizacji kosztów utrzymania, a niektóre z nich nadal stosują nieadekwatne bufory na ryzyko stopy procentowej (zob. dalej).

Wskazany rozwój kredytów o stałym oprocentowaniu

W kontekście kredytów mieszkaniowych, należy dodać, że kredyty te cechuje bardzo długi okres ekspozycji na ryzyko, w związku z czym wskazany jest rozwój kredytów mieszkaniowych o stałym oprocentowaniu (według stanu na koniec 2016 r. w portfelach banków było zaledwie 4,2 tys. kredytów udzielonych w oparciu o stałą stopę procentową, które stanowiły 0,2% ogólnej liczby i 0,2% ogólnej wartości kredytów – zob. dalej).

Wykres 37.
Walutowe kredyty mieszkaniowe

²⁹ W szczytowym momencie we wrześniu 2009 r. stan zadłużenia w CHF wynosił 48,2 mld CHF.

Rekordowa sprzedaż kredytów konsumpcyjnych

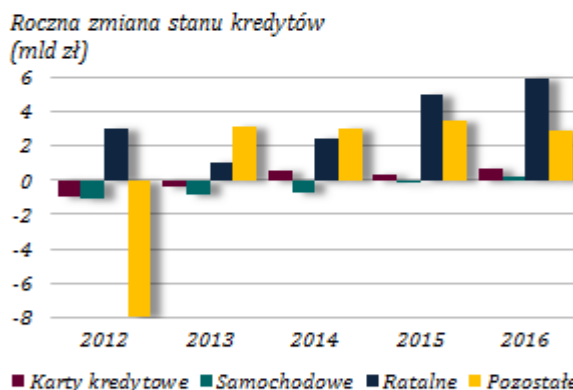
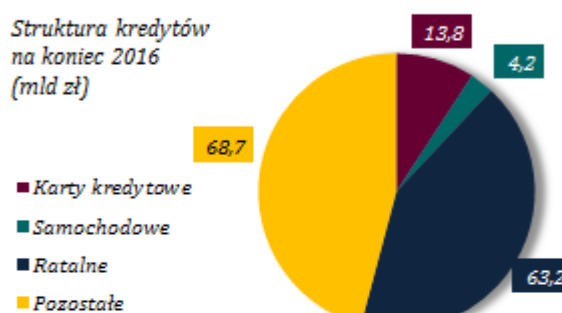
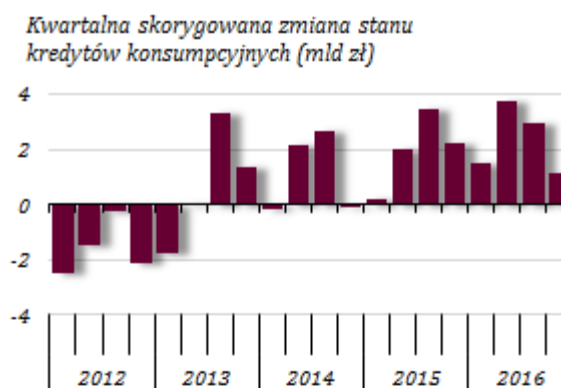
W 2016 r. odnotowano dalszy wzrost w obszarze kredytów konsumpcyjnych, których stan zwiększył się o 9,7 mld zł, tj. o 6,9%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 9,3 mld zł, tj. o 6,6% (przyrost byłby wyższy gdyby nie sprzedaż części portfela „złych kredytów”, znajdujących się w bilansach banków). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był wyższy niż w 2015 r. (o blisko 20%). Zwiększenie stanu portfela obserwowano wśród wszystkich kategorii, przy czym w ujęciu wartościowym największy przyrost odnotowano w obszarze kredytów ratalnych (o 5,9 mld zł).

Według danych UKNF w 2016 r. banki komercyjne udzieliły 10,1 mln kredytów o łącznej wartości 80,1 mld zł (wobec 9,8 mln kredytów o łącznej wartości 78,6 mld zł udzielonych w 2015 r.), co oznacza rekordowy poziom sprzedaży tych kredytów w ujęciu wartościowym (w ujęciu ilościowym wyższa sprzedaż występowała w latach 2007-2008). Przeciętna wartość kredytu udzielonego w 2016 r. wyniosła 7,9 tys. zł (wobec 8,0 tys. zł w 2015 r.), przy czym najwyższa była w przypadku kredytów samochodowych (42,5 tys. zł), a najniższa w przypadku kredytów ratalnych (2,4 tys. zł).

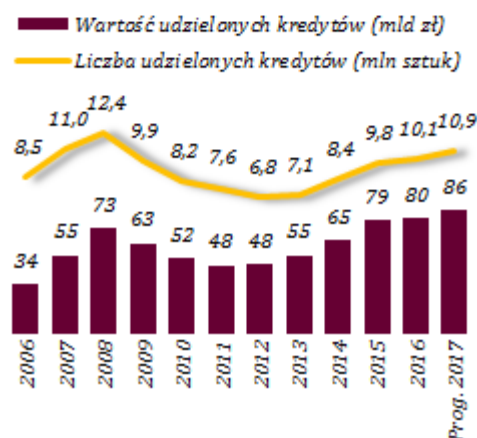
Zwiększeniu akcji kredytowej sprzyjała nie tylko korzystna sytuacja makroekonomiczna, ale również modyfikacja strategii działania części banków w kierunku większego udziału krótkoterminowych kredytów detalicznych. Dodatkowym czynnikiem, który może mieć wpływ na rozwój akcji kredytowej jest Program „Rodzina 500+”, który może zwiększyć skłonność części gospodarstw domowych do zwiększenia zadłużenia, jak też skłonność banków do rozszerzenia akcji kredytowej. Należy jednak mieć na uwadze, że poprawa sytuacji finansowej gospodarstw domowych, jak też Program „Rodzina 500+” mogą też prowadzić do wzrostu realizacji potrzeb konsumpcyjnych przez gospodarstwa domowe w oparciu o środki własne, zwłaszcza w przypadku zaspokajania potrzeb konsumpcyjnych o niższej wartości.

W 2017 r. banki oczekują dalszego wzrostu akcji kredytowej w tym obszarze.

Wykres 38.
Kredyty konsumpcyjne

Kredyty konsumpcyjne udzielone przez banki komercyjne

Oslabienie wzrostu pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

W 2016 r. stan pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych (głównie operacyjnych i inwestycyjnych dla drobnych przedsiębiorców) zwiększył się o 3,2 mld zł, tj. o 3,0%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 2,9 mld zł, tj. 2,7% (rok/rok o 2,4%). Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był znacznie niższy od zrealizowanego w 2015 r. (o ponad 40%).

Trudno jest jednoznacznie wskazać czynniki osłabienia wzrostu. Wydaje się, że można ich szukać m.in. w relatywnie wysokiej bazie (do niedawna kredyty te cechowało wysokie tempo wzrostu), jak też być może bardziej selektywnej podaży kredytu w związku z obserwowanym w minionych okresach wyraźnym wzrostem stanu kredytów zagrożonych w tym obszarze.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja poprawa koniunktury, rekordowo niskie stopy procentowe, jak też poprawa jakości tych kredytów. Czynnikiem sprzyjającym powinno być też uruchomienie przez BGK portfelowej linii gwarancyjnej PLG COSME, która jest skierowana do mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, przeznaczona na zabezpieczenie nowych kredytów obrotowych oraz inwestycyjnych, do maksymalnej wysokości 600 tys. zł³⁰.

Wykres 39.
Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych

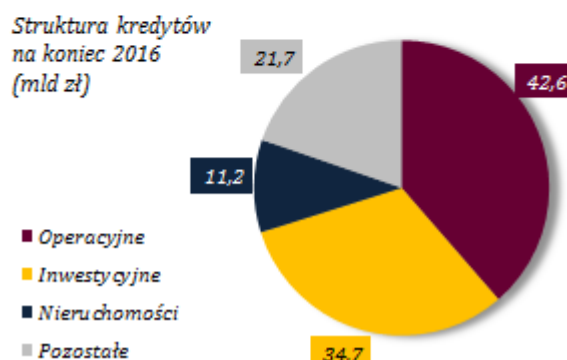
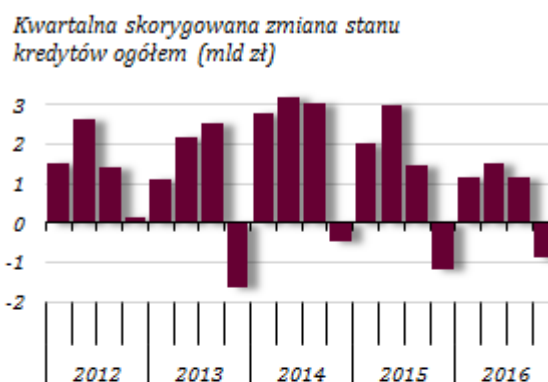

Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw

	Wartość bilansowa brutto (mld zł)				Zmiana w 2016			
	2014	2015	09/16	2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Ogółem	300,9	327,3	346,4	344,9	17,6	5,4%	13,5	4,1%
1/ MSP	175,6	185,8	195,2	193,6	7,8	4,2%	5,8	3,1%
- operacyjne	62,6	65,5	69,6	65,7	0,2	0,3%		
- inwestycyjne	53,3	57,7	62,1	62,1	4,4	7,6%		
- nieruchomości	42,7	44,0	42,4	42,4	-1,7	-3,8%		
- pozostałe należności	17,0	18,5	21,1	23,4	5,0	26,8%		
2/ Duże przedsiębiorstwa	125,3	141,5	151,2	151,3	9,8	6,9%	7,7	5,3%
- operacyjne	50,1	56,6	59,9	56,6	0,0	0,0%		
- inwestycyjne	42,7	44,8	49,2	51,5	6,7	14,9%		
- nieruchomości	8,4	13,4	16,3	16,5	3,1	23,2%		
- pozostałe należności	24,0	26,6	25,8	26,6	0,0	0,0%		
wg waluty								
- złote	217,9	234,8	248,4	245,4	10,5	4,5%	10,5	4,5%
- waluty	83,0	92,4	98,0	99,5	7,1	7,7%	3,0	3,1%

³⁰ Szerzej zob. <https://www.bgk.pl/przedsiębiorstwa/poleczenia-i-gwarancje/gwarancja-bgk-z-regwarancja-efi-ramach-programu-cosme-plg-cosme/>.

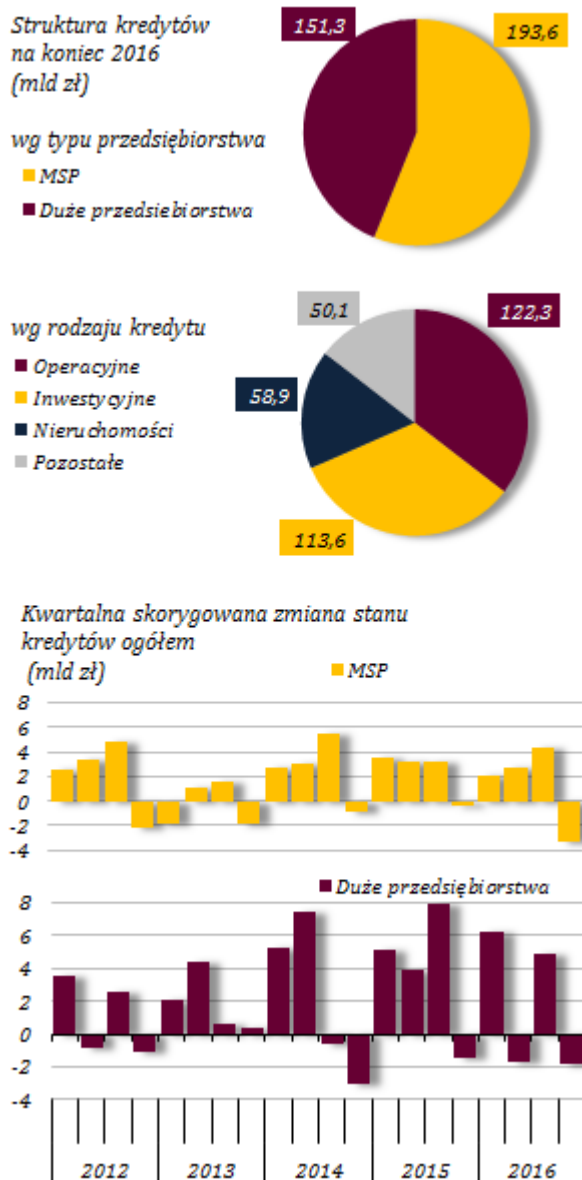
Obniżenie tempa wzrostu kredytów dla przedsiębiorstw

W 2016 r. stan kredytów dla przedsiębiorstw zwiększył się o 17,6 mld zł, tj. o 5,4%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 13,5 mld zł, tj. o 4,1%. Oznacza to, że przyrost akcji kredytowej był znacznie niższy (o blisko 50%) od odnotowanego w 2015 r.

Przyrost kredytów dokonał się zarówno w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw, jak i kredytów dla MSP, przy czym z punktu widzenia celu udzielenia kredytu wzrost akcji kredytowej obserwowano głównie w obszarze kredytów inwestycyjnych (pomimo obserwowanej w gospodarce relatywnie niskiej aktywności inwestycyjnej), podczas gdy stan kredytów na działalność bieżącą praktycznie się nie zmienił.

W kolejnych okresach zachodzi szansa na dalszy wzrost akcji kredytowej, czemu sprzyja m.in. utrzymujące się ożywienie gospodarki, rekordowo niskie stopy procentowe oraz stabilizacja jakości portfela kredytowego. Jednak należy mieć też na uwadze szereg źródeł potencjalnych zagrożeń znajdujących się w otoczeniu zewnętrznym banków i przedsiębiorstw. W szczególności chodzi tu o źródła niepewności znajdujące się w otoczeniu zewnętrznym polskiej gospodarki oraz niepewność dotyczącą zmian o charakterze regulacyjnym. W przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy może to mieć negatywny wpływ na gospodarkę krajową oraz zachowanie przedsiębiorstw i konsumentów. W kontekście dynamiki akcji kredytowej, należy mieć na uwadze badania NBP, które jednoznacznie wskazują na systematyczny spadek zainteresowania przedsiębiorstw kredytem i to pomimo jego wysokiej dostępności i historycznie najniższej ceny (zaledwie kilkanaście procent badanych przedsiębiorstw deklaruje ubieganie się o kredyt bankowy, a zarazem blisko 90% przedsiębiorstw, które składają wnioski kredytowe otrzymuje pozytywne decyzje kredytowe)³¹. Wynika to nie tylko z uwarunkowań zewnętrznego działania przedsiębiorstw, ale też z ich ogólnie dobrej sytuacji finansowej, jak też z rozwoju alternatywnych form finansowania działalności oraz finansowania rozwoju części przedsiębiorstw kontrolowanych przez inwestorów zagranicznych w oparciu o środki grupy macierzystej.

Wykres 40.
Kredyty dla przedsiębiorstw

³¹ Szerzej zob. „Informacja o kondycji sektora przedsiębiorstw ...”, NBP.

Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016		Struktura
	2014	2015	09/16	2016	mld zł	%	
Sekcja C - Przetwórstwo przemysłowe	73,0	80,0	82,6	80,9	0,9	1,1%	22,4%
- spożywczy	16,7	18,5	18,8	18,7	0,3	1,4%	5,2%
- metalurgiczny	10,5	11,6	13,6	13,4	1,9	16,1%	3,7%
- chemiczny i farmaceutyczny	10,9	11,7	12,8	12,9	1,2	9,8%	3,6%
- drzewny i papierniczy	6,7	7,5	8,0	7,9	0,4	4,7%	2,2%
- maszynowy	6,4	7,2	7,7	7,0	-0,2	-2,8%	1,9%
- inna produkcja, naprawa maszyn	4,8	5,3	6,1	5,7	0,4	7,9%	1,6%
- produkcja cementu, gipsu, szkła	4,2	4,7	5,4	5,4	0,7	14,9%	1,5%
- produkcja sprzętu transportowego	4,4	5,4	4,5	4,5	-0,9	-17,4%	1,2%
- rafinerie i koksownictwo	6,6	6,2	3,9	3,4	-2,8	-44,8%	0,9%
- produkcja tekstylna	1,8	1,8	1,9	1,8	0,1	3,7%	0,5%
Sekcja G - Handel	63,4	66,8	69,1	69,7	2,9	4,3%	19,3%
Sekcja L - Obsługa nieruchomości	52,7	57,0	59,6	59,3	2,3	4,0%	16,4%
Sekcja F - Budownictwo	28,1	26,0	28,6	27,1	1,1	4,2%	7,5%
Sekcja H - Transport	13,1	15,6	17,0	17,8	2,2	14,0%	4,9%
Sekcja M - Działalność profesjonalna	8,3	10,3	15,5	15,9	5,5	53,5%	4,4%
Sekcja A - Rolnictwo, leśnictwo, rybactwo	12,4	14,5	15,5	15,7	1,2	8,2%	4,3%
Sekcja D - Energetyka	11,8	15,2	14,5	14,6	-0,6	-4,1%	4,0%
Sekcja J - Informacja i komunikacja	11,1	9,2	12,9	13,0	3,8	41,1%	3,6%
Sekcja N - Administrowanie	8,0	9,7	12,1	12,7	3,0	30,4%	3,5%
Sekcja I - Hotele i gastronomia	10,0	10,9	11,7	11,8	0,9	7,8%	3,3%
Sekcja B - Górnictwo i wydobywanie	6,0	9,4	8,9	8,9	-0,6	-6,2%	2,5%
Sekcja Q - Opieka zdrowotna	5,0	5,8	6,0	6,1	0,3	4,5%	1,7%
Sekcja E - Dostawa wody, ścieki, odpady	3,5	4,2	4,2	4,2	0,0	-0,7%	1,2%
Sekcja R - Kultura, rozrywka i rekreacja	1,6	1,9	1,9	2,0	0,1	2,9%	0,5%
Sekcja S - Pozostałe usługi	1,2	1,2	1,2	1,2	0,0	-2,2%	0,3%
Sekcja P - Edukacja	1,2	1,2	1,0	1,0	-0,2	-16,1%	0,3%
RAZEM	310,5	339,1	362,3	361,6	22,5	6,6%	100,0%

W ujęciu branżowym dominują kredyty udzielone przedsiębiorstwom przetwórstwa przemysłowego, handlu oraz obsługi rynku nieruchomości, na które przypada blisko 60% zaangażowania (bilansowego).

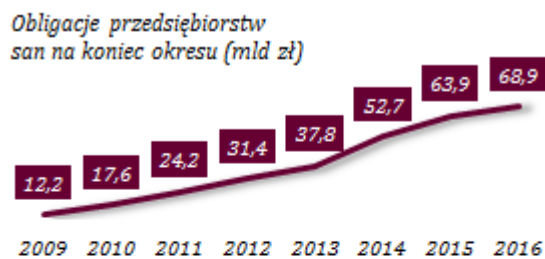
Rozwój alternatywnych form finansowania przedsiębiorstw

Jak już wskazano, w kontekście kredytów dla przedsiębiorstw trzeba mieć też na uwadze systematyczny rozwój alternatywnych form finansowania ich działalności, których skala jest porównywalna z finansowaniem uzyskanym z krajowego sektora bankowego.

W szczególności uwagę zwraca rozwój rynków emisji papierów dłużnych, leasingu i faktoringu, które w 2016 r. wzrosły odpowiednio o 7,9%; 19,7% i o 17,9%³².

Wykres 41.

Wybrane alternatywne formy finansowania przedsiębiorstw

Leasing vs. kredyty inwestycyjne
stan na koniec 2016 (mld zł)

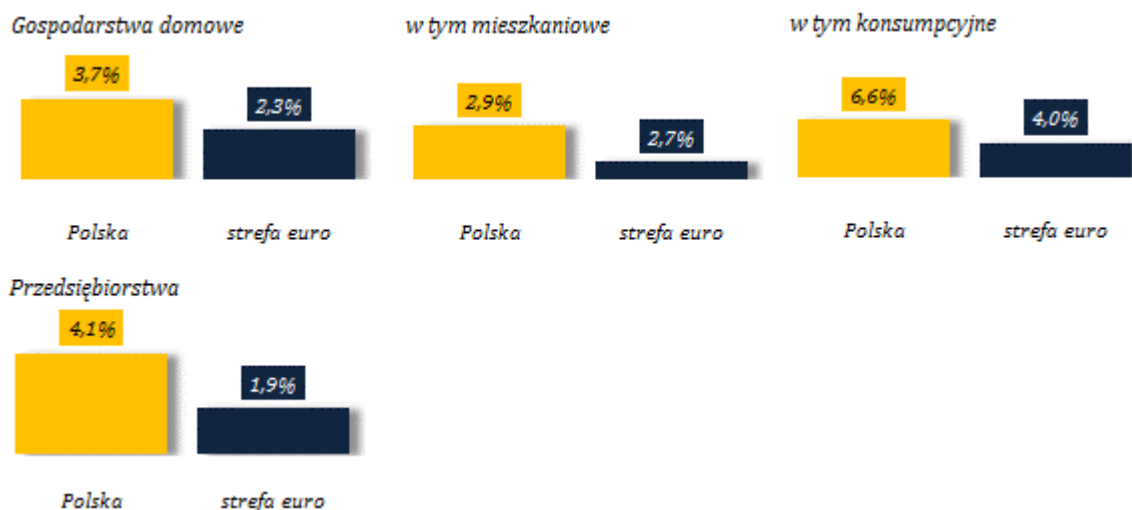
Źródło: FITCH, ZPL

³² Według FITCH stan emisji na rynku papierów dłużnych zwiększył się z 63,9 mld zł na koniec 2015 r. do 68,9 mld zł na koniec 2016 r.; według Związku Polskiego Leasingu wartość aktywnego portfela leasingowego wzrosła z 87,8 mld zł do koniec 2015 r. do 105,1 mld zł na koniec 2016 r.; według Polskiego Związku Faktorów wartość obrotów zrealizowanych przez firmy faktoringowe wzrosła z 149,2 mld zł w 2015 r. do 175,9 mld zł w 2016 r.

Dynamika akcji kredytowej w Polsce pozostaje wyższa niż w krajach strefy euro

Wykres 42.

Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wg stanu na koniec 2016

W kontekście umiarkowanej dynamiki kredytów dla sektora niefinansowego, trzeba zauważyć że zjawisko to występuje w większości krajów UE, przy czym na tle innych krajów dynamikę akcji kredytowej w Polsce można uznać za relatywnie wysoką. Trzeba jednak odnotować, że po kilku latach obniżania lub stagnacji akcji kredytowej od 2015 r. w strefie euro obserwowane jest ożywienie akcji kredytowej.

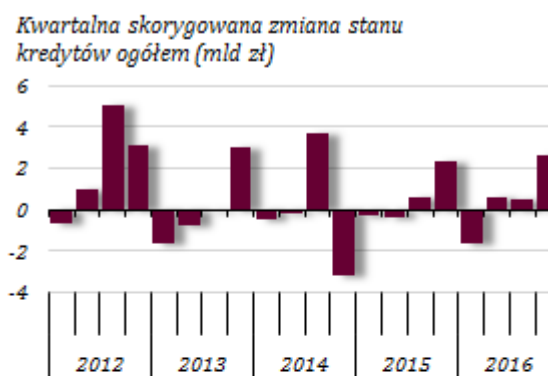
Stagnacja kredytów dla sektora budżetowego

W 2016 r. w obszarze kredytów dla sektora budżetowego nadal obserwowana była stagnacja. W ujęciu nominalnym stan tych kredytów zwiększył się o 2,9 mld zł, tj. 3,0%, a w skorygowanym o 2,1 mld zł, tj. o 2,2%.

Obserwowaną od 2013 r. stagnację w tym obszarze należy wiązać z ograniczeniem przyrostu inwestycji finansowanych ze środków publicznych oraz zwiększeniem dyscypliny budżetowej.

Wykres 43.

Kredyty dla sektora budżetowego

Struktura kredytów na koniec 2016 (mld zł)

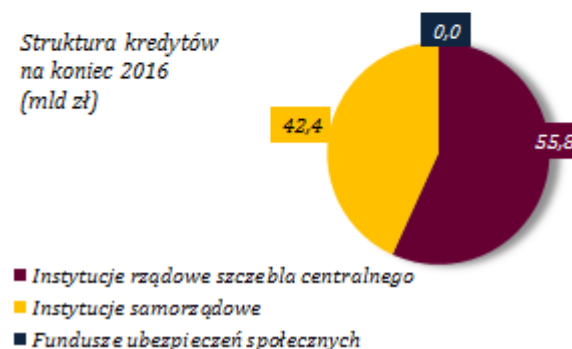

Tabela 15. Wybrane aktywa płynne

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016	
	2014	2015	09/16	2016	mld zł	%
Ogółem	444,1	445,2	487,3	509,2	64,0	14,4%
1/ Kasa, środki w bankach centralnych	67,6	69,1	58,7	55,2	-13,9	-20,1%
- kasa	18,6	18,1	16,1	17,6	-0,5	-2,6%
- środki w bankach centralnych	48,9	51,0	42,6	37,6	-13,4	-26,3%
2/ Należności od banków	75,6	70,1	72,8	76,8	6,7	9,6%
- rezydent	49,3	45,1	47,4	47,9	2,8	6,2%
- nierezydent	26,3	25,0	25,3	29,0	3,9	15,8%
3/ Instrumenty dłużne i kapitałowe	300,9	306,0	355,9	377,2	71,1	23,2%
- banki centralne	84,4	72,7	64,3	79,5	6,8	9,4%
- skarbowe	186,7	198,5	256,6	264,1	65,6	33,0%
- dłużne innych emitentów	25,4	27,9	28,4	27,2	-0,7	-2,4%
- instrumenty kapitałowe	4,3	7,0	6,7	6,4	-0,6	-8,3%

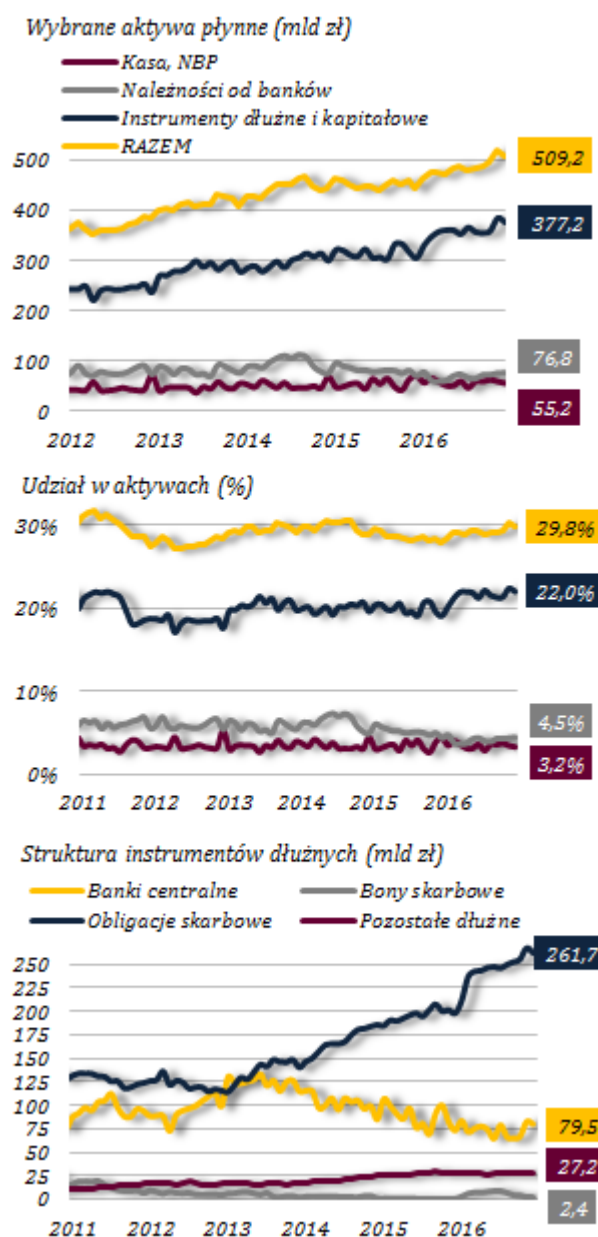
Silny wzrost portfela papierów skarbowych

W 2016 r. odnotowano znaczny wzrost stanu najpłynniejszych aktywów³³, który wyniósł 64,0 mld zł, tj. o 14,4%.

Silny przyrost dotyczył papierów skarbowych (o 65,6 mld zł, tj. o 33,0%), podczas gdy stan środków w kasach banków i NBP uległ obniżeniu, a należności od banków wzrósł w ograniczonym stopniu. Jednocześnie prawie cały przyrost papierów skarbowych wystąpił w podmiotach, które od lutego 2016 r. podlegają ustawie podatku od niektórych instytucji finansowych. W związku z tym należy stwierdzić, że banki te dokonały zmian w strukturze swoich bilansów w celu obniżenia kwoty podatku, gdyż zgodnie z ustawą papiery skarbowe pomniejszają podstawę opodatkowania. Dzięki dokonaniu tej operacji bankom udało się obniżyć kwotę zapłaconego podatku o około 0,2-0,3 mld zł, w stosunku do sytuacji, gdyby nie dokonały zmian w strukturze aktywów.

Silny wzrost aktywów płynnych doprowadził też do wzrostu ich udziału w sumie bilansowej (z 27,8% na koniec 2015 r. do 29,8% na koniec 2016 r.).

Wykres 44.
Aktywa płynne

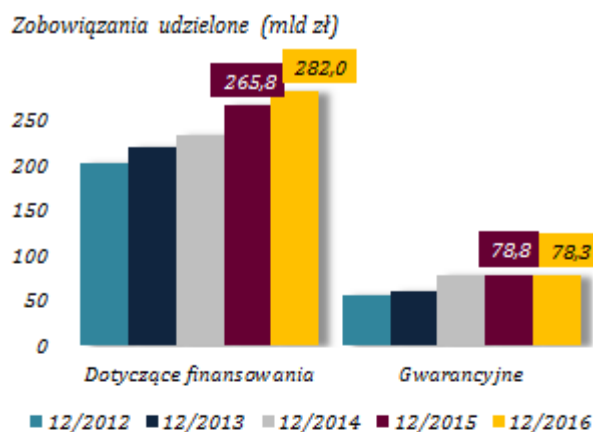
³³ Zdefiniowanych tu, jako suma środków zgromadzonych w kasach, bankach centralnych, należności od banków oraz portfela instrumentów dłużnych i kapitałowych.

Wzrost zobowiązań dotyczących finansowania, zmniejszenie stanu operacji instrumentami pochodnymi

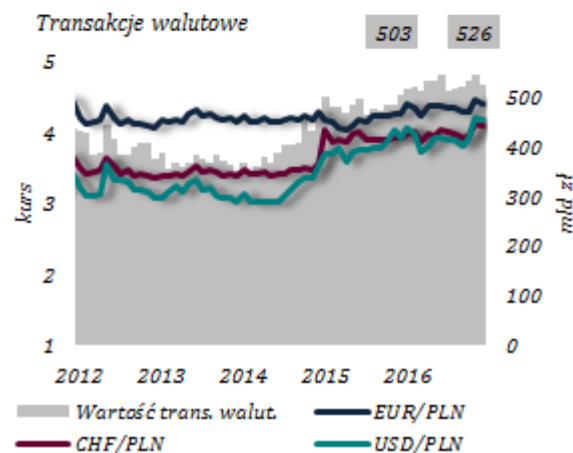
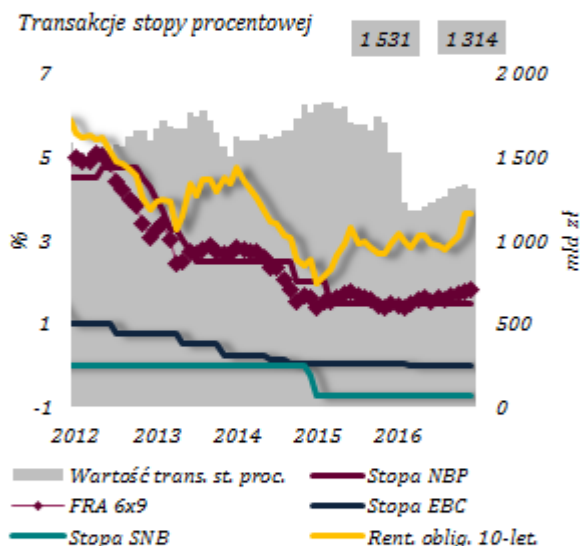
W 2016 r. odnotowano nieznaczny wzrost stanu zobowiązań dotyczących finansowania udzielonych przez sektor bankowy (o 16,2 mld zł, tj. 6,1% do 282,0 mld zł), z których większość została udzielona na podmiotom sektora niefinansowego (78,5%) i wynikała z tytułu przyznanych linii kredytowych (197,1 mld zł). Z drugiej strony, odnotowano marginalne obniżenie stanu gwarancji udzielonych przez banki (-0,5 mld zł, tj. -0,6% do 78,3 mld zł).

Obserwowane w 2016 r. zmiany w zakresie stóp procentowych oraz oczekiwań w zakresie ich kształtowania w przyszłych okresach, zmiany rentowności papierów skarbowych, zmiany w strukturze bilansów banków oraz zmiany kursów walut, przełożyły się na zmniejszenie stanu instrumentów pochodnych (wartość nominalna tych transakcji zmniejszyła się z 2 034,4 mld zł na koniec 2015 r. do 1 839,5 mld zł na koniec 2016 r., tj. o 9,6%). Zmniejszenie nastąpiło w obszarze transakcji stopy procentowej (nominalna wartość tych transakcji zmniejszyła się o 14,2% do 1 313,6 mld zł, głównie za sprawą spadku skali transakcji IRS i FRA), podczas gdy stan transakcji walutowych uległ zwiększeniu (o 4,5% do 525,8 mld zł, głównie z tytułu wzrostu transakcji cross currency swap).

Wykres 45.
Operacje pozabilansowe

Transakcje pochodne (wartość nominalna)

6. JAKOŚĆ PORTFELA KREDYTOWEGO

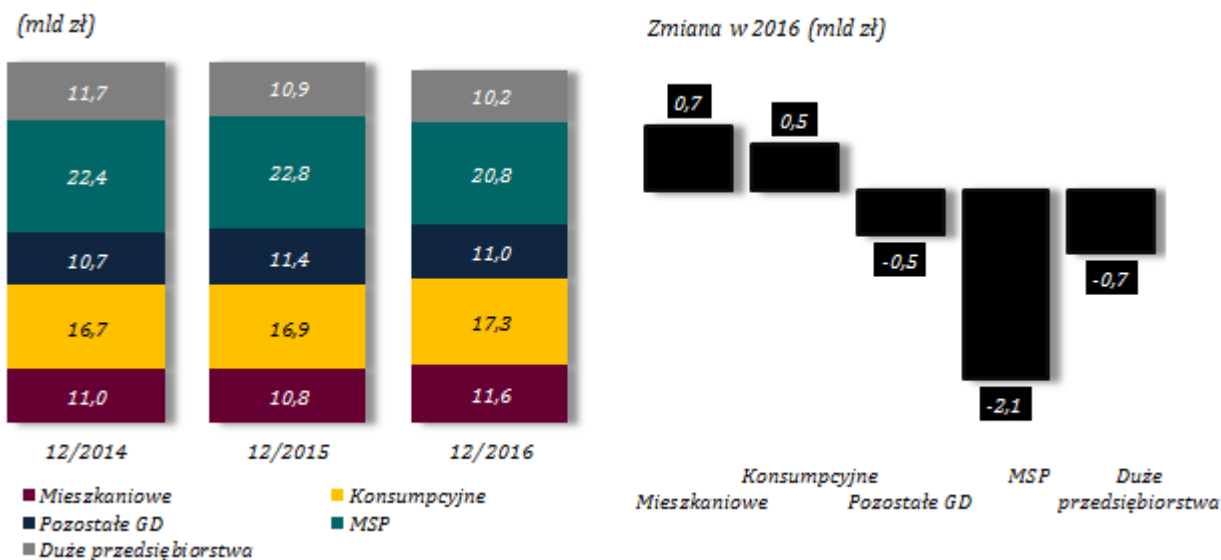
Jakość portfela kredytowego pozostaje relatywnie stabilna

Tabela 16. Jakość portfela kredytowego

	Kredyty zagrożone (mld zł)				Zmiana w 2016		Udział (%)			
	2014	2015	09/16	2016	mld zł	%	2014	2015	09/16	2016
Kredyty zagrożone	73,2	73,5	73,6	71,4	-2,1	-2,8%	7,0%	6,6%	6,4%	6,1%
Sektor finansowy	0,3	0,3	0,3	0,3	0,0	5,8%	0,5%	0,4%	0,5%	0,5%
Sektor niefinansowy	72,6	73,0	73,1	71,0	-2,0	-2,8%	8,1%	7,6%	7,3%	7,0%
Sektor budżetowy	0,3	0,2	0,2	0,2	0,0	-21,6%	0,4%	0,2%	0,2%	0,2%
Gospodarstwa domowe	38,4	39,1	40,5	39,9	0,7	1,9%	6,5%	6,2%	6,2%	6,0%
Konsumpcyjne	16,7	16,9	17,8	17,3	0,5	2,8%	12,7%	12,0%	12,0%	11,6%
Mieszkaniowe	11,0	10,8	11,3	11,6	0,7	6,8%	3,1%	2,8%	2,9%	2,9%
Pozostałe	10,7	11,4	11,4	11,0	-0,5	-4,1%	10,5%	10,7%	10,3%	10,0%
Przedsiębiorstwa	34,1	33,7	32,5	31,0	-2,8	-8,3%	11,3%	10,3%	9,4%	9,0%
MSP	22,4	22,8	21,6	20,8	-2,1	-9,0%	12,7%	12,3%	11,1%	10,7%
Duże przedsiębiorstwa	11,7	10,9	10,9	10,2	-0,7	-6,7%	9,3%	7,7%	7,2%	6,7%
Kredyty opóźnione w spłacie										
Konsumpcyjne										
do 30 dni	8,2	7,8	7,8	7,6	-0,1	-1,6%	6,0%	5,3%	5,1%	4,9%
> 30 dni	19,0	17,8	18,8	18,4	0,6	3,2%	13,8%	12,3%	12,3%	11,9%
Mieszkaniowe										
do 30 dni	13,6	12,7	12,1	12,1	-0,6	-4,8%	3,8%	3,3%	3,1%	3,0%
> 30 dni	11,2	10,3	10,6	11,1	0,9	8,5%	3,1%	2,7%	2,7%	2,8%

Wykres 46.

Kredyty zagrożone sektora niefinansowego

W 2016 r. (głównie w IV kwartale) odnotowano obniżenie stanu kredytów zagrożonych (o 2,1 mld zł, tj. o 2,8%), ale w znacznym stopniu wynikało to z wyłączenia z bazy danych SK Banku. Obniżenie stanu kredytów zagrożonych w połączeniu z umiarkowanym wzrostem portfela kredytowego doprowadziło do zmniejszenia udziału kredytów zagrożonych (z 6,6% na koniec 2015 r. do 6,1% na koniec 2016 r.).

Zmniejszenie stanu kredytów zagrożonych odnotowano w obszarze kredytów dla przedsiębiorstw oraz pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych, a zwiększenie w obszarze kredytów mieszkaniowych i konsumpcyjnych.

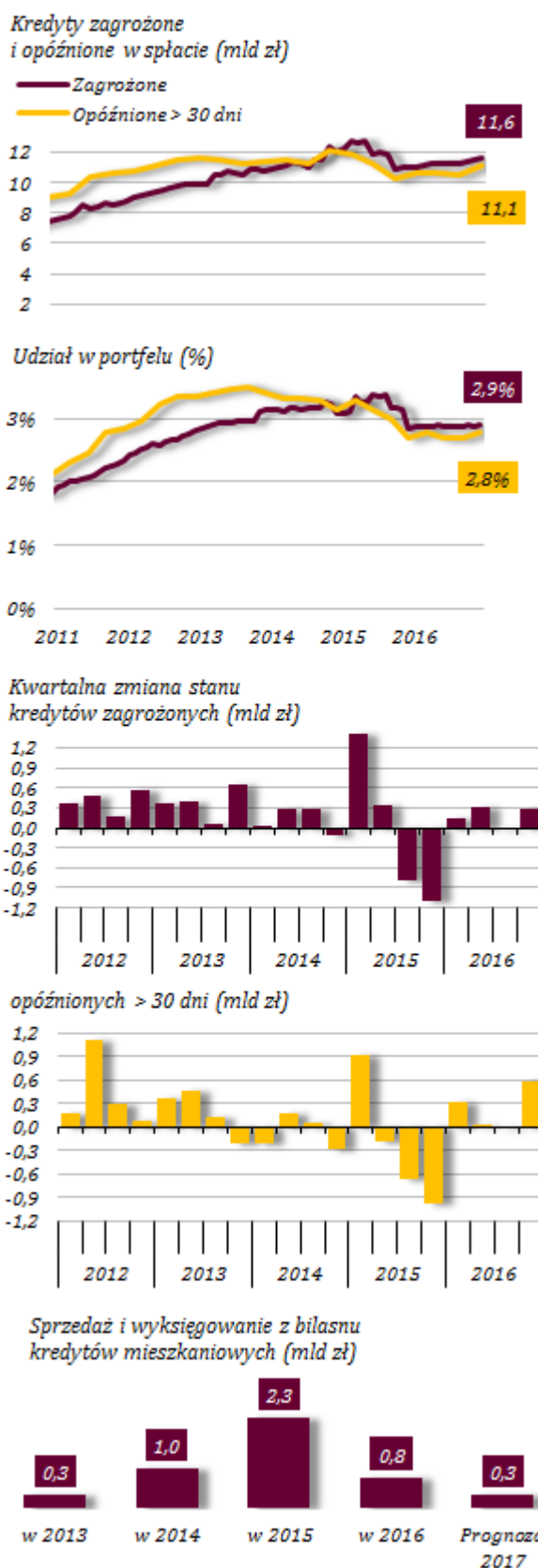
Stabilizacja/pogorszenie jakości kredytów mieszkaniowych

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu zagrożonych kredytów mieszkaniowych (o 0,7 mld zł, tj. o 6,8%) oraz nieznaczny wzrost ich udziału w portfelu (z 2,8% na koniec 2015 r. do 2,9% na koniec 2016 r.). W okresie tym odnotowano też zwiększenie stanu kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,9 mld zł), jak też nieznaczny wzrost ich udziału w portfelu (z 2,7% do 2,8%).

Na podstawie wyników badań UKNF (zob. dalej) można stwierdzić, że na koniec 2016 r. w portfelach banków komercyjnych było 37,8 tys. kredytów zagrożonych (wobec 35,6 tys. na koniec 2015 r.), z czego 20,9 tys. stanowiły kredyty złotowe (o wartości 4,3 mld zł), a 16,8 tys. kredyty walutowe (o wartości 7,1 mld zł)³⁴.

Pomimo nieznacznego pogorszenia jakości portfela kredytowego, można jednak uznać że w ostatnich okresach pozostaje ona względnie stabilna (najwyższy udział kredytów zagrożonych odnotowano w połowie 2015 r., kiedy wynosił on 3,4%), choć po części wynika to z procesu sprzedaży części portfela kredytów ze stwierdzoną utratą wartości.

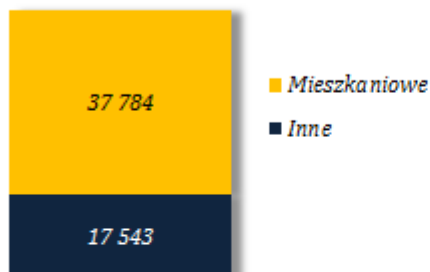
Wykres 47.
Jakość kredytów mieszkaniowych

³⁴ Po uwzględnieniu kwestii przewalutowania (zob. dalej).

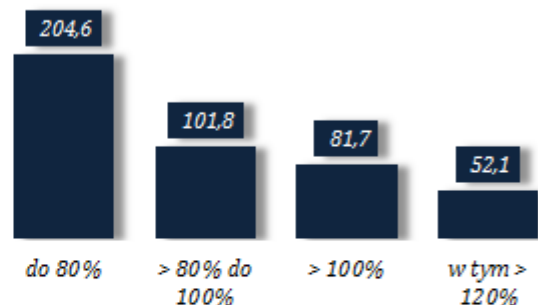
Wykres 48.
Wybrane problemy związane z portfelem kredytów mieszkaniowych

Liczba kredytów zagrożonych zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej

Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

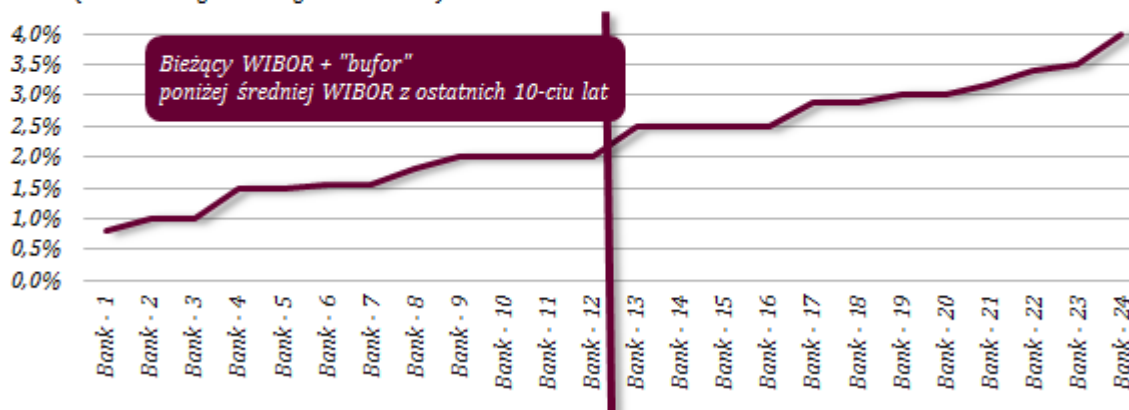
Struktura LTV portfela kredytowego (mld zł)

206,7 tys. kredytów o LTV > 100%
408,7 tys. kredytów o LTV 80-100%

Nadmiernie liberalne zasady udzielania części kredytów:
- zbyt niskie bufor na ryzyko wzrostu stóp procentowych
- akceptowanie zaniżonych kosztów utrzymania

"Bufory" stopy procentowej nakładane przy wyznaczaniu zdolności kredytowej (dane według stan na grudzień 2016)

W kontekście relatywnie wysokiej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych na tle innych portfeli, UKNF stale podkreśla, że należy mieć na uwadze iż portfel ten generuje szereg rodzajów potencjalnego ryzyka, które może zmaterializować się w przyszłości. W szczególności trzeba mieć na uwadze dominującą rolę tych kredytów w bilansie sektora bankowego (na koniec 2016 r. stanowiły one 40,5% kredytów dla sektora niefinansowego oraz 23,1% sumy bilansowej sektora, ale w niektórych bankach udział ten był znacznie wyższy), wysoki udział kredytów walutowych, jak też wysokie LTV części portfela kredytowego (na koniec 2016 r. w portfelach badanych banków było 615,5 tys. kredytów o LTV > 80%, w tym 206,7 tys. kredytów o LTV > 100%), co wzbudza obawy o sytuację kredytobiorców, którzy zostaliby objęci procesami windykacji (część z nich pomimo sprzedaży nieruchomości zostałaby z wysokimi zobowiązaniami). Dodatkowe ryzyko wynika z ograniczonej płynności na rynku nieruchomości, niedoskonałych baz danych o rynku nieruchomości

i sytuacji finansowej klientów, silnego zróżnicowania cen nieruchomości utrudniającego ich właściwą wycenę oraz braku w pełni zadowalających źródeł finansowania. W końcu należy mieć na uwadze kwestie społeczne i prawne związane z realizacją zabezpieczeń (na koniec 2016 r. w portfelach banków było 55,3 tys. kredytów zagrożonych, które były zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej, co oznacza że około 100-150 tys. osób było dotkniętych problemem obsługi tych kredytów, ale należy pamiętać że część kredytów zagrożonych została już wcześniej sprzedana przez banki). Dlatego też banki posiadające istotny portfel kredytów o niekorzystnych parametrach powinny zabezpieczyć związane z nim ryzyko m.in. za pomocą dodatkowego kapitału, który pokryłby koszty materializacji ryzyka w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy.

Mając na uwadze ryzyko związane z portfelem kredytów mieszkaniowych, KNF nałożyła na niektóre banki dodatkowy wymóg kapitałowy, jak też wydała bankom szereg zaleceń związanych z ich polityką kredytową, których realizacja jest systematycznie monitorowana. UKNF stale też zwraca bankom uwagę na konieczność pełnego wcielenia do praktyki bankowej postanowień Rekomendacji S, w szczególności odnoszących się do odpowiedniego podejścia do kwestii ryzyka stopy procentowej oraz minimalnych kosztów utrzymania.

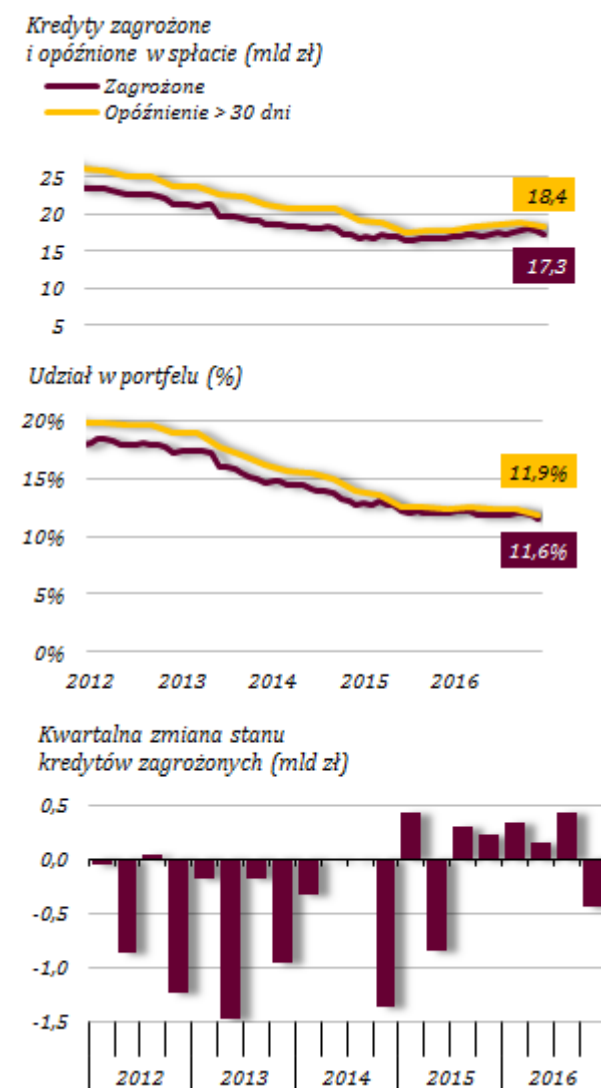
Stabilizacja jakości kredytów konsumpcyjnych

W 2016 r. odnotowano umiarkowany wzrost stanu zagrożonych kredytów konsumpcyjnych (o 0,5 mld zł, tj. o 2,8%) oraz kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (o 0,6 mld zł, tj. o 3,2%). Jednak, ze względu na wyższą dynamikę wzrostu akcji kredytowej, udział kredytów zagrożonych i opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni uległ nieznacznemu obniżeniu (odpowiednio z 12,0% na koniec 2015 r. do 11,6% na koniec 2016 r. oraz z 12,3% do 11,9%).

Przyrost kredytów zagrożonych obserwowano w obszarze kredytów ratalnych (o 0,2 mld zł) oraz w kategorii pozostałe (o 0,5 mld zł), podczas gdy stan kredytów zagrożonych z tytułu kart płatniczych i kredytów samochodowych uległ obniżeniu (po około 0,1 mld zł).

Należy jednak mieć na uwadze, że relatywnie korzystne obserwacje w pewnym stopniu wynikają też z kontynuacji sprzedaży części portfela „złych” kredytów lub przeniesienia ich do ewidencji pozabilansowej (w ramach tych operacji w 2016 r. banki wyksięgowały z bilansu kredyty o łącznej wartości około 3,3 mld zł).

Wykres 49.
Jakość kredytów konsumpcyjnych

Poprawa jakości pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych

W 2016 r. odnotowano poprawę jakości portfela pozostałych kredytów dla gospodarstw domowych, co przejawiało się w zmniejszeniu stanu kredytów zagrożonych (o 0,5 mld zł, tj. o 4,1%) oraz ich udział w portfelu (z 10,7% na koniec 2015 r. do 10,0% na koniec 2016 r.).

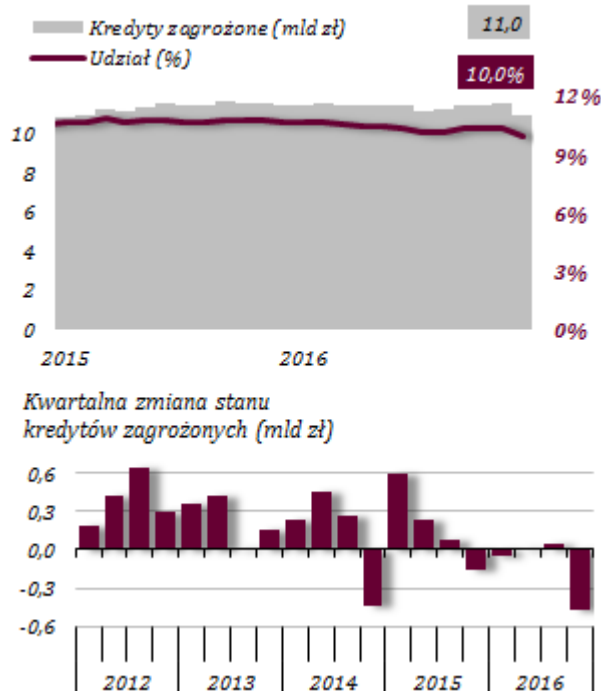
Zmniejszenie stanu kredytów zagrożonych odnotowano w obszarze kredytów na działalność bieżącą drobnych przedsiębiorstw (o 0,3 mld zł) oraz w obszarze kredytów inwestycyjnych (o 0,5 mld zł), podczas gdy stan kredytów zagrożonych na finansowanie nieruchomości nie uległ zmianie, a pozostałych kredytów nieznacznie wzrósł (o 0,2 mld zł).

Poprawa jakości kredytów dla przedsiębiorstw

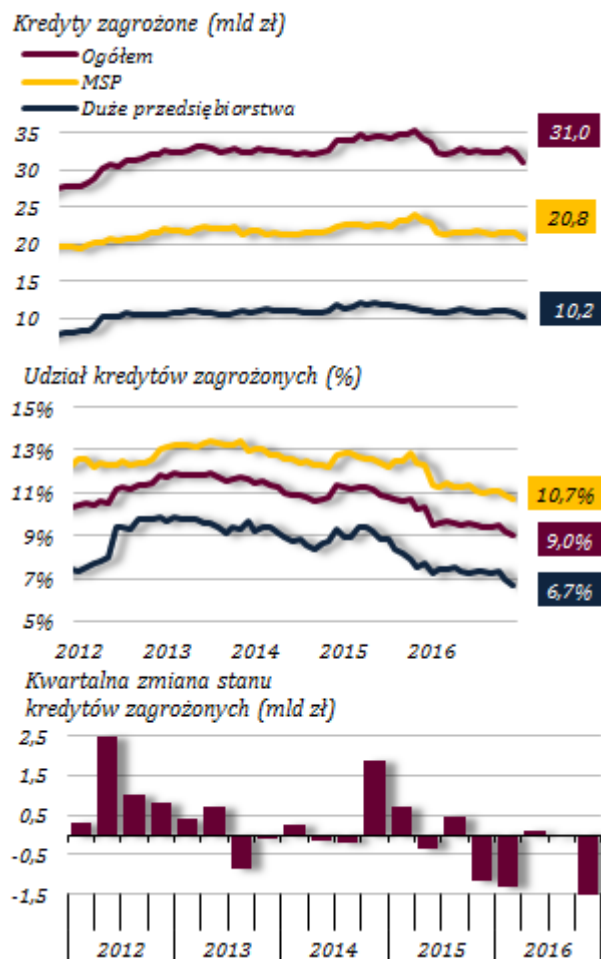
W 2016 r. odnotowano znaczne zmniejszenie stanu zagrożonych kredytów przedsiębiorstw (-2,8 mld zł, tj. -8,3%) oraz zmniejszenie ich udziału w portfelu (z 10,3% na koniec 2015 r. do 9,0% na koniec 2016 r.). Należy jednak mieć na uwadze, że ten korzystny obraz po części wynikał ze wskazanego już wyłączenia z bazy danych SK Banku.

Z punktu widzenia skali działania przedsiębiorstw wyraźną poprawę jakości odnotowano w portfelu kredytów dla MSP (stan kredytów zagrożonych zmniejszył się o 2,1 mld zł, a ich udział w portfelu obniżył z 12,3% do 10,7%), przy czym wynikała ona głównie ze wskazanego efektu statystycznego. Poprawę odnotowano również w obszarze kredytów dla dużych przedsiębiorstw (stan kredytów zagrożonych obniżył się o 0,7 mld zł, a ich udział w portfelu z 7,7% do 6,7%).

Wykres 50.
Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych

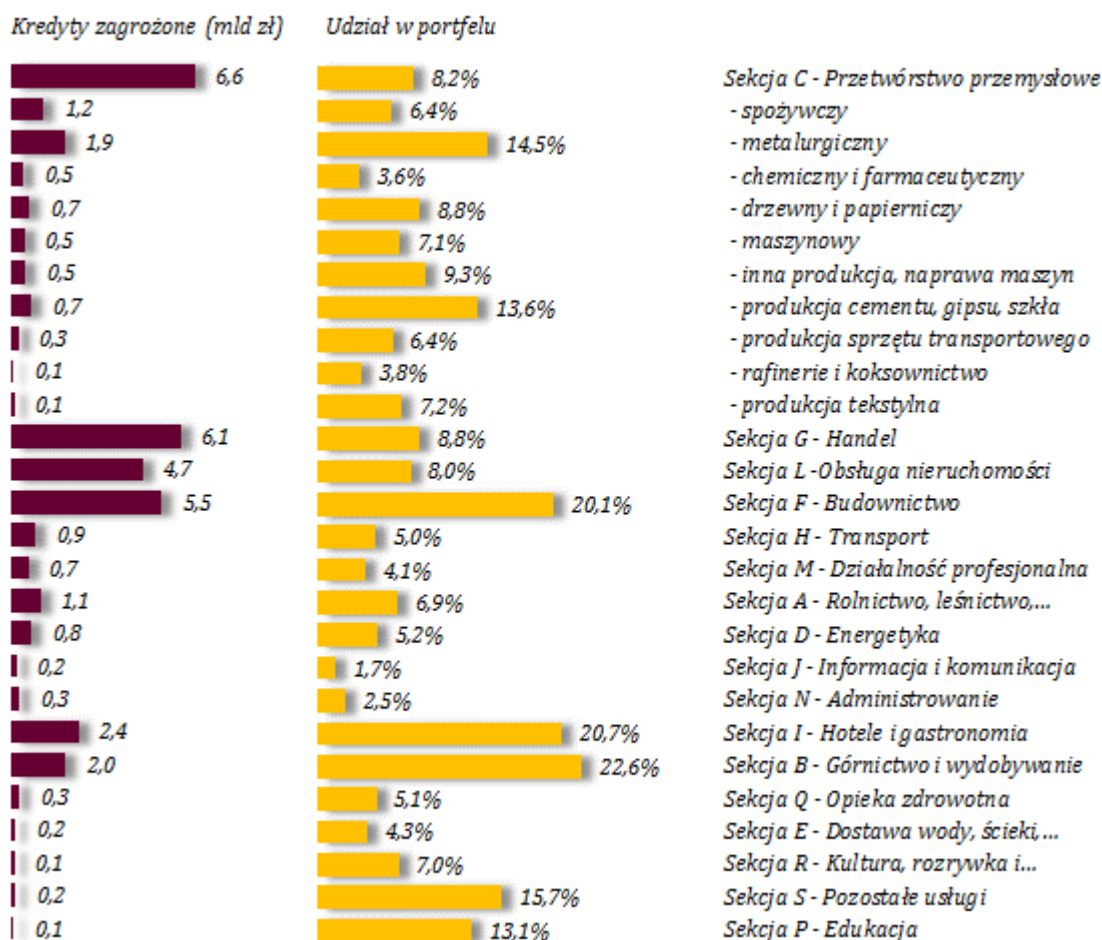

Wykres 51.
Jakość kredytów przedsiębiorstw

Wykres 52.

Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw według stanu na koniec 2016

W ujęciu branżowym, najniższą jakość przedstawiał portfel kredytów dla przedsiębiorstw z branży górniczej, hoteli i gastronomii oraz budowlanej, w których udział kredytów zagrożonych na koniec 2016 r. przekraczał 20% (najwyższy był w branży górniczej gdzie wynosił 22,6%).

Relatywnie korzystny obraz sytuacji w zakresie jakości portfela kredytowego obserwowany w ostatnich okresach należy tłumaczyć kilkoma czynnikami. Po pierwsze, utrzymujące się ożywienie gospodarcze oraz poprawa sytuacji na rynku pracy sprzyjają stabilizacji lub poprawie sytuacji finansowej części przedsiębiorstw i gospodarstw domowych. Korzystny wpływ na sytuację kredytobiorców wywarło też silne złagodzenie polityki pieniężnej, które doprowadziło do znaczącego zmniejszenia kosztów obsługi kredytów. Po trzecie, dzięki podjętym w ostatnich latach działaniom UKNF oraz dokonanej procesowi samoregulacji banków, jak też rozwojowi biur informacji gospodarczych, doszło do wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem. Jednocześnie dokonane w ostatnich latach wzmocnienie bazy kapitałowej (w znacznym stopniu wynikające z działań UKNF) stwarza bankom większe możliwości w procesie restrukturyzacji. Ponadto, stabilizacji lub poprawie jakości portfela kredytowego w ujęciu sprawozdawczym sprzyja sprzedaż portfela „złych kredytów”, jak też wzrost akcji kredytowej. W końcu należy mieć na uwadze uruchomienie w 2016 r. Programu „Rodzina 500+”, który dla części gospodarstw domowych stanowi bardzo znaczące wsparcie.

Tabela 17. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych

	Poziom odpisów (mld zł)			Zmiana w 2016		Stopień pokrycia kredytów zagrożonych odpisami (%)		
	2014	2015	2016	mld zł	%	2014	2015	2016
Sektor niefinansowy ogółem	39,8	39,9	38,0	-1,9	-4,8%	54,9%	54,7%	53,6%
Gospodarstwa domowe	23,5	22,8	23,3	0,5	2,1%	61,3%	58,2%	58,4%
Mieszkaniowe	5,5	5,0	5,5	0,5	10,5%	49,8%	46,3%	47,8%
Konsumpcyjne	12,1	11,4	11,7	0,3	2,6%	72,0%	67,4%	67,3%
Pozostałe	6,0	6,4	6,1	-0,3	-5,3%	56,5%	56,1%	55,4%
Przedsiębiorstwa	16,3	17,1	14,7	-2,4	-14,1%	47,7%	50,7%	47,5%
MSP	10,0	10,8	9,1	-1,7	-15,7%	44,5%	47,1%	43,7%
Duże przedsiębiorstwa	6,3	6,4	5,6	-0,7	-11,4%	54,0%	58,3%	55,4%

Obniżenie odpisów oraz stopnia pokrycia należności zagrożonych

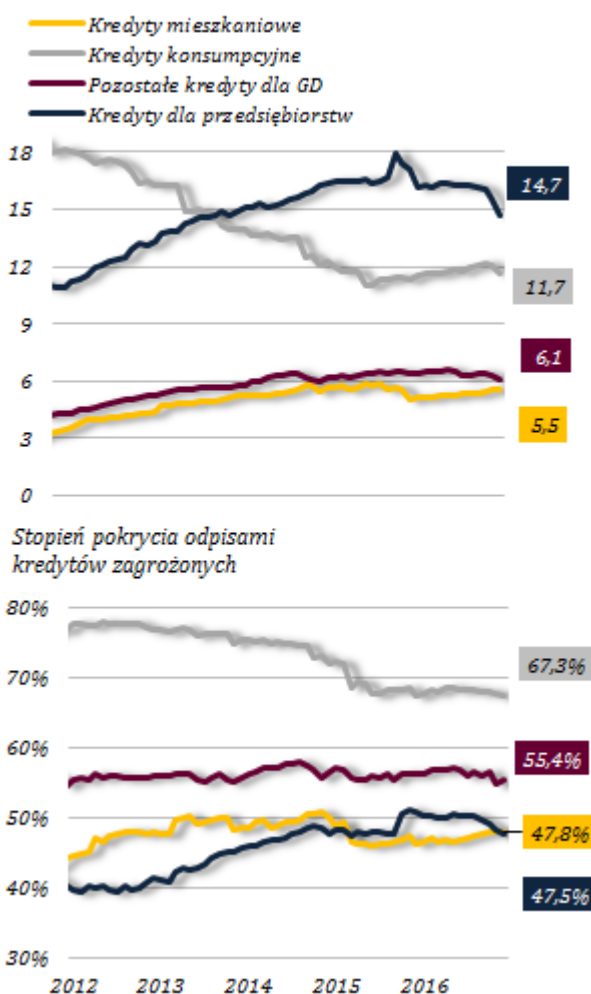
W kontekście jakości portfela kredytowego, trzeba też zwrócić uwagę, na kwestię odpisów dokonanych przez banki na związane z nimi ryzyko. W 2016 r. odnotowano obniżenie stanu odpisów ogółem na należności od sektora niefinansowego (o 1,9 mld zł, tj. o 4,8%)³⁵, co wynikało ze zmniejszenia poziomu odpisów na należności od przedsiębiorstw przy jednoczesnym nieznacznym wzroście stanu odpisów na należności od gospodarstw domowych.

W konsekwencji odnotowano również zmniejszenie stopnia pokrycia odpisami należności zagrożonych (z 54,7% na koniec 2015 r. do 53,6% na koniec 2016 r.), przy czym zmniejszenie stopnia pokrycia nastąpiło w obszarze należności od przedsiębiorstw (z 50,7% do 47,5%), podczas gdy stopień pokrycia odpisami należności od gospodarstw domowych uległ marginalnemu zwiększeniu (z 58,2% do 58,4%).

Wykres 53.

Odpisy na kredyty sektora niefinansowego

Odpisy/rezerwy (mld zł)

Jakość kredytów zdeterminowana przez rozwój sytuacji gospodarczej

Z punktu widzenia jakości portfela kredytowego w przyszłych okresach kluczowe znaczenie będzie miał rozwój sytuacji makroekonomicznej. W przypadku kontynuacji ożywienia gospodarki, będzie miało to

³⁵ Należy mieć na uwadze, że dane sektorowe w zakresie odpisów i stopnia pokrycia należności zagrożonych były też pod wpływem wskazanego wyłączenia z bazy danych SK Banku.

pozytywny wpływ na sytuację finansową części kredytobiorców, co powinno prowadzić do dalszej poprawy jakości portfela kredytowego.

W długim horyzoncie, pozytywny wpływ na jakość portfela kredytowego będą miały też znowelizowane w ostatnich okresach rekomendacje KNF oraz inne działania podejmowane przez UKNF, w tym zalecenia z obszaru polityki kredytowej, które wcielone do powszechnej praktyki bankowej będą prowadzić do dalszego wzmocnienia procesu zarządzania ryzykiem kredytowym, jak też do wzrostu bezpieczeństwa kredytobiorców.

7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Wzrost zobowiązań i kapitałów

Odnotowany w 2016 r. wzrost sumy bilansowej sektora bankowego wyraził się również we wzroście jego zobowiązań o 101,4 mld zł, tj. o 7,1%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 87,8 mld zł, tj. o około 6,1%. Wzrost zobowiązań wynikał głównie z przyrostu depozytów gospodarstw domowych, a w mniejszym stopniu depozytów przedsiębiorstw, sektora budżetowego oraz stanu emisji własnych.

W okresie tym odnotowano też umiarkowany wzrost kapitałów (o 9,9 mld zł; 5,7%).

Wykres 54.

Struktura źródeł finansowania sektora bankowego

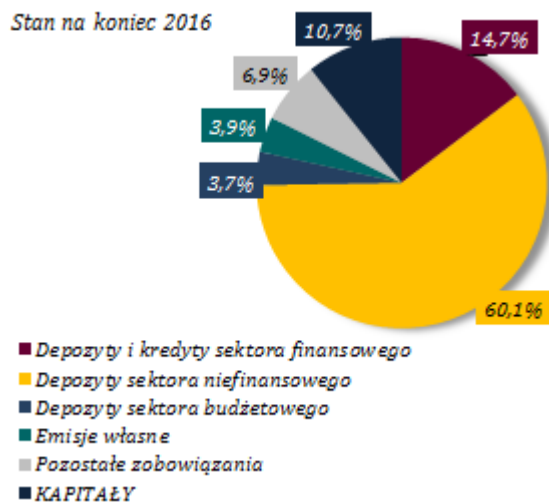
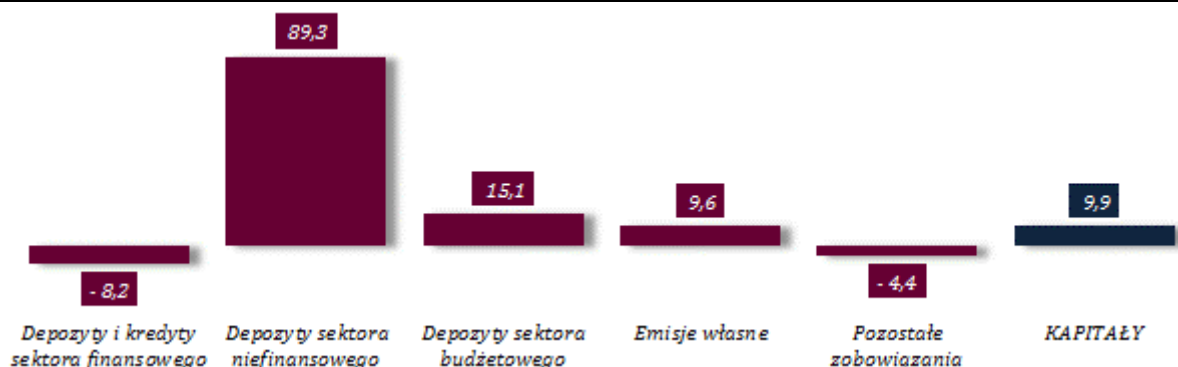

Tabela 18. Źródła finansowania

	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016			
	2014	2015	09/16	2016	nominalna mld zł	%	skorygowana mld zł	%
Zobowiązania	1 366,0	1 426,1	1 487,5	1 527,5	101,4	7,1%	87,8	6,1%
1/ Depozyty i kredyty sektora finansowego	258,8	259,1	247,6	250,9	-8,2	-3,2%	-14,3	-5,4%
2/ Depozyty sektora niefinansowego:	854,1	938,8	976,7	1 028,1	89,3	9,5%	84,2	8,9%
- gospodarstwa domowe	606,4	665,7	703,6	730,8	65,0	9,8%	61,8	9,2%
- przedsiębiorstwa	229,4	253,3	250,8	275,0	21,7	8,5%	19,8	7,8%
- instytucje niekomercyjne	18,3	19,7	22,3	22,4	2,6	13,3%	2,6	13,1%
3/ Depozyty sektora budżetowego	60,6	48,4	86,4	63,5	15,1	31,3%	14,9	30,5%
4/ Zobowiązania z tytułu własnej emisji	54,4	57,6	65,2	67,2	9,6	16,7%		
5/ Zobowiązania podporządkowane	7,5	6,7	8,2	8,5	1,8	27,5%		
6/ Pozostałe	130,6	115,5	103,3	109,2	-6,3	-5,4%		
wg waluty								
- złotowe	1 076,3	1 132,8	1 181,4	1 214,3	81,5	7,2%	81,5	7,2%
- walutowe	289,7	293,2	306,0	313,1	19,9	6,8%	6,3	2,1%
wg kraju								
- rezydent	1 127,9	1 188,1	1 258,5	1 288,3	100,2	8,4%	94,1	7,9%
- nierezydent	238,1	237,9	229,0	239,2	1,3	0,5%	-6,3	-2,6%
w tym środki z macierzystej grupy kapitałowej	103,5	97,5	90,2	94,0	-3,5	-3,6%		
Kapitały	166,0	173,9	182,3	183,8	9,9	5,7%		

Wykres 55.

Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2016

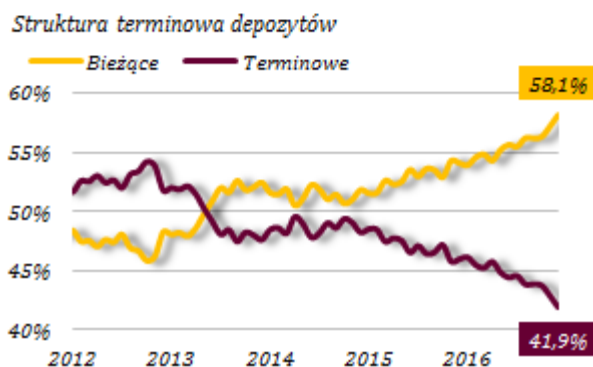
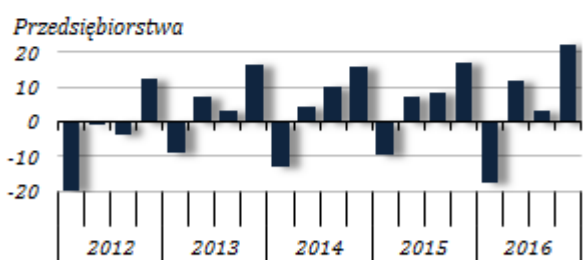
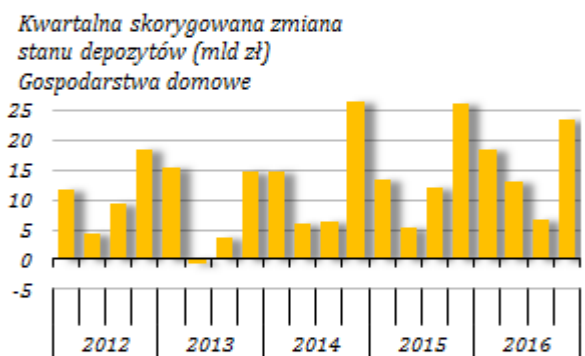
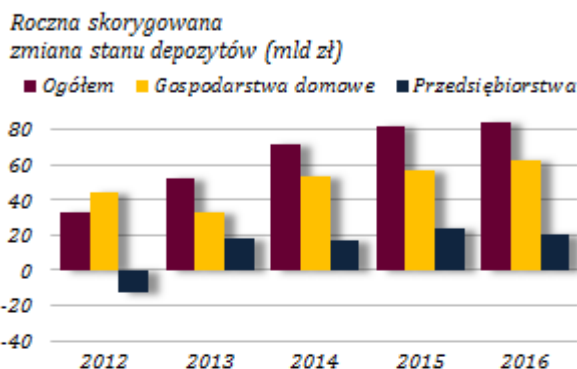
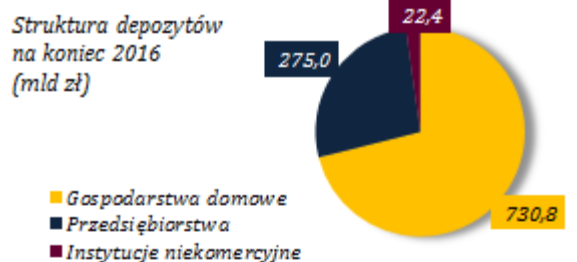
Utrzymuje się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego; zmiany w strukturze terminowej depozytów

Pomimo obaw związanych z rekordowo niskimi stopami procentowymi w 2016 r. utrzymało się wysokie tempo wzrostu depozytów sektora niefinansowego, których stan zwiększył się o 89,3 mld zł, tj. o 9,5%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 84,2 mld zł, tj. o 8,9%. Oznacza to, że przyrost depozytów był nieznacznie wyższy od odnotowanego w 2015 r., a zarazem rekordowy w historii. Na przyrost złożył się zarówno przyrost depozytów gospodarstw domowych (o 65,0 mld zł, tj. o 9,8%), jak i przedsiębiorstw (o 21,7 mld zł, tj. o 8,5%). Trzeba jednak zauważyć, że połowa tego przyrostu została zrealizowana w IV kwartale, co jest jednak zjawiskiem charakterystycznym.

Rozwój bazy depozytowej pozostaje pod presją rekordowo niskich stóp procentowych, które wpływają na zmniejszenie skłonności do oszczędzania w bankach oraz prowadzą do poszukiwania alternatywnych form oszczędności i inwestycji (m.in. na rynku nieruchomości i rynku kapitałowym), a zarazem powodują zmniejszenie przyrostu depozytów z tytułu odsetek od już złożonych lokat. Z drugiej strony, niskie stopy procentowe sprzyjają ożywieniu gospodarki, co przekłada się na poprawę sytuacji na rynku pracy (w tym wzrost wynagrodzeń) oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw, a to z kolei przekłada się na zwiększenie oszczędności w bankach. Na podstawie obserwacji ostatnich okresów, ten drugi aspekt jak dotychczas przeważa. Dodatkowo należy mieć na uwadze uruchomienie Programu „Rodzina 500+”, co sprzyja zwiększeniu stanu depozytów części gospodarstw domowych.

Jedną z konsekwencji niskich stóp procentowych, jest też zasadnicza zmiana struktury terminowej depozytów, do jakiej doszło w ostatnich latach, wyrażająca się systematycznie rosnącym udziałem depozytów bieżących (z 54,1% na koniec 2015 r. do 58,1% na koniec 2016 r.) kosztem depozytów terminowych.

Wykres 56.
Depozyty sektora niefinansowego

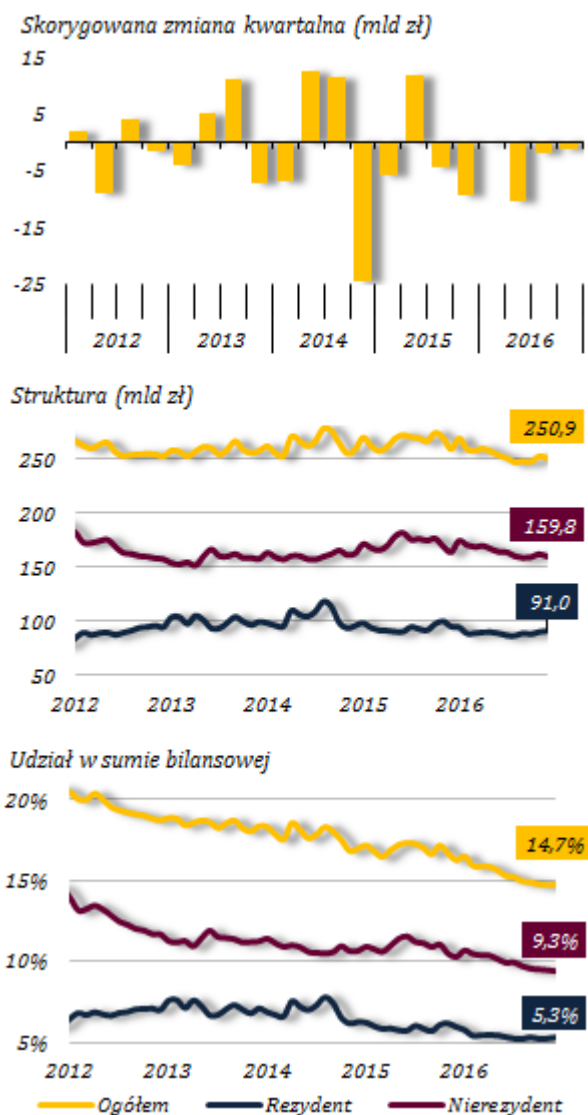

Zmniejszenie stanu depozytów i kredytów sektora finansowego

W 2016 r. odnotowano zmniejszenie stanu depozytów oraz kredytów sektora finansowego o 8,2 mld zł, tj. o 3,2%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 14,3 mld zł, tj. o 5,4%, choć w długim okresie stan tych środków można uznać za relatywnie stabilny. Względna stabilizacja stanu tych środków, prowadzi jednak do systematycznego zmniejszenia ich udziału w strukturze zobowiązań, a w konsekwencji i w całej sumie bilansowej (na koniec 2016 r. stanowiły one 16,4% ogółu zobowiązań oraz 14,7% sumy bilansowej).

Z punktu widzenia kraju pochodzenia, struktura tych środków nie uległa istotnej zmianie – nadal większość stanowią środki, jakie banki otrzymały od nierezydentów (63,7% na koniec 2016 r.).

Wykres 57.
Depozyty i kredyty sektora finansowego

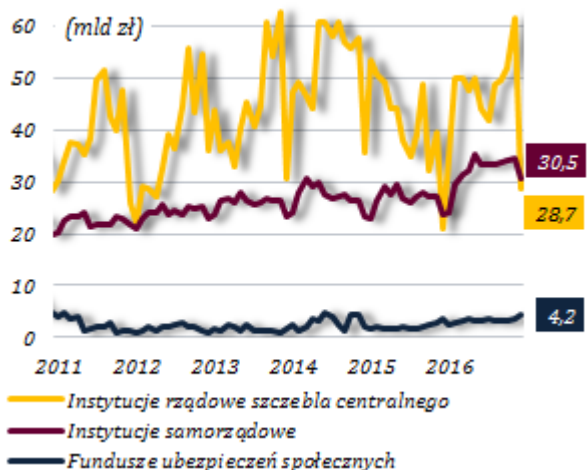

Wzrost depozytów sektora budżetowego

W 2016 r. odnotowano wzrost stanu depozytów sektora budżetowego o 15,1 mld zł, tj. o 31,3%, a po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut o około 14,9 mld zł, tj. o 30,5%. Wynikało to ze zwiększenia stanu lokat sektora rządowego (o 7,8 mld zł, 37,0%), jak też wzrostu lokat sektora samorządowego (o 6,7 mld zł, 28,2%).

Pomimo wzrostu stanu tych środków ich rola w finansowaniu działania sektora pozostaje ograniczona, co wynika z ich ograniczonej skali oraz silnej koncentracji.

Wykres 58.
Depozyty sektora budżetowego

Wzrost emisji własnych i zobowiązań podporządkowanych

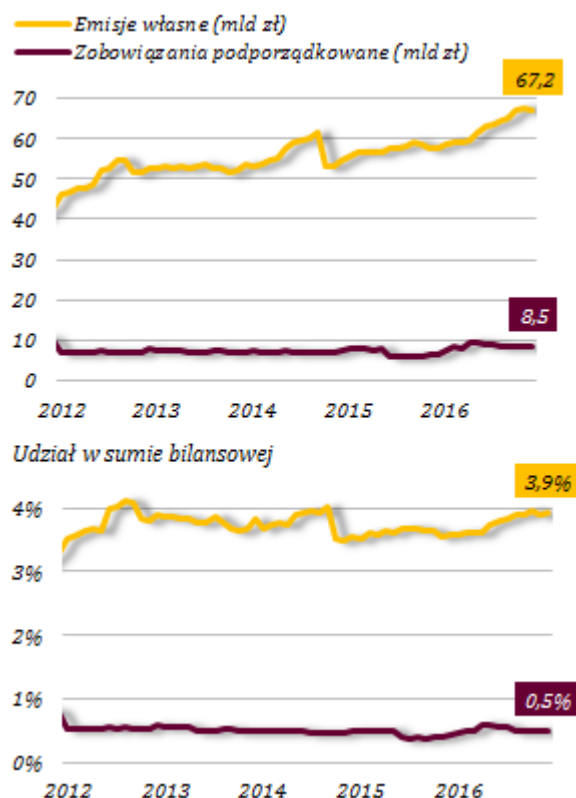
W 2016 r. odnotowano wzrost stanu emisji własnych o 9,6 mld zł, tj. o 16,7%, przy czym większość tego przyrostu wynikała z emisji listów zastawnych przeprowadzonych przez banki hipoteczne. W okresie tym odnotowano również zwiększenie stanu zobowiązań podporządkowanych o 1,8 mld zł, tj. o 27,5% dzięki pozyskaniu nowych zobowiązań przez kilka banków.

Pomimo wzrostu stanu tych środków należy mieć na uwadze, że ich rola w finansowaniu działania sektora pozostaje niewielka, a do tego źródła te charakteryzuje silna koncentracja (na poziomie jednostkowych banków źródła te mogą jednak mieć istotne znaczenie).

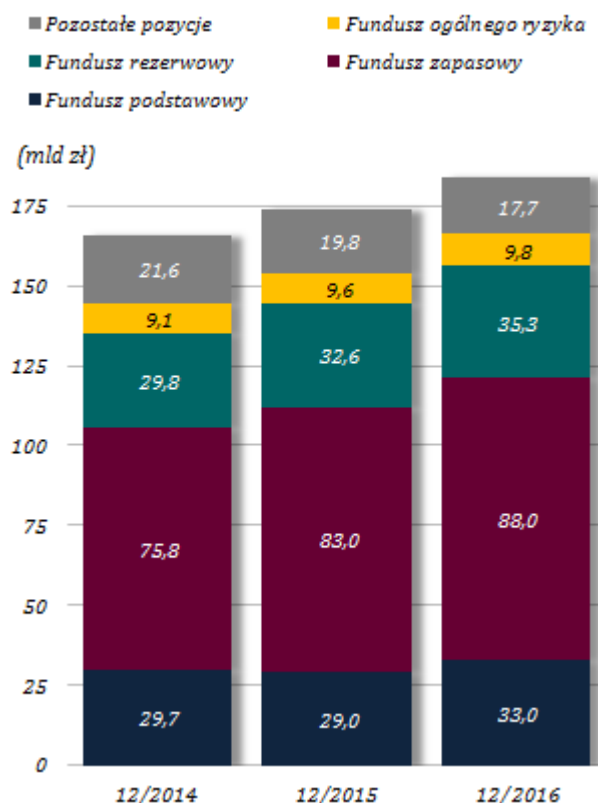
Umiarkowany wzrost kapitałów

W 2016 r. odnotowano umiarkowany przyrost kapitałów o 9,9 mld zł; tj. o 5,7%. Wynikało to ze zwiększenia kapitału podstawowego dzięki nowym emisjom akcji, jak też zwiększenia funduszu zapasowego i rezerwowego dzięki pozostawieniu w bankach części zysków wypracowanych w 2015 r. oraz zwiększeniu zysku roku bieżącego (w stosunku do roku 2015). Z drugiej strony odnotowano obniżenie kapitału z aktualizacji wyceny.

Wykres 59.
Emisje własne i pożyczki podporządkowane

Wykres 60.
Struktura kapitałów

Stan finansowania zagranicznego względnie stabilny

W 2016 r. stan środków nierezydentów w ujęciu nominalnym uległ marginalnemu zwiększeniu o 1,3 mld zł, tj. o 0,5%, ale po wyeliminowaniu wpływu zmian kursów walut odnotowano jego spadek o około 6,3 mld zł, tj. o 2,6%.

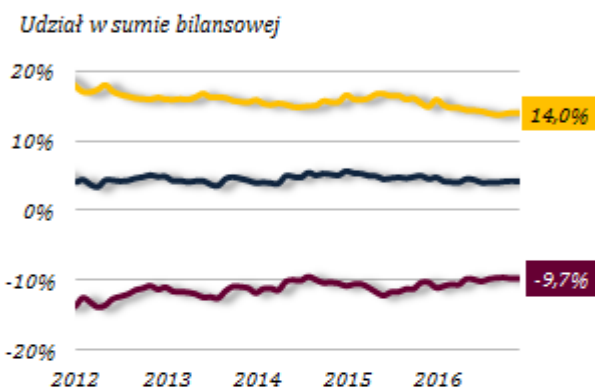
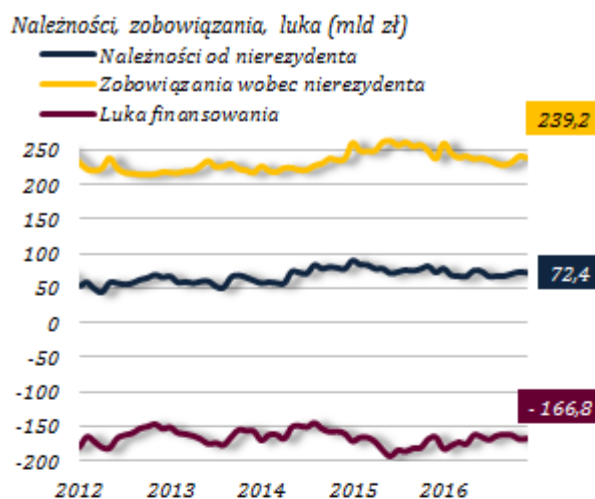
W długim okresie stan finansowania zagranicznego pozostaje jednak względnie stabilny, a zmiany stanu tych środków wynikają głównie z wahań złotego, skali operacji skarbowych dokonywanych przez poszczególne banki oraz zmian strategii działania banków (tj. wyeliminowania sprzedaży kredytów walutowych dla gospodarstw domowych oraz dążenia do zmniejszenia stopnia uzależnienia od podmiotów dominujących).

Konsekwencją względnej stabilizacji stanu tych środków jest stopniowe zmniejszanie ich udziału w strukturze zobowiązań oraz w sumie bilansowej (na koniec 2016 r. udział ten wynosił odpowiednio 15,7% i 14,0%), co sprzyja zwiększeniu stabilności sektora bankowego.

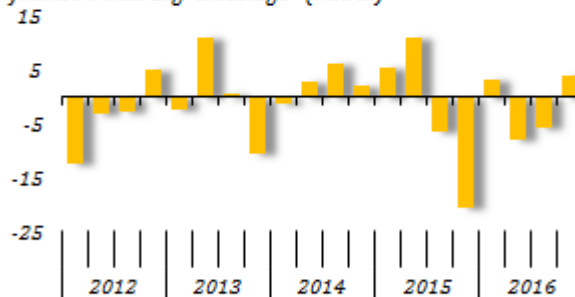
Według stanu na koniec 2016 r. 39,3% zobowiązań wobec nierezydenta pochodziło od podmiotów z macierzystej grupy kapitałowej.

Zmniejszeniu stanu zobowiązań zagranicznych towarzyszyło marginalne zmniejszenie stanu należności banków od nierezydentów (-0,5 mld zł, tj. -0,7%). W rezultacie odnotowano marginalny wzrost ujemnej luki finansowania zagranicznego (do -166,8 mld zł), ale jej udziału w sumie bilansowej uległ obniżeniu (do -9,7%).

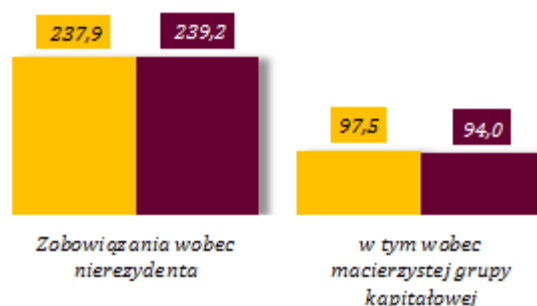
Wykres 61.
Finansowanie zagraniczne

Kwartalna skorygowana zmiana stanu finansowania zagranicznego (mld zł)

Finansowanie zagraniczne (mld zł)

8. STRUKTURA WALUTOWA I TERMINOWA BILANSU

Struktura walutowa bez większych zmian

Tabela 19. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego

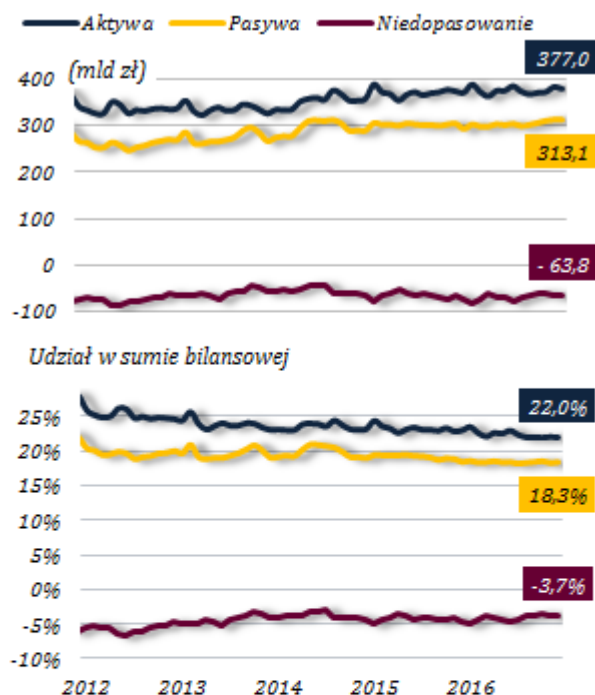
	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016	
	2014	2015	09/16	2016	mld zł	%
Aktywa						
- złotowe	1 175,6	1 230,9	1 301,1	1 334,3	103,4	8,4%
- walutowe	356,4	369,1	368,6	377,0	7,9	2,1%
Pasywa						
- złotowe	1 242,3	1 306,7	1 363,7	1 398,2	91,4	7,0%
- walutowe	289,7	293,2	306,0	313,1	19,9	6,8%
Niedopasowanie walutowe						
- w mld zł	-66,7	-75,8	-62,6	-63,8		
- % sumy bilansowej	-4,4%	-4,7%	-3,7%	-3,7%		

W 2016 r. odnotowano nieznaczny wzrost stanu aktywów walutowych (o 7,9 mld zł, tj. o 2,1%). Ponieważ tempo wzrostu aktywów złotych było istotnie wyższe to doprowadziło to do zmniejszenia udziału aktywów walutowych w sumie bilansowej (z 23,1% na koniec 2015 r. do 22,0% na koniec 2016 r.). Przyrost zobowiązań walutowych był wyższy (o 19,9 mld zł, tj. o 6,8%), a tempo wzrostu zbliżone do tempa wzrostu pasywów złotych, w rezultacie czego udział zobowiązań walutowych w sumie bilansowej nie uległ zmianie (na koniec 2016 r. wynosił 18,3%, czyli tak jak na koniec 2015 r.). Konsekwencją obserwowanych zmian było też zmniejszenie poziomu niedopasowania walutowego sektora bankowego (do -63,8 mld zł) i jego udziału w sumie bilansowej (do -3,7%).

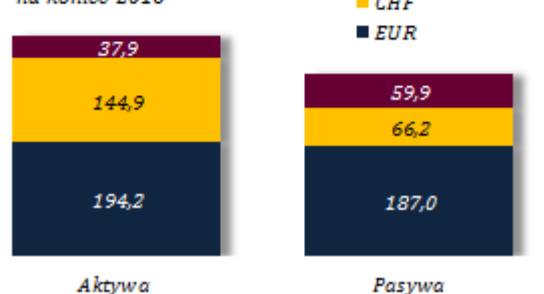
W strukturze aktywów walutowych dominują aktywa wyrażone w EUR (na koniec 2016 r. stanowiły 51,5% ogółu aktywów walutowych) oraz w CHF (stanowiące 38,4%), podczas gdy udział aktywów wyrażonych w innych walutach był relatywnie niski (10,1%). Z kolei po stronie zobowiązań walutowych wyraźnie dominowały zobowiązania wyrażone w EUR (59,7% ogółu zobowiązań walutowych), podczas gdy udział zobowiązań w CHF i innych walutach był wyraźnie niższy (odpowiednio 21,1% i 19,1% zobowiązań walutowych)³⁶.

Wykres 62.

Aktywa i pasywa walutowe

Struktura wg walut (mld zł) na koniec 2016

³⁶ Na koniec 2016 r. aktywa wyrażone w EUR wynosiły 43,9 mld EUR, a w CHF 35,2 mld CHF, natomiast zobowiązania w EUR wynosiły 42,3 mld EUR, a w CHF 16,1 mld CHF.

Finansowanie długoterminowe bez większych zmian

Tabela 20. Struktura terminowa bilansu³⁷

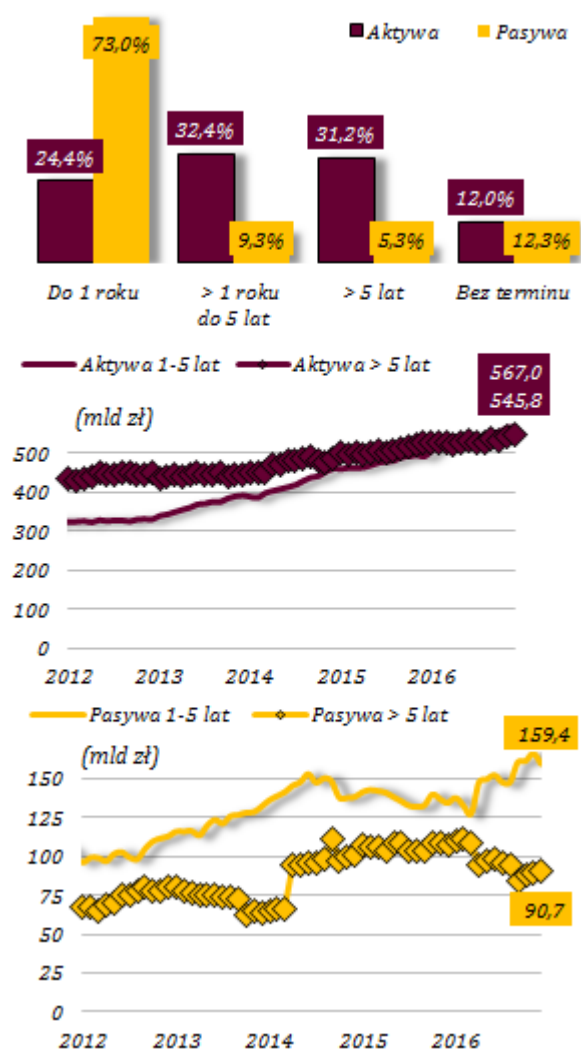
	Wartość (mld zł)				Zmiana w 2016	
	2014	2015	09/16	2016	mld zł	%
Aktywa	1 565,4	1 634,4	1 705,9	1 748,1	113,8	7,0%
do roku	405,0	390,7	390,5	426,1	35,4	9,1%
1-2 lata	138,7	142,0	166,3	191,4	49,4	34,8%
2-5 lat	322,1	350,3	386,1	375,6	25,3	7,2%
powyżej 5 lat	483,9	525,9	535,5	545,8	19,8	3,8%
bez terminu	215,6	225,4	227,5	209,2	-16,2	-7,2%
Pasywa	1 526,9	1 596,5	1 665,6	1 708,0	111,6	7,0%
do roku	1 092,3	1 155,2	1 213,3	1 247,2	92,1	8,0%
1-2 lata	54,1	50,8	56,1	65,9	15,1	29,7%
2-5 lat	83,9	83,3	104,2	93,5	10,2	12,2%
powyżej 5 lat	101,2	106,8	84,6	90,7	-16,2	-15,1%
bez terminu	195,4	200,3	207,4	210,7	10,4	5,2%

W 2016 r. w strukturze terminowej aktywów odnotowano wzrost stanu i udziału aktywów zapadalnych w okresie powyżej 1 roku (z 1 018,3 mld zł na koniec 2016 r. do 1 112,8 mld zł na koniec 2016 r., tj. o 9,3%; ich udział w sumie bilansowej wzrósł z 62,3% do 63,7%), co w znacznym stopniu wynikało ze wzrostu portfela obligacji skarbowych. Po stronie pasywów obserwowano głównie wzrost stanu zobowiązań wymagalnych do 1 roku (o 92,1 mld zł, tj. o 8,0%), podczas gdy stan zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku uległ tylko ograniczonemu zwiększeniu (z 241,0 mld zł na koniec 2015 r. do 250,1 mld zł na koniec 2016 r., tj. o 3,8%) i w znacznym stopniu wynikał z osłabienia złotego. Pomimo nominalnego wzrostu stanu zobowiązań wymagalnych powyżej 1 roku, ich udział w sumie bilansowej obniżył się (z 15,1% do 14,6%).

Duże dysproporcje występujące w strukturze terminów zapadalności aktywów i wymagalności pasywów wskazują na oparcie długoterminowej akcji kredytowej na krótkoterminowych depozytach. Dlatego konieczne jest, aby banki kontynuowały działania zmierzające do pozyskania długoterminowych, stabilnych źródeł finansowania.

Wykres 63.

Struktura terminów płatności bilansu

³⁷ System sprawozdawczy FINREP w zakresie struktury terminów płatności opiera się na danych w wartościach nominalnych oraz zawiera pozycję „bez określonego terminu”, co powoduje występowanie pewnych zniekształceń i niezgodności (m.in. pomiędzy sumą aktywów i pasywów). Ograniczenia te nie wpływają jednak na istotę prezentowanych zjawisk i wysnuwanych wniosków.

SPIS TABEL

Tabela 1. Wybrane wskaźniki struktury sektora	18
Tabela 2. Aktywa głównych podmiotów systemu finansowego w latach 2015-2016 (bez NBP).....	20
Tabela 3. Fundusze własne i kwota ekspozycji na ryzyko	22
Tabela 4. Współczynniki kapitałowe.....	24
Tabela 5. Wybrane miary płynności.....	31
Tabela 6. Liczba podmiotów nie spełniających Uchwały KNF nr 386/2008 na koniec okresu	32
Tabela 7. Wybrane elementy rachunku wyników sektora bankowego.....	34
Tabela 8. Czynniki zmiany wyniku finansowego netto sektora bankowego w 2016.....	35
Tabela 9. Saldo odpisów i rezerw	39
Tabela 10. Wybrane miary efektywności działania.....	40
Tabela 11. Portfel kredytowy	44
Tabela 12. Kredyty dla gospodarstw domowych.....	45
Tabela 13. Kredyty dla przedsiębiorstw	49
Tabela 14. Struktura branżowa dużych zaangażowań.....	51
Tabela 15. Wybrane aktywa płynne.....	53
Tabela 16. Jakość portfela kredytowego	55
Tabela 17. Pokrycie odpisami należności ze stwierdzoną utratą wartości/zagrożonych.....	61
Tabela 18. Źródła finansowania	63
Tabela 19. Struktura walutowa bilansu sektora bankowego	68
Tabela 20. Struktura terminowa bilansu	69

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Tempo wzrostu PKB.....	11
Wykres 2. Wynik finansowy netto sektora przedsiębiorstw	12
Wykres 3. Sytuacja na rynku pracy	12
Wykres 4. Inflacja, stopa referencyjna NBP.....	13
Wykres 5. Sytuacja finansów publicznych.....	13
Wykres 6. Sytuacja na rynkach finansowych	14
Wykres 7. Nastroje przedsiębiorstw i konsumentów	15
Wykres 8. Sytuacja na rynku mieszkaniowym	16
Wykres 9. Liczba banków i oddziałów instytucji kredytowych	18
Wykres 10. Zatrudnienie i sieć sprzedaży	19
Wykres 11. Struktura własnościowa (udział w aktywach sektora)	19
Wykres 12. Koncentracja sektora.....	20
Wykres 13. Struktura systemu finansowego na koniec 2016	20
Wykres 14. Rola sektora bankowego w gospodarce.....	21
Wykres 15. Fundusze własne i struktura ekspozycji na ryzyko.....	22
Wykres 16. Współczynniki kapitałowe	24
Wykres 17. Wskaźnik dźwigni finansowej	27
Wykres 18. Wybrane miary płynności	31
Wykres 19. Rozkład banków komercyjnych względem LCR	32
Wykres 20. Relacja kredytów do depozytów sektora niefinansowego.....	33
Wykres 21. Wynik finansowy netto (kwartalny)	34
Wykres 22. Przychody, koszty i wynik odsetkowy	35
Wykres 23. Struktura przychodów i kosztów odsetkowych.....	36
Wykres 24. Wynik z tytułu opłat i prowizji	37
Wykres 25. Wynik z pozostałej działalności bankowej	37
Wykres 26. Inne przychody i koszty(saldo)	37
Wykres 27. Koszty działania i amortyzacja.....	38
Wykres 28. Saldo odpisów i rezerw	39
Wykres 29. Wybrane miary efektywności działania.....	40
Wykres 30. Rozkład banków względem ROA	41
Wykres 31. Rozkład banków względem ROE	41
Wykres 32. Suma bilansowej sektora	43
Wykres 33. Struktura i zmiana stanu głównych pozycji bilansu w 2016	43
Wykres 34. Kredyty ogółem	44
Wykres 35. Kredyty dla gospodarstw domowych	45
Wykres 36. Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych.....	46
Wykres 37. Walutowe kredyty mieszkaniowe.....	47
Wykres 38. Kredyty konsumpcyjne.....	48

Wykres 39. Pozostałe kredyty dla gospodarstw domowych	49
Wykres 40. Kredyty dla przedsiębiorstw.....	50
Wykres 41. Wybrane alternatywne formy finansowania przedsiębiorstw	51
Wykres 42. Roczne tempo wzrostu kredytów dla sektora niefinansowego wg stanu na koniec 2016	52
Wykres 43. Kredyty dla sektora budżetowego	52
Wykres 44. Aktywa płynne	53
Wykres 45. Operacje pozabilansowe.....	54
Wykres 46. Kredyty zagrożone sektora niefinansowego	55
Wykres 47. Jakość kredytów mieszkaniowych	56
Wykres 48. Wybrane problemy związane z portfelem kredytów mieszkaniowych	57
Wykres 49. Jakość kredytów konsumpcyjnych	58
Wykres 50. Jakość pozostałych kredytów gospodarstw domowych	59
Wykres 51. Jakość kredytów przedsiębiorstw	59
Wykres 52. Jakość dużych zaangażowań wobec sektora przedsiębiorstw według stanu na koniec 2016	60
Wykres 53. Odpisy na kredyty sektora niefinansowego	61
Wykres 54. Struktura źródeł finansowania sektora bankowego.....	63
Wykres 55. Zmiana (nominalna) źródeł finansowania w 2016	63
Wykres 56. Depozyty sektora niefinansowego	64
Wykres 57. Depozyty i kredyty sektora finansowego.....	65
Wykres 58. Depozyty sektora budżetowego	65
Wykres 59. Emisje własne i pożyczki podporządkowane	66
Wykres 60. Struktura kapitałów	66
Wykres 61. Finansowanie zagraniczne	67
Wykres 62. Aktywa i pasywa walutowe.....	68
Wykres 63. Struktura terminów płatności bilansu.....	69

ANEKS

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW MIESZKANIOWYCH GOSPODARSTW DOMOWYCH
STAN NA KONIEC 2016**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów mieszkaniowych dla gospodarstw domowych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2016 r. i objęto nim 28 podmiotów, które skupiały 97,8% ogólnej wartości tych kredytów³⁸.

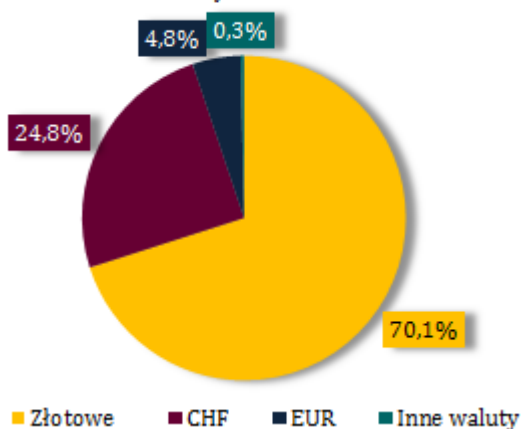
1. Wybrane charakterystyki struktury i jakości portfela kredytów mieszkaniowych

Na koniec 2016 r. w portfelach banków znajdowały się 2,0 mln kredytów mieszkaniowych udzielonych gospodarstwom domowym. Ponadto w portfelach banków znajdowało się 0,2 mln kredytów, które zostały udzielone na inne cele, ale które zabezpieczone były na nieruchomościach mieszkalnych (zob. dalej).

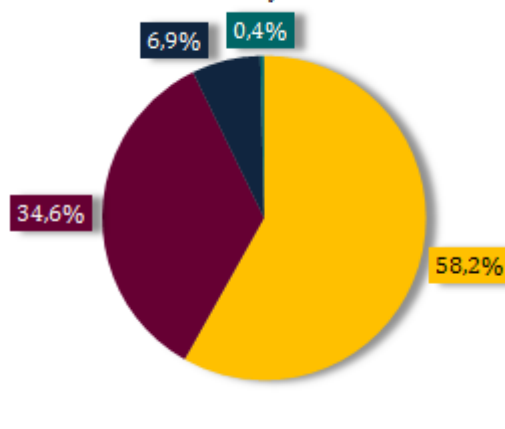
Struktura portfela kredytowego według waluty kredytu

	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	CHF	EUR	Inne waluty
Liczba kredytów (sztuki)	2 035 481	1 426 136	609 345	504 542	97 994	6 809
Wartość kredytów (mln zł)	388 098	225 741	162 357	134 220	26 609	1 528
Średnia wartość kredytu (tys. zł)	190,7	158,3	266,4	266,0	271,5	224,5

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

Większość kredytów została udzielona w złotych (70,1% w ujęciu ilościowym, 58,2% w ujęciu wartościowym).

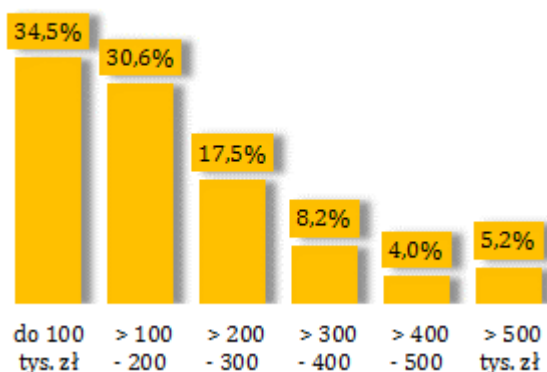
Relatywnie wysoki udział kredytów walutowych wynikał z ich silnego rozwoju w latach 2007-2008. Trzeba jednak dodać, że liczba kredytów walutowych ulega systematycznemu zmniejszeniu na skutek ich stopniowej spłaty, jak też przewalutowania części kredytów zagrożonych (w 2016 r. liczba kredytów zmniejszyła się o 21,1 tys., w tym kredytów CHF o 18,2 tys., a ich wartość o 3,7 mld zł, w tym kredytów CHF o 3,4 mld zł i to pomimo obserwowanego osłabienia złotego względem walut głównych).

³⁸ Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować (wyjaśnia to m.in. rozbieżności w zakresie liczby i wartości kredytów ogółem, które występują w niektórych tabelach lub pomiędzy tabelami). Pomimo tych zastrzeżeń, wyniki badania należy traktować jako dobre przybliżenie faktycznego obrazu portfela kredytów mieszkaniowych.

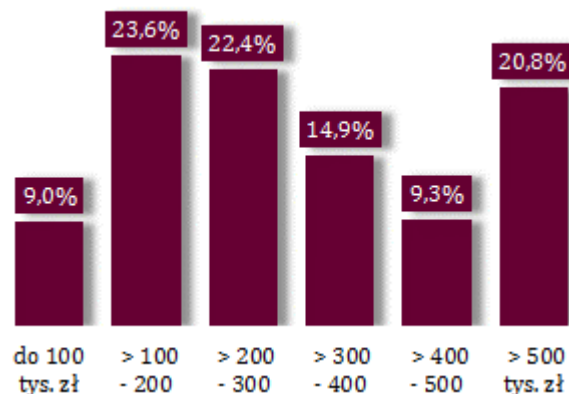
Struktura portfela kredytowego według wartości kredytu

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	2 035 481	1 426 136	609 345	388 098	225 741	162 357
do 100 tys. zł	702 664	550 042	152 622	35 008	27 479	7 529
> 100 - 200	623 583	477 771	145 812	91 782	70 085	21 697
> 200 - 300	355 481	242 073	113 408	86 953	58 950	28 003
> 300 - 400	167 640	90 744	76 896	57 647	31 035	26 613
> 400 - 500	81 105	33 837	47 268	36 033	14 976	21 057
> 500 tys. zł	105 008	31 669	73 339	80 675	23 216	57 460

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

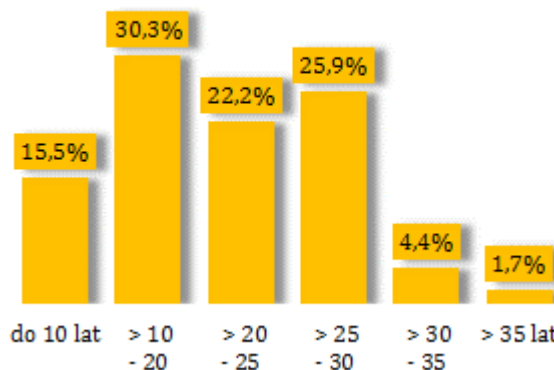

W ogólnej liczbie kredytów dominują kredyty do 200 tys. zł, ale w ujęciu wartościowym uwagę zwraca wysoki udział kredytów powyżej 500 tys. zł (wpływ na to miał również wzrost zadłużenia z tytułu kredytów walutowych, głównie na skutek obserwowanego w ubiegłych latach osłabienia PLN względem CHF).

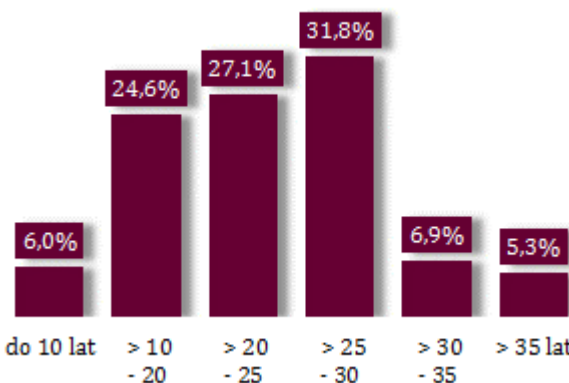
Struktura portfela kredytowego według okresu zapadalności kredytów

	Liczba kredytów (sztuki) (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe
OGÓŁEM	2 035 481	1 426 136	609 345	388 098	225 741	162 357
do 10 lat	314 826	236 848	77 978	23 384	15 553	7 830
> 10 - 20	616 800	410 668	206 132	95 643	52 034	43 609
> 20 - 25	452 360	297 373	154 987	105 014	53 603	51 411
> 25 - 30	526 940	416 372	110 568	123 278	89 108	34 170
> 30 - 35	89 362	51 752	37 610	26 860	11 998	14 862
> 35 lat	35 151	13 123	22 028	20 531	9 662	10 868

Udział w LICZBIE kredytów

Udział w WARTOŚCI kredytów

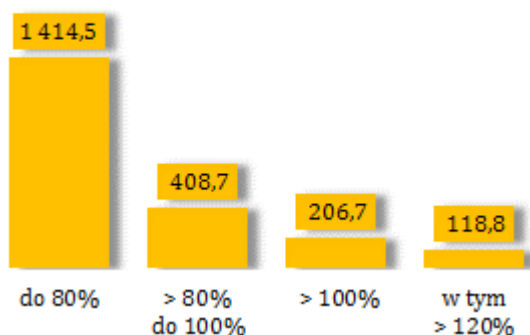

Z punktu widzenia okresu zapadalności kredytów, przeważają kredyty o okresie zapadalności do 25 lat, ale w ogólnej wartości kredytów 44,0% stanowią kredyty o zapadalności powyżej 25 lat, co oznacza długą ekspozycję banków (i ich klientów) na ryzyko kredytowe.

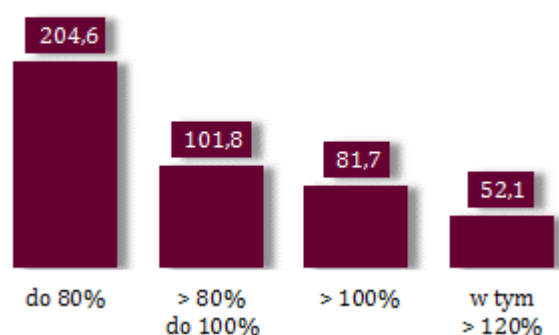
Struktura portfela kredytowego według bieżącej wartości LTV

	Liczba kredytów (sztuki)				Wartość kredytów (mln zł)			
	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF	OGÓŁEM	Złotowe	Walutowe	w tym CHF
OGÓŁEM	2 029 981	1 420 731	609 250	504 495	388 043	225 687	162 356	134 219
do 80%	1 414 498	1 063 604	350 894	287 329	204 572	144 772	59 800	47 061
> 80% - 100%	408 741	318 643	90 098	62 762	101 771	70 984	30 787	20 953
> 100%	206 742	38 484	168 258	154 404	81 700	9 931	71 768	66 206
w tym								
do 50%	813 094	603 910	209 184	175 850	76 412	53 166	23 246	19 600
> 50% - 80%	601 404	459 694	141 710	111 479	128 160	91 605	36 554	27 460
> 80% - 90%	275 212	229 133	46 079	32 851	65 796	50 757	15 039	10 420
> 90% - 100%	133 529	89 510	44 019	29 911	35 975	20 227	15 748	10 533
> 100% - 110%	55 436	21 769	33 667	25 234	17 807	5 058	12 749	9 546
> 110% - 120%	32 510	7 268	25 242	22 051	11 785	1 766	10 019	8 712
> 120% - 130%	24 636	3 043	21 593	20 407	9 607	810	8 797	8 302
> 130% - 140%	20 814	1 491	19 323	18 873	8 542	440	8 102	7 897
> 140% - 150%	17 534	863	16 671	16 522	7 516	292	7 224	7 143
> 150% - 200%	48 272	2 319	45 953	45 601	22 309	893	21 416	21 218
> 200%	7 540	1 731	5 809	5 716	4 134	672	3 462	3 389

Struktura LTV portfela kredytowego
LICZBA kredytów (tys. sztuk)

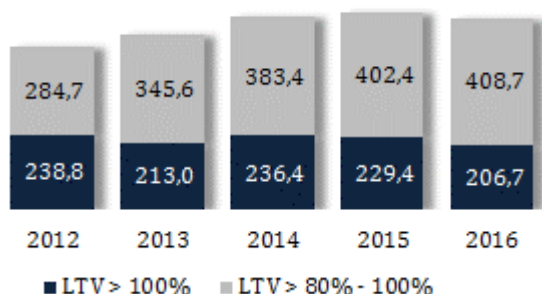

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

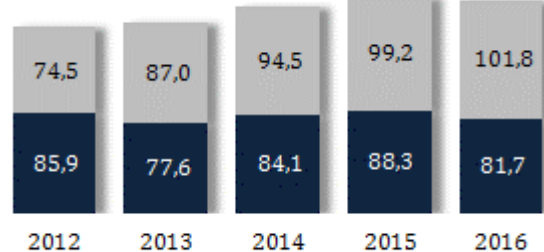

Na koniec 2016 r. badane banki wykazały 206,7 tys. kredytów (10,2% ogólnej liczby kredytów) o wartości 81,7 mld zł (21,1% ogólnej wartości kredytów), których bieżąca wartość LTV była wyższa od 100%, czyli takich w przypadku których bieżąca wartość zobowiązań przekraczała wartość nieruchomości stanowiących podstawowe zabezpieczenie kredytu. Ponadto banki miały 408,7 tys. kredytów (20,1% ogólnej liczby) o wartości 101,8 mld zł (26,2% ogólnej wartości) o LTV > 80% do 100%. Oznacza to, że 30,3% udzielonych kredytów stanowiących 47,3% ich łącznej wartości charakteryzowała się wysokim LTV.

LICZBA kredytów (tys. sztuk)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

W 2016 r. odnotowano poprawę struktury portfela kredytowego stosunku do końca 2015 r., wyrażającą się zmniejszeniem liczby i wartości kredytów o wysokich LTV (pomimo wskazanego już osłabienia złotego względem walut głównych). Pomimo obserwowanej poprawy, wysokie LTV części portfela kredytowego wzbudza obawy o sytuację finansową gospodarstw domowych, które nie podołałyby spłacie tych kredytów (m.in. brak możliwości spłaty całości zobowiązań wobec banku w drodze sprzedaży nieruchomości), jak też

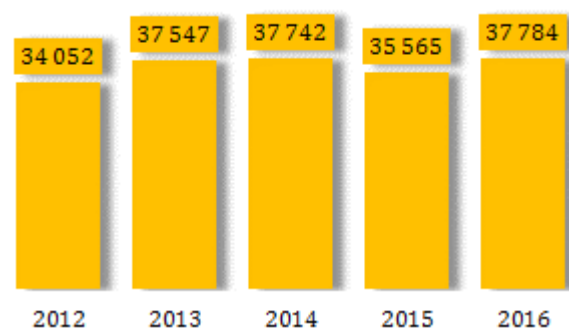
mogą wpłynąć negatywnie na sytuację banków posiadających znaczący portfel kredytów o takiej charakterystyce (gdyby doszło do znacznego pogorszenia ich spłacalności).

Kredyty zagrożone i opóźnione w spłacie

	Liczba kredytów (sztuki)					Wartość kredytów (mln zł)				
	2012	2013	2014	2015	2016	2012	2013	2014	2015	2016
Zagrożone	34 052	37 547	37 742	35 565	37 784	8 935	10 317	10 699	10 563	11 394
Opóźnione > 30 dni	38 164	39 064	37 533	34 345	39 675	10 553	11 147	10 836	9 858	11 818
31-90 dni	11 730	11 767	11 376	11 051	14 519	3 346	3 363	3 279	3 258	4 429
91-180 dni	4 383	3 566	3 342	3 008	3 084	1 175	990	915	860	934
> 180 dni	22 051	23 731	22 815	20 286	22 072	6 032	6 793	6 641	5 740	6 455

Na koniec 2016 r. w portfelach badanych banków znajdowało się 37,8 tys. kredytów zagrożonych (1,9% ogólnej liczby kredytów) oraz 39,7 tys. opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni (1,9% ogólnej liczby kredytów). Oznacza to umiarkowany wzrost i pogorszenie jakości w stosunku do stanu na koniec 2015 r.

LICZBA kredytów

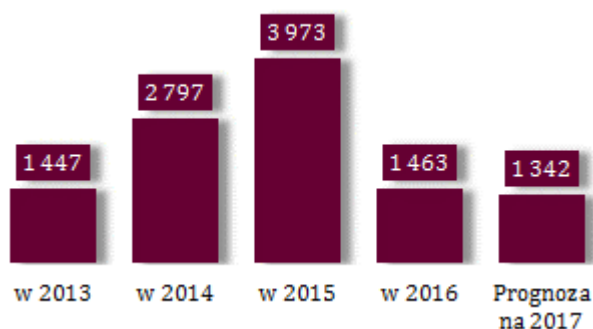

Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów mieszkaniowych

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem	Sprzedaż	Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	Razem
w 2013	1 447	299	1 746	300	42	342
w 2014	2 797	927	3 724	726	207	933
w 2015	3 973	2 486	6 459	1 908	437	2 344
w 2016	1 463	662	2 125	488	310	799
prognoza na 2017	1 342	513	1 855	279	71	350

W 2016 r. banki kontynuowały proces „czyszczenia bilansu” w drodze sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej części kredytów (dotyczyło to 2,1 tys. kredytów o łącznej wartości 0,8 mld zł), ale skala tego zjawiska była wyraźnie niższa niż w 2015 r.

LICZBA sprzedanych kredytów

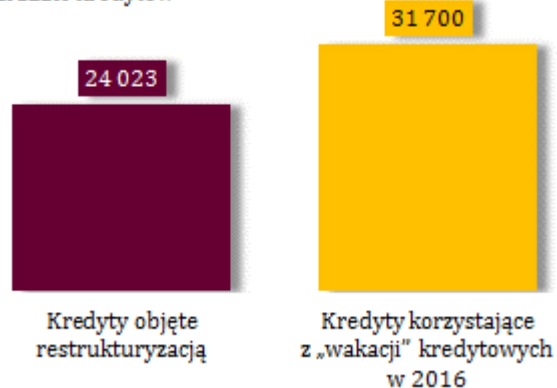

Kredyty objęte procesem restrukturyzacji oraz korzystające z „wakacji” kredytowych

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”	Ogółem	„normalne”	„zagrożone”
Kredyty objęte restrukturyzacją	24 023	13 565	10 458	9 064	4 909	4 155
- redukcja zobowiązań	265	92	173	58	15	43
- wydłużenie okresu spłaty	2 691	1 408	1 283	1 034	524	510
- zawieszenie rat spłaty	6 464	4 036	2 428	2 706	1 534	1 172
- inne formy	14 603	8 029	6 574	5 266	2 836	2 430
„Wakacje” kredytowe w 2016	31 700	31 471	229	7 611	7 530	81

W kontekście ryzyka związanego z kredytami mieszkaniowymi, należy mieć na uwadze relatywnie znaczącą liczbę kredytów objętych procesem restrukturyzacji (24,0 tys. kredytów o wartości 9,1 mld zł) oraz kredytów w przypadku których kredytobiorcy korzystali z tzw. „wakacji” kredytowych (31,7 tys. kredytów o wartości 7,6 mld zł).

LICZBA kredytów

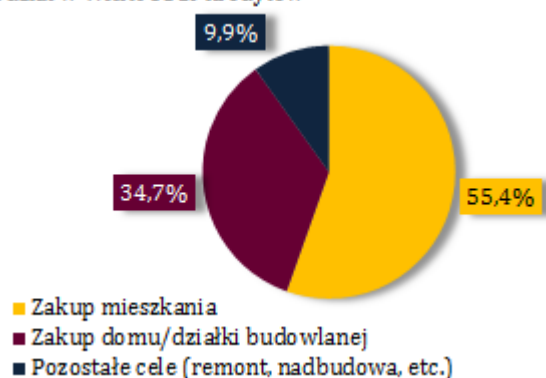
Struktura i jakość portfela kredytowego według celu udzielenia kredytu

	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)				
	Ogółem	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	Ogółem	Zagrożone	Udział	Opóźnione > 30 dni	Udział
Ogółem	2 035 481	37 784	39 675	388 098	11 394	2,9%	11 818	3,0%
1/ Zakup mieszkania	1 145 895	17 750	18 739	215 128	4 773	2,2%	5 047	2,3%
- Warszawa	163 132	2 133	2 229	50 738	1 142	2,3%	1 145	2,3%
- Kraków	52 527	554	575	11 933	205	1,7%	225	1,9%
- Wrocław	55 409	676	759	12 857	241	1,9%	269	2,1%
- Poznań	39 282	477	557	8 281	167	2,0%	191	2,3%
- Łódź	29 953	422	442	4 538	112	2,5%	118	2,6%
- aglomeracja katowicka	65 886	930	984	7 869	157	2,0%	166	2,1%
- Trójmiasto	59 239	858	892	13 058	283	2,2%	299	2,3%
- pozostałe	680 467	11 700	12 301	105 854	2 465	2,3%	2 634	2,5%
2/ Zakup domu/działki bud.	661 185	12 410	12 127	134 669	4 455	3,3%	4 552	3,4%
3/ Inne cele (remont, etc.)	228 401	7 624	8 809	38 301	2 167	5,7%	2 219	5,8%
Informacja dodatkowa								
- kredyty „RnS” i „MdM”	243 616	1 272	1 311	38 610	197	0,5%	212	0,5%

Z punktu widzenia celu na jaki został udzielony kredyt dominują kredyty na zakup mieszkania, z relatywnie dużą rolą rynku warszawskiego (8,0% w ogólnej liczbie kredytów oraz 13,1% w ich ogólnej wartości).

Biorąc pod uwagę cel kredytu, najwyższą jakość wykazują kredyty udzielone na zakup mieszkania, podczas gdy jakość kredytów udzielonych na zakup domu i działki budowlanej lub inne cele jest niższa (udział kredytów zagrożonych wynosi odpowiednio 2,3%, 3,4% i 5,8%).

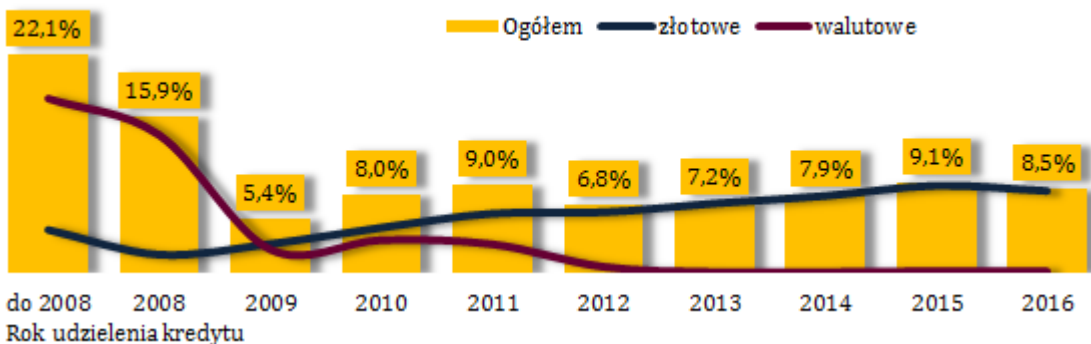
Udział w WARTOŚCI kredytów

Struktura i jakość portfela kredytowego według roku udzielenia kredytu

	do 2008	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	OGÓŁEM
Liczba kredytów (sztuki)											
Ogółem	538 145	213 981	117 609	162 815	177 490	154 330	153 257	160 883	176 674	180 297	2 035 481
Złotowe	208 040	57 785	85 661	120 874	143 721	147 201	152 292	159 758	173 739	177 065	1 426 136
Walutowe	330 105	156 196	31 948	41 941	33 769	7 129	965	1 125	2 935	3 232	609 345
w tym CHF	314 136	154 731	17 251	7 632	9 509	443	151	197	327	165	504 542
Wartość kredytów (mln zł)											
Ogółem	85 875	61 889	20 992	31 056	34 923	26 510	27 839	30 781	35 161	33 072	388 098
Złotowe	17 053	7 390	11 597	17 939	23 454	23 950	27 397	30 329	34 338	32 293	225 741
Walutowe	68 822	54 500	9 394	13 118	11 469	2 560	441	452	823	779	162 357
w tym CHF	68 037	53 836	5 463	2 837	3 449	223	63	100	145	66	134 220
Jakość kredytów											
Liczba kredytów (sztuki)											
Zagrożone	15 415	8 795	3 112	3 193	2 485	1 718	1 175	913	750	228	37 784
Opóźnione > 30 dni	15 940	9 353	3 135	3 235	2 637	1 877	1 306	1 049	842	301	39 675
Wartość kredytów (mln zł)											
Zagrożone	3 922	3 891	852	854	763	429	272	222	129	61	11 394
Opóźnione > 30 dni	3 975	3 995	853	892	826	481	313	260	166	57	11 818
Udział w wartości kredytów z danego rocznika (%)											
Zagrożone	4,6%	6,3%	4,1%	2,7%	2,2%	1,6%	1,0%	0,7%	0,4%	0,2%	2,9%
Opóźnione > 30 dni	4,6%	6,5%	4,1%	2,9%	2,4%	1,8%	1,1%	0,8%	0,5%	0,2%	3,0%

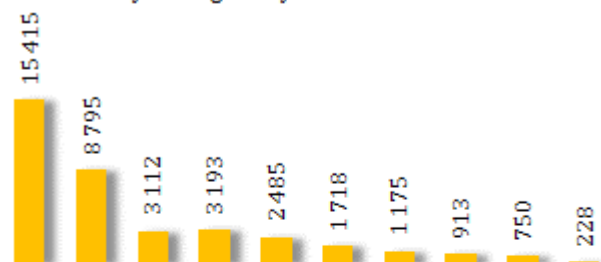
Struktura portfela kredytowego ze względu na rok udzielenia (udział w wartości portfela)

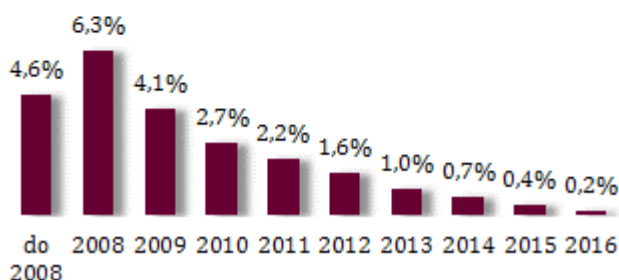
W strukturze portfela uwagę zwraca wysoki udział kredytów udzielonych w latach 2007-2008 oraz skuteczne ograniczenie sprzedaży kredytów walutowych w latach 2012-2016.

Najniższą jakość przedstawia portfel kredytów z 2008 r., a w dalszej kolejności z 2007 r., czyli kredytów udzielonych w szczycie hossy na rynku nieruchomości (udział kredytów zagrożonych w ogólnej liczbie kredytów udzielonych w 2007 r. wynosi 3,2%, a w 2008 r. 4,1%; w ujęciu wartościowym odpowiednio 5,4% i 6,3%).

Liczba kredytów zagrożonych

Udział kredytów zagrożonych

Sprawozdawcza i rzeczywista jakość kredytów według waluty

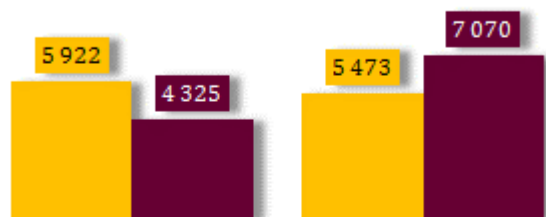
	Wartość kredytów (mln zł)	Liczba kredytów (sztuki)
KREDYTY ŻŁOTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	225 741	1 426 136
- w tym kredyty zagrożone	5 922	25 485
- udział kredytów zagrożonych	2,6%	1,8%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	2 850	5 443
- w tym kredyty zagrożone	22	47
Zmniejszenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	-2 381	-7 874
- w tym kredyty zagrożone	-1 619	-4 596
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	226 210	1 423 705
- w tym kredyty zagrożone	4 325	20 936
- udział kredytów zagrożonych	1,9%	1,5%
KREDYTY WALUTOWE		
1/ Dane SPRAWOZDAWCZE		
- kredyty ogółem	162 357	609 345
- w tym kredyty zagrożone	5 473	12 299
- udział kredytów zagrożonych	3,4%	2,0%
2/ KOREKTA danych sprawozdawczych		
Zwiększenia z tytułu kredytów walutowych zamienionych na kredyty złote		
- kredyty ogółem	2 381	7 874
- w tym kredyty zagrożone	1 619	4 596
Zmniejszenia z tytułu kredytów złotych zamienionych na kredyty walutowe		
- kredyty ogółem	-2 850	-5 443
- w tym kredyty zagrożone	-22	-47
3/ Dane SKORYGOWANE		
- kredyty ogółem	161 888	611 776
- w tym kredyty zagrożone	7 070	16 848
- udział kredytów zagrożonych	4,4%	2,8%

Silne ograniczenie sprzedaży kredytów walutowych powoduje, że w „ujęciu statystycznym” jakość portfela tych kredytów staje się niższa niż kredytów złotych, które mają stały „dopływ” nowych kredytów wykazywanych w początkowej fazie cyklu ich „życia” jako normalne.

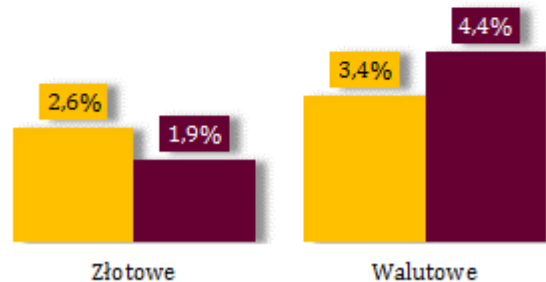
Jednak generalnie jakość obu portfeli kredytów, wydaje się być zbliżona. Po dokonaniu korekty wynikającej ze zjawiska przewalutowania części zagrożonych kredytów walutowych na złote, można stwierdzić, że spośród 37,8 tys. kredytów zagrożonych (o wartości 11,4 mld zł) znajdujących się w portfelach banków na koniec 2016 r., 20,9 tys. stanowiły kredyty złote (o wartości 4,3 mld zł), a 16,8 tys. kredyty walutowe (o wartości 7,1 mld zł).

Jakość kredytów mieszkaniowych sprawozdawcza i rzeczywista

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mln zł)

UDZIAŁ kredytów zagrożonych

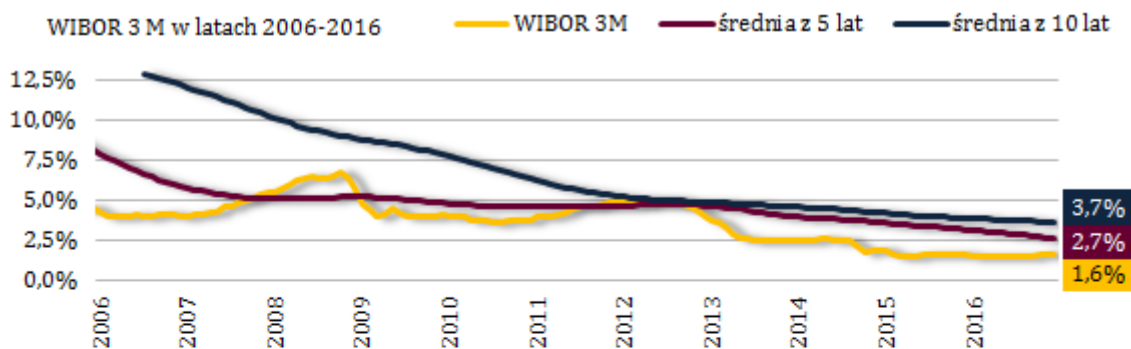
■ Sprawozdawcza ■ Skorygowana

2. Wybrane aspekty ryzyka związanego z oceną zdolności kredytowej i okresem kredytowania

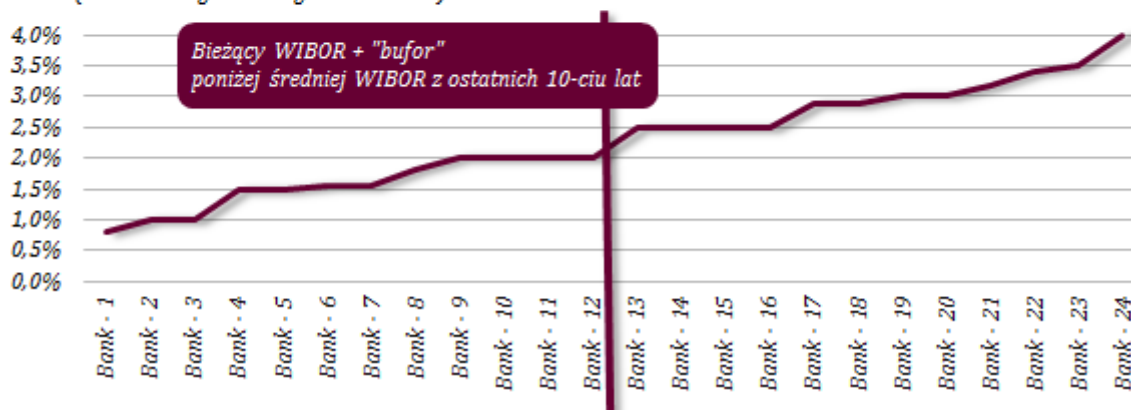
W kontekście jakości portfela kredytów mieszkaniowych należy mieć na uwadze, że pomimo zadowalającej jakości bieżącej portfel tych kredytów generuje ryzyko, które może się uwidocznić w przyszłych okresach, wynikające m.in. ze stosowania zarówno przez banki, jak i kredytobiorców niekorzystnych lub niewłaściwych praktyk, które dotyczą m.in. kwestii ryzyka wzrostu stóp procentowych, zaniżania kosztów utrzymania oraz nadmiernego wydłużenia ostatecznego terminu spłaty kredytu.

Kredyty o stałym oprocentowaniu

	Okres obowiązywania stałej stopy procentowej						Razem
	1 rok	2 lata	3 lata	4 lata	5 lat	powyżej 5 lat	
Liczba umów kredytowych (sztuki)	926	180	40	61	1 643	1 389	4 239
Wartość bilansowa brutto (mln zł)	300	36	4	2	309	72	724
Udział w portfelu							
w liczbie kredytów	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,1%	0,2%
w wartości kredytów	0,1%	0,0%	0,0%	0,0%	0,1%	0,0%	0,2%

"Bufory" stopy procentowej nakładane przy wyznaczaniu zdolności kredytowej (dane według stanu na grudzień 2016)

Mając na uwadze długookresowy charakter kredytów mieszkaniowych, jak też to, że w Polsce prawie wszystkie kredyty mieszkaniowe udzielane są w oparciu o zmienną stopę procentową (według stanu na koniec 2016 r. w portfelach badanych banków było zaledwie 4,2 tys. kredytów udzielonych w oparciu o stałą stopę procentową, o łącznej wartości 0,7 mld zł, które stanowiły 0,2% ogólnej liczby i 0,2% ogólnej wartości kredytów), szczególnego znaczenia nabiera odpowiednie uwzględnienie ryzyka wzrostu stóp w procesie oceny zdolności kredytowej, jak też odpowiednia informacja dla kredytobiorców o ryzyku stopy procentowej. Odpowiednie uwzględnienie tego ryzyka oznacza m.in. przyjęcie takiego parametru (buforu), który zapewni iż nawet przy znacznym wzroście stóp procentowych w stosunku do momentu udzielenia kredytu, kredytobiorcy będą w stanie obsługiwać swoje zadłużenie. Kwestia ta nabiera szczególnego znaczenia w

środowisku rekordowo niskich stóp procentowych, w jakim znajduje się obecnie polska gospodarka (w grudniu 2016 r. stawka WIBOR 3M była o 0,9 punktu procentowego niższa od średniej z 5 lat oraz o 2,1 punktu procentowego niższa od średniej z 10 lat).

W związku z tym za niewłaściwą należy uznać praktykę, w której banki przy określaniu zdolności kredytowej nakładają relatywnie niskie bufory (mające na celu odzwierciedlić ryzyko wzrostu stóp procentowych), które w grudniu 2016 r. w wielu bankach kształtowały się na poziomie poniżej 2,5 punktów procentowych.

Minimalne koszty utrzymania akceptowane przez banki

	Typ gospodarstwa domowego (pracownicze)				
	1 osobowe	2 osobowe	3 osobowe	4 osobowe	5 osobowe
Minimum socjalne IPiSS					
Polska – średnia za 2016	1 098	1 816	2 781	3 489	4 273
Miasta > 500 tys. – średnia za 2015	1 114	1 852	2 851	3 576	4 404
Minimalne koszty utrzymania w Warszawie akceptowane przez banki przy zakupie nieruchomości w grudniu 2016					
Bank - 1	1 069	1 860	2 651	3 442	4 233
Bank - 2	1 079	1 781	2 631	3 404	4 178
Bank - 3	1 080	1 784	2 812	3 422	4 198
Bank - 4	1 080	1 784	2 812	3 422	4 198
Bank - 5	1 080	1 785	2 815	3 425	4 200
Bank - 6	1 080	1 931	2 814	3 649	4 508
Bank - 7	1 081	1 794	2 814	3 422	4 200
Bank - 8	1 084	1 791	2 655	3 430	4 205
Bank - 9	1 084	1 791	2 655	3 430	4 205
Bank - 10	1 085	1 805	2 885	3 685	4 485
Bank - 11	1 098	1 821	2 750	3 437	4 235
Bank - 12	1 101	1 824	2 869	3 497	4 284
Bank - 13	1 104	1 828	2 714	3 509	4 306
Bank - 14	1 119	1 853	2 842	3 563	4 373
Bank - 15	1 120	1 850	2 960	3 600	4 410
Bank - 16	1 124	1 865	2 820	3 632	4 444
Bank - 17	1 130	1 960	2 790	3 620	4 450
Bank - 18	1 130	1 784	3 422	4 198	5 038
Bank - 19	1 145	1 880	2 911	3 678	4 423
Bank - 20	1 153	1 942	3 007	3 799	4 568
Bank - 21	1 200	1 900	2 900	3 650	4 450
Bank - 22	1 200	1 900	2 900	3 650	4 450
Bank - 23	1 294	2 137	3 158	4 085	5 014
Bank - 24	1 600	2 300	3 000	3 700	4 400

Niewłaściwą praktyką stosowaną zarówno przez banki, jak i ich klientów jest zaniżanie kosztów utrzymania w drodze przyjmowania ich na niskim poziomie, co jest sprzeczne z postanowieniami Rekomendacji S³⁹. Mając to na uwadze, UKNF wystosował do banków odpowiednie zalecenia w tej sprawie. Jednak analiza stanu dokonana na koniec 2016 r. wskazuje, że pomimo istotnej poprawy większość banków nie dokonuje odpowiednio szybkiej aktualizacji kosztów utrzymania.

³⁹ Zgodnie z postanowieniami Rekomendacji S „Bank powinien dokonać rzetelnej i w pełni obiektywnej oceny zdolności kredytowej klienta pod względem ilościowym i jakościowym, na podstawie przedstawionych źródeł spłaty, kosztów utrzymania typowych dla danego kredytobiorcy (w przypadku klientów detalicznych), wszystkich zobowiązań kredytowych i innych niż kredytowe zobowiązań finansowych jeśli klient nie może zrezygnować z ich uiszczenia (m.in. wynikające z przepisów prawa lub mające charakter trwały i nieodwołalny np. zasądzone alimenty, wypłacane renty) oraz ustalonego okresu kredytowania” i dalej „Bank powinien brać pod uwagę wszystkie typowe wydatki kredytobiorcy, przy czym analizując je powinien uwzględniać kwoty odpowiadające ich rzeczywistemu poziomowi, w szczególności biorąc pod uwagę liczbę osób pozostających na jego utrzymaniu, status mieszkaniowy i miejsce zamieszkania. Bank powinien weryfikować deklarowany przez klientów poziom wydatków. Weryfikacja ta powinna być oparta na obiektywnych danych dotyczących kosztów utrzymania i wydatków gospodarstw domowych. W szczególności przyjmowane do oceny zdolności kredytowej wydatki, inne niż związane z obsługą zobowiązań kredytowych, nie powinny być niższe, niż wynikające z niezależnych i obiektywnych analiz w zakresie poziomu wydatków gospodarstw domowych.”.

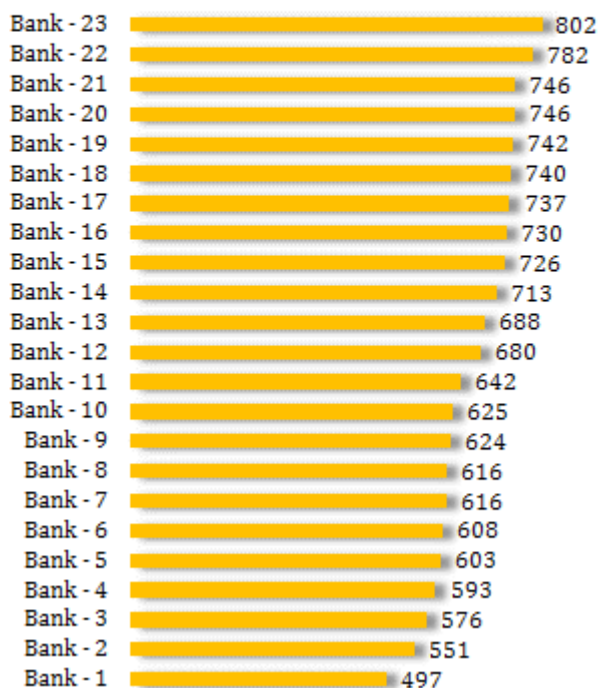
Maksymalna kwota kredytu (tys. zł), jaką banki były skłonne udzielić w grudniu 2016 r. kredytobiorcom w wieku 30 lat, pracującym i mieszkającym w Warszawie (kredyt na 25 lat, marża 2,0%, raty równe, wkład własny 10%)

Wynagrodzenie brutto	Osoba samotna		Małżeństwo bez dzieci		z 1 dzieckiem		z 2 dziećmi	
	5,0	6,0	10,0	12,0	10,0	12,0	10,0	12,0
Bank - 1	249	297	497	595	497	595	497	595
Bank - 2	276	330	551	659	551	659	537	659
Bank - 3	288	345	576	691	576	691	546	691
Bank - 4	297	356	593	712	593	712	517	712
Bank - 5	301	361	603	721	603	721	523	720
Bank - 6	303	364	608	730	556	730	421	625
Bank - 7	308	399	616	798	616	798	519	713
Bank - 8	308	399	616	798	616	798	519	713
Bank - 9	312	374	624	748	624	748	587	748
Bank - 10	312	375	625	750	565	750	466	658
Bank - 11	324	388	642	770	631	770	510	722
Bank - 12	339	410	680	816	651	816	525	733
Bank - 13	357	427	688	804	589	754	465	627
Bank - 14	356	426	713	853	620	800	495	690
Bank - 15	363	436	726	872	668	872	571	794
Bank - 16	365	438	730	876	665	876	549	774
Bank - 17	369	441	737	882	685	882	588	810
Bank - 18	370	443	740	886	681	886	545	768
Bank - 19	368	444	742	888	630	843	530	744
Bank - 20	246	444	746	895	624	820	516	711
Bank - 21	346	444	746	895	624	820	516	711
Bank - 22	318	431	782	1009	668	895	554	781
Bank - 23	375	480	802	963	738	963	631	878

Analiza skłonności banków do udzielenia kredytu przy zadanych z góry parametrach (dotyczących kredytu i kredytobiorców), wskazuje na występowanie w obecnych warunkach rynkowych relatywnie wysokiej zdolności kredytowej gospodarstw domowych. Tym samym oznacza to relatywnie wysoką dostępność do rynku nieruchomości w oparciu o kredyt (np. w przypadku bezdzietnego małżeństwa w wieku 30 lat, o przeciętnych dochodach w Warszawie kwota kredytu jakiego banki skłonne są mu udzielić na okres 25 lat umożliwia zakup mieszkania o powierzchni 65-104 m kw., a w przypadku małżeństwa z dwójką dzieci zakup mieszkania o powierzchni 65-82m kw.).

Jednocześnie, analiza wskazuje na występowanie dużych różnic pomiędzy bankami w zakresie maksymalnej kwoty kredytów dostępnych dla analogicznych gospodarstw domowych, jak też, na brak różnicowania przez niektóre banki kwoty kredytu ze względu na liczbę osób w gospodarstwie domowym.

Maksymalny kredyt (tys. zł), jaki bank skłonny jest udzielić małżeństwu (oboje w wieku 30 lat) bez dzieci, o łącznych dochodach brutto 10 tys. zł, na okres 25 lat i marży 2% mieszkającemu w Warszawie

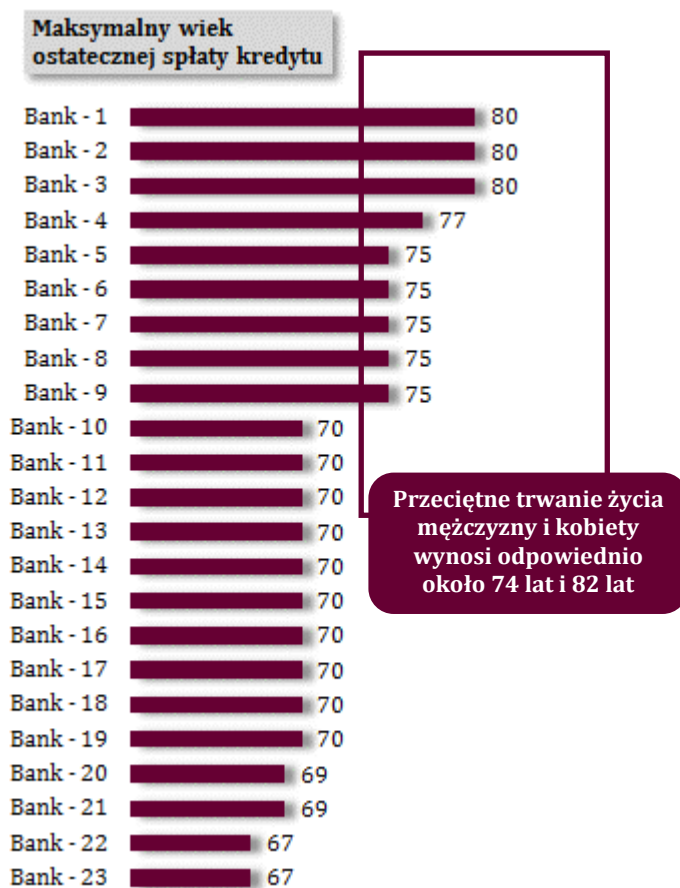

Za niekorzystną praktykę należy uznać nadmierne wydłużenie okresu kredytowania w drodze nakładania się ostatecznego terminu spłaty kredytu na wiek emerytalny kredytobiorcy. Według stanu na koniec 2016 r. w portfelach banków znajdowało się 524,1 tys. kredytów o łącznej wartości 125,7 mld zł, w przypadku których ostateczny termin spłaty przypadał na wiek emerytalny kredytobiorcy (stanowiły one ponad 25% ogólnej liczby oraz ponad 30% ogólnej wartości portfela kredytowego). Wysoki udział portfela tych kredytów stawia pytanie o jego przyszłą jakość, jak też o przyszłą sytuację kredytobiorców i ich zdolność do obsługi swoich zobowiązań po przejściu na emeryturę. Za niekorzystne należy też uznać praktyki, które prowadzą do sytuacji, w której termin ostatecznej spłaty kredytu przekracza przeciętne długości dalszego trwania życia, co oznacza iż bank z góry akceptuje sytuację w której kredyt może zostać niespłacony przez kredytobiorcę.

W związku z tym, niezbędne jest zachowanie szczególnej staranności w przypadku udzielania tego typu kredytów, zarówno w zakresie oceny zdolności kredytowej, jak też informowania kredytobiorców o związanym z tym ryzykiem.

Wskazane wyżej praktyki stosowane są na ogół w celu osiągnięcia wyższej zdolności kredytowej lub obniżenia bieżącej raty spłaty i należy uznać je za niewłaściwe lub co najmniej niekorzystne. W szczególności mogą one prowadzić do:

- nadmiernego zadłużenia części gospodarstw domowych,
- wzrostu cen nieruchomości, nieuzasadnionej zmianą kosztów budowy i dochodów gospodarstw domowych, a wynikającego jedynie z wysokiej dostępności do kredytu,
- ograniczenia dostępności do nieruchomości mierzonego relacją ich cen do dochodów gospodarstw domowych, a nie bieżącą zdolnością kredytową w środowisku rekordowo niskich stóp procentowych i liberalnych zasad jej wyliczania,
- ograniczenia popytu w sytuacji ewentualnego zacieśnienia polityki monetarnej na skutek znacznego zmniejszenia zdolności kredytowej,
- akumulacji nadmiernego ryzyka w systemie bankowym i gospodarce, co w przypadku realizacji niekorzystnych scenariuszy może prowadzić do zjawisk kryzysowych,
- sporów z klientami, którzy w przyszłości będą mieli problem z obsługą zadłużenia (m.in. mogą oni twierdzić, że bank źle oszacował ich zdolność kredytową i doprowadził do ich nadmiernego zadłużenia).

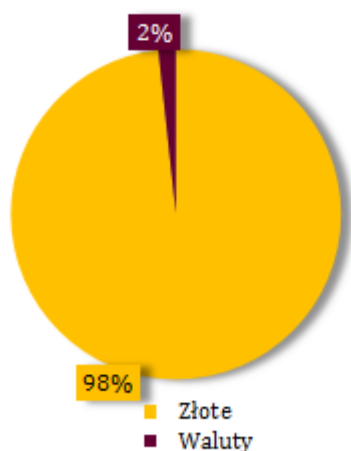
3. Struktura akcji kredytowej i profil kredytobiorców w 2016 r.

Struktura akcji kredytowej w 2016 r. była zbliżona do lat ubiegłych. W szczególności utrzymywał się marginalny udział sprzedaży kredytów walutowych (niespełna 2%). Relatywnie korzystna była też struktura LTV (kredyty o LTV>80% stanowiły nieco ponad 30% ogólnej liczby udzielonych kredytów)⁴⁰. Z punktu widzenia okresu trwania umowy nadal przeważały kredyty udzielone na okres 25-35 lat (stanowiły około 53% udzielonych kredytów), przy czym w 2016 r. odnotowano wzrost udziału kredytów udzielonych na okres 30-35 lat.

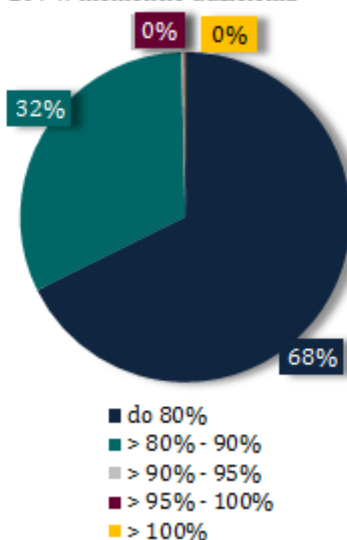
Skala i struktura akcji kredytowej w poszczególnych kwartałach 2016 r.

	Liczba kredytów (sztuki)					Wartość kredytów (mln zł)				
	OGÓŁEM	I	II	III	IV	OGÓŁEM	I	II	III	IV
Waluta kredytów										
Ogółem	176 949	43 122	48 985	42 931	41 911	38 278	8 919	10 257	9 535	9 567
Złotowe	173 925	42 481	48 263	42 159	41 022	37 473	8 745	10 066	9 332	9 330
Walutowe	3 024	641	722	772	889	806	174	192	203	237
LTV kredytów										
do 80%	119 770	29 749	33 702	28 767	27 552	24 063	5 635	6 597	5 951	5 880
> 80% - 90%	56 485	13 285	15 125	13 996	14 079	13 948	3 251	3 601	3 519	3 578
> 90% - 95%	477	56	87	103	231	184	22	32	39	91
> 95% - 100%	93	18	16	25	34	34	5	5	11	12
> 100%	123	14	55	40	14	50	7	22	16	5
Okres kredytowania										
do 10 lat	20 678	4 741	5 694	5 247	4 996	2 210	445	579	629	557
> 10 - 20	44 832	11 174	12 831	10 598	10 229	8 114	1 897	2 260	1 972	1 984
> 20 - 25	26 441	6 508	7 227	6 443	6 263	6 014	1 416	1 598	1 507	1 492
> 25 - 30	66 866	16 272	18 021	15 996	16 577	17 384	4 076	4 553	4 250	4 505
> 30 - 35	18 111	4 420	5 208	4 639	3 844	4 548	1 082	1 265	1 174	1 028
> 35 lat	21	7	4	8	2	8	3	2	3	1
Wartość kredytu										
do 100 tys. zł	32 710	8 831	9 628	7 506	6 745	2 094	559	610	483	441
> 100 - 200	64 264	16 211	18 351	15 226	14 476	9 571	2 407	2 723	2 271	2 171
> 200 - 300	45 451	10 434	12 189	11 426	11 402	11 268	2 584	3 010	2 837	2 837
> 300 - 400	19 586	4 382	5 099	4 939	5 166	6 768	1 517	1 758	1 708	1 786
> 400 - 500	7 944	1 703	1 941	2 055	2 245	3 543	761	866	914	1 003
> 500 tys. zł	6 994	1 561	1 777	1 779	1 877	5 034	1 091	1 291	1 323	1 329

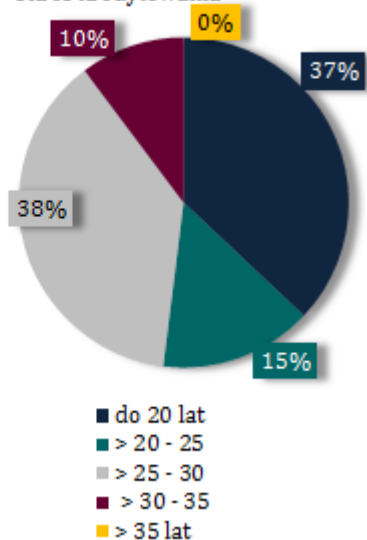
Udział w LICZBIE kredytów
Waluta kredytu

LTV w momencie udzielenia

Okres kredytowania

⁴⁰ Uwaga: Dane w zakresie struktury LTV należy traktować z ostrożnością, gdyż wykazują one istotne różnice w porównaniu z danymi AMRON-SARFiN zgodnie z którymi kredyty o LTV>80% stanowiły około 45% nowych kredytów.

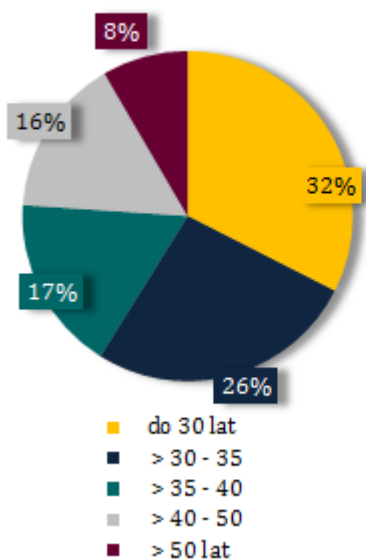
Profil kredytobiorców w 2016 r. i przeznaczenie kredytów

	Liczba kredytów	Wartość kredytów (mln zł)	Średnia kwota kredytu (tys. zł)	Udział w liczbie kredytów	Udział w wartości kredytów
Wiek kredytobiorców					
do 25 lat	12 117	2 130	176	6,8%	5,6%
> 25 - 30	45 365	9 288	205	25,6%	24,3%
> 30 - 35	46 677	10 692	229	26,4%	27,9%
> 35 - 40	30 437	7 506	247	17,2%	19,6%
> 40 - 50	27 491	6 196	225	15,5%	16,2%
> 50 lat	14 862	2 466	166	8,4%	6,4%
Wykształcenie kredytobiorców					
- podstawowe	3 284	508	155	1,9%	1,3%
- średnie	46 268	7 820	169	26,1%	20,4%
- niepełne wyższe i wyższe	127 397	29 950	235	72,0%	78,2%
Charakterystyka kredytobiorców					
- osoba samotna	58 484	11 227	192	33,1%	29,3%
- osoba samotna wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	15 368	3 454	225	8,7%	9,0%
- małżeństwo	87 865	20 207	230	49,7%	52,8%
- małżeństwo wspólnie z innym członkiem/-ami rodziny	9 578	2 172	227	5,4%	5,7%
- pozostali	5 654	1 218	215	3,2%	3,2%
Podstawowe źródło dochodów					
- umowa o pracę/kontrakt na czas nieokreślony	116 816	24 566	210	66,0%	64,2%
- umowa o pracę/kontrakt na czas określony	22 402	3 977	178	12,7%	10,4%
- samodzielna działalność gospodarcza	27 185	7 687	283	15,4%	20,1%
- inne	10 546	2 048	194	6,0%	5,4%
Przeciętny miesięczny dochód netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy)					
do 2 tys. zł	8 380	927	111	4,7%	2,4%
> 2 - 4	59 798	9 059	151	33,8%	23,7%
> 4 - 6	48 860	9 998	205	27,6%	26,1%
> 6 - 8	25 416	6 374	251	14,4%	16,7%
> 8 - 10	12 609	3 701	293	7,1%	9,7%
> 10 tys. zł	21 886	8 219	376	12,4%	21,5%
DTI w momencie udzielenia kredytu (%)					
do 20%	18 132	2 669	147	10,2%	7,0%
> 20% - 30%	39 107	6 964	178	22,1%	18,2%
> 30% - 40%	49 385	10 538	213	27,9%	27,5%
> 40% - 50%	42 459	10 248	241	24,0%	26,8%
> 50% - 60%	22 223	6 056	272	12,6%	15,8%
> 60%	5 643	1 804	320	3,2%	4,7%
Przeznaczenie kredytu					
1/ Zakup mieszkania	110 040	22 525	205	62,2%	58,8%
- Warszawa	14 586	4 602	315	8,2%	12,0%
- Kraków	6 402	1 581	247	3,6%	4,1%
- Wrocław	6 072	1 512	249	3,4%	3,9%
- Poznań	3 776	860	228	2,1%	2,2%
- Łódź	3 031	510	168	1,7%	1,3%
- aglomeracja katowicka	7 090	981	138	4,0%	2,6%
- Trójmiasto	5 890	1 434	243	3,3%	3,7%
- pozostałe	63 193	11 046	175	35,7%	28,9%
2/ Zakup domu/działki budowlanej	41 176	11 489	279	23,3%	30,0%
3/ Pozostałe cele (np. remont, nadbudowa, etc.)	25 733	4 264	166	14,5%	11,1%

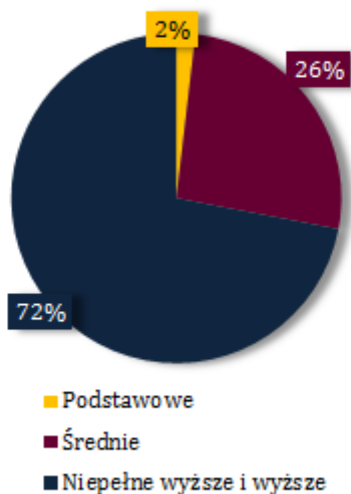
Uwagi:

- W przypadku kilku kredytobiorców jako podstawę klasyfikacji do określonej grupy wiekowej, wykształcenia i źródła dochodów przyjęto odpowiednie wartości dla głównego kredytobiorcy.
- W przypadku miesięcznych dochodów netto kredytobiorców (na wniosek kredytowy) należy mieć na uwadze, że większość tych kredytów zaciągana jest przez małżeństwa (często z dziećmi), w związku z czym dochody te rozkładają się na kilka osób w gospodarstwie domowym.

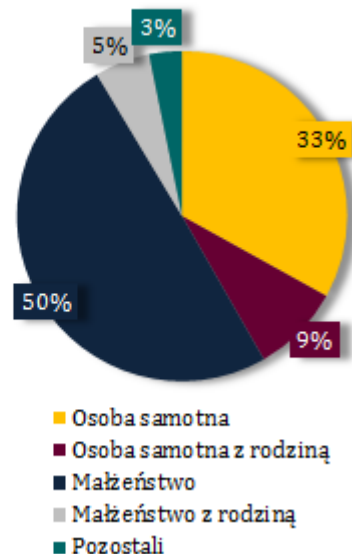
Udział w liczbie kredytów
Wiek

Wykształcenie

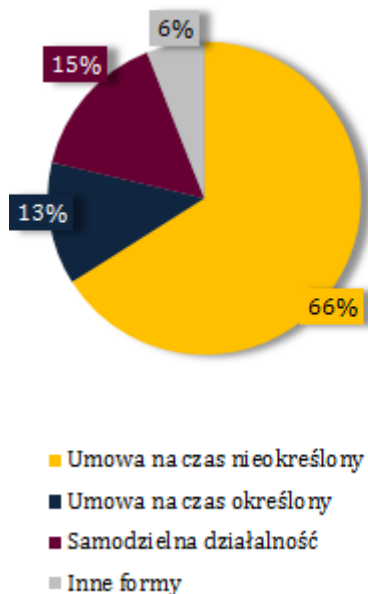

Sytuacja rodzinna

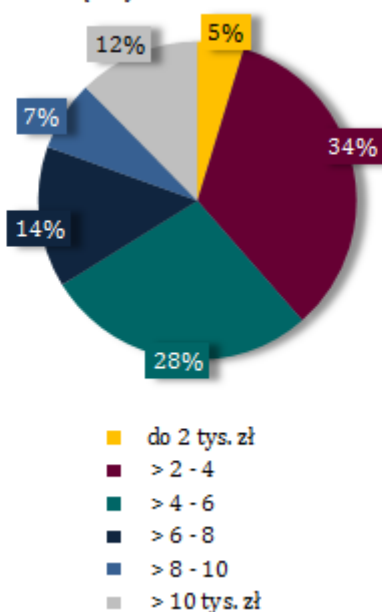

Podobnie jak w latach ubiegłych, większość kredytów została udzielona osobom do 35 roku życia (blisko 60%). Z kolei biorąc pod uwagę sytuację rodzinną, większość kredytów została zaciągnięta przez małżeństwa, choć udział osób samotnie zaciągających kredyt również był wysoki (odpowiednio 55% i 45%). Warto przy tym odnotować nieznaczny wzrost udziału osób korzystających przy zaciąganiu kredytu ze wsparcia innych członków rodziny (do 14%). Charakterystyczną cechą struktury kredytobiorców pozostaje też silna dominacja osób z wykształceniem wyższym lub niepełnym wyższym (ponad 70%).

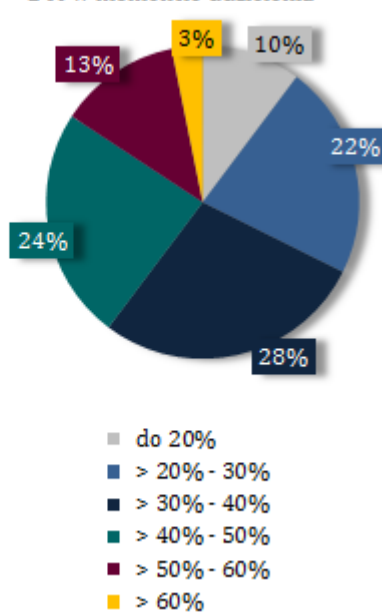
Forma zatrudnienia

Miesięczny dochód netto

DTI w momencie udzielenia

Również jak w latach ubiegłych, większość kredytów została udzielona osobom, których podstawowym źródłem dochodów jest praca najemna wykonywana na podstawie umowy zawartej na czas nieokreślony (66%). Sytuację dochodową większości kredytobiorców można określić jako przeciętną lub nieco lepszą niż przeciętna (ponad 60% kredytów została udzielona kredytobiorcom, których miesięczny dochód netto wyniósł 2-6 tys. zł). Większość kredytów została udzielona przy niskich lub umiarkowanych wartościach DTI (na kredyty o DTI do 40% przypadało ponad 80% udzielonych kredytów), choć nie jest to tożsame ze

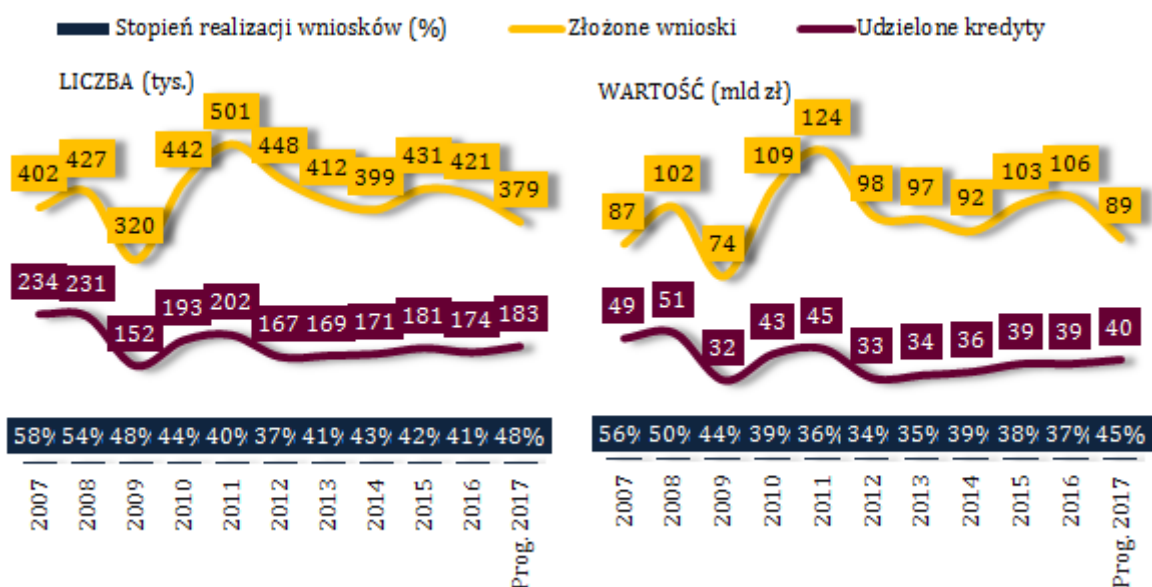
stwierdzeniem niskiego ryzyka (dla części kredytobiorców DTI na poziomie 20-40% może oznaczać relatywnie wysokie ryzyko - kluczowe znaczenie ma sytuacja dochodowa i struktura gospodarstwa domowego).

4. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży wskazuje na względne ustabilizowanie się w ostatnich latach popytu i podaży kredytów mieszkaniowych, przy czym przedstawiona przez banki prognoza na 2017 r. wskazuje, że banki oczekują umiarkowanego wzrostu akcji kredytowej w tym obszarze.

Popyt i podaż kredytów

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Prog. 2017
Liczba kredytów (tys.)											
Wnioskowane	402	427	320	442	501	448	412	399	431	421	379
- złotowe	256	157	253	334	406	437	410	396	426	416	377
- walutowe	146	270	68	108	95	11	2	2	5	5	2
Udzielone	234	231	152	193	202	167	169	171	181	174	183
- złotowe	138	80	114	147	166	160	168	170	178	170	182
- walutowe	97	151	39	46	35	6	1	1	3	4	1
Stopień realizacji	58%	54%	48%	44%	40%	37%	41%	43%	42%	41%	48%
- złotowe	54%	51%	45%	44%	41%	37%	41%	43%	42%	41%	48%
- walutowe	66%	56%	57%	43%	37%	57%	41%	43%	55%	72%	65%
Wartość kredytów (mld zł)											
Wnioskowane	87	102	74	109	124	98	97	92	103	106	89
- złotowe	46	28	51	70	87	93	96	91	101	104	88
- walutowe	41	74	23	39	37	5	1	1	2	1	1
Udzielone	49	51	32	43	45	33	34	36	39	39	40
- złotowe	23	13	21	27	32	31	34	35	38	38	40
- walutowe	26	38	12	16	13	3	0	0	1	1	0
Stopień realizacji	56%	50%	44%	39%	36%	34%	35%	39%	38%	37%	45%
- złotowe	50%	45%	41%	39%	37%	33%	35%	39%	38%	36%	45%
- walutowe	63%	52%	50%	40%	34%	53%	38%	37%	42%	61%	60%

5. Inne kredyty zabezpieczone hipotecznie

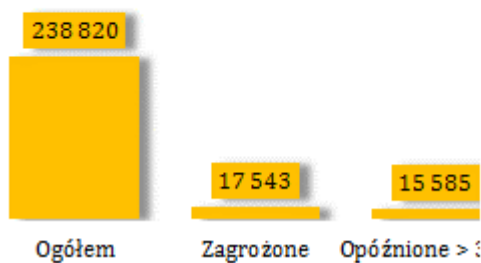
W kontekście ryzyka kredytów mieszkaniowych, trzeba mieć na uwadze, że w portfelach banków znajdują się również inne kredyty gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie.

Inne kredyty/pożyczki gospodarstw domowych zabezpieczone hipotecznie⁴¹

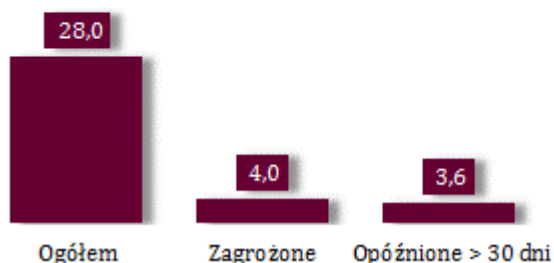
	Liczba kredytów (sztuki)			Wartość kredytów (mln zł)		
	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni	OGÓŁEM	Zagrożone	Opóźnione > 30 dni
OGÓŁEM	340 637	28 076	24 243	58 109	9 247	7 591
- konsumpcyjne	172 134	14 092	12 775	15 466	3 018	2 781
- inwestycyjne	55 785	3 818	2 424	19 543	2 285	1 506
- inne nieruchomości	33 314	1 583	1 474	7 885	1 443	1 140
- pozostałe	79 404	8 583	7 570	15 215	2 501	2 164
Zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej	238 820	17 543	15 585	28 026	4 044	3 601

Inne kredyty dla gospodarstw domowych zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

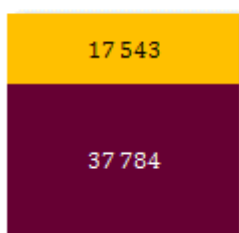
WARTOŚĆ kredytów

Według stanu na koniec 2016 r. w portfelu kredytowym badanych banków znajdowało się 340,6 tys. kredytów zabezpieczonych hipotecznie o łącznej wartości 58,1 mld zł, które nie były kredytami mieszkaniowymi. Wśród tych kredytów 238,8 tys. kredytów o łącznej wartości 28,0 mld zł było zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej, z czego 17,5 tys. zaklasyfikowano do kategorii zagrożonych.

Kredyty zagrożone zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej

LICZBA kredytów

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

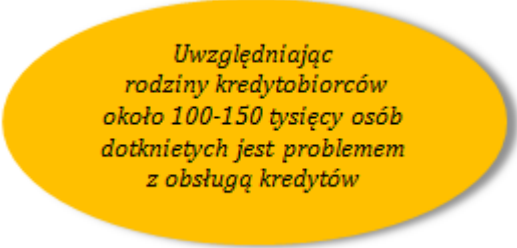

Uwzględniając inne kredyty zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej można zatem stwierdzić, że na koniec 2016 r. w portfelach banków było 55,3 tys. kredytów zagrożonych o wartości 15,4 mld zł, które były

⁴¹ Prezentowane dane nie uwzględniają banków spółdzielczych, które nie były objęte badaniem ankietowym, a które posiadają portfel tych kredytów o wartości 21,5 mld zł oraz banków komercyjnych, które nie zostały objęte ankietą. W skali całego sektora wartość tych kredytów wynosiła 71,8 mld zł (w tym 25,3 mld zł przypadało na kredyty inwestycyjne, 17,9 mld zł na kredyty konsumpcyjne, 10,3 mld zł na finansowanie innych nieruchomości, a 18,4 mld zł na inne kredyty i należności).

zabezpieczone na nieruchomości mieszkalnej (kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni było 55,3 tys., a ich wartość wynosiła 15,4 mld zł).

Przyjmując w uproszczeniu, że kredyty zostały zaciągnięte przez 2-3 osobowe gospodarstwa domowe, można stwierdzić, że w końcu 2016 r. około 100-150 tys. osób mogło być dotkniętych problemem z obsługą zadłużenia z tytułu kredytów mieszkaniowych lub też innych kredytów zabezpieczonych na nieruchomości mieszkalnej. Do tego należałoby doliczyć gospodarstwa domowe, w przypadku których doszło już do windykacji należności.

Uwzględniając rodziny kredytobiorców około 100-150 tysięcy osób dotkniętych jest problemem z obsługą kredytów

Reasumując, pomimo zadowalającej bieżącej jakości kredytów mieszkaniowych, portfel ten może generować istotne ryzyko ze względu na jego wielkość i niekorzystną strukturę. Dodatkowo trzeba mieć na uwadze szereg innych rodzajów ryzyka wynikającego m.in. z braku w pełni zadowalających źródeł finansowania, ograniczonej skali obrotów na rynku nieruchomości, niedoskonałości związanych z bazami danych o rynku nieruchomości oraz ograniczeń związanych z możliwościami skutecznej egzekucji wierzytelności. W konsekwencji, niezbędne jest aby banki w pełni dostosowały się do dobrych praktyk zawartych w znowelizowanej w 2013 r. Rekomendacji S, która na podstawie doświadczeń zebranych we wcześniejszych latach (krajowych i zagranicznych) określa minimalne ramy bezpiecznego rozwoju akcji kredytowej w tym obszarze. Pełne wcielenie do powszechnej praktyki bankowej zawartych tam postanowień leży nie tylko w interesie banków i ich klientów, ale również w interesie innych uczestników rynku nieruchomości oraz całej gospodarki.

**WYBRANE WYNIKI BADANIA
PORTFELA KREDYTÓW KONSUMPCYJNYCH
STAN NA KONIEC 2016**

Materiał opracowano na podstawie badania ankietowego banków zajmujących dominującą pozycję na rynku kredytów konsumpcyjnych. Badanie przeprowadzono według stanu na koniec 2016 r. i objęto nim 28 podmiotów, które skupiały 95,7% ogólnej wartości tych kredytów⁴².

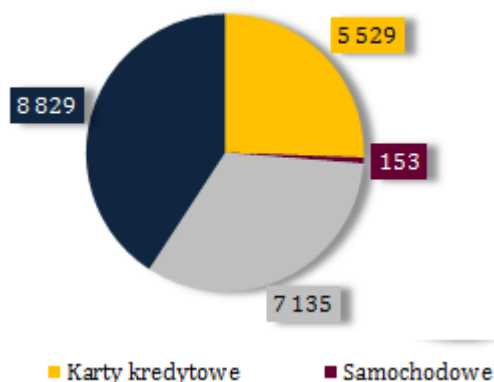
1. Wybrane charakterystyki struktury portfela kredytów konsumpcyjnych

Na koniec 2016 r. w portfelach badanych banków znajdowało się 21,6 mln kredytów konsumpcyjnych o łącznej wartości 142,8 mld zł i średniej wartości 6,6 tys. zł.

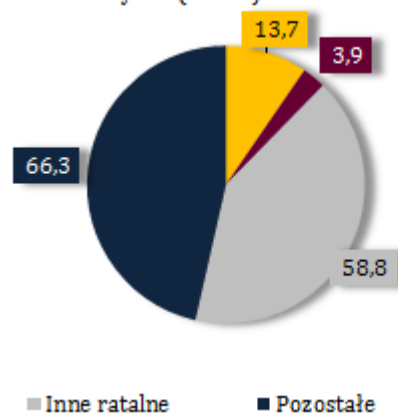
Struktura portfela kredytowego według systemu sprawozdawczości FINREP

	Liczba (tys. sztuk)		Wartość (mln zł)		Średnia wartość (tys. zł)	
	2016	2017 Prognoza	2016	2017 Prognoza	2016	2017 Prognoza
Kredyty konsumpcyjne ogółem	21 646	21 574	142 758	153 749	6,6	7,1
- karty kredytowe	5 529	5 939	13 682	14 322	2,5	2,4
- kredyty ratalne samochodowe	153	156	3 936	4 140	25,7	26,5
- pozostałe kredyty ratalne ⁴³	7 135	6 753	58 823	58 011	8,2	8,6
- pozostałe kredyty konsumpcyjne ⁴⁴	8 829	8 726	66 318	77 277	7,5	8,9

LICZBA kredytów (tys.)

WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

Według klasyfikacji zgodnej z systemem sprawozdawczym FINREP w portfelu kredytowym dominują kredyty zaklasyfikowane do kategorii „pozostałe” oraz „inne ratalne” (bez samochodowych). System ten jest jednak mało przejrzysty i zawiera ograniczoną liczbę danych, w związku z czym w badaniu dokonano próby bardziej precyzyjnego opisu struktury kredytów konsumpcyjnych.

⁴² Przy interpretacji wyników należy mieć na uwadze, że znaczna część danych dostarczonych przez banki ma charakter szacunków eksperckich. Ponadto nie wszystkie banki przesłały komplet danych, bądź też charakteryzował je brak pełnej wewnętrznej spójności, którego nie udało się całkowicie wyeliminować.

⁴³ Kategoria ta obejmuje również kredyty gotówkowe spłacane w ratach.

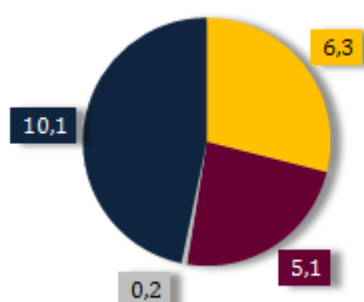
⁴⁴ Kategoria ta obejmuje kredyty w rachunku bieżącym oraz kredyty gotówkowe spłacane jednorazowo.

Struktura portfela kredytowego według klasyfikacji banków - stan portfela na koniec 2016

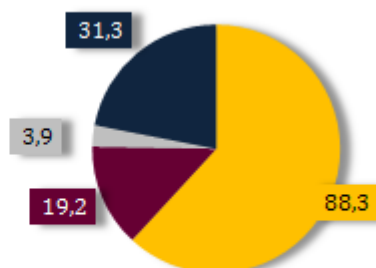
	Kwota kredytu w momencie udzielenia								powyżej 50 tys. zł	Razem
	do 2 tys. zł	> 2-4	> 4-6	> 6-8	> 8-10	> 10-15	> 15-30	> 30-50		
Liczba kredytów (tys.)										
Ogółem	8 814	3 807	2 200	1 014	900	1 307	1 948	895	762	21 646
- gotówkowe	689	734	609	439	341	825	1 408	662	560	6 266
- ratalne	2 033	1 658	648	224	109	130	147	76	89	5 115
- samochodowe	0	0	1	1	2	9	44	55	41	153
- pozostałe	6 092	1 414	942	350	448	343	349	102	73	10 112
w tym zagrożone	1 423	318	192	109	84	132	183	84	84	2 609
- gotówkowe	104	111	93	72	54	102	148	68	63	816
- ratalne	123	123	53	19	11	16	18	9	10	382
- samochodowe	0	0	0	0	0	2	5	3	2	13
- pozostałe	1 196	84	45	17	18	13	13	4	8	1 399
udział zagrożonych	16,1%	8,4%	8,7%	10,8%	9,3%	10,1%	9,4%	9,4%	11,0%	12,1%
- gotówkowe	15,2%	15,1%	15,4%	16,5%	15,9%	12,3%	10,5%	10,3%	11,3%	13,0%
- ratalne	6,0%	7,4%	8,2%	8,5%	9,9%	12,2%	12,4%	12,2%	11,4%	7,5%
- samochodowe	44,2%	69,5%	33,1%	30,2%	24,3%	17,1%	10,6%	5,1%	5,5%	8,2%
- pozostałe	19,6%	5,9%	4,8%	5,0%	4,0%	3,8%	3,8%	4,0%	11,3%	13,8%
Wartość (mln zł)										
Ogółem	6 862	6 469	6 228	4 115	4 642	9 353	25 358	23 314	56 416	142 758
- gotówkowe	744	1 289	1 755	1 753	1 784	5 992	18 918	17 765	38 300	88 301
- ratalne	1 356	2 610	1 803	919	583	969	2 008	2 001	6 932	19 181
- samochodowe	1	0	2	5	9	56	571	1 307	1 984	3 934
- pozostałe	4 761	2 570	2 668	1 438	2 266	2 337	3 861	2 241	9 199	31 341
w tym zagrożone	933	639	647	483	516	1 029	2 529	2 280	7 853	16 908
- gotówkowe	300	193	271	284	282	743	1 960	1 793	4 586	10 412
- ratalne	77	219	182	94	69	135	268	265	837	2 147
- samochodowe	1	0	1	1	2	8	45	53	98	209
- pozostałe	555	227	193	103	162	142	255	170	2 332	4 140
udział zagrożonych	13,6%	9,9%	10,4%	11,7%	11,1%	11,0%	10,0%	9,8%	13,9%	11,8%
- gotówkowe	40,3%	15,0%	15,4%	16,2%	15,8%	12,4%	10,4%	10,1%	12,0%	11,8%
- ratalne	5,7%	8,4%	10,1%	10,3%	11,9%	14,0%	13,4%	13,2%	12,1%	11,2%
- samochodowe	70,5%	70,2%	30,5%	30,7%	24,3%	15,1%	7,9%	4,0%	4,9%	5,3%
- pozostałe	11,7%	8,8%	7,2%	7,2%	7,2%	6,1%	6,6%	7,6%	25,3%	13,2%

Przyjmując za podstawę klasyfikacji faktyczny cel udzielenia kredytów - kredyty gotówkowe, ratalne na zakup towarów i usług, kredyty na zakup samochodu oraz kredyty na pozostałe cele (w tym w rachunku karty kredytowej oraz w ROR) - można stwierdzić, że:

LICZBA kredytów (mln sztuk)

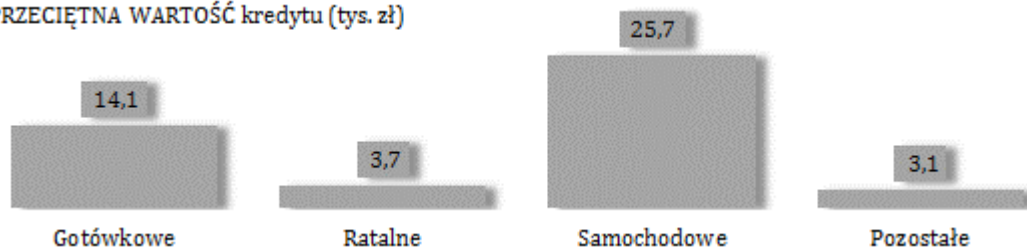
WARTOŚĆ kredytów (mld zł)

■ Gotówkowe ■ Ratalne na zakup towarów i usług ■ Samochodowe ■ Pozostałe (w tym karty i ROR)

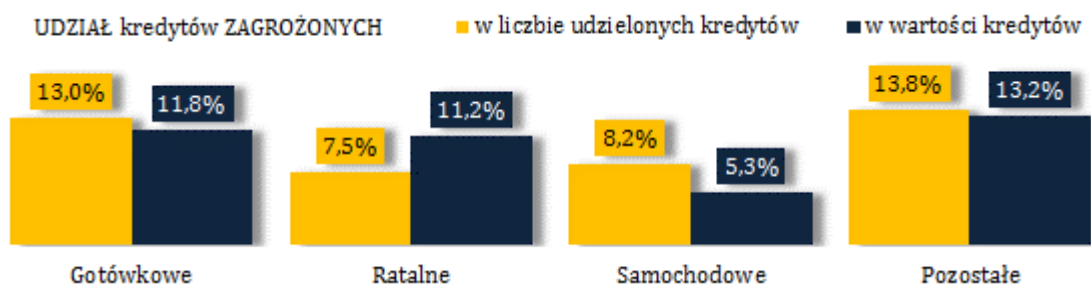
- w ujęciu wartościowym dominują kredyty gotówkowe (stanowią 61,9% ogólnej wartości kredytów), a w ujęciu ilościowym pozostałe kredyty (stanowią 46,7% ogólnej liczby kredytów), w których znaczącą część stanowią kredyty udzielone w ramach kart kredytowych oraz ROR, czyli również kredyty o charakterze gotówkowym;

PRZECIĘTNA WARTOŚĆ kredytu (tys. zł)

- najwyższą przeciętną wartość kredytów cechuje portfel kredytów samochodowych, a najniższą ratalnych oraz „pozostałych”;

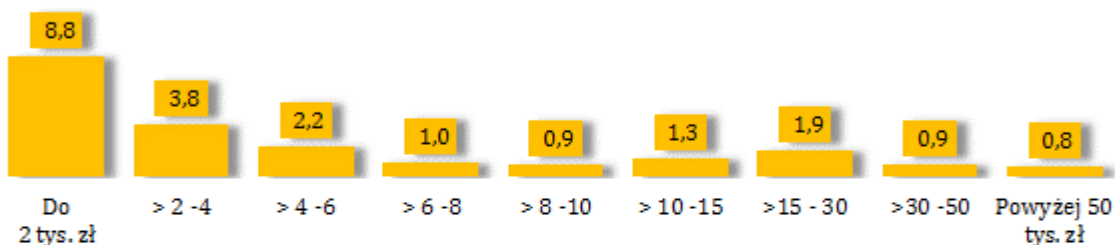
UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH

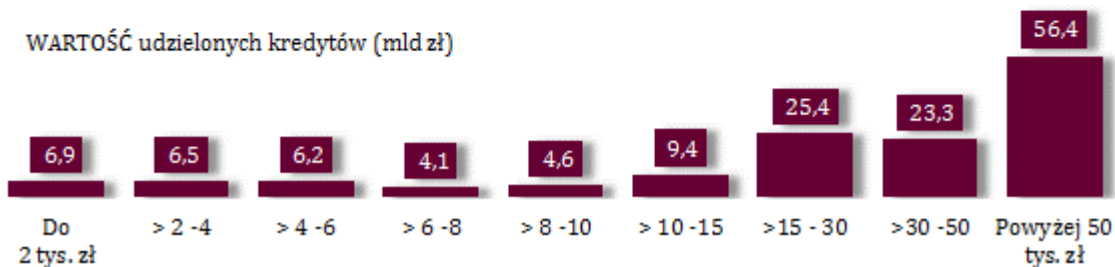
- jakość poszczególnych rodzajów kredytów jest zbliżona, przy czym najniższą jakość cechuje portfel kredytów z kategorii „pozostałe” i gotówkowych;

STRUKTURA kredytów konsumpcyjnych według pierwotnej wartości kredytu

LICZBA udzielonych kredytów (mln sztuk)

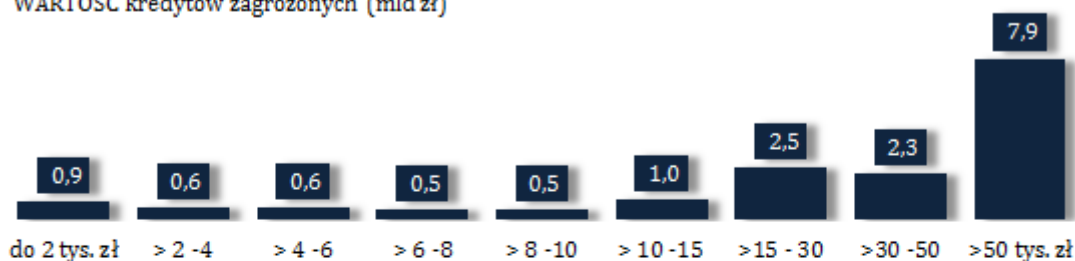
WARTOŚĆ udzielonych kredytów (mld zł)

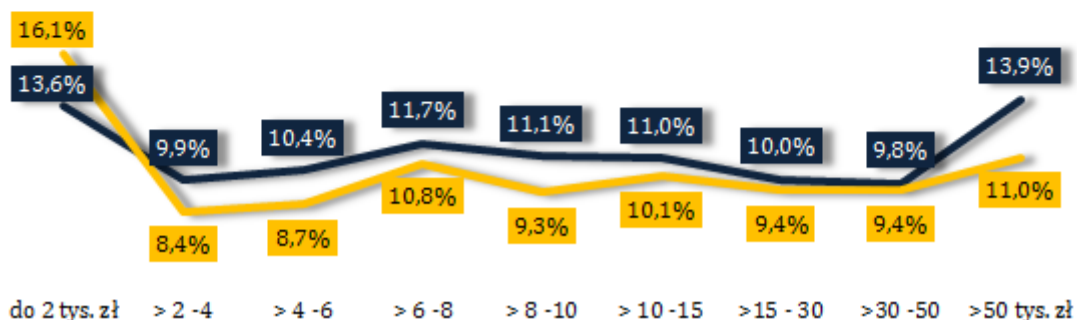
- charakterystyczną cechą portfela kredytów konsumpcyjnych jest silna asymetria - w ogólnej liczbie kredytów dominują kredyty o niskich kwotach (kredyty do 2 tys. zł stanowią 40,7% ogólnej liczby udzielonych kredytów, ale zaledwie 4,8% ogólnej wartości portfela), a w ogólnej wartości kredytów dominują kredyty o najwyższych kwotach (kredyty powyżej 50 tys. zł stanowią zaledwie 3,5% ogólnej liczby udzielonych kredytów, ale aż 39,5% ogólnej wartości portfela);

JAKOŚĆ kredytów konsumpcyjnych według wartości kredytu

WARTOŚĆ kredytów zagrożonych (mld zł)

UDZIAŁ kredytów ZAGROŻONYCH — w wartości kredytów — w liczbie udzielonych kredytów

- największa wartość kredytów zagrożonych przypada na kredyty o najwyższych kwotach, co wynika z ich dominacji w ogólnej wartości portfela (wartość kredytów zagrożonych w portfelu kredytów powyżej 50 tys. zł wynosi 7,9 mld zł i stanowi aż 46,4% ogólnej wartości kredytów zagrożonych). Jakość portfela kredytowego ze względu na kwotę udzielonego kredytu jest zbliżona – udział kredytów zagrożonych w ogólnej liczbie kredytów kształtuje się na poziomie 8-11% (wyższy udział występuje w przypadku kredytów do 2 tys. zł, gdzie sięga 17%), a w ich ogólnej wartości na poziomie 10-12% (wyższy udział występuje w przypadku kredytów do 2 tys. zł oraz powyżej 50 tys. zł, gdzie zbliża się do 14%).

2. Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

Uchwalona w lutym 2013 r. nowelizacja Rekomendacji T, wprowadziła możliwość stosowania tzw. uproszczonych zasad oceny zdolności kredytowej (po spełnieniu określonych warunków dotyczących charakteru kredytów oraz okresu współpracy klienta z bankiem)⁴⁵.

Kredyty udzielone według uproszczonych zasad

	Liczba (tys. sztuk)		Wartość (mln zł)		Średnia kwota kredytu (tys. zł)	
	2016	Prognoza 2017	2016	Prognoza 2017	2016	Prognoza 2017
Ogółem	10 119	10 887	80 054	85 909	7,9	7,9
- wg uproszczonych zasad	5 062	5 530	22 685	24 549	4,5	4,4
- pozostałe	5 056	5 356	57 369	61 360	11,3	11,5

⁴⁵ Bank może stosować te zasady w przypadku udzielanych klientom detalicznym: 1/ dla kredytów i pożyczek ratalnych, dla których kwota kredytu lub pożyczki nie przekracza wartości czterokrotności przeciętnego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw; 2/ dla klientów o współpracy z bankiem trwającej co najmniej 12- i 6- miesięcy do wysokości odpowiednio 12- i 6- krotności przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, a dla pozostałych jednego przeciętnego wynagrodzenia.

Na podstawie uzyskanych danych można stwierdzić, że w 2016 r. w oparciu o uproszczone zasady oceny zdolności kredytowej banki udzieliły 5,1 mln kredytów (tj. 50,0% ogólnej liczby kredytów udzielonych w 2016 r.) na łączną kwotę 22,7 mld zł (tj. 28,3% ogólnej wartości udzielonych kredytów).

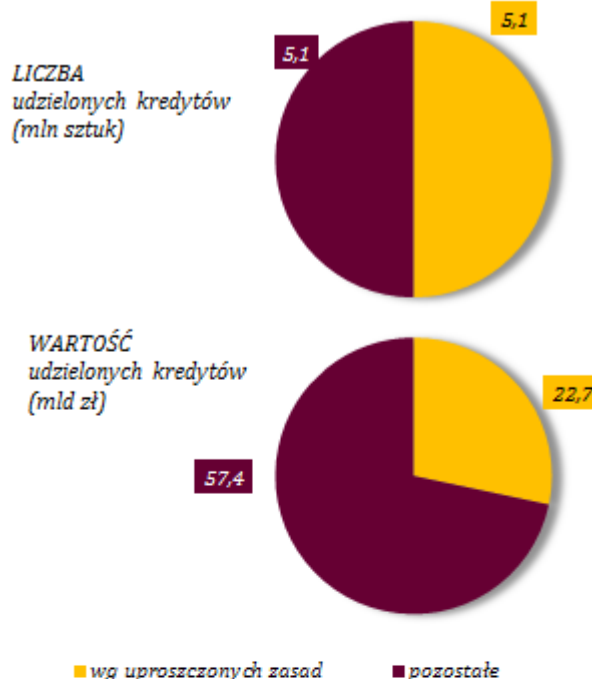
Na udzielanie tych kredytów zdecydowało się 21 podmiotów spośród 28 objętych ankietą, przy czym kluczowe znaczenie na rynku tych kredytów miało 5 banków, które udzieliły ponad 90% tych kredytów (wartość kredytów udzielonych przez te banki stanowiła blisko 90% ogólnej wartości kredytów udzielonych według uproszczonych zasad).

Pomimo wysokiego udziału w ogólnej liczbie udzielonych kredytów i znaczącego udziału w ogólnej wartości udzielonych kredytów, na koniec 2016 r. stanowiły one tylko 32,3% ogólnej liczby kredytów konsumpcyjnych oraz jedynie 16,1% ich ogólnej wartości.

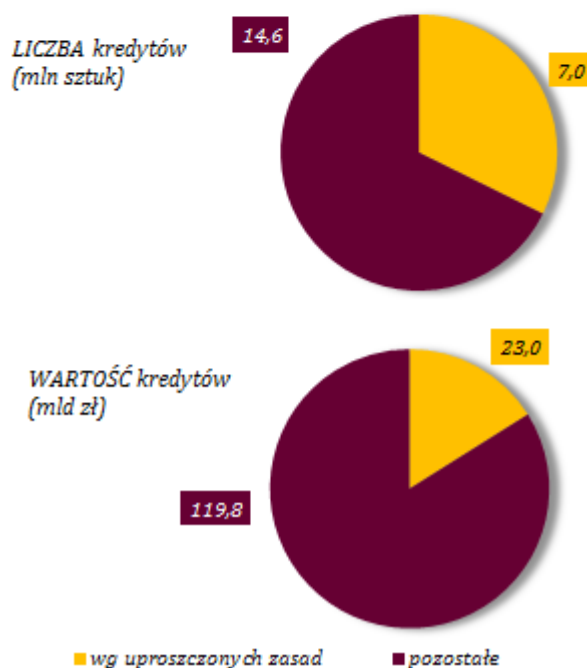
Niski stan bilansowy tych kredytów wynika z ich relatywnie niskich kwot (w 2016 r. średnia wartość kredytu udzielonego według uproszczonych zasad wynosiła około 4,5 tys. zł wobec 11,3 tys. zł pozostałych kredytów) oraz ich krótkookresowego charakteru.

Jak dotychczas jakość tych kredytów jest wyższa niż pozostałych kredytów konsumpcyjnych. Na koniec 2016 r. wartość kredytów opóźnionych w spłacie powyżej 30 dni wynosiła 1,3 mld zł, co stanowiło jedynie 5,8% ogólnej wartości tych kredytów (w ujęciu ilościowym w bilansach banków było 365,2 tys. takich kredytów, co stanowiło jedynie 5,2% ogólnej liczby kredytów).

AKCJA KREDYTOWA W 2016

STAN KREDYTÓW NA KONIEC 2016

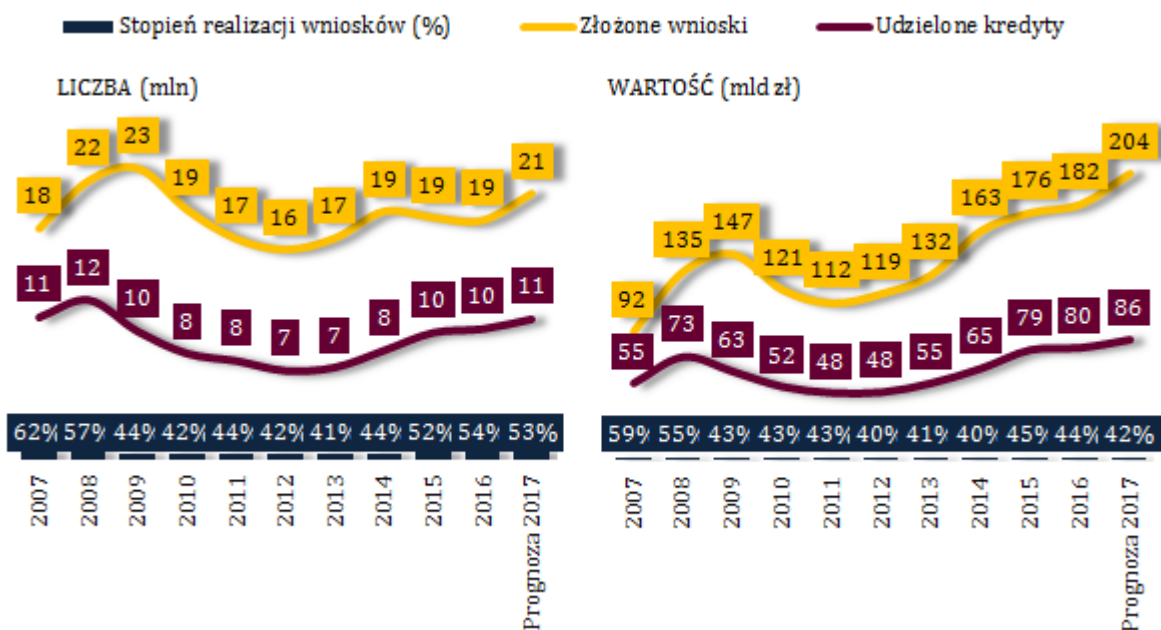

3. Popyt i podaż kredytów

Analiza popytu i podaży wskazuje, że po silnym boomie kredytowym z lat 2007-2009, w kolejnych latach akcja kredytowa uległa osłabieniu na skutek zmniejszenia popytu oraz zacieśnienia polityki kredytowej banków, po czym od 2013 r. uległa ponownemu ożywieniu.

Popyt i podaż kredytów

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	Prog. 2017
Liczba kredytów (mln)											
Wnioskowane	17,9	21,7	22,7	19,4	17,1	16,3	17,2	19,3	18,8	18,6	20,7
<i>wg uproszczonych zasad</i>								9,0	9,1	9,3	10,1
Udzielone	11,0	12,4	9,9	8,2	7,6	6,8	7,1	8,4	9,8	10,1	10,9
<i>wg uproszczonych zasad</i>								5,2	5,1	5,1	5,5
Stopień realizacji	62%	57%	44%	42%	44%	42%	41%	44%	52%	54%	53%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								57%	56%	54%	55%
Wartość kredytów (mld zł)											
Wnioskowane	91,9	134,6	146,7	121,5	112,0	118,7	132,2	163,3	176,0	182,0	203,9
<i>wg uproszczonych zasad</i>								35,6	40,4	46,7	48,5
Udzielone	54,5	73,5	62,9	52,0	47,6	48,1	54,6	65,1	78,6	80,1	85,9
<i>wg uproszczonych zasad</i>								20,2	22,3	22,7	24,5
Stopień realizacji	59%	55%	43%	43%	43%	40%	41%	40%	45%	44%	42%
<i>wg uproszczonych zasad</i>								57%	55%	49%	51%

W 2016 r. banki odnotowały nieznaczny spadek popytu w ujęciu liczby składanych wniosków, a zarazem wzrost w ujęciu łącznej kwoty wnioskowanych kredytów. Jednocześnie banki dokonały zwiększenia podaży kredytów, co znalazło odzwierciedlenie we wzroście akceptacji wniosków (to może wyjaśniać też spadek liczby składanych wniosków). W konsekwencji odnotowano rekordową sprzedaż kredytów konsumpcyjnych w ujęciu wartościowym.

Według prognoz w 2017 r. banki oczekują wzrostu popytu na kredyt, jak też zamierzają dokonać zwiększenia jego podaży.

4. Sprzedaż portfela kredytowego

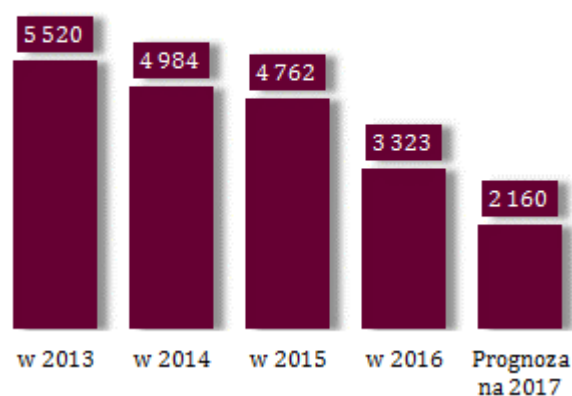
Sprzedaż i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej kredytów konsumpcyjnych (mln zł)

	2013	2014	2015	2016	Prognoza 2017
Sprzedaż	4 213	4 006	3 587	2 546	1 675
Przeniesienie do ewidencji pozabilansowej	1 307	978	1 175	777	485
Razem	5 520	4 984	4 762	3 323	2 160

W 2016 r. banki kontynuowały proces poprawy jakości portfela kredytowego w drodze sprzedaży lub przeniesienia do ewidencji pozabilansowej części kredytów ze stwierdzoną utratą wartości, choć skala tego zjawiska (3,3 mld zł) była znacząco niższa niż we wcześniejszych latach.

W 2017 r. należy oczekiwać kontynuacji tego procesu, choć według prognoz banków, jego skala powinna ulec dalszemu obniżeniu.

Sprzedaż kredytów i przeniesienie do ewidencji pozabilansowej (mln zł)

SYTUACJA NAJWIĘKSZYCH BANKÓW I ICH INWESTORÓW STRATEGICZNYCH

Ze względu na ograniczenia prawne, UKNF nie publikuje danych sprawozdawczych będących w posiadaniu Urzędu dotyczących poszczególnych banków. W związku z tym, aneks oparto na danych skonsolidowanych dostępnych w serwisie informacyjnym Bloomberg.

Podmioty o sumie bilansowej powyżej 10 mld zł i ich inwestorzy dominujący/strategiczni (stan na 31/12/2016)

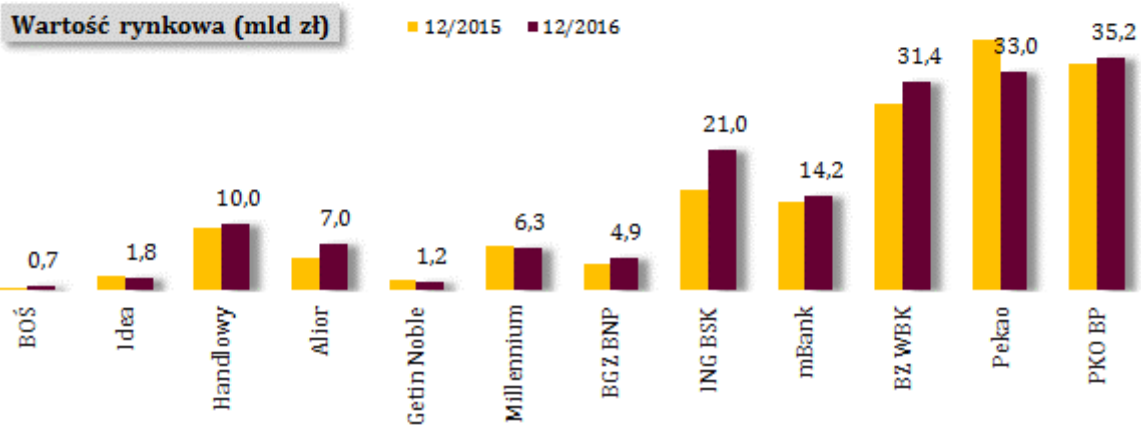
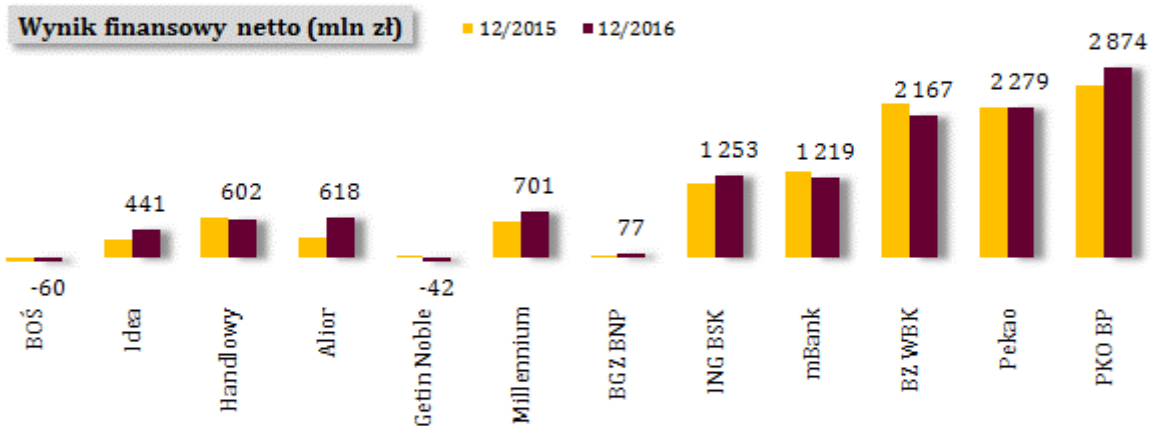
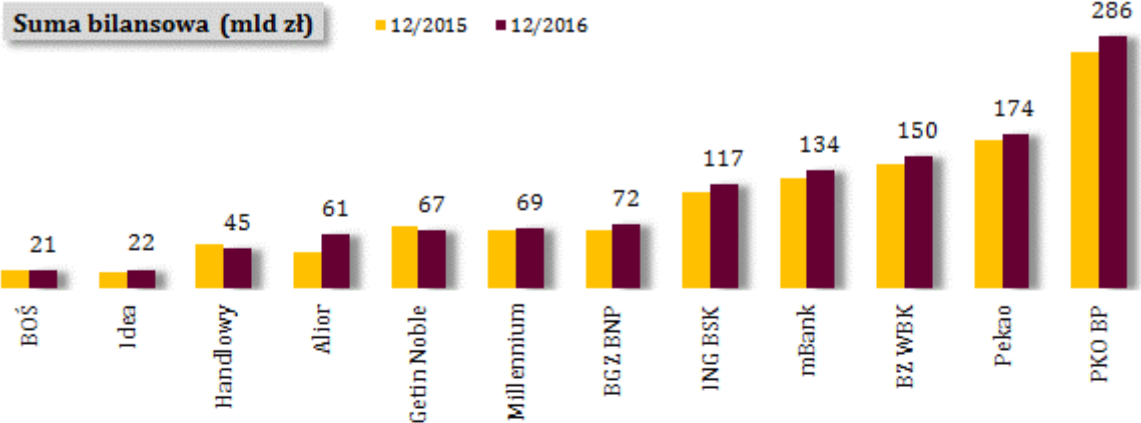
	Inwestor dominujący/strategiczny
1 Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski	Skarb Państwa
2 Bank Polska Kasa Opieki	UniCredit
3 Bank Zachodni WBK	Banco Santander
4 mBank	Commerzbank
5 Bank Gospodarstwa Krajowego	Skarb Państwa
6 ING Bank Śląski	ING Groep
7 Bank BGŻ BNP Paribas	BNP Paribas
8 Bank Millennium	Banco Comercial Portugues
9 Getin Noble Bank	Leszek Czarnecki
10 Alior Bank	Powszechny Zakład Ubezpieczeń
11 Raiffeisen Bank Polska	Raiffeisen Bank International
12 Bank Handlowy w Warszawie	Citigroup
13 Deutsche Bank Polska	Deutsche Bank
14 Idea Bank	Leszek Czarnecki
15 Bank Ochrony Środowiska	Skarb Państwa
16 Credit Agricole Bank Polska	Credit Agricole
17 Bank Polskiej Spółdzielczości	Banki spółdzielcze
18 Santander Consumer Bank	Banco Santander
19 SGB-Bank	Banki spółdzielcze
20 Bank BPH	General Electric
21 Euro Bank	Societe Generale
22 mBank Hipoteczny	Commerzbank
23 DNB Bank Polska	DNB ASA

Na koniec 2016 r. w sektorze bankowym były 23 banki, których suma bilansowa przekraczała 10 mld zł i które skupiały łącznie 88,5% aktywów sektora bankowego (w 6 bankach suma bilansowa przekraczała 100 mld zł; suma bilansowa PKO BP zbliżała się do 300 mld zł). Wśród tych podmiotów 8 znajdowało się pod kontrolą kapitału polskiego, a pozostałe – pod kontrolą kapitału zagranicznego. Jednocześnie 12 banków, skupiających 68,6% aktywów sektora, było notowanych na warszawskiej giełdzie⁴⁶, co świadczy o wysokiej transparentności polskiego sektora bankowego.

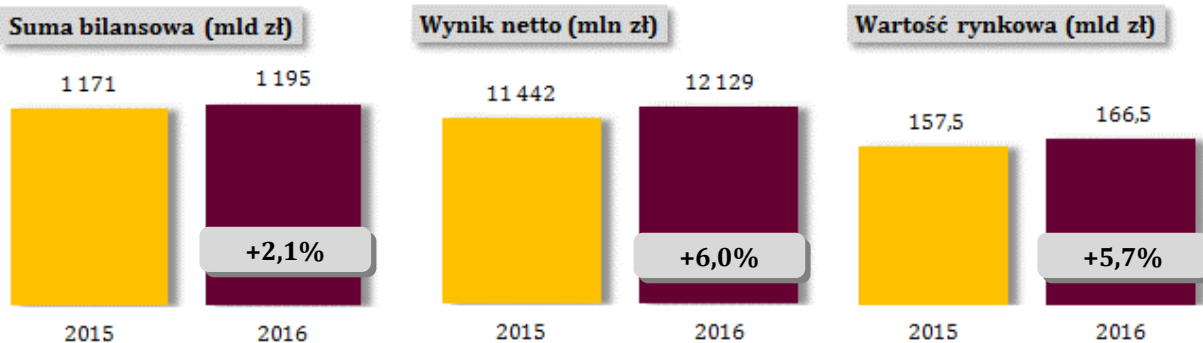
Pomimo lokalnego charakteru działania polskich banków, niższego stopnia rozwoju gospodarki i rynku finansowego, a w konsekwencji mniejszej skali działania mierzonej m.in. poziomem sumy bilansowej, wycena polskich banków pozostaje relatywnie korzystna na tle banków europejskich (w ostatnich latach miały one znaczący i pozytywny wpływ na wyniki niektórych inwestorów strategicznych, co w szczególności dotyczyło Banku Pekao, mBanku oraz Banku Millennium).

⁴⁶ W grudniu 2016 r. Bank BPH otrzymał decyzję KNF w przedmiocie zezwolenia na przywrócenie akcjom Banku BPH formy dokumentu (zniesienie dematerializacji akcji), a GPW w Warszawie podjęła uchwałę w sprawie wykluczenia wszystkich akcji banku z obrotu. W związku z tym, w dalszej części materiału bank nie został uwzględniony.

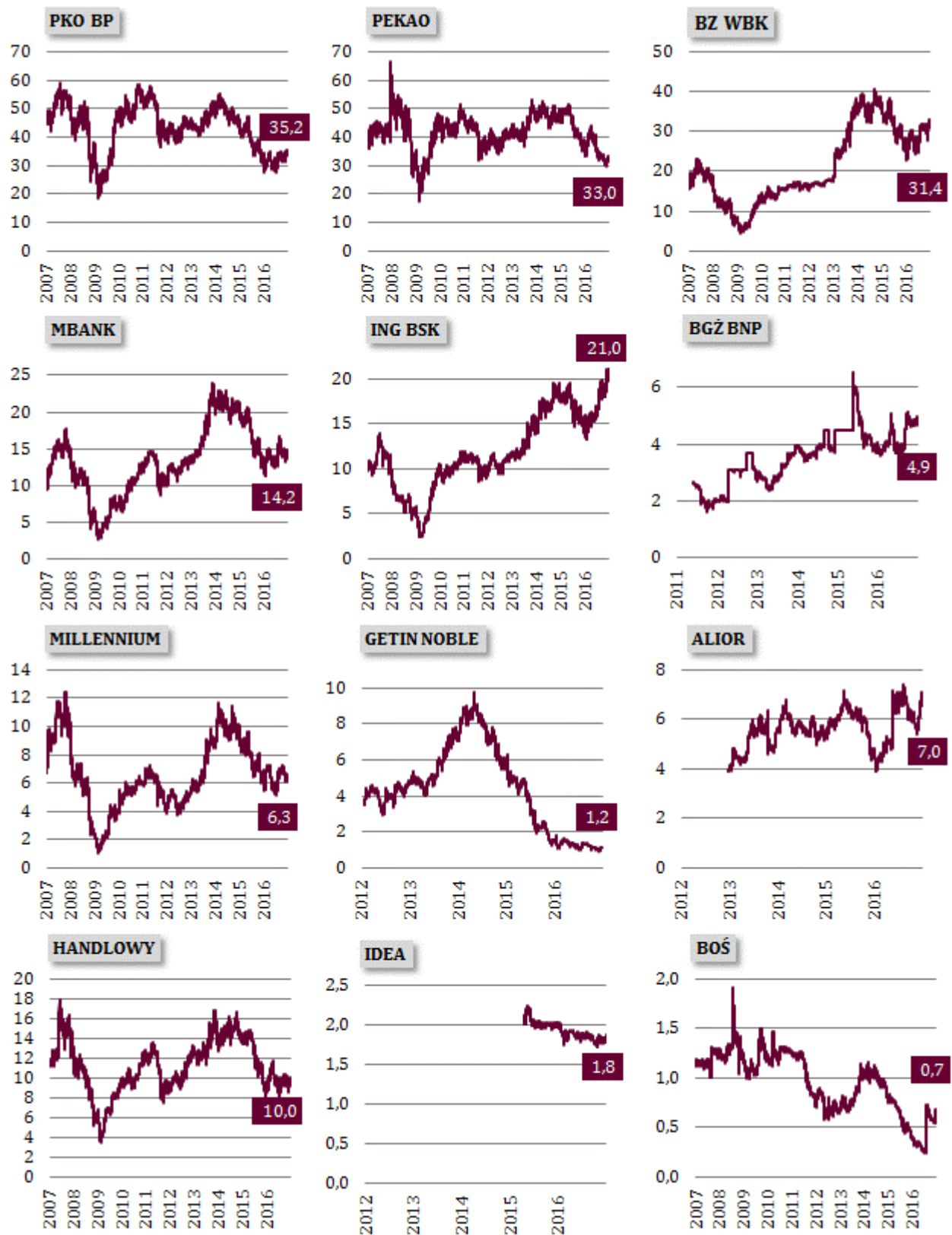
Wybrane dane banków notowanych na GPW w Warszawie

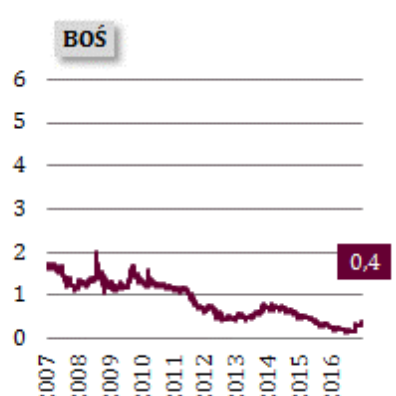
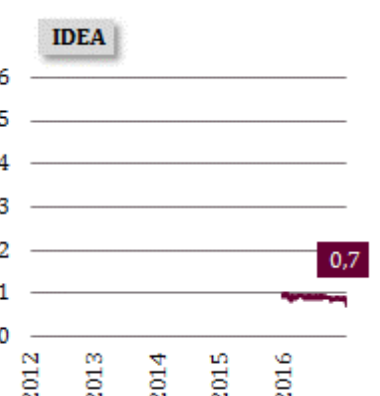
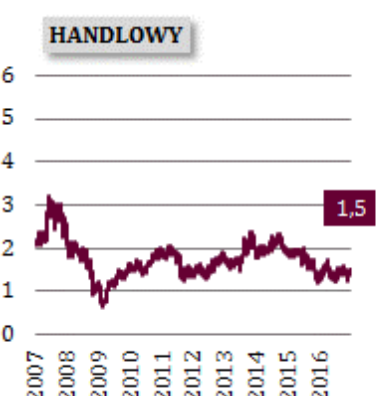
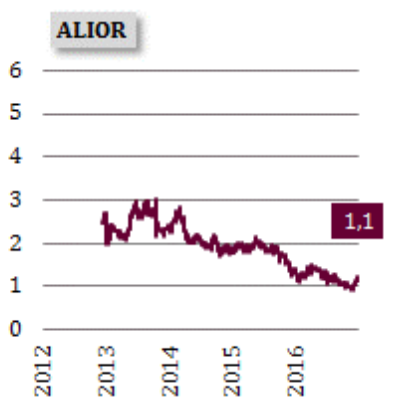
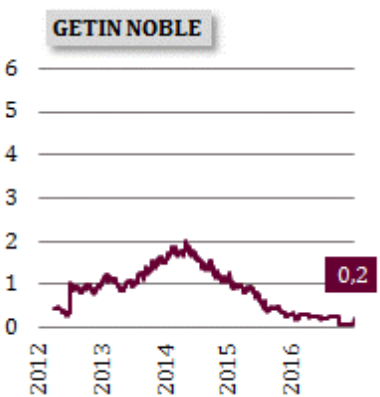
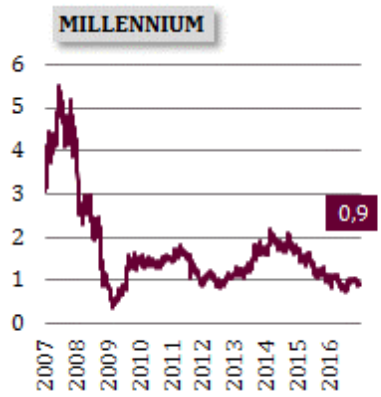
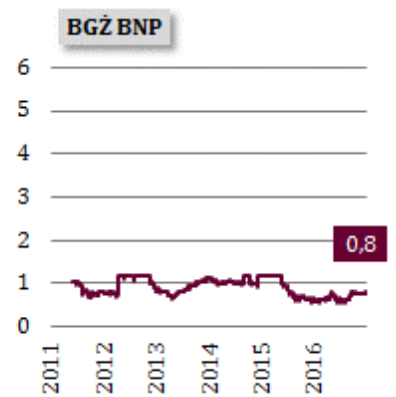
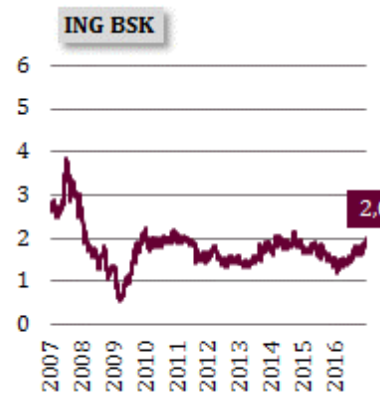
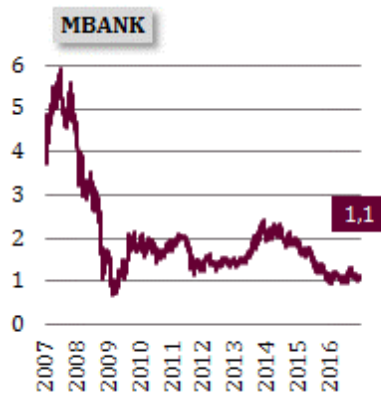
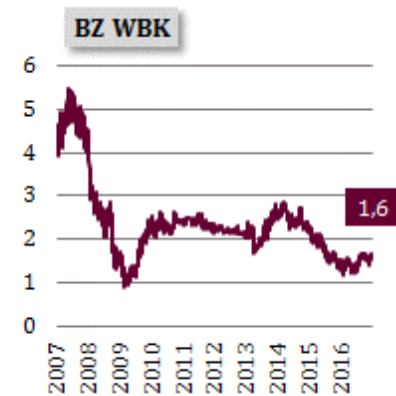
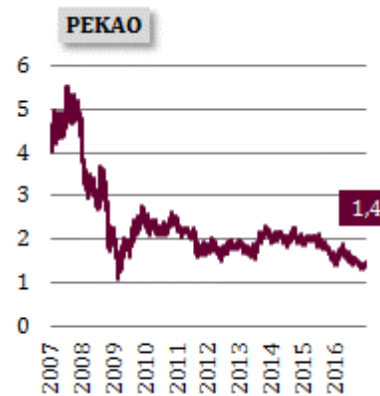
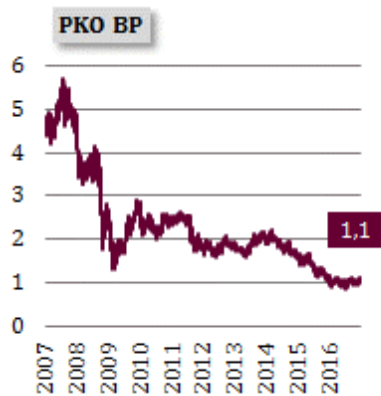
Razem

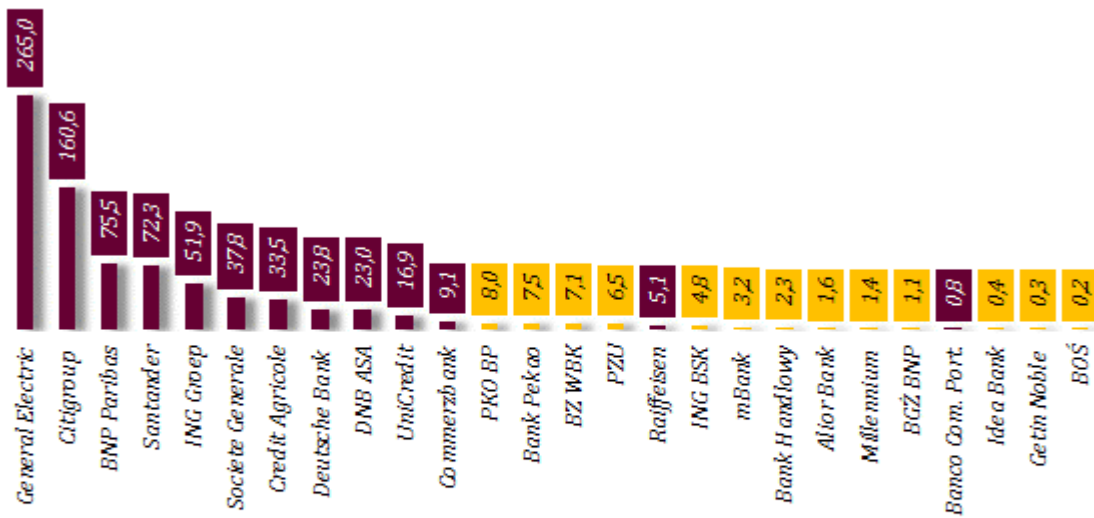
Wartość rynkowa w latach 2007-2016 (mld zł)

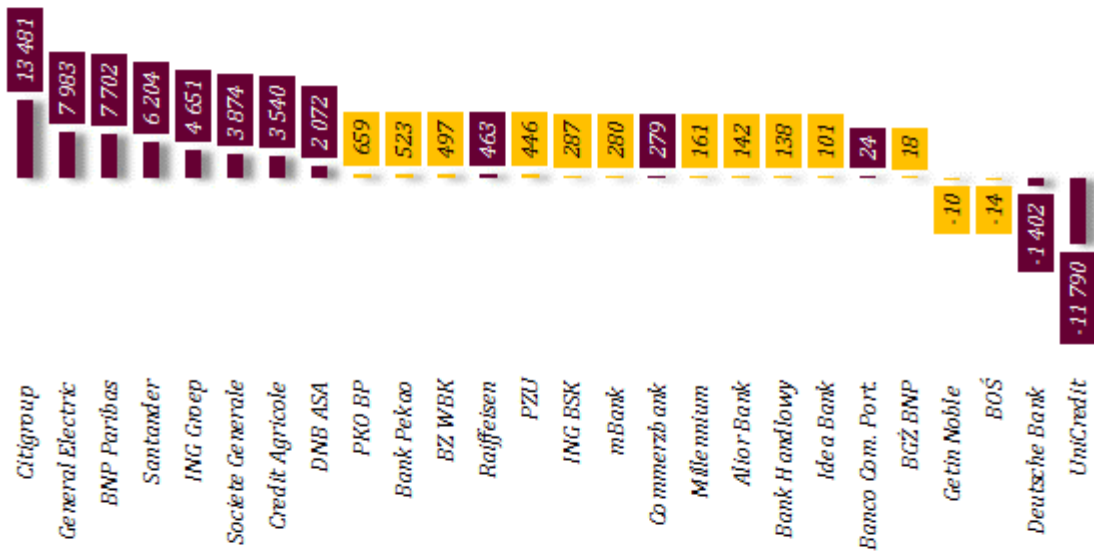
C/WK - wskaźnik cena do wartości księgowej - w latach 2007-2016

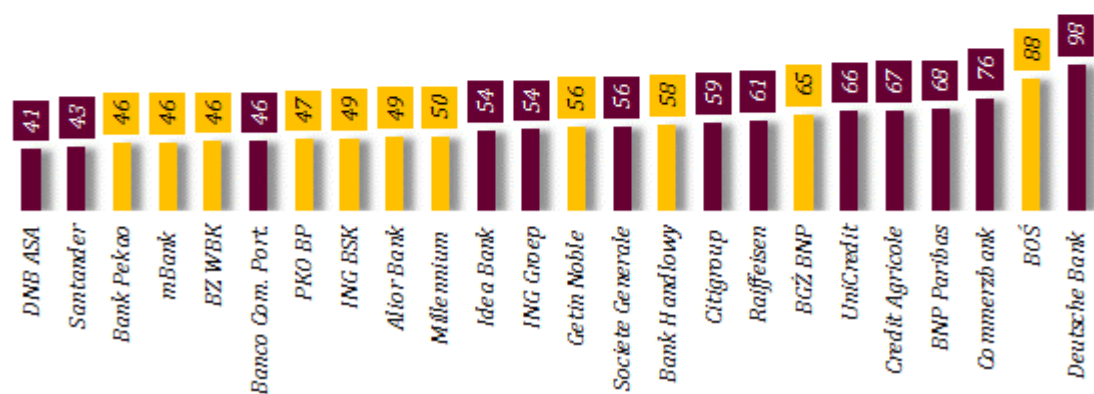
Wartość rynkowa na koniec 12/2016 (mld EUR)

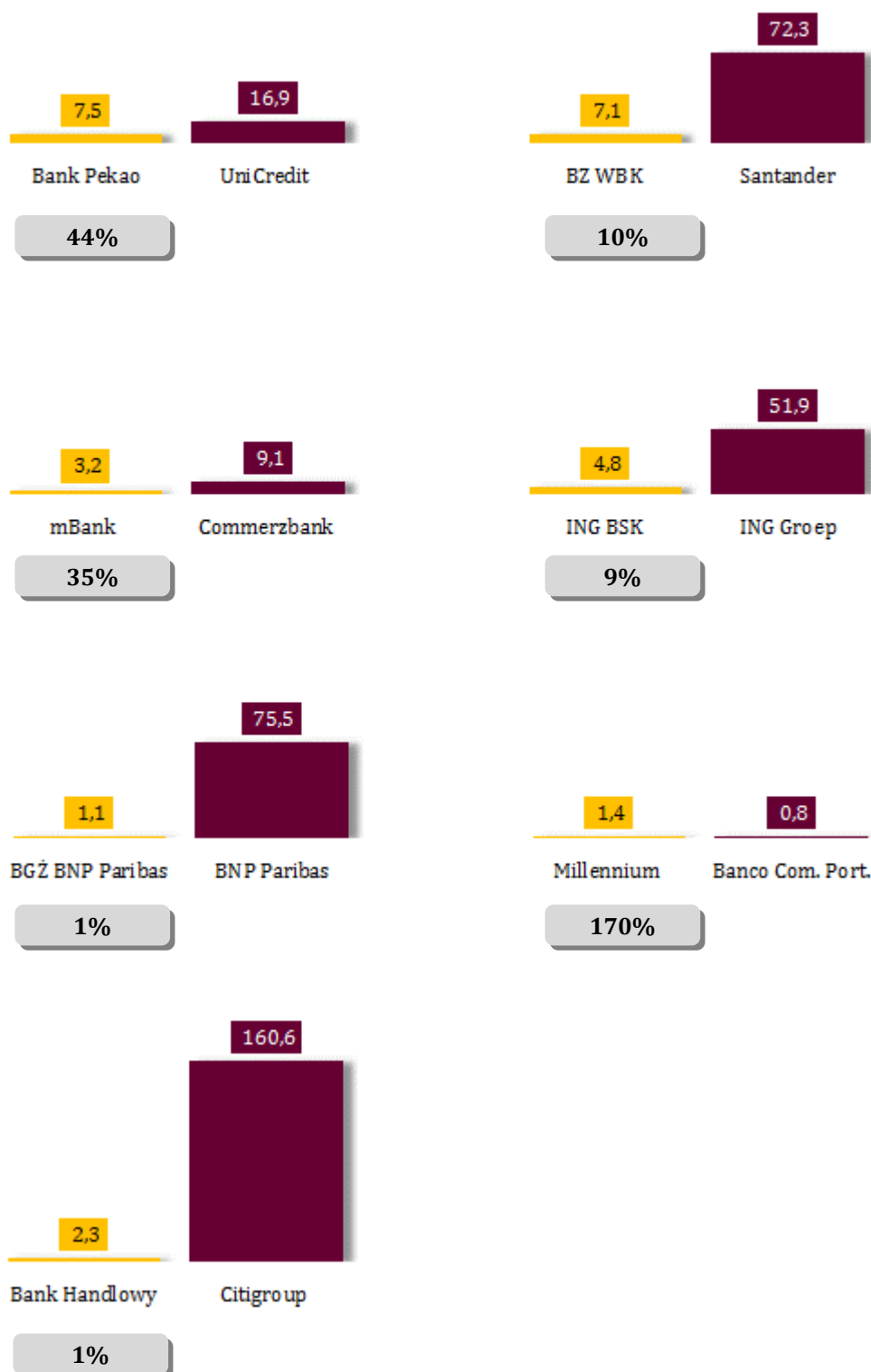
Wynik finansowy netto na koniec 12/2016 (mln EUR)

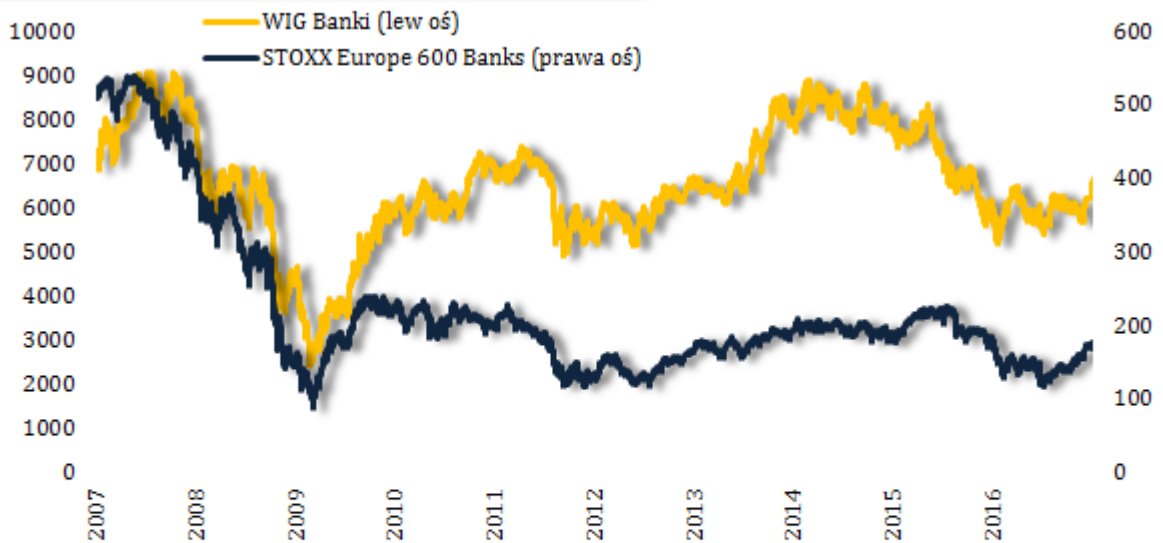
Efektywność kosztowa (C/I) na koniec 12/2016

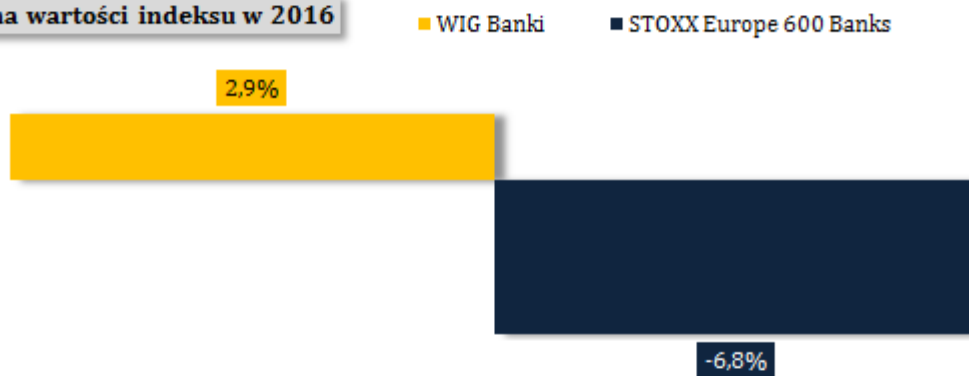
Wycena polskich banków na tle podmiotów dominujących (mld EUR, %) według stanu na koniec 12/2016

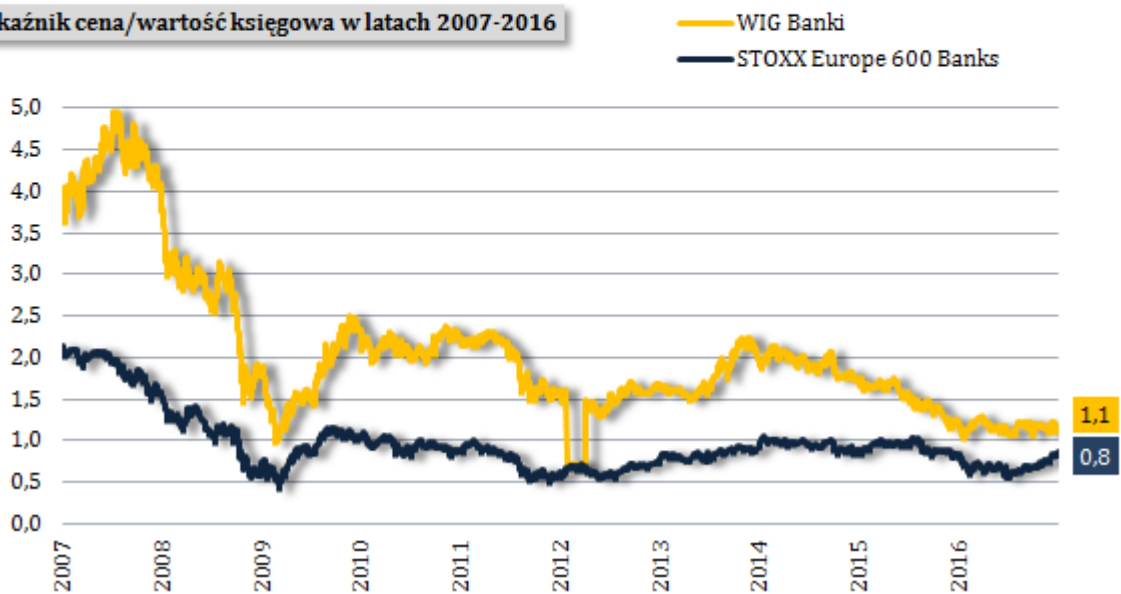
WIG Banki i STOXX Europe 600 Banks w latach 2007-2016

Zmiana wartości indeksu w 2016

Wskaźnik cena/wartość księgowa w latach 2007-2016

Wybrane dane wg stanu na koniec 2016 w mln EUR

	Aktywa	Kredyty	Depozyty	Wynik netto	C/I	ROE	Kapitał własny	Fundusze własne	CAR	Wartość rynkowa	C/Z	C/WK	Moody's siła finansowa	Zatrudnienie
Banki notowane na GPW														
PKO Bank Polski	64 824	47 049	46 549	659	47,4	9,1	7 393	7 008	15,8	7 985	12,2	1,1	C-	25 900
Bank Polska Kasa Opieki	39 546	29 140	30 958	523	45,6	9,8	5 201	4 530	17,6	7 495	14,5	1,4	C-	17 757
Bank Zachodni WBK	34 072	24 504	25 542	497	46,0	11,1	4 771	3 313	16,5	7 118	14,5	1,6	D+	14 722
mBank	30 359	19 187	20 388	280	45,7	9,7	2 963	3 006	20,3	3 218	11,6	1,1	D	8 401
ING Bank Śląski	26 667	18 942	21 752	287	48,5	11,8	2 378	2 087	14,7	4 766	16,8	2,0	D+	8 025
Bank BGŻ BNP Paribas	16 413	13 183	12 520	18	64,6	1,2	1 395	1 730	14,4	1 103	63,4	0,8	D	8 238
Bank Millennium	15 616	10 983	12 684	161	49,6	10,5	1 576	1 451	17,4	1 429	8,9	0,9	E+	5 844
Getin Noble Bank	15 099	11 197	12 040	-10	55,9	-0,8	1 161	1 437	15,7	265	22,2	0,2	D-	5 221
Alior Bank	13 894	11 194	10 914	142	49,1	12,7	1 408	1 441	13,7	1 590	9,0	1,1	x	10 245
Bank Handlowy w Warszawie	10 262	4 021	6 611	138	58,0	8,8	1 541	1 089	17,4	2 266	16,6	1,5	D+	3 640
Idea Bank	4 884	3 434	3 539	101	53,5	19,6	558	380	14,3	401	4,4	0,7	x	3 371
Bank Ochrony Środowiska	4 728	3 298	3 887	-14	74,6	-3,7	404	413	12,1	152	6,0	0,4	x	1 758
Razem	276 364	196 133	207 383	2 781			30 749	27 885		37 788				113 122
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków														
BNP Paribas	2 076 959	775 219	763 595	7 702	67,7	8,3	105 220	92 454	14,5	75 492	10,1	0,8	C-	192 418
Citigroup	1 699 100	619 376	881 204	13 481	59,0	6,6	214 415	203 791	19,1	160 576	11,5	0,8	x	219 000
Deutsche Bank	1 590 546	413 455	550 204	-1 402	98,1	-2,7	64 819	62 158	17,4	23 792	16,9	0,4	D+	99 744
Credit Agricole	1 524 232	353 599	517 162	3 540	66,6	5,9	63 937	60 500	20,1	33 527	18,3	0,6	D+	73 605
Societe Generale	1 382 241	439 782	397 357	3 874	56,0	5,6	65 706	63 600	17,9	37 754	11,0	0,6	C-	145 672
Banco Santander	1 339 125	814 863	648 350	6 204	43,1	6,9	102 699	86 337	14,7	72 314	11,5	0,8	C-	188 492
UniCredit	859 533	451 407	396 034	-11 790	66,2	-26,4	43 188	45 150	11,7	16 905	50,3	0,4	D+	117 659
ING Groep	845 081	568 791	522 942	4 651	54,2	9,5	50 399	60 765	19,3	51 850	12,3	1,0	x	51 568
Commerzbank	480 450	204 156	243 873	279	75,5	1,0	29 640	32 171	16,9	9 075	32,9	0,3	D+	44 267
General Electric	346 243	x	x	7 983	x	9,4	76 339	x	x	265 048	31,2	3,6	x	229 000
DNB ASA	291 735	167 480	102 667	2 072	40,9	9,4	22 697	22 560	19,5	22 996	11,2	1,0	x	11 007
Raiffeisen Bank International	111 864	70 514	71 538	463	60,7	5,6	9 232	11 537	19,2	5 092	11,0	0,6	D-	48 556
Banco Comercial Portugues	71 265	55 438	48 798	24	46,1	0,5	5 265	5 255	13,4	843	2,8	0,3	E	15 807
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	28 453	x	10 885	446	x	15,0	3 888	x	x	6 510	14,8	2,2	x	27 018

Skala działania

	Aktywa				Kredyty				Depozyty			Zatrudnienie		
	2015	2016	Zmiana		2015	2016	Zmiana		2015	2016	Zmiana	2015	2016	Zmiana
Banki notowane na GPW (mln PLN)														
PKO Bank Polski	266 940	285 573	18 633	7,0%	194 269	207 270	6,7%	194 929	205 066	5,2%	29 220	25 900	-11,4%	
Bank Polska Kasa Opieki	168 786	174 215	5 429	3,2%	123 146	128 373	4,2%	124 399	136 380	9,6%	18 327	17 757	-3,1%	
Bank Zachodni WBK	139 709	150 100	10 391	7,4%	100 045	107 947	7,9%	101 245	112 522	11,1%	11 216	14 722	31,3%	
mBank	123 523	133 744	10 220	8,3%	80 378	84 524	5,2%	80 047	89 817	12,2%	8 587	8 401	-2,2%	
ING Bank Śląski	108 893	117 478	8 585	7,9%	74 067	83 447	12,7%	87 819	95 825	9,1%	8 189	8 025	-2,0%	
Bank BGŻ BNP Paribas	65 372	72 305	6 933	10,6%	55 276	58 077	5,1%	46 527	55 155	18,5%	8 512	8 238	-3,2%	
Bank Millennium	66 235	68 793	2 558	3,9%	47 830	48 385	1,2%	52 810	55 876	5,8%	5 911	5 844	-1,1%	
Getin Noble Bank	70 756	66 517	-4 239	-6,0%	51 597	49 329	-4,4%	55 726	53 041	-4,8%	6 336	5 221	-17,6%	
Alior Bank	40 003	61 210	21 207	53,0%	32 845	49 315	50,1%	31 012	48 079	55,0%	6 361	10 245	61,1%	
Bank Handlowy w Warszawie	49 507	45 210	-4 297	-8,7%	19 544	17 715	-9,4%	31 398	29 123	-7,2%	3 986	3 640	-8,7%	
Idea Bank	18 841	21 517	2 676	14,2%	12 448	15 128	21,5%	13 017	15 592	19,8%	3 423	3 371	-1,5%	
Bank Ochrony Środowiska	20 922	20 829	-92	-0,4%	14 726	14 528	-1,3%	15 968	17 124	7,2%	1 775	1 758	-1,0%	
Razem	1 139 487	1 217 489	78 003	6,8%	806 170	864 041	7,2%	834 898	913 601	9,4%	111 843	113 122	1,1%	
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD, mln NOK, mln PLN)														
BNP Paribas	1 994 193	2 076 959	82 766	4,2%	735 023	775 219	5,5%	695 116	763 595	9,9%	189 077	192 418	1,8%	
Citigroup	1 731 210	1 792 077	60 867	3,5%	645 300	653 256	1,2%	907 887	929 406	2,4%	231 000	219 000	-5,2%	
Deutsche Bank	1 629 130	1 590 546	-38 584	-2,4%	432 778	413 455	-4,5%	566 974	550 204	-3,0%	101 104	99 744	-1,3%	
Credit Agricole	1 529 294	1 524 232	-5 062	-0,3%	337 211	353 599	4,9%	501 882	517 162	3,0%	71 499	73 605	2,9%	
Societe Generale	1 334 391	1 382 241	47 850	3,6%	419 230	439 782	4,9%	360 178	397 357	10,3%	145 703	145 672	0,0%	
Banco Santander	1 340 260	1 339 125	-1 135	-0,1%	817 365	814 863	-0,3%	645 762	648 350	0,4%	193 863	188 492	-2,8%	
UniCredit	860 433	859 533	-901	-0,1%	459 887	451 407	-1,8%	369 056	396 034	7,3%	125 510	117 659	-6,3%	
ING Groep	1 005 233	845 081	-160 152	-15,9%	706 161	568 791	-19,5%	664 241	522 942	-21,3%	52 368	51 568	-1,5%	
Commerzbank	532 701	480 450	-52 251	-9,8%	207 757	204 156	-1,7%	252 700	243 873	-3,5%	51 305	44 267	-13,7%	
General Electric	493 071	365 183	-127 888	-25,9%	x	x	x	x	x	x	333 000	229 000	-31,2%	
DNB ASA	2 598 530	2 653 201	54 671	2,1%	1 554 592	1 523 155	-2,0%	943 595	933 710	-1,0%	11 380	11 007	-3,3%	
Raiffeisen Bank International	114 427	111 864	-2 563	-2,2%	69 921	70 514	0,8%	68 991	71 538	3,7%	51 492	48 556	-5,7%	
Banco Comercial Portugues	74 885	71 265	-3 620	-4,8%	55 438	55 438	0,0%	47 945	48 798	1,8%	17 183	15 807	-8,0%	
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	105 397	125 345	19 948	18,9%	x	x	x	x	x	x	23 125	27 018	16,8%	

Wyniki finansowe

	Wynik netto				Marża odsetkowa		C/I		ROA		ROE	
	2015	2016	Zmiana		2015	2016	2015	2016	2015	2016	2015	2016
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO Bank Polski	2 610	2 874	265	10,1%	2,9	3,0	56,6	47,4	1,0	1,0	9,0	9,1
Bank Polska Kasa Opieki	2 292	2 279	-13	-0,6%	2,7	2,7	45,6	45,6	1,4	1,3	9,7	9,8
Bank Zachodni WBK	2 327	2 167	-160	-6,9%	3,4	3,5	48,4	46,0	1,7	1,5	13,0	11,1
mBank	1 301	1 219	-82	-6,3%	2,3	2,4	50,1	45,7	1,1	0,9	11,2	9,7
ING Bank Śląski	1 127	1 253	126	11,2%	2,7	2,8	57,1	48,5	1,1	1,1	10,7	11,8
Bank BGŻ BNP Paribas	13	77	64	478,2%	2,8	2,7	74,2	64,6	0,0	0,1	0,3	1,2
Bank Millennium	547	701	155	28,3%	2,3	2,0	53,9	49,6	0,9	1,0	9,0	10,5
Getin Noble Bank	44	-42	x	x	1,9	2,0	47,2	55,9	0,1	-0,1	0,9	-0,8
Alior Bank	310	618	309	99,7%	4,5	3,9	51,1	49,1	0,9	1,2	9,5	12,7
Bank Handlowy w Warszawie	626	602	-25	-4,0%	2,1	1,9	62,0	58,0	1,3	1,3	8,8	8,8
Idea Bank	295	441	146	49,4%	2,7	3,6	61,4	53,5	1,7	2,2	16,8	19,6
Bank Ochrony Środowiska	-51	-60	-9	17,7%	1,4	1,6	88,3	74,6	-0,3	-0,3	-3,4	-3,7
Razem	11 442	12 129	687	6,0%								
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD, mln NOK, mln PLN)												
BNP Paribas	6 694	7 702	1 008	15,1%	1,6	1,6	68,1	67,7	0,3	0,4	7,5	8,3
Citigroup	17 242	14 912	-2 330	-13,5%	3,0	2,9	57,0	59,0	1,0	0,8	8,0	6,6
Deutsche Bank	-6 794	-1 402	x	x	1,8	1,8	115,3	98,1	-0,4	-0,1	-10,7	-2,7
Credit Agricole	3 516	3 540	24	0,7%	0,8	0,9	67,4	66,6	0,2	0,2	6,6	5,9
Societe Generale	4 001	3 874	-127	-3,2%	0,9	0,9	58,0	56,0	0,3	0,3	6,2	5,6
Banco Santander	5 966	6 204	238	4,0%	3,1	2,8	47,6	43,1	0,5	0,5	7,1	6,9
UniCredit	1 694	-11 790	x	x	1,4	1,4	65,0	66,2	0,2	-1,4	3,5	-26,4
ING Groep	4 010	4 651	641	16,0%	1,4	1,5	55,9	54,2	0,4	0,5	8,1	9,5
Commerzbank	1 084	279	-805	-74,3%	1,1	1,1	73,1	75,5	0,2	0,1	3,9	1,0
General Electric	-6 126	8 831	x	x	x	x	x	x	-1,1	2,1	-5,4	9,4
DNB ASA	24 772	19 251	-5 521	-22,3%	1,5	1,5	36,9	40,9	0,9	0,7	14,0	9,4
Raiffeisen Bank International	379	463	84	22,2%	3,1	2,9	59,1	60,7	0,3	0,4	4,8	5,6
Banco Comercial Portugues	235	24	-211	-89,8%	1,9	1,9	44,0	46,1	0,3	0,0	5,5	0,5
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	2 343	1 947	-396	-16,9%	x	x	x	x	2,7	1,7	18,0	15,0

Adekwatność kapitałowa

	Kapitał własny			Zmiana	Fundusze własne			Zmiana	CAR		Tier 1	
	2015	2016			2015	2016			2015	2016	2015	2016
Banki notowane na GPW (mln PLN)												
PKO Bank Polski	30 265	32 569	2 304	7,6%	27 091	30 873	3 782	14,0%	14,6	15,8	13,3	14,5
Bank Polska Kasa Opieki	23 424	22 912	-512	-2,2%	20 210	19 955	-255	-1,3%	17,7	17,6	17,7	17,6
Bank Zachodni WBK	20 568	21 018	450	2,2%	15 980	14 597	-1 383	-8,7%	14,6	16,5	14,1	16,1
mBank	12 275	13 051	776	6,3%	11 971	13 244	1 274	10,6%	17,3	20,3	14,3	17,3
ING Bank Śląski	10 681	10 477	-203	-1,9%	7 920	9 194	1 274	16,1%	13,7	14,7	13,7	14,7
Bank BGŻ BNP Paribas	6 268	6 147	-122	-1,9%	6 736	7 620	884	13,1%	13,5	14,4	11,8	11,1
Bank Millennium	6 443	6 941	498	7,7%	6 209	6 391	182	2,9%	16,7	17,4	16,4	17,3
Getin Noble Bank	5 164	5 114	-49	-1,0%	6 526	6 331	-195	-3,0%	14,3	15,7	11,1	12,3
Alior Bank	3 514	6 203	2 689	76,5%	3 853	6 347	2 494	64,7%	12,5	13,7	9,7	11,3
Bank Handlowy w Warszawie	6 851	6 790	-60	-0,9%	4 781	4 797	16	0,3%	17,1	17,4	17,1	17,4
Idea Bank	2 038	2 457	419	20,6%	1 563	1 676	113	7,2%	x	14,3	13,5	11,9
Bank Ochrony Środowiska	1 469	1 782	313	21,3%	1 757	2 090	333	18,9%	12,1	14,3	9,1	11,4
Razem	128 959	135 462	6 503	5,0%	114 597	122 780	8 183	7,1%				
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD, mln NOK, mln PLN)												
BNP Paribas	100 077	105 220	5 143	5,1%	85 920	92 454	6 534	7,6%	13,6	14,5	12,2	12,9
Citigroup	223 092	226 143	3 051	1,4%	186 097	214 938	28 841	15,5%	16,7	19,1	13,5	15,8
Deutsche Bank	67 624	64 819	-2 805	-4,1%	64 522	62 158	-2 364	-3,7%	16,2	17,4	14,7	15,6
Credit Agricole	59 435	63 937	4 502	7,6%	62 000	60 500	-1 500	-2,4%	20,3	20,1	13,7	15,1
Societe Generale	62 675	65 706	3 031	4,8%	58 100	63 600	5 500	9,5%	16,3	17,9	13,5	14,5
Banco Santander	98 753	102 699	3 946	4,0%	84 346	86 337	1 991	2,4%	14,4	14,7	12,6	12,5
UniCredit	53 486	43 188	-10 297	-19,3%	55 579	45 150	-10 429	-18,8%	14,2	11,7	11,5	9,0
ING Groep	48 470	50 399	1 929	4,0%	54 324	60 765	6 441	11,9%	16,9	19,3	14,5	16,3
Commerzbank	30 125	29 640	-485	-1,6%	32 803	32 171	-632	-1,9%	16,5	16,9	13,8	13,9
General Electric	103 109	80 515	-22 594	-21,9%	x	x	x	x	x	x	x	x
DNB ASA	190 425	206 423	15 998	8,4%	201 060	205 170	4 110	2,0%	17,8	19,5	15,3	17,6
Raiffeisen Bank International	8 501	9 232	731	8,6%	10 987	11 537	550	5,0%	17,4	19,2	12,1	13,9
Banco Comercial Portugues	5 681	5 265	-416	-7,3%	6 207	5 255	-952	-15,3%	14,3	13,4	13,3	12,4
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	15 118	17 127	2 009	13,3%	x	x	x	x	x	x	x	x

Ratingi

	Moody's		Krótko-terminowy	Perspektywa	Standard & Poor's			FITCH			Ocena	
	Siła finansowa	Długo-terminowy			Długo-terminowy	Krótko-terminowy	Perspektywa	Viability rating	Długo-terminowy	Krótko-terminowy	wsparcia	Perspektywa
Banki notowane na GPW												
PKO Bank Polski	C-	A2	P-1	negatywna	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank Polska Kasa Opieki	C-	A2	x	x	BBB+	A-2	stabilna	a-	A-	F2	2	*- stabilna
Bank Zachodni WBK	D+	A3	x	stabilna	x	x	x	bbb+	BBB+	F2	2	stabilna
mBank	D	Baa2	P-2	stabilna	BBB+	A-2	negatywna	bbb-	BBB	F2	2	stabilna
ING Bank Śląski	D+	A3	P-2	stabilna	x	x	x	bbb+	A	F1	1	stabilna
Bank BGŻ BNP Paribas	D	Baa2	x	stabilna	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank Millennium	E+	Ba1	NP	stabilna	x	x	x	bbb-	BBB-	F3	4	stabilna
Getin Noble Bank	D-	Ba2	x	negatywna	x	x	x	bb-	x	x	5	stabilna
Alior Bank	x	x	x	x	x	x	x	bb	x	x	5	stabilna
Bank Handlowy w Warszawie	D+	x	x	x	x	x	x	a-	A-	F1	1	stabilna
Idea Bank	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Bank Ochrony Środowiska	x	x	x	x	x	x	x	b+	B+	B	4	stabilna
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków												
BNP Paribas	C-	A1	x	stabilna	A	A-1	stabilna	a+	A+	F1	5	stabilna
Citigroup	x	Baa1	x	stabilna	BBB+	A-2	stabilna	a	A	F1	5	stabilna
Deutsche Bank	D+	A3	x	stabilna	A-	A-2	negatywna	a-	A-	F1	5	negatywna
Credit Agricole	D+	A1	x	stabilna	A	A-1	stabilna	a	A	F1	5	pozytywna
Societe Generale	C-	A2	x	stabilna	A	A-1	stabilna	a	A	F1	5	stabilna
Banco Santander	C-	A3	x	stabilna	A-	A-2	pozytywna	a-	A-	F2	5	stabilna
UniCredit	D+	Baa1	x	stabilna	BBB-	A-3	stabilna	bbb+	BBB+	F2	5	negatywna
ING Groep	x	Baa1	x	stabilna	A-	A-2	stabilna	a+	A+	F1	5	stabilna
Commerzbank	D+	A2	x	stabilna	A-	A-2	negatywna	bbb+	BBB+	F2	5	stabilna
General Electric	x	A1	x	stabilna	AA-	A-1+	stabilna	x	AA-	F1+	x	stabilna
DNB ASA	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Raiffeisen Bank International	D-	Baa1	P-2	stabilna	BBB+	A-2	negatywna	bbb	BBB	F3	5	x
Banco Comercial Portugues	E	B1	x	stabilna	BB-	B	stabilna	bb-	BB-	B	5	stabilna
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	x	x	x	x	A-	x	negatywna	x	x	x	x	x

Wycena rynkowa

	Wartość rynkowa		Zmiana (mln, %)		C/Z		C/WK	
	2015	2016			2015	2016	2015	2016
Banki notowane na GPW (mln PLN)								
PKO Bank Polski	34 163	35 175	1 013	3,0%	13,1	12,2	1,1	1,1
Bank Polska Kasa Opieki	37 664	33 019	-4 646	-12,3%	16,4	14,5	1,6	1,4
Bank Zachodni WBK	28 183	31 358	3 176	11,3%	12,1	14,5	1,5	1,6
mBank	13 263	14 174	912	6,9%	10,2	11,6	1,1	1,1
ING Bank Śląski	15 241	20 998	5 757	37,8%	13,5	16,8	1,4	2,0
Bank BGŻ BNP Paribas	4 069	4 861	792	19,5%	268,3	63,4	0,6	0,8
Bank Millennium	6 745	6 296	-449	-6,7%	12,4	8,9	1,0	0,9
Getin Noble Bank	1 590	1 166	-424	-26,7%	30,0	22,2	0,3	0,2
Alior Bank	4 835	7 004	2 169	44,9%	15,5	9,0	1,4	1,1
Bank Handlowy w Warszawie	9 394	9 981	587	6,2%	15,0	16,6	1,4	1,5
Idea Bank	1 984	1 769	-215	-10,8%	10,2	4,4	1,0	0,7
Bank Ochrony Środowiska	391	671	280	71,6%	6,0	6,0	0,3	0,4
Razem	157 521	166 472	8 951	5,7%				
Inwestorzy strategiczni największych polskich banków (mln EUR, mln USD, mln NOK, mln PLN)								
BNP Paribas	65 099	75 492	10 394	16,0%	10,2	10,1	0,7	0,8
Citigroup	154 163	169 359	15 197	9,9%	8,9	11,5	0,7	0,8
Deutsche Bank	31 068	23 792	-7 276	-23,4%	16,9	16,9	0,5	0,4
Credit Agricole	28 716	33 527	4 811	16,8%	13,5	18,3	0,6	0,6
Societe Generale	34 321	37 754	3 433	10,0%	9,5	11,0	0,6	0,6
Banco Santander	65 792	72 314	6 521	9,9%	10,8	11,5	0,7	0,8
UniCredit	30 662	16 905	-13 757	-44,9%	94,5	50,3	0,6	0,4
ING Groep	48 182	51 850	3 668	7,6%	11,6	12,3	1,0	1,0
Commerzbank	11 988	9 075	-2 913	-24,3%	10,6	32,9	0,4	0,3
General Electric	293 990	279 546	-14 444	-4,9%	35,9	31,2	3,0	3,6
DNB ASA	178 842	209 138	30 296	16,9%	7,3	11,2	0,9	1,0
Raiffeisen Bank International	3 986	5 092	1 106	27,7%	10,5	11,0	0,5	0,6
Banco Comercial Portugues	2 887	843	-2 044	-70,8%	9,8	2,8	0,6	0,3
Powszechny Zakład Ubezpieczeń	29 377	28 678	-699	-2,4%	12,6	14,8	2,3	2,2

PODZIAŁ PORTFELA KREDYTOWEGO – METODOLOGIA UKNF

Sektor finansowy (bez banków i oddziałów instytucji kredytowych)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
 - Duże przedsiębiorstwa
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Gospodarstwa domowe
 - Mieszkaniowe
 - Złotowe
 - Walutowe
 - Konsumpcyjne
 - Karty kredytowe
 - Samochodowe
 - Ratalne
 - Pozostałe
 - Pozostałe
 - Operacyjne
 - Inwestycyjne
 - Na nieruchomości
 - Pozostałe kredyty i należności
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

Kredyty operacyjne – kredyty przeznaczone na finansowanie bieżącej działalności firmy, gospodarstwa rolnego tj. np. na spłatę zobowiązań wobec dostawców, wypłatę wynagrodzeń, kosztów bieżących. W tej kategorii należy wykazywać również: kredyty dyskontowe, eksportowe oraz kredyty w rachunku bieżącym (z wyjątkiem kredytów w rachunku bieżącym dla osób prywatnych).

Kredyty inwestycyjne – kredyty na finansowanie nowych lub powiększenie istniejących zdolności wytwórczych i usługowych kredytobiorcy oraz inne przedsięwzięcia o charakterze inwestycji wspólnych i towarzyszących, udzielone na finansowanie przedsięwzięć zmierzających do: odtworzenia, modernizacji i zwiększenia majątku trwałego, z wyłączeniem kredytów samochodowych oraz kredytów na nieruchomości (wykazywanych odrębnie). W przypadku, gdy kredyt udzielany jest na realizację różnorodnych celów (np. zakup gruntu, budowę zakładu przemysłowego oraz zakup maszyn i urządzeń) klasyfikacji kredytu należy dokonać w oparciu o cel przeważający w kwocie kredytu.

Kredyty mieszkaniowe – umownie przyjmuje się, że są to kredyty udzielone gospodarstwom domowym na: nabycie, budowę, przebudowę, rozbudowę lub nadbudowę domu albo lokalu mieszkalnego stanowiącego odrębną nieruchomość oraz adaptację pomieszczeń (budynków) niemieszkalnych na cele mieszkalne, nabycie spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub prawa odrębnej własności lokalu mieszkalnego w spółdzielni mieszkaniowej, remont domu albo lokalu, o których mowa powyżej, nabycie działki budowlanej lub jej części pod budowę domu jednorodzinnego lub budynku mieszkalnego, w którym jest lub ma być położony lokal mieszkalny, inne cele związane z zaspokajaniem potrzeb mieszkaniowych, w szczególności na pokrycie kosztów partycypacji w kosztach budowy mieszkań przez towarzystwa budownictwa społecznego.

Kredyty na nieruchomości – pozostałe kredyty mieszkaniowe (udzielone innym podmiotom niż gospodarstwa domowe), kredyty na nieruchomości komercyjne oraz kredyty na pozostałe nieruchomości.

Kredyty na cele konsumpcyjne – kredyty i pożyczki udzielone osobom prywatnym, które zostały udzielone na cele niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego. Kredyty te obejmują:

- kredyty **w rachunku karty kredytowej** - wykorzystane środki w ramach przyznanego limitu kredytowego określonego przez bank w ramach przyznanej karty kredytowej, bez żadnych ograniczeń w zakresie celu, na jaki kredyt został udzielony oraz niezależnie od przyjętej formy spłaty;
- kredyty **samochodowe**;
- kredyty **ratalne** - kredyty spłacane w ratach (zazwyczaj w okresie od 1 do 3 lat) i przeznaczone na zakup dóbr konsumpcyjnych (np. artykułów gospodarstwa domowego) lub finansowanie bieżących potrzeb gospodarstw domowych (np. kredyty świąteczne, wakacyjne etc.). Do kategorii tej zalicza się również kredyty balonowe. **Z kategorii tej wyłączono kredyty samochodowe oraz kredyty spłacane jednorazowo**;
- **pozostałe** – kredyty, które są **spłacane jednorazowo**. Obejmują one również **kredyty w rachunku bieżącym** dla gospodarstw domowych niezwiązane z działalnością gospodarczą lub prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Pozostałe kredyty i należności – pozostałe kredyty (niezliczone do wyżej wymienionych grup) i pozostałe należności.

PODZIAŁ SEKTOROWY GOSPODARKI⁴⁷

Sektor finansowy

- Monetarne instytucje finansowe
 - Banki centralne
 - NBP
 - Banki centralne – nierezydent
 - Pozostałe monetarne instytucje finansowe
 - Banki i oddziały instytucji kredytowych
 - Inne monetarne instytucje finansowe
 - SKOK
 - Fundusze rynku pieniężnego
- Pozostałe instytucje sektora finansowego
 - Instytucje ubezpieczeniowe
 - Fundusze emerytalne
 - Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego
 - Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego)
 - Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych)
 - Pomocnicze instytucje finansowe
 - Międzynarodowe organizacje finansowe (dotyczy tylko nierezydentów)

Sektor niefinansowy

- Przedsiębiorstwa
 - MSP
 - Duże przedsiębiorstwa
- Gospodarstwa domowe
 - Przedsiębiorcy indywidualni
 - Osoby prywatne
 - Rolnicy indywidualni
- Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych

Sektor instytucji rządowych i samorządowych

- Instytucje rządowe szczebla centralnego
- Instytucje samorządowe
- Fundusze ubezpieczeń społecznych

⁴⁷ Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

SEKTOR FINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest pośrednictwo finansowe, tj. nabywanie aktywów finansowych przy równoczesnym zaciąganiu zobowiązań na własny rachunek w wyniku przeprowadzania rynkowych transakcji finansowych, oraz jednostki świadczące usługi pomocnicze w stosunku do pośrednictwa finansowego.

Banki centralne - Narodowy Bank Polski – działający na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. z 2005 r. Nr 1, poz. 2 z późn. zm.). **Banki centralne - nierezydent** - instytucja w kraju nierezydenta pełniąca funkcje władzy monetarnej, której podstawową działalnością jest emitowanie waluty krajowej i utrzymywanie całości lub części rezerw dewizowych państwa. Bank centralny może pełnić także inne funkcje, takie jak kontrola wielkości podaży pieniądza oraz kredytu w gospodarce, prowadzenie polityki kursowej, wykonywanie obsługi finansowej sektora rządowego, sprawowanie nadzoru nad systemem bankowym, utrzymywanie rezerw banków oraz ich refinansowanie, organizowanie rozliczeń pieniężnych. Niektóre z wyżej wymienionych funkcji mogą być wykonywane przez inne instytucje. Kategoria ta obejmuje również Europejski Bank Centralny.

Pozostałe monetarne instytucje finansowe - instytucje finansowe, których działalność polega na przyjmowaniu depozytów i/lub bliskich substytutów depozytów od podmiotów innych niż monetarne instytucje finansowe oraz udzielaniu kredytów i/lub inwestowaniu w papiery wartościowe na własny rachunek. Dla krajów należących do Unii Europejskiej instytucje te klasyfikowane są zgodnie z aktualizowaną na bieżąco listą, publikowaną w Internecie na stronie NBP (www.nbp.pl) oraz na stronie Europejskiego Banku Centralnego (www.ecb.int). Dla pozostałych krajów należy przyjąć, że pozostałe monetarne instytucje finansowe oznaczają banki (z wyłączeniem banku centralnego).

Banki (z wyłączeniem banków w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji) - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (Dz. U. Nr 140, poz. 939 z późn. zm.), w odniesieniu do banków spółdzielczych – ustawę z dnia 16 września 1982 r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz.288 z późn. zm.), w odniesieniu do banków zrzeszających – ustawę z dnia 28 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz. U. Nr 119, poz. 1252 z późn. zm.), w odniesieniu do banków hipotecznych – ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o listach zastawnych i bankach hipotecznych (Dz. U. Nr 140, poz. 940 z późn. zm.).

Oddziały instytucji kredytowych – jednostki organizacyjne instytucji kredytowej wykonujące w jej imieniu i na jej rzecz wszystkie lub niektóre czynności wynikające z zezwolenia udzielonego tej instytucji kredytowej, przy czym wszystkie jednostki organizacyjne danej instytucji kredytowej odpowiadające powyższym cechom, utworzone na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uważa się za jeden oddział.

Spółdzielcze Kasy Oszczędnościowo-Kredytowe - jednostki tworzone i działające w oparciu o ustawę z dnia 14 grudnia 1995 r. spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z dnia 4 stycznia 1996 r. Nr 1, poz.2 z późn. zm.)

Fundusze rynku pieniężnego - fundusze utworzone na podstawie Ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546).

Instytucje ubezpieczeniowe - instytucje oferujące ochronę ubezpieczeniową (produkty ubezpieczeniowe) i realizujące swoje cele i zadania poprzez przedsiębiorstwo ubezpieczeniowe (zakład ubezpieczeń), funkcjonujące w formie spółki akcyjnej lub towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych, prowadzące działalność na podstawie ustawy z 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (Dz.U. Nr 124, poz.1151 z późn. zm.). Pojęcie instytucji ubezpieczeniowych nie obejmuje jednostek działających w sferze ubezpieczeń społecznych (Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Narodowy Fundusz Zdrowia, Fundusz Pracy) oraz jednostek sprawujących nadzór nad instytucjami ubezpieczeniowymi i funduszami emerytalnymi (Komisja Nadzoru Finansowego) zaliczanych do sektora instytucji rządowych i samorządowych.

Fundusze emerytalne - instytucje, których przedmiotem działalności jest gromadzenie środków pieniężnych i ich lokowanie, z przeznaczeniem na wypłatę członkom funduszu po osiągnięciu przez nich

wieku emerytalnego, działające w oparciu o ustawę z 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004r. Nr 159, poz.1667 z późn. zm.).

Pozostałe instytucje pośrednictwa finansowego – instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe.

Fundusze inwestycyjne (z wyłączeniem funduszy rynku pieniężnego) - osoby prawne, określone w Ustawie z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (Dz.U. 146/04 poz. 1546), których wyłącznym przedmiotem działalności jest lokowanie środków pieniężnych zebranych w drodze publicznego, a w przypadkach określonych w ustawie również niepublicznego, proponowania nabycia jednostek uczestnictwa albo certyfikatów inwestycyjnych, w określone w ustawie papiery wartościowe, instrumenty rynku pieniężnego i inne prawa majątkowe. Do tej kategorii zalicza się także Narodowe Fundusze Inwestycyjne.

Inne instytucje pośrednictwa finansowego (z wyłączeniem funduszy inwestycyjnych) - instytucje finansowe, których podstawową działalnością jest pośrednictwo finansowe realizowane poprzez zaciąganie zobowiązań w formach innych niż gotówka, depozyty i/lub substytuty depozytów w jednostkach instytucjonalnych innych niż monetarne instytucje finansowe. Do podsektora tego zaliczane są m.in.: przedsiębiorstwa leasingu finansowego, (przedsiębiorstwa świadczące usługi leasingu operacyjnego należy wykazywać w sektorze niefinansowym w przedsiębiorstwach), przedsiębiorstwa factoringowe, domy maklerskie, instytucje typu Private Equity/ Venture Capital, firmy utworzone w celu sekurytyzacji aktywów, banki w stanie upadłości, w likwidacji oraz w organizacji.

Pomocnicze instytucje finansowe – instytucje finansowe, które nie prowadzą pośrednictwa finansowego we własnym imieniu, a jedynie przyczyniają się do tworzenia warunków do tego pośrednictwa. Do tego podsektora zalicza się m.in.: brokerów, agentów i doradców ubezpieczeniowych i emerytalnych, doradców inwestycyjnych, kantory, giełdy papierów wartościowych, giełdy towarowe, instytucje tworzące infrastrukturę dla funkcjonowania rynków finansowych, np. izby i centra rozliczeniowe (np. Polcard), depozyty papierów wartościowych (np. Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych SA), instytucje gwarancyjne (np. Bankowy Fundusz Gwarancyjny), fundusze i fundacje finansowe (w tym: Fundusz Współpracy), towarzystwa funduszy inwestycyjnych, towarzystwa funduszy emerytalnych, instytucje zajmujące się sprzedażą ratalną, firmy zarządzające aktywami (typu „asset management”), Związek Banków Polskich, Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo-Kredytowa, przedstawicielstwa banków zagranicznych.

Międzynarodowe organizacje finansowe – organizacje finansowe zajmujące się wielostronną współpracą i udzielaniem pomocy państwom członkowskim lub krajom trzecim, np. Międzynarodowy Fundusz Walutowy (MFW), Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju (Bank Światowy), Bank Rozrachunków Międzynarodowych (BIS), Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBOR). Zaliczane są tu również międzynarodowe instytucje finansowe w rozumieniu art. 4 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Prawo Bankowe (Dz.U. z 2002r. Nr 72, poz. 665 z późn. zm.).

SEKTOR NIEFINANSOWY - jednostki, których główną działalnością jest produkcja i obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych (w tym leasingu operacyjnego), jednostki wykonujące funkcje o charakterze niefinansowym oraz osoby fizyczne. Sektor niefinansowy **obejmuje przedsiębiorstwa, gospodarstwa domowe oraz instytucje niekomercyjne.**

Przedsiębiorstwa – wszystkie jednostki, których główną działalnością jest produkcja, obrót dobrami lub świadczenie usług niefinansowych. Do grupy tej zalicza się również osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego więcej niż 9 osób.

Małe i średnie przedsiębiorstwa (MSP) – jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakońzonego roku obrotowego wynosiła mniej niż 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność

gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego więcej niż 9 osób, lecz mniej niż 250 osób. Kategoria ta obejmuje także mikroprzedsiębiorstwa (przedsiębiorstwa, w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła do 9 osób włącznie). Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, w ramach której liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego nie przekraczała 9 osób są zaliczane do kategorii przedsiębiorców indywidualnych (gospodarstwa domowe).

Duże przedsiębiorstwa - jednostki w których liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób oraz osobę fizyczną prowadzącą działalność gospodarczą na własny rachunek, o ile liczba pracujących na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego wynosiła co najmniej 250 osób.

Gospodarstwa domowe – osoby lub grupy osób będące konsumentami i/lub osoby lub grupy osób, które są producentami rynkowymi wyrobów i usług niefinansowych, przeznaczonych wyłącznie na własnego potrzeby.

Przedsiębiorcy indywidualni - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na własny rachunek, którym bank sprawozdający świadczy usługi związane z ich działalnością, a liczba pracujących w ramach prowadzonej działalności gospodarczej wynosiła na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego do 9 osób włącznie (np. przedstawiciele wolnych zawodów, jeśli spełniają ww. warunki). Kredyty udzielane osobom prowadzącym działalność gospodarczą, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty dla tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych. Zaliczyć tu należy także niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz szkoły niepubliczne, prowadzone przez osoby fizyczne, o ile na koniec ostatniego zakończonego roku obrotowego liczba pracujących wynosiła do 9 osób włącznie.

Osoby prywatne - osoby fizyczne, z wyjątkiem osób prowadzących działalność gospodarczą i/lub rolniczą (tj. zakwalifikowanych do grupy przedsiębiorców indywidualnych lub rolników indywidualnych). Do kategorii tej zalicza się tu również: pracownicze kasy zapomogowo-pożyczkowe prowadzone przez zakłady pracy, szkolne kasy oszczędnościowe oraz rady rodziców działające w szkołach, przedszkolach i innych placówkach.

Rolnicy indywidualni - osoby fizyczne, których głównym źródłem dochodów jest produkcja rolnicza, a ich działalność nie jest zarejestrowana w formie przedsiębiorstwa, spółki, spółdzielni lub grup producenckich. Kredyty udzielane rolnikom indywidualnym, przeznaczone na realizację celów konsumpcyjnych lub zaspokojenie własnych potrzeb mieszkaniowych powinny być wykazywane jako kredyty dla osób prywatnych. Podobnie, depozyty tych osób, jeżeli zakładane są odrębnie dla celów prywatnych, powinny być wykazywane jako depozyty osób prywatnych.

Instytucje niekomercyjne działające na rzecz gospodarstw domowych - instytucje niekomercyjne stanowiące odrębne jednostki prawne działające na rzecz gospodarstw domowych, których podstawowe przychody, pomijając uzyskiwane z okazjonalnej sprzedaży, stanowią dobrowolne wpłaty pieniężne lub wkłady w naturze od gospodarstw domowych, dotacje instytucji rządowych i samorządowych oraz dochody z tytułu własności. Do tego podsektora zalicza się: związki zawodowe, towarzystwa i stowarzyszenia zawodowe i naukowe, stowarzyszenia konsumentów, partie polityczne, kościoły i związki wyznaniowe, ochotniczą straż pożarną, fundusze i fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, kluby społeczne, kluby kultury, rekreacyjne i sportowe, wspólnoty mieszkaniowe, niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej i szkoły niepubliczne, o ile prowadzone są przez kościoły i związki wyznaniowe, fundacje działające na rzecz gospodarstw domowych, związki zawodowe, samorządy zawodowe i stowarzyszenia oraz inne podmioty zaliczane do instytucji niekomercyjnych, instytucje dobroczynne, organizacje pomocy humanitarnej finansowane z dobrowolnych transferów pieniężnych lub w naturze od innych jednostek instytucjonalnych.

SEKTOR INSTYTUCJI RZĄDOWYCH I SAMORZĄDOWYCH - sektor instytucji rządowych i samorządowych obejmuje organy władzy publicznej i podległe im jednostki organizacyjne, państwowe osoby prawne oraz inne państwowe jednostki organizacyjne nieobjęte Krajowym Rejestrem Sądowym, których działalność finansowana jest ze środków publicznych w całości lub przeważającej części, z wyjątkiem przedsiębiorstw państwowych, banków państwowych, spółek prawa handlowego.

Instytucje rządowe szczebla centralnego - wszystkie ministerstwa i inne instytucje centralne, których kompetencje obejmują zwykle całe terytorium ekonomiczne kraju, z wyjątkiem zarządzania funduszami ubezpieczeń społecznych. Podsektor ten obejmuje centralne organy administracji rządowej i podległe im jednostki organizacyjne, których działalność finansowana jest w określonym stopniu z budżetu państwa.

Instytucje samorządowe - organy administracji samorządowej (gminne, powiatowe i wojewódzkie) i podlegające im jednostki organizacyjne, których działalność jest finansowana z budżetu jednostek samorządu terytorialnego, z wyjątkiem regionalnych oddziałów funduszy ubezpieczeń społecznych. Kompetencje instytucji samorządowych obejmują tylko lokalne części terytorium ekonomicznego kraju.

Fundusze ubezpieczeń społecznych – obejmują wszystkie centralne i lokalne jednostki instytucjonalne, których podstawową działalnością jest zabezpieczenie świadczeń społecznych, o ile spełniają oba następujące kryteria: z mocy prawa lub na podstawie odpowiednich regulacji, określone grupy ludności są zobowiązane do uczestnictwa w planie (np. emerytalnym) lub do opłaty składek oraz rząd jest odpowiedzialny za zarządzanie instytucją w odniesieniu do ustalania czy zatwierdzania wysokości składek i świadczeń. Do podsektora tego zalicza się: Zakład Ubezpieczeń Społecznych i Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz zarządzane przez nie fundusze (Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, Fundusz Rezerwy Demograficznej, Fundusz Składowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Administracyjny, Fundusz Motywacyjny, Fundusz Rezerwowy oraz Fundusz Pracy), Narodowy Fundusz Zdrowia oraz jego oddziały wojewódzkie.

SŁOWNIK WYBRANYCH POJĘĆ⁴⁸

Wartość nominalna instrumentów finansowych – kwota należności, zobowiązania, zobowiązania pozabilansowego lub wartość papieru wartościowego oznaczająca wysokość kwoty kapitału (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi) na dzień sprawozdawczy, którą dłużnik jest na mocy umowy zobowiązany zapłacić wierzycielowi. W przypadku zobowiązań dłużnych, takich jak obligacje i weksle własne, kwota ta określa sumę, jaka będzie płatna w momencie wykupu (łącznie z odsetkami skapitalizowanymi). W przypadku akcji, wartość nominalna to wartość wynikająca z postanowień statutu i wpisana do rejestru sądowego.

Wartość bilansowa - to wartość zgodna z wyceną na dzień bilansowy, tj.:

- aktywa finansowe wycenia się: według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej, pomniejszonego o dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/ utworzone rezerwy celowe lub według wartości godziwej, a w przypadku aktywów finansowych zaklasyfikowanych do portfela dostępne do sprzedaży wartość godziwą należy pomniejszyć o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości lub według kosztu pomniejszonego o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości,
- akcje i udziały w jednostkach podporządkowanych wycenia się według wartości ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu utraty wartości lub zgodnie z MSR 39,
- akcje i udziały w pozostałych jednostkach: banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z MSR – stosują wycenę zgodnie z MSR 39, banki sporządzające sprawozdania finansowe zgodnie z PSR wyceniają trwałe aktywa finansowe według ceny nabycia z uwzględnieniem odpisu z tytułu trwałej utraty wartości,
- zobowiązania finansowe wycenia się: według wartości godziwej lub według zamortyzowanego kosztu z uwzględnieniem efektywnej stopy procentowej
- rzeczowe aktywa trwałe wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- nieruchomości inwestycyjne wycenia się: według wartości godziwej lub według ceny nabycia pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- wartości niematerialne i prawne wycenia się: według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia pomniejszonych o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości lub według wartości przeszacowanej odpowiadającej jego wartości godziwej pomniejszonej o umorzenie oraz odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości,
- aktywa trwałe zaliczone jako przeznaczone do sprzedaży wycenia się – w kwocie niższej z jego wartości bilansowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia (MSSF 5)
- zapasy wycenia się – według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia lub też według wartości netto możliwej do uzyskania, w zależności od tego, która z kwot jest niższa.

Wartość bilansowa netto - wartość bilansowa.

Wartość bilansowa brutto - wartość bilansowa bez pomniejszenia o umorzenia, dokonane odpisy z tytułu utraty wartości/utworzone rezerwy celowe.

Aktywa netto – aktywa jednostki pomniejszone o zobowiązania, odpowiadające wartościowo kapitałowi własnemu.

⁴⁸ Prezentowany materiał stanowi nieznacznie zmodyfikowany wyciąg z „Instrukcji uzupełniającej do pakietu FINREP”, NBP.

Portfel A – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe wyceniane według wartości godziwej przez rachunek zysków i strat oraz Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu.

Portfel B – pozostałe należności z portfela Aktywa finansowe dostępne do sprzedaży i Inwestycje utrzymywane do terminu wymagalności oraz cały portfel Kredyty i inne należności.

Należności bez utraty wartości (dla banków stosujących MSR) - aktywa finansowe bez stwierdzonej utraty wartości. Należności podlegające odpisom IBNR powinny być wykazywane w kolumnach „bez utraty wartości”. Należności bez utraty wartości **dla banków stosujących PSR** - ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do kategorii: normalne i pod obserwacją.

Należności z utratą wartości (dla banków stosujących MSR) – aktywa finansowe, co do których stwierdzono obiektywne dowody utraty wartości, o których mowa w § 59 MSR 39 i zostały uznane za aktywa, które utraciły wartość, zgodnie z zasadami MSR 39. Należności z utratą wartości **(dla banków stosujących PSR)** – ekspozycje kredytowe zakwalifikowane do grupy zagrożonych.

Wartość bilansowa brutto ekspozycji bez stwierdzonej utraty wartości – banki stosujące, PSR wykazują należności normalne oraz pod obserwacją, natomiast banki stosujące MSR wykazują ekspozycje bez stwierdzonej utraty wartości oraz takie, dla których wystąpiły przesłanki utraty wartości, ale nie ujęto odpisu aktualizującego. **Wartość bilansowa brutto ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości** - banki stosujące PSR wykazują należności zagrożone, natomiast banki stosujące MSR powinny wykazywać ekspozycje z rozpoznaną utratą wartości, na które utworzono odpis z tytułu utraty wartości.

Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów poddanych indywidualnej ocenie - banki stosujące PSR wykazują utworzone rezerwy celowe na ekspozycje kredytowe z wyłączeniem rezerw celowych utworzonych na ekspozycje wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR prezentują wartość utworzonych odpisów z tytułu utraty wartości dla pojedynczych ekspozycji. **Odpisy aktualizujące rozpoznane dla aktywów finansowych ocenianych portfelowo** - banki stosujące PSR wykazują rezerwy celowe utworzone na ekspozycje kredytowe wynikające z pożyczek i kredytów detalicznych zaklasyfikowanych do kategorii „normalne”, natomiast banki stosujące MSR wykazują odpisy z tytułu utraty wartości utworzone na ekspozycje kredytowe, które poddane były łącznej ocenie utraty wartości.

Odpis aktualizujący z tytułu utraty wartości/rezerwa celowa jest to nadwyżka wartości bilansowej danego składnika aktywów nad jego wartością odzyskiwalną. **Wartość odzyskiwalna** – odpowiada wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej składnika aktywów lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne, zależnie od tego, która z nich jest wyższa (MSR 36.6) bądź bieżącej wartości oszacowanych przyszłych przepływów pieniężnych zdyskontowanych za pomocą efektywnej stopy procentowej (MSR 39.63).

Pierwotny termin (realizacji) – okres, na jaki została zawarta umowa z klientem. Okresem umownym jest również okres zmieniony aneksem będącym integralną częścią umowy. W zakresie depozytów będzie to okres, na jaki zadeklarowano złożenie depozytów w banku. W odniesieniu do kredytów terminem pierwotnym będzie okres, na jaki został udzielony kredyt z uwzględnieniem wyznaczonego terminu spłaty ostatniej raty, zaś w przypadku papierów wartościowych – okres od momentu emisji do momentu wykupu lub umorzenia papierów wartościowych. Dla lokat z terminem złożenia środków innym niż data zawarcia umowy (np. lokaty międzybankowe T/N, S/W) termin pierwotny liczony jest od dnia złożenia lokaty (tj. przekięgowania z ewidencji pozabilansowej do bilansu banku) do dnia zwrotu środków.

Termin zapadalności - okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności należności, dla należności spłacanych jednorazowo określona w umowie data spłaty całości zadłużenia, dla należności spłacanych w ratach - określona w umowie data spłaty poszczególnych rat.

Termin wymagalności – okres pozostający od daty sprawozdawczej do określonej w umowie daty płatności zobowiązania.

Termin zaangażowania banku – rok, w którym powstała należność banku.

Należność nieprzeterminowana - należność spłacana zgodnie z wynikającym z umowy, harmonogramem spłat należności, tj. nie wystąpiły opóźnienia w spłacie należności lub odsetek.

Należność przeterminowana - należność z niespłaconą, w określonych w umowie terminach, kwotą odsetek lub kwot rat kapitałowych. Jako okres przeterminowania należy rozumieć okres od wynikającego z umowy terminu zapadalności (określonego terminu spłaty raty, odsetek lub całej należności) do dnia bilansowego. Długość okresu przeterminowania dla należności spłacanych w ratach należy przyjąć, jako okres od daty zapadalności najwcześniejszej raty, w przypadku, której nastąpiło opóźnienie spłaty.

Należności nieobsługiwane – obejmują należności, których przekroczenie umownego terminu spłaty (liczone od daty płatności określonej umową do daty sprawozdawczej) wynosi więcej niż 3 miesiące. Jako należności nieobsługiwane należy wykazywać całe należności, nawet, jeśli opóźnienie w spłacie dotyczy poszczególnych rat kapitałowych lub spłaty odsetek. Do należności tych należy zaliczać również te należności, w przypadku których wystąpiło jedynie opóźnienie w spłacie odsetek (o więcej niż 3 miesiące) natomiast nie występuje przeterminowanie spłat rat kapitałowych.

Depozyty – zobowiązania banku wynikające ze środków zdeponowanych na rachunkach klienta, z wyłączeniem zobowiązań z tytułu przyjętych zabezpieczeń pieniężnych.

Depozyty bieżące – środki zdeponowane na rachunkach bieżących podmiotów w instytucji sprawozdającej, które mogą być płatne na żądanie.

Depozyty terminowe – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej na określony termin.

Depozyty z terminem wypowiedzenia – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej bez określonego terminu, które nie mogą być wycofane bez uprzedniego powiadomienia instytucji sprawozdającej o zamiarze podjęcia całości lub części depozytu. Okres wypowiedzenia określony jest w umowie. Wycofanie depozytu bez uprzedniego wypowiedzenia jest niemożliwe lub powoduje utratę istotnej części lub całości należnych odsetek.

Depozyty zablokowane – środki zdeponowane w instytucji sprawozdającej, którymi deponent nie może dobrowolnie rozporządzać z uwagi na ich przeznaczenie na określone cele, m.in. na rozliczenia akredytyw, jako zabezpieczenie ryzyka instytucji sprawozdającej, np. z tytułu udzielonego kredytu, transakcji kartami płatniczymi itp. Jeżeli istnieje możliwość określenia pierwotnego terminu realizacji, taki depozyt zablokowany należy zaliczyć do odpowiedniego przedziału terminowego depozytów terminowych. Brak możliwości wyznaczenia terminu realizacji powoduje zakwalifikowanie takiego depozytu do kategorii „Depozyty zablokowane”.

Kredyty po stronie pasywów – zobowiązania instytucji sprawozdającej, wynikające z otrzymanych kredytów i pożyczek. Z kategorii wyłącza się zobowiązania z tytułu wyemitowanych papierów wartościowych.

URZĄD KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO
Plac Powstańców Warszawy 1
00-950 Warszawa

tel. (+48 22) 262-50-00
fax (+48 22) 262-51-11 (95)
e-mail: knf@knf.gov.pl

www.knf.gov.pl